

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	ψ
Περὶ Ἀννης ὁμιλία Α'	11 (106)*
Περὶ Ἀννης ὁμιλία Β'	28 (126)
Περὶ Ἀννης ὁμιλία Γ'	44 (144)
Περὶ Ἀννης ὁμιλία Δ'	67 (157)
Περὶ Ἀννης ὁμιλία Ε'	73 (176)
Εἰς τὴν Θεοτόκον τῆς Χανονικῆς	84 (191)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	106

* Οἱ ἐντός παρενθέσεως ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τὰς ἀντιστοιχοῦς σελίδας τοῦ κειμένου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αἱ παρακάτω πέντε ὁμιλίαι φέρονται μετὰ τὸν τίτλον Ὁμιλίαι περὶ τῆς Ἀννης. Εἰδυόντων ὅτι πρόκειται διὰ τὴν Ἁγίαν τὴν ἀναπαύσαντίν ἐν τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ κατὰ τὸν πρῶτον ἐκείνου τῶν Βασιλείων, τὴν μητέρα, θεοτόκῃ, τοῦ προσφύτου Σαμουὴλ.

Κατὰ τὴν συνήθειάν του, ὁ Ἱερεὺς Πασχὴρ δὲν ἀσχολεῖται εἰς αὐτὰς μόνον μετὰ ἑνὸς θέματος, ἀλλὰ, ὁρμώμενος ἐκ διαφόρων περιστάσεων, διαπραγματεύεται πλείστα ζητήματα, ὥστε πολὺ δικαιολογημένα ἡμπορεῖ νὰ εἰπωθῇ, ὅτι ἡ παραπάνω ἐπιγραφή τῶν ὁμιλιῶν κατὰ ἓνα μέρος ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰ περιεχόμενα αὐτῶν. Τὸ πρόσωπον τῆς Ἀννης καὶ αἱ ἀρεταὶ τοῦ τῆς λαμπροῦ ἀποταλοῦν τὴν ποιήσιν, γάρω ἀπὸ τῶν ὅπου ἐκδιπλᾶνται ὁ Χρυσόστομος τὸν θησαυρὸν τῆς θεῆς τοῦ λόγου διακρινῶν καὶ διακρίζων πολλὰ καὶ διάφορα θέματα.

Εἰδικότερ' α' εἰς τὴν πρώτην ὁμιλίαν γίνεται λόγος διὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς νηστείας ὡς καὶ διὰ τὴν σκοπιμότητα τοῦ εἶναι ὄχι μόνον ἡ ἀσκήσις, ἀλλὰ καὶ ἡ μετάνοια τῆς νηστείας. Εἰς τὴν συνέχειαν ὁμιλεῖ διὰ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας μέρος ἀποτελεῖ καὶ ἡ φυσικὴ διατροφή τῶν γονέων διὰ τὰ παιδιά των καὶ ἀκόμη, ὅτι, πλὴν τῶν μητέρων, καὶ οἱ πατέρες ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ φροντίζουν διὰ τὴν ἀνατροφήν των τέκνων. Τέλος, ἀναφέρεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀννης, γενναίας.

Εἰς τὴν δευτέραν, ὁ Χρυσόστομος ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξηγεῖται τὴν θερμὴν πίστιν τῆς Ἀννης, ἣ ὅποια ἐμπράτως ἀποδεικνύει αὐτὴν μετὰ τὴν ὀρθοπροσέγγιν, τὴν ἐπιεικειαν καὶ τὴν ἀεικλισίαν προσηκῆν τῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ συνιστᾷ νὰ τιμῶμεν τὰς ἱεραῖς καὶ νὰ προσκυνοῦμεν αὐτὰς πρὸ καὶ μετὰ τὸ φαγεῖν.

Εἰς τὴν τρίτην, ἀναφέρονται τὰ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ Σαμουὴλ ὅπου τῆς Ἀννης, ἣ ἀφιέρουσι αὐτοῦ εἰς τὸν Θεόν, ἣ χρησιμοποίησιν, τὴν ὅποیان περιλαμβάνει πολλὰς φορές ἡ ἐκδήλότης περὶ τὴν ἀπύκνησιν τέκνων καὶ ὅτι εἶναι σφάλμα πολὺ ἐπιπρόσθιον ἢ ἀδιαφορία διὰ τὴν ἀνατροφήν των παιδιῶν.

Εἰς τὴν τετάρτην, ἀπευθύνεται πρὸς ἐκείνους τοὺς ἐγκαταλείποντας τὰς συγγενεῖδας τῆς Ἐκκλησίας καὶ συχνάζουσιν εἰς τὰ θέατρα, διὰ νὰ τοῖσις δι: ἡ εἰς τὴν Ἑσπερίαν φοίτησι δὲν εἶναι

μόνον περισσώτερον χρήσιμος ἀπὸ τὴν παραμονὴν εἰς τὴ θέατρα, ἀλλὰ καὶ πλεον εὐχάριστος. Ἐπίσης, ἐπανέρχεται εἰς τὴν προσευχὴν τῆς Ἀννης διὰ τὴ κατελήθη μὲ τὴν διαπίστωσιν, ὅτι ἡ προσευχὴ θεὸν νὰ γίνεται συνεχῶς, χωρὶς νὰ ἐντριβέσται ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ εὐρισκόμεθα.

Εἰς τὴν πέμπτην, ἐξηγεῖ τὸ πραγματικὸν νόημα τῶν ἑορτῶν καὶ ἀπαντᾷ εἰς ἑσούς καταφέρονται ἐναντίον τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν λόγον οὗτις ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον πλούσιοι καὶ πτωχοί. Ἀπὸ τὴν αἰτίαν αὐτὴν παίρνει διαφορὰν διὰ νὰ προβῇ εἰς μίαν ὁμοιοτάτην σύγκρισιν πλουσίων καὶ πτωχῶν, διὰ νὰ καταδείξῃ τὴν διαφορὰν τῶν σαλευτικῶν ὅταν τὸν πρώτον, ὅταν τὰ ὅπλα καὶ πράγματα ἀξιοσημειώθωσιν μὲ τὸν σωστὸν τρόπον.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι αἱ ἑμβλῖαι αὗται ἐξερυντήθηκαν εἰς τὴν Ἀγιογράφον καὶ μάλιστα ἤμωσαν μὲ μεγάλην δεξιότητα νὰ ἀντιβῇ ὡς ἔτος πραγματικοῦ αὐτῶν τὸ 337. Ἐπίσης, ἡ χρονικὴ περίοδος καὶ ἡ ἑλάνω χώρην πίπτει εἰς τὸ διάστημα τοῦ Πεντηκοστήριου, ἐπεκτεταμένου ἰσως κατὰ μίαν ἑβδομάδα, ἀφοῦ ἡ πέμπτη ἑμβλῖα ὄγνε μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπως σαφῶς ἀγνοῦται εἰς αὐτὴν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΩΤΗ

Α ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΤΕ ΚΑ ΚΝΟΥΘΟΜΕΘΑ ΤΗΝ ΝΗΣΤΕΙΑΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΘΕΛΑΜΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ Η ΜΗΜΗ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΜΕΤΑΤΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΓΙΟΛΟΓΩΝ ΘΕΣΤΗΝ ΚΑΤΕΧΕΙ ΚΑΙ Η ΕΥΣΕΒΗ ΑΓΑΠΗ ΤΩΝ ΤΟΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ. ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΕΠΙΤΑΓΗ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΔΙΑΜΑΙΝΑΙΤΩΤΩΝ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΑΙ ΜΗΤΕΡΕΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ. ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΗΣΕ.

Ἀφοῦ κάποιον ζέον πού κατέφθασε πρὸς ἡμᾶς, τὸν ὑπεδέχθημεν μερικὰς ἡμέρας φιλοφρόνως καὶ ἐπικοινωνήσαμεν μαζί του διὰ λόγων καὶ ἄλλων **Β** θὰ τὸν προτεμψωμεν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην μετὰ τὴν ἀποδημίαν του, κατὰ τὸ γέυμα ἀμέσως τὸν ἐνθυμούμεθα, καθὼς καὶ τὰς συζητήσεις, καὶ τὸν ἐπιζητοῦμε μὲ πολλὴν ἀγάπην. Τὸ ἴδιον ὡς κάμωμεν καὶ μὲ τὴν νηστείαν. Καὶ πράγματι, κατέφθασε πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, τὴν ὑπεδέχθημεν φιλοφρόνως καὶ τὴν προτεμψωμεν. Ἐπειδὴ λοιπὸν πρόκειται νὰ παραθέσωμεν πνευματικὴν τράπεζαν, ὡς ἐνθυμηθῶμεν αὐτὴν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τῶν ὁποίων αὐτὴ ὑπῆρξε πρόξενος δι' ἡμᾶς. Διότι δύνανται νὰ ἀκρελίσῃ τὰ μέγιστα οὐκ μόνον ἡ παρουσία τῆς νηστείας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάμνησίς της. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἀγαπώμενοι ἀπὸ ἡμᾶς μάς γεμίζουν μὲ μεγάλην χαρὰν, **Γ** οὐκ μόνον μὲ τὴν παρουσίαν των. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀνάμνησίν των, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ αἱ ἡμέραι τῆς νηστείας, καὶ αἱ συναθροίσεις καὶ αἱ κοιναὶ μας ἀσχολίαι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ ποὺ ἐκείνη συνεπήγετο δι' ἡμᾶς, μάς προκαλοῦν εὐφροσύνην καὶ μόνον νὰ τὰ ἐνθυμούμεθα, καὶ ἂν ὅλα μαζί τὰ ἐνθυμηθῶμεν, ἔχομεν νὰ ὠφεληθῶμεν πολλὰ κατὰ τὴν παρούσαν περίστασιν.

Ἀυτὰ τὰ λέγω οὐκ διότι θέλω νὰ σᾶς ἀναγκάσω νὰ νηστεύητε, ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς πείσω νὰ μὴ ἐπιδωθῇτε εἰς τὰς ἀπολαύσεις, καὶ νὰ μὴ διακείσθε ὅπως οἱ πολλοὶ τῶν ἀν-

θρώπων, διὰ πρῆψιν τὰ τοὺς ὀνομάζῃ ἀνθρώπους αὐτοὺς μετὰ τὴν μικρόψυχον διάθεσιν, οἱ ὅποιοι ὥσαν νὰ ἐλευθερωθῶσαν ἀπὸ θεοῦ καὶ νὰ ἀπηλλαγθῶσαν ἀπὸ σκληρὰν φυλάκην, λέγουσι μετὰ τῶν: **Α** Ἐπὶ τελοὺς διηγουσάμε το δυσκόλον πειλαγὸς τῆς νηστείας. Ἄλλοι μάλιστα μὲ ἀσθενέστερον χαρακτηροὶ φοβοῦνται καὶ διὰ τὴν μελλοῦσαν τεσσαρακοστήν. Ὡς οὗτο συμβαίνει, διότι βλέπουν τὸν ἄλλον καιρὸν εἶναι παραδεδομένοι εἰς τὰς ἀπολαύσεις καὶ εἰς τὴν ἁσώτην καὶ εἰς τὴν μεθὴν χωρὶς κανένα μέτρον. Διότι, ἐὰν εἴχομεν φροντισεὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας νὰ ζώμεν μὲ σεμνότητα καὶ μετριοπάθειαν, θὰ ἐποθεύσαμεν τὴν νηστείαν καὶ ὅταν αὕτη ἀπῆρχετο, καὶ θὰ τὴν ὑπεδεχόμεθα μὲ πολλὴν χαρὰν, ὅταν ἐμελλε νὰ ἐπανελθῇ. Καὶ ποῖον ἀγαθὸν ποῦ ὑπάρχει εἰς ἡμᾶς δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν νηστείαν; Ὅλα τὰ γεμίζει ἀπὸ γαλήνης καὶ ἀπόλυτον ἡρεμίαν. **Β** Δὲν εἶναι καὶ αἱ οἰκίαι ἀπηλλαγμέναι ἀπὸ θορύβου, ἀπὸ διαδρομᾶς καὶ κάθε εἰδους ταραχῆς; Καὶ ἡ ψυχὴ τῶν νηστευόντων ἀπαλαμβάνει αὐτὴν τὴν ἡσυχίαν ἐμπροσθεν τῶν οἰκῶν τῶν. Καὶ δλόκληρος ἡ πόλις μῖμειται τὴν εὐταξίαν ποῦ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὰς οἰκίας. Διότι οὕτε κατὰ τὴν ἐσπέραν συμβαίνει νὰ ἀκούσῃς ἀνθρώπους νὰ τραγουδοῦν, οὕτε κατὰ τὴν ἡμέραν νὰ βορβοῦν καὶ νὰ μεθύουν, οὕτε νὰ κραυγάζουν οὕτε νὰ φιλονικοῦν, ἀλλὰ δύνασαι νὰ ἐλέπῃς παντοῦ μεγάλην ἡσυχίαν.

Ἄλλὰ τώρα δὲν συμβαίνει αὐτό, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν αὐγὴν ἀμέσως (ἀκούονται) κραυγαὶ καὶ θόρυβοι καὶ διαδρομαὶ τῶν μαγεύων **Γ** καὶ ἀφρονος κοπνὸς εἰς τὰς οἰκίας, ἀφρονος καὶ εἰς τὰς ψυχάς, καθὼς σιγοκαίουν μέσα μας τὰ πάθη καὶ διεγείρεται ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν ἡ φωτιὰ διὰ τὰς παραλόγους ἐπιθυμίας. Δι' αὐτὸ ἀκριδῶς ἄς ἐπιζητήσωμεν τὴν νηστείαν καὶ ὅταν αὕτη ἀπῆλθε διότι ἐκείνη τὰ κατέστειλε ὅλα αὐτά. Καὶ διὰ ἀποθέσαμε τὸν πόνον ἐκείνης, ἄς μὴ ἀποβάλλωμεν ὁμοίως καὶ τὸν πόθον δι' αὐτὴν κι' ἄς μὴ σθῆσωμεν τὴν μνήμην τῆς. Ἄλλὰ ὅταν γευματίσῃς καὶ μετὰ τὸν ὕπνον κατέλθῃς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἴδῃς ὅτι ἡ ἡμέρα φθάσει πρὸς τὴν ἐσπέραν, νὰ εἰσέλθῃς εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀφ' οὗ πηλοισίης εἰς αὐτὸν τὸν ἄμω-να, ἐνθυμήσου τὸν καιρὸν τῆς νηστείας, κατὰ τὸν ὅποιον ἡ ἐκκλησία ἦτο γεμάτη ἀπὸ τοῦ πλήθους, **Δ** ἡ ἐπιθυμία διὰ τὴν ἀκρόασιν ἦτο ἀσπασθῶν, ἐπεκράτει μεγάλη γὰρ καὶ ἡγροῦνται ὅλων ἡ ψυχῇ. Καὶ ἀναλογιζόμενος ὅλα αὐτά, ἐνθυμήσου τὰς ποθητάς ἐκείνας ἡμέρας. Καὶ διὰ ποσὴν καὶ νὰ παραθέσῃς τράπεζαν, μὲ αὐτὴν τὴν ἀνάμνησιν νὰ ἀπο-

λαμβάνῃς τὰ ἐδέσματα καὶ ποτὲ δὲν θὰ ὑπάρξῃ περίπτω-σις νὰ παρασυρθῇς εἰς μεθὴν. Ἀλλὰ ὅπως ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν γυναῖκα σεμνὴν καὶ ἐγκρατὴ καὶ ἐλευθέραν καὶ φλέγονται ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς, ποτὲ δὲν εἶναι δυνατόν, καὶ ὅταν αὕτη λείπῃ μακρὰν, νὰ γίνουσι ἐρασταὶ πόρνης καὶ διεφθαρμένης γυναικὸς, διότι ἡ ψυχὴ τῶν εἶναι κυριαρχη-μένη ἀπὸ τὸν πόθον δι' ἐκείνην, ὁ ὅποιος πόθος δὲν ἐπι-τρέπεται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἄλλος ἔρωσ, τὸ ἴδιον ἀκριδῶς παρατηρεῖται καὶ μὲ τὴν νηστείαν καὶ τὴν μεθὴν. **Ε** Ἄν λοιπὸν μνημονεύσωμεν ἐκείνην τὴν ἐγκρατὴ καὶ ἐλευθέραν, τότε αὐτὴν τὴν κοινὴν πόρνην καὶ μητέρα κάθε ἀσχημίας, τὴν μεθὴν ἐννοῶ, θὰ τὴν ἀποκρούσωμεν μὲ πολλὴν εὐκολίαν, καθὼς ὁ πόθος τῆς νηστείας ἀπωθεῖ σφοδρότερον ἀπὸ κάθε χεῖρα αὐτὴν τὴν ἀναίδειαν.

Δι' ὅλα λοιπὸν, ὅς παρακαλῶ, νὰ ἔχωμεν πάν-τοτε εἰς τὸν νοῦν μας τὰς ἡμέρας ἐκείνας. Διὰ νὰ συμβά-λῃ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν ἀνάμνησιν ἐκείνην, τὸ ἴδιον θέμα διὰ τὸ ὅποιον ἡτοιμαζόμεν τότε νὰ ἀναπτύξω, θὰ τὸ φέ-ρω τώρα εἰς τὸ μέσον τῆς συναθροισέως μας, ὥστε καὶ μὲ τὴν ὁμοιότητα τῆς διδασκαλίας νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅλι-γον τὸν καιρὸν ἐκείνον. **Α** Διότι οἱ ἰσως ἔχετε λησμο-νησῇ διότι ἐν τῷ μεταξύ ἐγίναν παλλαὶ ὁμιλίαι καὶ δι' ἄλ-λα θέματα. Καὶ διότι μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς μας ἀπὸ τὴν μακρὰν ἀποδημίαν, ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀμύγησῃ δι' ὅλα ὅσα συνέθεσαν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ κατόπιν νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας, ὥστε ἀφ' αὐτοῦ γί-νουν καλῶτεροι ἐξ αἰτίας τῆς συμφορᾶς τῶν καὶ δραπέτευ-σων ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρικὴν πλάνην τῶν πρὸς τὴν ἰδι-κὴν μας πίστιν, νὰ τοὺς ριζώσωμεν εἰς τὴν πίστιν καὶ νὰ τοὺς διδάξωμεν ἀπὸ ποῖον σκότος ἀπηλλαγθῶσαν καὶ εἰς ποῖον φῶς τῆς ἀληθείας προσήλθον. **Β** Ἐπειτα ἀπελαύ-σαμεν τὴν πανηγυρίαν τῶν μαρτύρων ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ ἦτο ὁ καιρὸς, ἐνῷ εὐρισκόμεθα ἀνάμεσα εἰς τοὺς τά-φους τῶν μαρτύρων, νὰ ἀπελθῶμεν χωρὶς νὰ ἀκούσωμεν τὰ πρέποντα ἐγκώμια. Τὰ ἐγκώμια αὐτὰ τὰ διεδεχθῇ πάλιν ἡ παροίσεις διὰ τοὺς ὁρκους. Καὶ ὅταν εἶδαμε, ὅτι ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς ὑπαίθρου προσήλθεν εἰς τὴν πό-λιν, ἠβελήσαμε νὰ δώσωμεν εἰς αὐτοὺς αὐτὰ τὰ ἐφόδια καὶ κατόπιν νὰ τοὺς προπέμψωμεν ὅλους.

Βεβαίως σὺς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐνθυμηθῇτε εὐκό-λως τὴν συζήτησιν, ποῦ ἐκόμιαμε τότε πρὸς τοὺς εἰδωλο-λάτρας. Ἀλλὰ ἐγὼ, ποῦ διαρκῶς ἀσχολοῦμαι μὲ αὐτὰ καὶ τὰ σπουδάζω, ἀφ' οὗ σὺς εἶπω ὅλγα ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν

τότε, θά δινηθῶ εύκολώτατα νά ἐπαναφέρω εἰς τήν μνήμην σας ὁλόκληρον τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας. Ὁ Ποῖον λοιπὸν ἦτο τὸ θέμα; Ἀνεζητοῦμεν νά μάθωμεν πῶς ὁ Θεὸς ἐπρονόει ἐξ ἀρχῆς διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ πῶς μᾶς ἐδίδασκε τὰ ὠφέλιμα, ὅταν δὲν ὑπῆρχαν γράμματα οὔτε εἶχαν δοθῇ Γραφαί. Καὶ ἐδεικνύομεν, ὅτι ἀπὸ τὴν θέαν τῆς δημιουργίας μᾶς ὡδήγησεν εἰς τὴν θεογνωσίαν. Ὅποτε, ἀφοῦ οὐκ ἐκράτησα ὅχι ἀπὸ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν σκέψιν, οἷος περιέφερα εἰς ὁλόκληρον τὴν δημιουργίαν δεκνύων τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τὰς λίμνας, καὶ τὰς πηγὰς, καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὰ ἀπέραντα πελάγη, καὶ τὰ λιβάδια, καὶ τοὺς κήπους καὶ τὰ ἀέριστα χωράφια. Ὡ καὶ τὰ δένδρα τὰ φορτωμένα καρπῶν, καὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὄρων τὰς καλυπτομένας ἀπὸ πυκνὰ δάση. Τότε ἐπίσης οὕτως εἶπα πολλά καὶ διὰ τοὺς σπόρους, καὶ διὰ τὰ χόρτα, καὶ διὰ τὰ ἄνθη, καὶ διὰ τὰ δένδρα τὰ καρποφόρα καὶ τὰ ἀκαρπα, καὶ διὰ τὰ ζῶα, ἡμερὰ καὶ ἡγρία, ὑδρόβια καὶ χερσαία, καὶ ὁμιθία, διὰ τὰ διασχίζοντα τὸν αἶρα καὶ τὰ ἔρποντα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ δι' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ σύμπαντος, καὶ μὲ μίαν φωνὴν ὅλοι ἐπεδοκιμάσαμε, διότι ὁ νοῦς μας ἠσθάνετο ἀδύνατος ἔμπρὸς εἰς τὸν ἀπείρου πλοῦτον καὶ δὲν ἠδύνατο νά συλλάβῃ τὸ πᾶν. Ἐ «Πόσον μεγάλα εἶναι τὰ ἔργα σου, Κύριε. Ὅλα τὰ ἐδημιούργησες μὲ σοφίαν»!

Καὶ δὲν ἐθαυμάσαμε τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ μόνον διὰ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐξῆς δύο πράγματα, ὅτι ἐδημιούργησε τὴν κτίσιν καὶ ὥρῃαν καὶ μεγάλην καὶ θαυμαστήν καὶ ὅτι ὥρῃσε πολλὰ δειγμάτων τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς εἰς τὰ πράγματα τοῦ ἐλέσπου. Ἀφ' ἐνὸς μὲν, διὰ νά θαυμάζῃται διὰ τὴν σοφίαν του καὶ νά προσελκύῃ πρὸς τὴν λατρίαν του αὐτοὺς ποὺ τὴν παρατηροῦν. Ἀφ' ἑτέρου, διὰ νά μὴ ἀφήσουν τὸν δημιουργόν ὅσοι παρετήρουν τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἔργων του, καὶ ἀντὶ ἐκείνου προσκυνῶσιν τὰ κτίσματα, διότι ἡ ἀδυναμία τοῦ ὑπάρχει εἰς αὐτὰ, δύναται νά ἐπανορθώσῃ τὴν πλάνην αὐτῆν. Καὶ πῶς ὅτι ὅλη ἡ κτίσις εἶναι φθαρτή,⁷⁰² ἂ καὶ θά μετασχηματισθῇ πρὸς τὸ καλύτερον καὶ θά ἀπολαύσῃ μεγαλυτέραν δόξαν, καὶ τότε, καὶ διατί, καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐγίνε φθαρτή, καὶ ὅλα αὐτὰ τότε τὰ ἐξετάζομεν εἰς βάθος ἐκνότην σας, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπεδεικνύομεν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὅτι δηλαδὴ εἰς φθαρτὰ σώματα προσέ-

1. Ὡς πρὸς 81, 6.

δωκε τόσον κάλλος, τὸ ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς ἀπένειμεν εἰς αὐτὰ ὁ Θεός, τὸ κάλλος τῶν ἀστρῶν, τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ ἡλίου. Καὶ πράγματι, εἶναι νά θαυμάσῃ κανεὶς πῶς, μετὰ παροδοῦ τόσων εἰδῶν, δὲν ἐπαθῶν τίποτε, ὅπως π.χ. παθαινοῦν τὰ σώματά μας, οὔτε μὲ τὸ γῆρας ἐγίναν ἀσθενέστερα, οὔτε ἀπὸ κάποιαν ἀσθενεῖαν ἡ ἀδυναμία ἐξησθενησαν, ἀλλὰ διατηροῦν πάντοτε τὴν ἰδικὴν τῶν ἀκμῆν καὶ τὸ κάλλος ἡ ποῦ, ὅπως εἶπα, ἐξ ἀρχῆς τοὺς ἐχάρισεν ὁ Θεός καὶ οὔτε τὸ ἡλιακὸν φῶς ἐξησθενησε, οὔτε ἡ λάμψις τῶν ἀστρῶν ἐγίνε σκοτεινότερα, οὔτε ἡ λαμπρότης τοῦ οὐρανοῦ ἐξηντλήθη, οὔτε τὰ σύννεφα τῆς θαλάσσης μετετοπίσθησαν, οὔτε ἡ δύναμις τῆς γῆς νά παράγῃ κατ' ἔτος τοὺς καρποὺς τῆς ἐσθῆς. Καὶ ὅτι αὐτὰ εἶναι φθαρτὰ τὰ ἀπεδείξαμε καὶ μὲ τὴν λογικὴν καὶ ἀπὸ τὰς βέβαιας Γραφάς. Ὅτι δὲ εἶναι ὥρῃα καὶ λαμπρὰ καὶ διατηρήθησαν ἀκμαῖα καὶ ἀνθηρὰ, τὸ μαρτυρεῖ ἡ καθημερινὴ παρατήρησις τῶν ἀνθρώπων ποὺ βλέπουν ὅτι πρῶγμα ποῦ κυρίως κινεῖ τὸν θαυμασμόν διὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξ ἀρχῆς ἐδημιούργησεν αὐτὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Ὅταν ἐλέγαμε αὐτὰ, μερικοὶ τότε ἀντέτειναν λέγοντες: Λοιπὸν ἀπὸ ὅλα ὅσα βλέπομεν τὸ εὐτελέστερον εἶναι ὁ ἀνθρώπος, ἀφοῦ τὸ σῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου καὶ ὅλων τῶν ἀστρῶν διατηρεῖται ἐπὶ τὸσον χρόνον, ἐνῶ αὐτὸς ὅσπερ ἀπὸ ἐδόμακροντα ἐπὶ διαλύεται καὶ χάνεται. Εἰς ἀπάντησιν ὅλων αὐτῶν δυνάμεθα κατὰ πρῶτον νά εἰπώμεν, ὅτι δὲν διαλύεται ὁλόκληρον τὸ «ῥῶσιν», ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον καὶ ἀναγκαϊότερον μέρος αὐτοῦ, δηλαδὴ ἡ ψυχὴ, μένει διαρκῶς ἀθάνατος, διότι δὲν ὑπόκειται εἰς κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ πάθη καὶ ἡ φθορὰ ἐμφανίζεται εἰς τὸ κατώτερον μέρος αὐτοῦ. Δεύτερον, ὅτι δι' αὐτὸν ἀκριδῶς τὸν λόγον τιμώμεθα περισσώτερον. Ὡ Διότι καὶ τὸ γῆρας καὶ τὰς ἀσθενείας ὑπομένομεν, ὅχι ματαίως καὶ χωρὶς συγκεκριμένην αἰτίαν, ἀλλὰ καὶ δικαίως καὶ ἐπωφελῶς. Δικαίως μὲν, διότι περιεπέσαμεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ἐπωφελῶς δέ, διὰ νά διορθώσωμε, μὲ τὴν πτωχείαν αὐτῆν καὶ τὰ πάθη, τὴν ἀπάγωνσιν ποῦ δημιουργεῖται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν. Αὐτὸ λοιπὸν δὲν τὸ ἐπέτρεψεν ὁ Θεός νά γίνῃ διὰ νά μᾶς κατακρῶνῃ. Διότι, ἐάν μᾶς κατακρῶνῃ, δὲν θά ἔδωκε τὴν ψυχὴν μας νά εἶναι ἀθάνατος. Ὅτε πάλι ἀπὸ ἀδυναμίας ἐπλάσσε τοιοῦτο τὸ σῶμά μας. Ἐ Διότι, ἐάν ἦτο ἀδύνατος, δὲν θά εἶχε τὴν δύναμιν νά διατηρήσῃ ἐπὶ τόσον χρόνον τὸν οὐρανὸν καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τὸ σῶμα τῆς γῆς. Ἀλλὰ τὸ ἐ-

πλάσσε ἔτσι, διὰ νὰ μᾶς καταστήσῃ καλυτέρους καὶ σωφρονεατέρους, καὶ περισσότερο εὐπειθεῖς εἰς αὐτόν, πρᾶγμα ποῦ ἀποτελεῖ τὴν δάσιν ὅλης τῆς σωτηρίας μας. Διὰ τοῦτο ἔκαμε τὸν οὐρανὸν νὰ μὴ καταβάλλεται ἀπὸ τὸ γῆρας οὔτε ἀπὸ ἄλλας παρομοίας ἀδυναμίας. Διότι αὐτὸς ποῦ στερεῖται ἀπὸ θέλησιν καὶ ψυχὴν δὲν δύναται οὔτε νὰ ἀμαρτήσῃ οὔτε ἀρετὴν νὰ ἐπιδείξῃ· συνεπῶς δὲν ἔχει ἀνάγκη διωρθώσεως. ⁷⁰³ Α Ἐἰς ἡμᾶς δέ, οἱ ὅποιοι ἔχομεν τιμηθῇ μὲ λογικὸν καὶ ψυχὴν, ὑπῆρξεν ἀνάγκη νὰ καταστή κτῆμα (εἰς ἡμᾶς) ἡ σωφροσύνη καὶ ταπεινοφροσύνη διὰ τῶν παθῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν πρὶν ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ὠδηγήθη εἰς παραφροσύνην ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ποῦ ἐπλάσθη. Ἐξ ἄλλου, ἐάν ὅπως τὰ ἰδικά μας σώματα ἔτσι καὶ ὁ οὐρανὸς ἐπρόκειτο νὰ πλάσθῃ καὶ νὰ γηράσκῃ, πολλοὶ θὰ κατηγοροῦν τὸν Δημιουργόν δι' ἀδυναμίαν, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ ἓν σῶμα ἐπὶ μακρὰν χρονικὸν διάστημα. Ἐνῷ τώρα ἔχει ἀφαιρεθῇ ἀπὸ αὐτοὺς αὕτη ἡ δικαιολογία, διότι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ μένουσιν ἐπὶ τόσον χρόνον.

Ἐπὶ πλείον αὐτῶν ποῦ ἐλέγχθησαν, Β τὰ ἰδικά μας πράγματα δὲν σταματοῦν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλὰ, ὅταν σωφρονισθῶμεν καλῶς ἐδῶ, εἰς τὸν παρόντα βίον, θὰ ἀναστήσῃ μὲ μεγαλύτερον δόξαν τὰ σώματα, καὶ θὰ εἶναι λαμπρότερα καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα καὶ θὰ τὰ προσρίσῃ διὰ κάτι ἀνώτερον. Ἐνῷ λοιπὸν τρόπος θεογνωσίας εἶναι αὐτός, εἰς τὸν ὁποῖον ὀδηγοῦμεθα ἀπὸ ὅλην τὴν κτίσιν. Ἐνῷ ἄλλος, ὅχι κατώτερος ἀπὸ αὐτόν, εἶναι ὁ τρόπος διὰ τῆς συνειδήσεως, τὸν ὁποῖον ἀνεπτύξαμεν τότε ἐκτενέστερον δεικνύοντες πῶς εἶναι αὐτοδίδακτος εἰς ἡμᾶς ἡ γνῶσις τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν καὶ πῶς ἀπὸ μέσα μας ἡ συνείδησις τὰ ὑπαγορεύει, ὅλα αὐτά. Γ Δύο λοιπὸν διδάσκαλοι τῆς θεογνωσίας ὑπῆρξαν ἐξ ἀρχῆς εἰς ἡμᾶς, ἡ κτίσις καὶ ἡ συνείδησις. Καὶ οἱ δύο, χωρὶς καὶ ἐξ αὐτῶν νὰ φωνάζῃ, σωπηλῶς ἐδίδασκαν τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἡ κτίσις δηλαδὴ, ἡ ὁποία μὲ τὴν θεὰν τῆς προκαλεῖ τὸν θαυμασμόν εἰς τὸν θεατὴν καὶ ὀδηγεῖ αὐτόν εἰς τὸ θαῦμα τοῦ δημιουργοῦ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ συνείδησις, μὲ τὰς ἐσωτερικὰς τῆς ὑπαγορεύσεις, μᾶς ὑποδεικνύει κάθε τι ποῦ πρέπει νὰ πράξωμεν. Καὶ τὴν κρίσιν τῆς ἀποφάσεως ἀντιλαμβάνομεθα ἀπὸ τὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων. Ὅταν δηλαδὴ ἀπὸ μέσα ἡ συνείδησις κατηγορῇ τὴν ἀμαρτίαν, ταράσσει ἐξωτερικῶς τὴν ὄψιν καὶ τὴν γεμίζει

πολλὴν θλίψιν. Πάλιν μᾶς καθιστᾷ ὠχρούς καὶ φοβισμένους, ὅταν καταληφθῶμεν διαπράττοντες ἐπὶ τι διάστημα αἰσχρὰς πράξεις καὶ τὴν φωνὴν μὲν δὲν ἀκούομεν, ἀντιλαμβάνομεθα ὁμῶς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγανάκτησιν τῆς συνειδήσεως ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν.

Μαζὶ μὲ αὐτοὺς τοὺς δύο, Δ ὁ λόγος ἀπεδείκνυε, ὅτι προσετέθη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἕνας τρίτος διδάσκαλος, ὅχι πάλιν ἀφ' ὧν, ὅπως οἱ προηγούμενοι, ἀλλὰ διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει τὴν ἀποφασίμην μὲ λόγον καὶ παραίνεσιν καὶ συμβουλίην. Ποῖος εἶναι αὐτός; Ὁ πατὴρ ποῦ ἔλαχε εἰς τὸν καθένα. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς μᾶς ἐπλάσεν, ὥστε νὰ ἀγαπώμεθα ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας, διὰ νὰ ἔχωμεν ἐκπαιδευτὰς τῆς ἀρετῆς. Διότι τὸν πατέρα δὲν τὸν κάμνει τὸ γεγονός ὅτι ἐγέννησε τὸν υἱόν, ἀλλὰ καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφή του, οὔτε τὸ κυφορεῖν καθιστᾷ μητέρα, ἀλλὰ τὸ νὰ ἀναθρέψῃ καλῶς. Ε Καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, ὅτι δηλαδὴ ὅχι ἡ φύσις, ἀλλὰ ἡ ἀρετὴ κάμνει τοὺς πατέρας, τὸ ὁμολογοῦν μαζὶ μὲ ἡμᾶς καὶ οἱ ἴδιοι οἱ γονεῖς. Πολλὰς φορές δηλαδὴ ὅταν ἴδουν, ὅτι οἱ υἱοὶ τῶν ἑγὼν κακοὶ καὶ προσεχώρησαν εἰς τὴν πονηρίαν, τοὺς ἀποκόπτουν ἀπὸ τὴν συγγένειαν μὲ τὴν ἀποκήρυξιν τῶν καὶ τὴν υιοθεσίαν ἄλλων, οἱ ὅποιοι πολλάκις δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως συγγένειαν. Ἀρὰ γὰρ τί δύναται νὰ εἶναι παροξότερον ἀπὸ τοῦτο, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκδικῶνται αὐτοὺς ποῦ ἐγέννησαν καὶ νὰ υιοθετοῦν αὐτοὺς ποῦ δὲν ἐγέννησαν; ⁷⁰⁴ Α Αὐτὰ δὲν ἐλέγχθησαν ματαίως εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι ἡ ἐλευθερία θέλησις εἶναι ἰσχυρότερα ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ συνήθως αὕτη περισσότερο ἀπὸ ἐκείνην κάμνει τοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς πατέρας. Ἐπίσης καὶ τὸ ἐξῆς ὑπῆρξεν ἔργον τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅτι δηλαδὴ δὲν ἐπέτρεπε νὰ μείνουν τὰ τέκνα χωρὶς τὴν φυσικὴν ἀγάπην τῶν γονέων, οὔτε πάλιν ἐπέτρεπε τὸ πᾶν εἰς ἐκείνην. Διότι ἐάν δὲν ἐπρόκειτο οἱ γονεῖς νὰ ἀγαποῦν καθόλου τοὺς υἱοὺς τῶν κινούμενων ἀπὸ φυσικὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας τῶν καὶ τὰς ἀρετὰς, θὰ ἔβλεπες πολλοὺς νὰ εὐρεθοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν πατρῴαν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς τῶν ἀμελείας καὶ νὰ διασπᾶται τὸ γένος μας. Β Ἐάν πάλιν ἐπέτρεπε τὸ πᾶν εἰς τὴν τυραννίαν τῆς φύσεως καὶ δὲν ἐπέτρεπε νὰ τοὺς μισοῦν, οὔτε ὅταν εἶναι πονηροὶ, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑβρίζουν, καὶ ὅταν πάσχουν οἱ πατέρες ἀναριθμητὰ κακὰ ἀπὸ αὐτοὺς, ἐπέμεναν νὰ τοὺς περιποιῶνται οἱ πατέρες ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως, τὴν στιγμὴν ποῦ αἱ παῖδες τῶν

τοὺς ὑβρίζουν καὶ τοὺς ἐμπαίζουν, θὰ εἶχεν ἐξοκεῖλαι τὸ γένος μας εἰς τὸ ἔσχατον βῆμα τῆς κακίας. Διότι, καὶ τώρα τὰ τέκνα, ποὺ δὲν δύνανται νὰ ἔχουν ἄλλο τὸ θάρρος τῶν εἰς τὴν φύσιν, ἀλλὰ γνωρίζουν, ὅτι παλλοὶ ποὺ κατήντησαν κακοὶ ἐξεδιώχθησαν καὶ ἀπὸ τὴν οἰκίαν καὶ ἀπεκληρώθησαν ἀπὸ τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐν ταῦταις εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀποβλέποντες εἰς τὸ φίλτρον τῶν γονέων αὐθαδιάζουν εἰς αὐτούς. Ὁ ἔαν δὲν ἐπέτρεπε ὁ Θεὸς εἰς τοὺς πατέρας καὶ νὰ ἀγανακτοῦν καὶ νὰ τιμωροῦν καὶ νὰ ἐκδιώκουν τοὺς παῖδας, ὅταν γίνονται κακοὶ, εἰς ποῖον βαθμὸν πονηρίας δὲν θὰ ἔφθαναν; Δι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἐστήριξε τὸ φίλτρον τῶν γονέων καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως καὶ εἰς τὸ ἦθος τῶν παιδῶν, ὥστε καὶ δύνανται ἀμαρτάνουν μετρίως οἱ παῖδες νὰ τοὺς συγχωροῦν κατ' ἐπιταγὴν τῆς φύσεως, καὶ ὅταν γίνονται κακοὶ καὶ φθάσουν εἰς κατὰστασιν ἀθεράπευτον νὰ τοὺς τιμωροῦν, διὰ νὰ μὴ γυμνάζουν τοὺς παῖδας εἰς τὴν κακίαν μετὰ τὴν ἐπιείκειάν των, ἔαν πάλι νικήσῃ ἡ φύσις καὶ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ περιποιηθῶνται τοὺς παῖδας των, ἄκόμα καὶ ἂν γίνονται κακοὶ. Δ' εἰπέ μοι, πόσῃ πρόνοιᾳ μαρτυροῦν καὶ ἡ προσταγὴ τῆς ἀγάπης, καὶ ὁ περιορισμὸς πάλι τοῦ πατρικοῦ φίλτρον, καὶ τὸ γεγονός ὅτι ὥρισεν ἀμοιβὴν διὰ τὴν καλὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν τέκνων; Ὅτι ἐπιφυλάσσεται ἀμοιβή, καὶ οὐ μόνον διὰ τοὺς ἀνδρας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς γυναῖκας, ἄκουσε πῶς καὶ εἰς πολλὰ χωρία καὶ δι' αὐτὰς κάμνει λόγον ἡ Γραφή, καὶ μάλιστα δι' αὐτὰς οὐκ ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ἀνδρας. Ὅταν εἴπῃ ὁ Παῦλος «ὡς ἡ γυνὴ ἐξηπατήθη καὶ παρέδωκε τὴν ἐντολήν», προσέθεσε καὶ θὰ σωθῇ μετὰ τὴν τεκνογονίαν.¹ Καὶ μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐννοεῖ: Πανεὶς, διότι ἡ πρώτη γυνὴ σέ ἔτριψεν εἰς ὧδιναις καὶ μόχθους καὶ μακρόχρονον κυοφορίαν. Ἀλλὰ μὴ δυσασχετήσῃς. Διότι δὲν σέ ἐβλάψαν τόσοι αἱ ὧδιναις καὶ οἱ μόχοι, ὅσον σέ ὠφελοῦν, ἔαν θέλῃς, διότι μετὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδῶν ἔχεις πολλὰς ἀφορμὰς νὰ ἐπιδείξῃς τὰς ἀρετὰς σου. Διότι τὰ τέκνα ποὺ γεννᾷς, ἂν τὰ διαπαιδαγωγήσῃς κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον καὶ τὰ δδγηγῇς εἰς τὴν ἀρετὴν μετὰ τὴν ἰδικήν σου φροντίδα, αὐτὸ σοῦ δίδει μεγάλην εὐκαιρίαν σωτηρίας καὶ μετὰ τὰς ἰδικὰς σου ἀρετὰς καὶ διὰ τὴν ἀγωγὴν τῶν τέκνων σου θὰ λάβῃς μεγάλην ἀμοιβήν.

²⁰⁵ Α Καὶ διὰ τὴν μάστιγιν, ὅτι δὲν κάμνει τὴν μητέρα

2. Τιμ. 2, 14-15.

ὁ τοκετός, ὅτε δι' αὐτὸ ἐπεκλύσασται ἀμοιβή, καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον ὁ Παῦλος συζητῶν μετὰ γυναικας, εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἐάν ἀνεθρεψῇ τέκνα» καὶ δὲν εἶπε «ἔάν ἐτεκνοποιήσῃ», ἀλλὰ «ἔάν ἐτεκνοτρέφῃ». Διότι τὸ πρῶτον εἶναι ἔργον τῆς φύσεως, ἐνῶ τὸ δεύτερον εἶναι ἔργον τῆς ἐλευθερίας βουλήσεως. Καὶ δι' αὐτὸ καὶ ἐδῶ εἶπε «θὰ σωθῇ μετὰ τὴν τεκνογονίαν» δὲν ἐστομάτησεν ὥς ἐδῶ, ἀλλὰ θέλων νὰ δείξῃ, ὅτι οὐκ ἡ γέννησις τεκνῶν ἀλλὰ ἡ καλὴ ἀνατροφή των εἶναι αὐτὴ ποὺ θὰ φέρῃ τὸν μισθόν, προσέθεσε: «Ἐάν ἐπιμείνων εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ εἰς τὸν ἀγιασμὸν μετὰ σωφροσύνην». Καὶ ἐννοεῖ τὸ ἑξῆς: Ὡς τότε θὰ λάβῃς πλοῦσιον τὸν μισθόν, ἔαν οἱ παῖδες ποὺ ἐγεννήθησαν μείνουν σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν ἀγιασμὸν. Ἀν αὐτοὺς τοὺς εἰσάγῃς εἰς αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, ἂν τοὺς προτρέπῃς, ἂν τοὺς διδάξῃς, ἂν τοὺς συμβουλεύῃς, δι' αὐτὴν τὴν ἐπιμελείαν σου σὲ ἀναμένει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἀμοιβή.

Ἄς μὴ νομίζωμεν λοιπὸν αἱ γυναῖκες, ὅτι εἶναι ἔργον ἔξον πρὸς αὐτὰς νὰ φροντίζωμεν διὰ τὰ τέκνα καὶ τὰ ὄφρ' ἐνταῖς. Διότι δὲν διεχώρισεν ἐδῶ τὸ φύλον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἀπλῶς εἶπε «ἔάν ἀνεθρεψῇ τέκνα» καὶ ἐδῶ λέγει «ἔάν ἐπιμείνων εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν ἀγιασμὸν». Ὅτε καὶ οἱ δύο γονεῖς πρέπει νὰ φροντίζωμεν διὰ τὰ τέκνα, καὶ περισσώτερον αἱ γυναῖκες, καθ' ὅσον μένουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τὸν περισσότερον χρόνον. Ὁ Διότι πολλάκις τοὺς ἀνδρας περισποῦν καὶ τὰ ταξίδια καὶ αἱ φροντίδες τῆς ἀγορᾶς καὶ αἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως. Ἐνῶ ἡ γυνὴ, ἀπηλλαγμένη ἀπὸ ὅλων αὐτὰς τὰς φροντίδας, δύναται εὐκολώτερον νὰ φροντίσῃ διὰ τὰ τέκνα, ἔχουσα πολλὴν ἀνεσιν. Ἐνταῖς ἔκοιμαν αἱ παλαιαὶ γυναῖκες. Διότι τὸ χρέος αὐτὸ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον μόνον διὰ τοὺς ἀνδρας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς γυναῖκας, ἐννοῶ τὴν φροντίδα διὰ τὰ ἰδικὰ τοὺς τέκνα καὶ τὴν δδγηγῆσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν σκέψιν καὶ ἀγωγὴν.

Καὶ ὅτι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι ἀληθές, θὰ σοὺς διηγηθῶ μίαν ἀρχαίαν ἱστορίαν. Ὑπῆρχεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους μία γυναῖκα ὀνόματι Ἄννα. Ὁ αὐτὴ ἡ Ἄννα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέφερεν ἀπὸ ἀτεκνίας, καὶ τὸ χειρότερον ἦτο, ὅτι ἡ ἀντιζηλὸς τῆς ἡτο μήτηρ πολλῶν παιδῶν. Γνωρίζετε δευθαίως, ὅτι τὸ πρᾶγμα καὶ καθ' ἑαυτὸ εἶναι ἀνυπόφορον διὰ τὰς γυναῖκας. Ὅταν βμως ἐπὶ πλέον ὑπάρχει καὶ ἀντιζη-

3. Α' Τιμ. 5, 10.

4. Α' Τιμ. 2, 15.

λος ποῦ ἔχει τέκνα, τὸ πρῶγμα γίνεται πολὺ σκληρότερον. Διότι εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς γυναίκας ἐκείνης αἰσθάνεται θαυτοῦτερον τὴν ἰδικὴν τῆς συμφορᾶν. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ δεῖσαι ζοῦν εἰς τὴν ἐσχάτην πτωχείαν, τότε αἰσθάνονται μεγαλύτεραν ὀδύνην, ὅταν σκέπτονται αὐτοὺς ποῦ πλουτοῦν. Καὶ δὲν ἦτο μόνον αὐτὸ τὸ δεινόν, ὅτι δηλ. δὲν εἶχε παῖδας, ἐνῶ αὐτὴ εἶχε, ἀλλὰ ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἀντίζηλος. Ἐκαὶ οὐχὶ ὅτι ὑπῆρχε ἀντίζηλος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν παρώργιζε, διότι τὴν ἐξουθενῶνε. Ὁ δὲ Θεὸς βλέπων ὅλα αὐτὰ τὰ ἡνεύχετο καὶ «δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ὁ Κύριος παῖδιον, πρῶγμα ποῦ προεκάλει θλίψιν εἰς αὐτὴν καὶ ὑπὸ τὸ βάρος τῆς θλίψεως ἦτο διαρκῶς μελαγχολικὴ καὶ ἄθυμος». Τί ἔνωσε «κατὰ τὴν θλίψιν αὐτῆς;» Δὲν θύναται νὰ εἴπῃ τις, λέγει, ὅτι βλέπων αὐτὴν νὰ ὑποφέρῃ μὲ πραότητα τὴν συμφορὰν τῆς, ἐσταμάτησε τὴν γένναν αὐτῆς, ἀλλὰ ἂν καὶ τὴν ἔβλεπε νὰ ἠρηνῇ καὶ νὰ πονῇ καὶ νὰ ἐλίδεται, δὲν τὴν ἀπῆλλαξε ἀπὸ τὴν θλίψιν, ἀποδίδων εἰς ἄλλο τι πολὺ μεγαλύτερον. ⁷⁰⁶ Αὐτὰ ἔς μὴν τὰ ἀκούωμεν παρέργωγος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἄς διδαχθῶμεν ἓν μέγιστον μάθημα, καὶ ὅταν περιπέσωμε εἰς κάποιαν συμφορὰν, καὶ ἂν πονῶμεν καὶ ἂν ὀδυρόμεθα καὶ ἂν τὸ κακὸν μᾶς φαίνεται ὅτι εἶναι ἀφόρητον, ἄς μὴ σπεύδωμεν, μήτε νὰ ὀδημονῶμεν, ἀλλὰ νὰ ἀναμείνωμεν τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ἐκεῖνος γνωρίζει σαφῶς πότε πρέπει νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ αἴτιον τῆς θλίψεως μᾶς. Πρῶγμα ποῦ συνέβη καὶ μὲ αὐτὴν. Διότι ὁ Θεὸς ἀπέκλεισε τὴν μήτραν τῆς, οὐχὶ διότι τὴν ἐμίσει οὕτε διότι τὴν ἀπεστρέφετο, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνοίξῃ εἰς ἡμᾶς τὴν θύραν τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν στάσιν τῆς γυναίκας καὶ νὰ ἴδωμεν καθαρά τὸν πλοῦτον τῆς πίστεως αὐτῆς. Β καὶ νὰ κατανοήσωμεν ὅτι αὐτὸ τὴν καθίστα περισσύτερον λαμπροτέραν.

Ἀκούσε δὲ καὶ τὸ ἑξῆς. «Καὶ ἔκοιμεν ἔτσι ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος ἐπὶ πολλὸν χρόνον, ὅταν ἀνέβαιναν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐλυπεῖτο, καὶ ἐκλαίει, καὶ δὲν ἐτραγουεῖ». ⁷⁰⁷ Ἐντονος ὁ πόνος, μεγάλη ἡ διάρκειά τῆς λύπης, οὐχὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέραι, οὔτε ἑκατὸν εἰκοσι, οὔτε χίλια καὶ δύο χιλιάδες, ἀλλὰ «ἀπὸ μακροῦ», λέγει, «ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐλυπεῖτο καὶ ὑπέφερε διαρκῶς ἡ γυνὴ». Αὐτὸ ἐννοεῖ «ἀπὸ μακροῦ χρόνου». Καὶ ὅμως δὲν ἀπεπαρύνθη, οὔτε ἐπῆρέασε

6. Α' Βασιλ. 1, 6.

9. Α' Βασιλ. 1, 7.

τὴν σκέψιν τῆς ἡ διάρκειας τοῦ χρόνου, οὔτε αἱ ὀνειδισμοὶ καὶ αἱ ὀφρεῖς τῆς ἀντιζήλου C ἀλλὰ διαρκῶς προστρυχετο καὶ παρεκάλει. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἐξ ὧν, καὶ ἐκεῖνου κυρίως μαρτυρεῖ τὴν ἀφοσίωσιν τῆς εἰς τὸν Θεὸν εἶναι, ὅτι δὲν ἐπεθύμει ἀπλῶς ν' ἀποκτήσῃ τέκνον, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν καρπὸν ἤθελε νὰ τὸν ἀφιερῶσιν εἰς τὸν Θεόν, νὰ κάμῃ προσφορὰν εἰς τὸν Θεόν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς καὶ νὰ λάβῃ τὴν ἀνταμοιβὴν δι' αὐτὴν τὴν ὥρασαν ὑπόσχεσιν. Ἀπὸ τοῦ καταφαίνεται τοῦτο: Ἀπὸ τὰς ἐπομένους λέξεις γνωρίζετε βεβαίως ὅλοι, ὅτι ἡ ἀτεκνία εἶναι πρὸ παντὸς ἀφόρητος εἰς τὰς γυναῖκας ἐξ αἰτίας τῶν ἀνδρῶν. Διότι πολλοὶ ἀνδρῶν διὰ τὸν τοιοῦτον παραλογισμόν, ὥστε κατηγοροῦν τὰς γυναῖκας, ὅταν δὲν γεννῶν, διότι δὲν γνωρίζουν ὅτι ἡ γέννα ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνδρῶν, ὅτι αἶναι ἔργον τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ καὶ οὔτε ἡ φύσις τῆς γυναίκας οὔτε ἡ συνουσία, οὔτε ἄλλο τίποτε εἶναι ἀρκετὸν μόνον τοῦ πρὸς τοῦτο. Ἀλλ' ὅμως, ἂν καὶ γνωρίζουν ὅτι ἀδίκως τὰς κατηγοροῦν, τὰς ὀφρίζουν καὶ τὰς ἀποστρέφονται πολλὰς φορές καὶ δὲν αἰσθάνονται εὐχαρίστησιν ἀπὸ αὐτὰς.

Ἀς ἴδωμεν λοιπὸν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτῆς τῆς γυναίκας, ἂν συνέβαινε αὐτὸ. Ἄν ἴδης αὐτὴν νὰ καταφρονῇται, νὰ ὀτιμάζεται, νὰ ὀδριάζεται, νὰ μὴ θύναται νὰ ἀντίσῃ μὲ θάρρος τὸν ἄνδρα, Ἐ νὰ μὴ ἀγαπάται, τότε δὲ δυνήσῃ νὰ σκεφθῇ, ὅτι διὰ τοῦτο κυρίως ἐπεθύμει ν' ἀποκτήσῃ παιδίον, διὰ νὰ ἔχῃ θάρρος καὶ ἐλευθερίαν πολλήν, καὶ διὰ νὰ εἶναι περισσύτερον ποθητὴ εἰς τὸν ἄνδρα. Ἄν ὅμως ἴδης ὅτι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν συνέβαινε ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον εἰς ὅλα, ὅτι αὐτὴ ἠγαπάτο περισσύτερον ἀπὸ ἐκείνην ποῦ εἶχε τὰ παιδιά, καὶ ἔχαρε μεγαλύτερας εὐνοίας, τότε γίνεται φανερόν, οὐχὶ ἀπὸ κάποιαν ὑβριτικὴν αἰτίαν, οὔτε διὰ νὰ κερδίσῃ τὸν ἄνδρα τῆς μάλλου ἐπεθύμει παιδίον, ἀλλὰ διὰ τὸν λόγον τοῦ ἀνέφερα ἀνωτέρω. Ἀπὸ τοῦ γίνεται φανερόν τοῦτο: ⁷⁰⁷ Α' Ἀκούσε τὸν ἴδιον τὸν συγγραφέα, ὁ ὁποῖος τὸ λέγει αὐτό. Καὶ δὲν τὸ ἔβλεπε αὐτὸ ἀπλῶς ἀνευ λόγου, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς τὴν ἀρετὴν τῆς γυναίκας. Τί λέγει λοιπὸν αὐτός; «Διότι ὁ Ἐλεὼν ἡγάγα τὴν Ἄνναν περισσύτερον ἀπὸ τὴν Φενάνναν». Ἐπειτα, ὅταν τὴν εἶδε νὰ μὴ τρώγῃ, ἀλλὰ νὰ κλαίῃ, λέγει: «Τί σοὺ συμβαίνει καὶ κλαῖς; Καὶ διατί δὲν τρώγεις; Καὶ διατί εἶναι πληγωμένη ἡ καρδιά σου; Δὲν σοῦ

7. Α' Βασιλ. 1, 6.

είμαι καλύτερος ἐγὼ περισσότερον ἀπὸ δέκα τέκνα;»⁸ Βλέπεις πόσον ἦτο συνδεδεμένος μετ' αὐτῆς καὶ ἐθαλίετο δι' ἐκείνην περισσότερον, ὅχι διότι δὲν εἶχε παιδιά, ἀλλὰ διότι τὴν ἐθλεπε νὰ λυπῆται καὶ νὰ κατέχεται ἀπὸ τὴν ἁδύνην; Ἀλλὰ δὲν κατωρῶσε νὰ τὴν πείσῃ νὰ μὴ λυπῆται. Διότι δὲν ἐζήτηε τὸ παιδίον δι' αὐτόν, ἀλλὰ διὰ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Θεὸν ἕνα καρπὸν. Β. «Καὶ ἐσηκώθη», λέγει, «ἀφ' οὗ ἐφαγον αὐτοὶ εἰς τὴν Σηλὴν καὶ ἔπαιον, καὶ ἐστάθη ἑνώπιον τοῦ Κυρίου». Καὶ τοῦτο ἐπίσης δὲν ἐλέγχθ' ἀπλῶς, τὸ ὅτι δηλ. αὐτὸ ἐγίνε μετὰ τὸ φαγητόν καὶ τὸ ποτόν, ἀλλὰ ἐλέγχθ' διὰ νὰ μάρθῃς ὅτι τὸν καιρὸν, πού τὸν ἔχουν οἱ ἄλλοι διὰ νὰ ὀπλομαθῶσιν καὶ νὰ ἡσυχάζουν, αὐτὴ τὸν ἔκαμε καιρὸν θαυμάτων καὶ προσευχῆς, διότι ἦτο παλὺ νηφάλιος καὶ ἀγρυπνός, «καὶ ἐστάθη ἑνώπιον τοῦ Κυρίου. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἦλκε ἐκάθητο εἰς ἕνα ἀνάκλιτρον εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ ναοῦ τοῦ Κυρίου». Καὶ τοῦτο δὲν ἐλέγχθ' τυχαίως, ὅτι δηλ. ὁ ἦλκε ὁ ἱερεὺς ἐκάθητο εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ ναοῦ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἐλέγχθ' διὰ νὰ δείξῃ τὴν θερμότητα τῆς γυναίκος. Γ. Ἡ περίπτωσίς της ὁμοιάζει μὲ χήραν γυναῖκα, πολλάκις ἀπροσπάτευτον καὶ ἔρημον, ἡ δὲ πάλαι θλαπτομένη καὶ ὀφιστομένη πολλὰς ἀδικίας, ὅταν πρόκειται νὰ φθάσῃ ὁ βασιλεὺς καὶ προπαρασκευάζονται δορυφόροι, ἀσπίδοφοροί, ἱππεῖς καὶ πολλὰ ἄλλα συνοδεία. δὲν τρομάζει οὔτε χρειάζεται προστατίην, ἀλλὰ διασχίζει δόλους αὐτοῦς καὶ μὲ πολὺ θάρρος συναντᾷ τὸν βασιλέα, διεκτραγωδεύουσα τὴν ἰδικὴν της συμφορὰν, διότι τὴν ὁδηγεῖ πρὸς τοῦτο ἡ ἰδία ἡ ἀνάγκη. Κατὰ τὸν ἴδιον λοιπὸν τρόπον καὶ ἡ γυναῖκα αὕτη δὲν ἠρυθρίσαε οὔτε ἐντράπη νὰ ζητήσῃ μόνη της ἀπὸ τὸν ἱερέα πού ἐκάθητο καὶ μὲ πολὺ θάρρος νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν βασιλέα. Δ. Ἀλλὰ ἐπτερώθη ἀπὸ τὸν πόθον καὶ, ἀφ' οὗ μὲ τὴν ψυχὴν της ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν, ὥσάν νὰ ἐθλεπε τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, μὲ τὴν θερμότητά ὡμίλει πρὸς αὐτόν. Καὶ τί λέγει;

Μᾶλλον δὲν λέγει τίποτε κατ' ἀρχήν, ἀλλὰ κάμνει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦς θρήνους καὶ ἀφίνει νὰ τρέξουν πῆναι θορυμῶν θαυμάτων. Καὶ ὅπως ὅταν πίπτει δυνατὴ θορυγὴ, καὶ ἡ σκληροτέρα γῆ, ὅταν θραγῇ καὶ μαλακίσῃ, γίνεται εὐκόλως πολὺ γόνιμος καὶ καρποφόρος, τὸ ἴδιον συνέθ' καὶ εἰς αὐτὴν τὴν γυναῖκα. Ε. Ὅσον νὰ ἦσαν τὰ δάκρυα τρόπον τι νὰ ὀρχή, ἐμαλάκωσε ἡ μήτηρ της καὶ θερμαινομένη ἀπὸ

8. Α' Παρ. I, 8.

9. Α' Παρ. I, 8.

τὸν πόνον ἤρχισε νὰ διεγείρεται πρὸς τὴν ὡραίαν ἐκείνην τεκνογονίαν. Ὡς ἀκούσωμεν λοιπὸν καὶ τοὺς ἰδίους τοὺς λόγους καὶ τὴν ὡραίαν ἱκεσίαν της. «Κλαίουσα», λέγει, «ἐκλαυσε καὶ ἀπηύθυνεν εὐχὴν πρὸς τὸν Κύριον λέγουσα. Α. ΔΩΝΑ! ΚΥΡΙΕ ΕΛΕΙ ΣΑΒΑΩΘ». ¹⁰ Εἶναι φοβεροὶ οἱ λόγοι αὐτοὶ καὶ γεμάτοι φρίκη. Καὶ ἔκαμε πολὺ καλῶς ὁ συγγραφεὺς καὶ δὲν τὰ μετέφρασε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν. Διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ τοὺς μεταφράσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατὰ τρόπον πού νὰ ἐκφράζουσιν ὅλον τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῆς ἐννοίας των. ¹¹ Α. Καὶ ἡ γυναῖκα αὕτη δὲν τὸν ἐκάλεσε μὲ ἕν μόνον ὄνομα, ἀλλὰ μὲ πολλὰ πού ἤρμαζαν εἰς αὐτόν, δεκνύουσα τὸν πόθον της δι' αὐτόν καὶ τὴν θερμὴν της διάθεσιν. Καὶ ὅπως οἱ γραφεῖς πού συντάσσουσιν αἰτήσεις πρὸς τὸν βασιλέα δὲν προτάσσουσιν ἕν μόνον ὄνομα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν προσφωνήσουν πρῶτα τροπαιούχον, καὶ ἀγύουστον, καὶ αὐτοκράτορα καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα, μετὰ πραχυροῦν εἰς τὰ αἰτήματα, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ αὕτη, ἀπευθύνουσα μίαν δέσπιν πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ προσέμιον τῆς δεξιῆς προτάσσει πολλὰ δυνάμει, μὲ τὰ ὅποια ἐκφράζει καὶ τὴν ἰδικὴν της διάθεσιν, καθὼς εἶπα προηγουμένως, καὶ τὴν τιμὴν πρὸς ἐκεῖνον εἰς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνει τὴν δέσπιν.

Β. Καὶ τὴν δέσπιν αὐτὴν τὴν ὑπηγόρευσε ἡ ἁδύνη. Δι' αὐτὸ καὶ εἰσηκούσθ' ταχέως, διότι ἔγραψε τὴν δέσπιν της μὲ πολλὴν σύνεσιν. Τοιαῦτα εἶναι αἱ προσευχαί, πού γίνονται μὲ συντριβὴν ψυχῆς. Καὶ πράγματι ἀντὶ χάρτου εἶχε τὴν ψυχὴν της, ἀντὶ καλὰ μὲν εἶχε τὴν γλῶσσαν, καὶ ἀντὶ μελάνης τὰ δάκρυά της. Δι' αὐτὸ καὶ ἔμεινε ἡ δέσπιν της μέχρι σήμερον. Διότι τὰ γράμματα πού διαβρέχονται μὲ ἐκείνην τὴν μελάνην, μένουσιν ἀνεξάλειπτα. Καὶ τὸ προσέμιον τῆς δεξιῆς ἦτο αὐτὸ. Ποία ἦτο ἡ συνέχισις; «Ἐάν ἀσφαλῶς ἐπιθλέψῃς», λέγει, «εἰς τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου». Δὲν ἔλαθεν ἀκόμη τίποτε, καὶ ἤρχισε τὴν προσευχὴν μὲ ὑπόσχισιν. Ἀνταμείβει ἤδη τὸν Θεόν, χωρὶς νὰ ἔχῃ τίποτε εἰς τὰς χεῖράς της. Τόσον πολὺ ἐφλέγετο καὶ ἠσθμαίνε διὰ τοῦτο μᾶλλον παρὰ δι' ἐκείνο, καὶ διὰ τοῦτο ἠύχθη νὰ λάβῃ τὸ παιδίον. «Ἐάν ἀσφαλῶς ἐπιθλέψῃς εἰς τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου». Δύο δικαιώματα, λέγει, ἔχω, τὴν δουλείαν καὶ τὴν συμφορὰν. «Καὶ δώσε εἰς τὴν δούλην σου σπέρμα ἀνδρός. Καὶ θὰ τὸ ἀφιερῶ-

10. Α' Παρ. I, 10-11.

11. Α' Παρ. I, 11.

σω ἐνώπιόν σου ἐξ ὁλοκλήρου». Τί σημαίνει «ἐνώπιόν σου δοτόν»; Ἀφιερωμένον εἰς σέ καὶ ὁλοκλήρῳ δοτόν. Παραιτούμαι ἀπὸ πάσαν ἐξουσίαν θέλω δηλοῦν τόσον μόνον νὰ γίνω μήτηρ, ὅσον νὰ γεννηθῇ ἀπὸ ἐμέ τὸ παιδίον D καὶ τοῦ λοιποῦ παραιτούμαι ἀπὸ τὰ δικαιώματά μου καὶ τὸ ἀφιερώνω.

Σκέψου λοιπὸν τὴν εὐλάβειαν τῆς γυναίκος. Δὲν εἶπε, ἐάν μοῦ δώσης τρεῖς, σοὺ χαρίζω τοὺς δύο, ἐάν πάλι μοῦ δώσης δύο, σοὺ χαρίζω τὸν ἕνα, ἀλλὰ ἐάν μοῦ δώσης μόνον ἕνα, σοὺ ἀφιερώνω ὁλοκλήρῳ αὐτὸν τὸν καρπὸν. «Καὶ δὲν θὰ πῇ οἶνον ἢ ἄλλο μεθυστικὸν ποτόν». Ἀκόμη δὲν ἔλαβε τὸ παιδίον καὶ ἤδη διαπαιδαγωγεῖ προφήτην καὶ συζητεῖ διὰ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ παιδὸς καὶ συνάπτει συμφωνίαν μὲ τὸν Θεόν. Ὡ, θάρρος γυναίκας. Ἐπειδὴ δὲν εἶχε τότε νὰ καταβάλῃ, διότι δὲν ἔλαβε ἀκόμη, καταβάλλει τὴν τιμὴν ἀπὸ αὐτὰ ποῦ πρόκειται νὰ λάβῃ. E καὶ ὅπως πολλοὶ ἀπὸ τοὺς γεωργοὺς ποῦ ζοῦν εἰς ἐσχάτην πτωχείαν καὶ δὲν ἔχουν χρήματα, ὥστε νὰ ἀγοράσουν μόσχον ἢ πρόβατα, λαμβάνουν τὰ ζῶα αὐτὰ ἀπὸ τοὺς κυρίους μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ τοὺς ἀποδώσουν τὸ ἥμισυ τῶν καρπῶν καὶ ἔτσι ὑπόσχονται νὰ καταβάλουν τὴν τιμὴν ἀπὸ τὴν μελλοντικὴν ἐσοδείαν. Τὸ ἴδιον ἢ μάλλον κατὰ πολὺ περισσότερον ἔκαμε καὶ αὕτη. Διότι δὲν λαμβάνει τὸν υἱὸν μὲ τὴν συμφωνίαν ν' ἀποδώσῃ τὸ ἥμισυ τοῦ καρποῦ, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀποδώσῃ ὁλοκλήρῳ πάλι, καὶ εἰς τὴν θέσιν τῶν καρπῶν νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ παιδίου. Διότι ἐθεώρησεν, ὅτι ἦτο ἐπαρκὴς ἀμοιβὴ νὰ κουρασθῇ διὰ τὴν ἀνατροφὴν ἕνα ἱερεὶς τοῦ Θεοῦ. 709 A «Καὶ δὲν θὰ πῇ οἶνον ἢ ἄλλο μεθυστικὸν ποτόν», λέγει. Δὲν ἐκέφθη δὲμως νὰ εἴπῃ: Τί θὰ γίνῃ, ἂν καθὼς εἶναι τρυφερός προσδληθῇ ἡ ὑγεία του ἀπὸ τὴν ὁρροποιάν; Τί θὰ συμβῇ ἂν περιπέσῃ εἰς ἀσθένειαν; Τί, ἂν ἀποθάνῃ, προσδληθῇς ἀπὸ παρεῖαν ἀσθένειαν; Ἀλλὰ ἔχουσα κατὰ νοῦν ὅτι αὐτός ποῦ τὸν ἔδωκε, αὐτὸς θὰ δυνήθῃ νὰ φροντίσῃ καὶ διὰ τὴν υγείαν, ἀπὸ αὐτὰ τὰ σπάργαντα καὶ τὰς ὥθνας τοῦ τοκετοῦ, τὸν ἀνεδίβασεν εἰς τὴν ἀγκυρῶσιν, διότι ἀνέθεσε τὸ πᾶν εἰς τὸν Θεόν καὶ ἡ κοιλία τῆς ἡγιάζετο πρὸ τῶν ὠδίνων κυοφοροῦσα προφήτην καὶ ἱερεὶ καὶ προσφέρουσα ἤδη τὸ ἀφιέρωμα, ἀφιέρωμα ἔμφυχον.

B Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἠμέλγετο νὰ λυπηθῇ αὕτη, διὰ τοῦτο θραδῶς τῆς ἔβριδε, διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ λαμπροτέραν μὲ τὸν τρόπον τοῦ τοκετοῦ, διὰ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν μάθημα. Καὶ πράγματι, ὅταν προσῆλθε νὰ προσευχηθῇ,

δὲν ἐνεθυμήθῃ τὴν ἀντίζηλον, δὲν ἀνέφερε τὰς ὁδρεὶς τῆς, δὲν παρουσίασε τοὺς ἀνεδισμούς τῆς, δὲν εἶπε: Ἐκδικήσου τὴν μαρὰν καὶ κακὴν ἐκείνην γυναῖκα, πρᾶγμα ποῦ κάμνουν πολλαὶ γυναῖκες. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῇ τοὺς ἀνεδισμούς ἐκείνους, προσήυχeto μόνον διὰ τὴν ἰσκὴν τῆς ὠφέλειαν. Ταῦτα κάμε καὶ σύ, θυρωπτε, καὶ δὲν ἔδῃς ἐχθρόν νὰ σὲ λυπῇ, C νὰ μὴ προφέρῃς δι' ἐκείνον κακὴν πικρὸν λόγον, μήτε νὰ εὐχηθῇς ἐναντίον του διότι σὲ μισεῖ. Ἀλλὰ ὁφείδεις εἰσελθεῖς εἰς τὸν ναόν καὶ κλῖναι τὰ γόνατα καὶ δακρύσας, παρακάλεσε τὸν Θεόν νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν θλίψιν, νὰ σῇσῃ τὴν λύπην. Πρᾶγμα ποῦ ἔκαμε καὶ αὕτη καὶ ἀπεκόμισε μέγιστον καρπὸν ἀπὸ τὴν ἐχθρὰν γυναῖκα. Διότι ἐκείνη συνετέλεσεν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου. Καὶ πῶς (συνετέλεσεν) ἐγὼ σὰς λέγω. Ἐπειδὴ ἐξύβρισεν, ἐλύπησε καὶ κατέστησε μεγαλύτερον τὸν πόνον, μὲ τὸν πόνον αὐτὸν ἡ προσευχὴ ἔγινε θερμότερα, ἡ προσευχὴ ἐνίκησε τὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἔκαμε νὰ συγκατανεύσῃ καὶ ἔτσι ἐγεννήθῃ ὁ Σαμουὴλ.

D Ὡστε ἐάν εἰμεθα νηφάλιοι, οὐ μόνον δὲν θὰ δυνήθουν νὰ μᾶς θλάψουν οἱ ἐχθροί, ἀλλὰ καὶ θὰ μᾶς ὠφελήσουν τὰ μέγιστα, διότι μᾶς κάμνουν νὰ εἰμεθα εἰς ὅλα ἐπιμελέστεροι, ἂν ἔδωκα δὲν στρεφόμεθα πρὸς λοιδορίας καὶ ὁδρεὶς, ἀλλὰ ἂν ὀδηγούμεθα εἰς προσευχὰς ἀπὸ τὴν θλίψιν ποῦ ἐκείνοι μᾶς προκαλοῦν. Ὅταν ἐγέννησε τὸ παιδίον, τὸ ὠνόμασε Σαμουὴλ, ποῦ σημαίνει «ὃς ἀκούσῃ τὸν Θεόν». Ἐπειδὴ ἐγέννησεν αὐτόν, διότι εἰσηκούσθη ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ μὲ προσευχὴν καὶ οὐ κατὰ τὸν συνήθη φυσικὸν τρόπον, τὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐεργεσίας αὐτῆς τὴν ἐναπέθεσεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ παιδίου, ὥσταν εἰς στήλην χαλκὴν. Καὶ δὲν εἶπε, ὅς τὸν ὀνομάσωμεν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του ἢ τοῦ θεοῦ E ἢ τοῦ πάππου ἢ τοῦ προσπάππου. Ἀλλὰ εἶπε, αὐτὸς εἶναι ποῦ ἔδωκε, αὐτὸς ὅς τιμηθῇ καὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ παιδίου. Πρὸς αὐτὴν νὰ ἀμειλῶσθε σεῖς αἱ γυναῖκες, αὐτὴν ὅς μιμηθῶμεν ἡμεῖς οἱ ἄνδρες, καὶ τόσον πολὺ νὰ φροντίζωμεν διὰ τὰ παιδιά καὶ ἔτσι νὰ ἀνατρέφωμεν τὰ τέκνα μας καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα καὶ κυρίως εἰς τὴν σωφροσύνην. Διότι δι' οὐδὲν ἄλλο δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν 710 A καὶ νὰ ἀνησυχῶμεν τόσον, ὅσον διὰ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν σεμνότητα τῶν υἱῶν. Διότι αὐτὸ τὸ πάθος κυρίως ταλανίζει αὐτὴν τὴν ἡλικίαν. Καὶ αὐτὸ ποῦ κάμνομεν μὲ τοὺς λύχνους, τὸ ἴδιον πρέπει

νὰ προσέχωμεν καὶ μὲ τὰ παιδία. Πολλὰς φορές θεθαίως συμβουλευόμεν τὴν θεραπαινίδα, ποῦ ἀνάπτε τὸν λυχνον νὰ μὴ μεταφέρῃ τὸν λυχνον ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχει καλαιδέα ἢ χόρτον ἢ παρόμοια, μήπως ἐν ἀγνοίᾳ μας ἐκπηδήσῃ κανεὶς σπινθὴρ καὶ ἀνάψῃ ὅλον τὸ εὐφλεκτον ὕλκον καὶ πυρπολήσῃ ὅλῃκληρον τὴν οἰκίαν. Τὴν ἰδίαν πρόνοιαν πρέπει νὰ λάβωμεν καὶ διὰ τὰ παιδία καὶ νὰ μὴ τὰ φέρωμεν νὰ βλέπουν ἐκεῖ ποῦ εἶναι ἀσελγείς θεραπαινίδες, ὅπου εἶναι κόραι ἄσωτοι, ὅπου βούλαι ἀκόλαστοι ἀλλὰ νὰ προστάσωμεν καὶ νὰ ἀποτρέπωμεν ἂν ἔχωμεν τοιαύτην θεραπαινίδα ἢ γείτονα ἢ ἀπλῶς μίαν ἄλλην οὔτε νὰ ἀντικρύζουσιν, οὔτε νὰ συνομιλοῦν μὲ τοὺς νέους, διὰ νὰ μὴ ἐκπηδήσῃ ἀπὸ ἐκεῖ κανεὶς σπινθὴρ καὶ ἀνάψῃ ὅλην τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου, καὶ ἡ συμφορὰ καταστῇ ἀπαρηγόρητος.

Πρέπει δὲ νὰ ἀπομακρυνώμεν αὐτοὺς ὅχι μόνον ἀπὸ παρόμοια θεάματα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀκούσματα χαῖνα καὶ χυδαῖα, διὰ νὰ μὴ γοητευτοῦν ἀπὸ αὐτὰ ἡ ψυχὴ τους. Μη-τε νὰ τοὺς φέρωμεν εἰς τὰ θέατρα, οὔτε εἰς τὰ συμπόσια καὶ τὰς μέθας, ἀλλὰ πρέπει νὰ φυλάσσωμεν τοὺς νέους περισσότερον καὶ ἀπὸ τὰς παρθένους, ποὺ μένουσιν κλεισμένα, εἰς τοὺς θαλάμους των. Ὁ Διὸς τίποτε δὲν κοσμεῖ τὴν ἡλικίαν αὐτὴν ἀπὸ τὴν φῶσιν του, ὅσον ὁ στέφανος τῆς ἐγκρατείας καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον καθαρὸς ἀπὸ κάθε ἀσελγείαν. Ἔτσι καὶ αἱ γυναῖκες γίνονται ποθηταὶ εἰς αὐτούς, ὅταν ἡ ψυχὴ δὲν ἔχει ἐπιδοθῇ πρῶτα εἰς τὴν πορνείαν καὶ δὲν εἶναι διεφθαρμένη, ὅταν ὁ νέος γνωρίσῃ μό-νον αὐτὴν τὴν γυναῖκα, μὲ τὴν ὁποίαν ἤλθεν εἰς γάμον. Ἔτσι καὶ οἱ ἔρωτες εἶναι θερμότεροι καὶ ἡ διδόσεις γυναικωτέρα καὶ ἡ ἀγάπη ἐλκρυστέρη, ὅταν οἱ νέοι θαδίζουσιν εἰς τοὺς γάμους μὲ τῆς αὐτῆς προσοχῆς καὶ προφύλαξιν. Διότι, ὅπως συμβαίνει τὰ πράγματα σημερον, αὐτὸ δὲν εἶναι γάμος, ἀλλὰ ἀπλῶς χρηματικὴ συναλλαγὴ καὶ ἐμπόριον. Ὁ ὅταν δηλαδὴ καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν γάμον ὁ νέος εἶναι διεφθαρμένος, καὶ μετὰ τὸν γάμον πάλι βλέπῃ πρὸς ἄλλην γυναῖκα, εἰπέ μου, τί χρειάζεται ὁ γάμος, Διότι εἶναι μεγαλύτερα ἡ κόλασις καὶ δυσχώρητος ἡ ἁμαρτία, ὅταν, ἐνῷ ἔχεις εἰς τὴν οἰκίαν σου γυναῖκα, ἐξευτελίζεσαι μὲ τὰς πόρνας καὶ γίνεσαι μοχλός. Διότι μετὰ τὸν γάμον, καὶ πόρνη ἂν εἶναι ἡ γυναῖκα καὶ πηναῖα, μὲ συνεζευγμένοι, τὸ πρᾶγμα εἶναι μοιχεία. Καὶ συμβαίνειν ὅλ' αὐτὰ, καὶ τρέχουσιν πρὸς τὰς ἐταίρας, ἡ πειδὴ πρὸ τοῦ γάμου δὲν ἠσκήθησαν εἰς τὴν ἐγκράτειαν.

Εἰς τὰ γεγονότα αὐτὰ προέρχονται μάχαι καὶ ὁδοὶ καὶ καταστροφὴ οἰκῶν καὶ καθημερινοὶ πόλεμοι. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ὁ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔρως ὑποχωρεῖ καὶ μαραινέται, διότι τὸν καταστρέφει ἡ φαίτης εἰς τὰ πορνεία. Διότι, εἰάν μᾶθῃ νὰ εἶναι ἐγκρατής, θὰ θεωρησῇ ποθητότερον ἀπὸ ὅλας τὴν γυναῖκα τοῦ καὶ θὰ τὴν βλέπῃ μὲ πολὺ καλὴν διάθεσιν καὶ θὰ ἔχουσιν μεταξύ των μεγάλην ὁμόνοιαν. Καὶ ὅταν ὑπάργῃ εἰρήνη καὶ ὁμόνοια, τότε εἰς αὐτὴν τὴν οἰκίαν θὰ εἰσελθῶν ὅλα τὰ αγαθά.

71. Α. Διὰ νὰ ρυθμίζωμεν λοιπὸν καλῶς καὶ τὰ πράγματα τῆς παρουσίας μας ζωῆς καὶ μαζί μὲ αὐτὰ νὰ ἐπιτυχώμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἄς φροντίζωμεν καὶ ὁ ὁ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ διὰ τὰ τέκνα μας, διὰ τούτην κυρίως τὴν ἐντολήν διὰ νὰ μὴ εἰσελθῶμεν δηλαδὴ εἰς τὸν πνευματικὸν ἐκείνον νόμον ἐυδεδωμένοι μὲ ρυπαρὰ ἐνδύματα ἀλλὰ μὲ μεγάλην παρρησίαν νὰ ἀπολαίσωμεν ἐκεῖ τὴν τιμὴν ποὺ ἔχει ὁρισθῇ διὰ τοὺς ἄξιους. Τὴν ὁποίαν εἶθε νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλα, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου βοήθα, τὴν καὶ δύναμιν εἰς τὸν Πατέρα μαζί μὲ τὰ ἅγια Πνεύμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Β. Ἀμήν.

ΟΜΙΑ Α ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ ΤΗΣ ΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΪΑΝ ΑΓΓΗΣ, ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗΝ ΕΙΣ ΤΟΥΤΕ ΙΣΤΕΙΣ ΤΥΜΗΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΡΟΦΕΥΣΤΕΜΕΘΑ ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΑΡΧΙΖΩΜΕΝ ΕΑ, ΟΤΑΝ ΤΡΑΦΕΙΝΟΜΕΝ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Ἰωάννη, ἀγαπῆτοί μου, δὲν ὑπάρχει τίποτε ἰσάξιον τῆς προσευχῆς οὔτε δυνατωτέρον ἀπὸ τὴν πίστιν. Καὶ τὰς δύο αὐτὰς ἀληθείας τὰς ἀπέδειξε πραγματούμενος ἡ Ἄννα. Ὁ Δὲν προσήλθεν εἰς τὸν Θεὸν μὲ αὐτὰ τὰ δῶρα καὶ ἐπέτυχεν ὅλα ὅσα ἠθέλησε, δηλοδὴ καὶ ἀνάπληρον φύσιν διώρθωσε καὶ μήτραν κλεῖς σήμερον ἦνοιξε καὶ τὴν ἀντροπὴν ἀπέσκησε καὶ τοὺς χλευασμούς τῆς ἀντιζητοῦ κατέλυσε καὶ ἀνέκτηρε τὴν παρρησίαν τῆς, ἀφοῦ ἐθέρισε ἀπὸ ἀγόνων πέτρων μεστωμένου στόχου. Καὶ ἠκούσατε ὅλοι πῶς ἐπροσευχήθη, πῶς ἔθεσε τὸ αἷμα τῆς, καὶ πῶς ἔπεισε τὸν Θεὸν καὶ ἔλαβε καὶ ἐγέννησε καὶ ἀνέθρεψε καὶ ἀφάρωσε τὸν Σαμουὴλ εἰς τὸν Θεόν. Ὡστε δὲν θά σφάλῃ ἂν κάποιος, ὀνομάσῃ τὴν γυναῖκα αὐτὴν μητέρα μαζί καὶ πατέρα τοῦ παιδιοῦ. Ὁ Βέβαια, ἔσπερε ὁ ἄνδρας ἀλλὰ ἡ προσευχὴ ἔδωκεν εἰς τὸ σπέρμα τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ κατέστησε σεμνοτέραν τὴν σύλληψιν τοῦ Σαμουὴλ. Διότι δὲν συνέβη, ὅπως συμβαίνει μὲ τὰς ἄλλαις γυναῖκας, δηλαδή ὕπνος καὶ ἐνωσις τῶν γονέων μόνον, ἀλλὰ αἱ ἀρχαὶ τῆς γεννήσεως αὐτῆς ὑπῆρξαν αἱ προσευχαὶ καὶ τὰ δάκρυα καὶ ἡ πίστις καὶ ἔτσι ὁ προφήτης ἐγεννήθη κατὰ τρόπον σεμνότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀφοῦ ἡ γέννησις τοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν πίστιν τῆς μητρός του. Δ' αὐτὸ καὶ εἰκασι δύνανται νὰ εἴπῃ κανένας δ' αὐτὴν τὴν γυναῖκα. «Ὅσοι μὲ δάκρυα ἀπέλυσαν ἐξ αἰτίας τῆς ἐρησίας σπείρουν τοὺς ἀγρούς των, ὅταν πέσουν αἱ θρο-

1. Φιλοσοφία ἡ πολλὰκις ἀντιτιθέμενη εἰς τὴν παραδοξὴν ὅτι ἡ ἀνὴρ μὲ εἰς φιλοσοφίαν, ἀπὸ τοῦ τοῦ ὅτι ἀναστρέφεται, σημαίνει καὶ τὸν τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅτι ἀναστρέφεται ὁ ἀνθρώπος τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρῶτος καὶ μετὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ κατα-
ἐξουσίαν, πρῶτον, ἀπὸ τὴν ἀνθρώπου. Ὁ ἀνθρώπος ἀνθρώπου τὴν ἀνθρώπου
πίστεως, πρῶτον, ἀπὸ τὴν ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπου.

χα καὶ καρποφορήσουν οἱ ἀγροὶ των, θὰ θερίσουν σκιρ-
τῶντες ἀπὸ ἀγαλλίας.»²

Ἐ Αὐτὴν λοιπὸν ἀς ζηλευσωμεν ἄνδρες, αὐτὴν ἀς μι-
μηθοῦμε γυναῖκες. Διότι ἡ γυναῖκα αὐτὴ εἶναι διδάσκαλος
καὶ τῶν δυο φύλων. Ὅσαι γυναῖκες εἶναι στείραι, ἀς μὴ
ἀπελπιζώμεται. Ὅσαι εἶναι μητέρες, ἀς ἀνατρέφουν ἔτσι.
τὰ παῖδά των, ὅταν γεννηθῶν. Καὶ ὅλα ἀς ἀκολουθή-
σωμεν τὴν φιλοσοφίαν τῆς γυναῖκος πρὸ τοῦ τοκετοῦ, τὴν
πίστιν τῆς κατὰ τὸν τοκετόν, τὴν φροντίδα τῆς μετὰ τὸν
τοκετόν. Πράγμα, τὸ ὅποιον ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ φιλο-
σοφώτερον ἀπὸ τὴν στάσιν τῆς γυναῖκος αὐτῆς, ἡ ὁποία
ὑπέφερε μὲ πραότητα καὶ γενναιοῦτητα μίαν συμφορὰν τό-
σου ἀφόρητον καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ ἀγωνίζεται παρὰ, ὅταν
κατέλυσε τὸ δεινὸν καὶ ἐπέτυχεν ἕνα θαυμαστόν καὶ πα-
ραδοξόν τέμας τοῦ κακοῦ χωρὶς νὰ ἔχη κανένα σύμμα-
χον καὶ βοηθόν ἐπίγειον. Διότι ἐγνώριζε τὴν φιλανθρωπί-
αν τοῦ Κυρίου. ⁷¹² Ἀ Δι' αὐτὸ καὶ προσήλθε μόνῃ τῆς
καὶ ἐπέτυχεν αὐτὸ που ἠθέλησε. Διότι ἡ διορθωσις τῆς
θλίψεως ἐκείνης δὲν ἐχρεώζετο ἀνθρωπίνῃ βοήθειαν, ἀλ-
λὰ τὴν Θεοῦ χάριν. Διότι ἡ θλίψις τῆς δὲν προήρχετο ἀ-
πὸ χρηματικῆς ζημίας, ὥστε νὰ τῆς προσφέρῃ κανένας
χρησάριος καὶ νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν θλίψιν. Δὲν προ-
ήρχετο ἀπὸ σωματικῆς νόσου, διὰ νὰ παρακάλεσθαι τοὺς
βοηθούς τῶν ἱατρῶν καὶ νὰ ἀποδιώξῃ τὸ νόσημα. Ἡ ψυ-
χὴ τῆς ἔπασχε καὶ εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ τῆς ἀνωθεν βοή-
θειαν. Δι' αὐτὸ ἀφῆκεν ὅλα τὰ ἐπιγεια μέσα καὶ ἔτρεξε
πρὸς τὸν Δεσπότην τῆς φύσεως καὶ δὲν ἀπεμακρυνθῆ ἀ-
πὸ αὐτὸν μέχρις ὅτου τὸν ἔπεισε νὰ λύσῃ τὴν ἀτεκνίαν
τῆς καὶ νὰ ἀνοίξῃ τὴν μήτραν τῆς καὶ ἔτσι τὴν στείρον
γυναῖκα νὰ τὴν καταστήσῃ μητέρα. Εἶναι λοιπὸν μακαρία
καὶ διὰ τοῦτο, ὅχι διότι ἐγενετο μητέρα, ἀλλὰ διότι ἐγενετο, ὅ-
τι ἐνῶ δὲν ἦταν διότι ἐκεῖνο εἶναι συνηθισμένον εἰς τὴν φυ-
σιν, ἐνῶ τοῦτο ἦταν ἕνα ἐξαιρετικὸν κατόρθωμα τῆς γυ-
ναῖκος. Εἶναι λοιπὸν μακαρία καὶ, διὰ τὰς ὁδούς ἐκεῖνας
τοῦ τοκετοῦ, δὲν ἦτο δυνάμει ὀλιγωτερόν μακαρία δ' ὅλα
ὅσα προσηγήθησαν τῶν ὁδῶν. Γνωρίζετε βέβαια, ὅλοι
ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅτι τίποτε δὲν δύναται νὰ γινῇ πε-
ρισσότερον ἀφόρητον διὰ μίαν γυναῖκα ἀπὸ τὴν ἀτεκνί-
αν. Ἀλλὰ καὶ δι' ἀκόμη ἀπαλαύστη ἀνυπαλόγηστον αὐτῇ
μερίαν, ποτὲ δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ κατοικήσῃ τὸν ψυχι-
κὸν πόνον που προέρχεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν πλῆγην. Ἐάν

τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀφόρητον σήμερα ποῦ ἐκκληθήκαμε νὰ φιλοσοφῶμεν κατὰ τρόπον ἀνώτερον καὶ βαδίζομεν πρὸς τὸν οὐρανὸν C καὶ δὲν ὑπολογίζομεν τὸν παρόντα θίον ἀλλὰ προετοιμαζόμεθα διὰ ἄλλην ἀνωτέραν ζωὴν καὶ ἐγκωμιάζομεν πολὺ τὴν πορθεῖαν, σκέψου πόσον κακὸν πρᾶγμα ἐβωρεῖτο δὲ εἶναι τότε, τοῦ δὲν ὑπῆρχε καμμία ἐλπίς διὰ τὰ μέλλοντα, οὔτε σκέψις κεν, καὶ οἱ ἀνθρώποι ἐπρασπταν τὰ πάντα διὰ τὸν παρόντα θίον καὶ συνεπῶς τὸ νὰ εἴσαι μία γυναῖκα στείρα καὶ ἄγονος ἐνομίζετο σὺν ἑνῷ εἶδος κατωδίκης. Δὲν δύναμαι νὰ ἐκφράσω ὅτε νὰ παραστήσω τὸν ψυχικὸν πόνον ἀπὸ αὐτὴν τὴν πληγὴν. Τὸ μαρτυροῦν αἱ γυναῖκες, αἱ ὅποια, ἐνῶ ἐπέδεξαν ὑπομονὴν δ' ὅλας τὰς ἄλλας συμφοράς, ἐν ταῦτοις αὐτὴν τὴν κακοτεχνίαν δὲν ἠμπούρασαν νὰ τὴν ὑποφέρουν. D Ἀλλὰ ἄλλαι μὲν ἐδημιοσυργούσαν προδληματα εἰς τοὺς ἀνδρας των, ἀλλαι δὲ ἐβρώρησαν τὸν θίον ὁ δὲ τὸν

Αὐτὴν δὲ τὴν γυναῖκα δὲν τὴν ἐβασάνιζε μόνον ἡ λύπη ἐξ αἰτίας τῆς στερότητας, ἀλλὰ τὴν ἐτυραννοῦσε καὶ ἄλλο πάθος, ἡ ὀργὴ διὰ τοὺς χλευασμούς τῆς ἀνιζήλου (Καὶ συνέβη μὲ τὴν γυναῖκα αὐτὴν), τὸ ἴδιον ποῦ συμβαίνει ὅταν ζεστοῦν μὲ ὁρμὴν ἀντίθετα ἀνέμοι καὶ εὖρε θῇ εἰς τὴν μάχην τὸν αὐτὸν ἕνα σκάφος καὶ σηκώνονται πολλὰ κύματα εἰς τὴν πρῶμην καὶ εἰς τὴν πῶραν, ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης καθήμενος εἰς τὸ τιμόν, διασώζει, τὸ σκάφος ἀποκρούων. E τὰς ἐπιθέσεις τῶν κυμάτων μὲ τὴν σοφίαν τῆς ἐπιστήμης του. Τὸ ἴδιον λοιπὸν καὶ ἡ γυναῖκα ἐκεῖνη τότε, ποῦ ὁ θυμὸς καὶ ἡ θλίψις ὥρμησαν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς σὺν ἀντίθετοι ἀνέμοι, καὶ συνέτριβον τὸν λογισμὸν τῆς καὶ ἐσθῆκωναν πολλὰ κυματα, καὶ ταῦτα οὐκ οὐκ ἢ τρεῖς ἢ ἑκοσὶν ἡμέρας ἀλλὰ ἐπ' ἑτὴ ὀλόκληρα (διότι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, λέγει, ἔγενεν αὐτό), ὑπέμεινε τὴν τρικυμίαν μὲ γενναϊότητα καὶ δὲν ἐπέτρεψε νὰ καταποντισθῇ ὁ λογισμὸς τῆς. Διότι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καθήμενος εἰς τὸ τιμόν, σὺν κυβερνήτῃ τοῦ σκάφους, τὴν ἔπειθε νὰ ὑπομείνῃ γενναίως τὸν κλυδωνισμὸν ἐκεῖνον. 7¹² A Καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ κυβερνᾷ τὴν ψυχὴν τῆς ἕως οὗ τοῦ ὠδήγησε τὸ σκάφος γεμάτων ἀπὸ φορτίον εἰς τὸν ὑπὸνυμνον λιμένα καὶ τὴν κοιλίαν τῆς γεμάτων ἀπὸ θησαυρῶν πολύτιμων. Διότι ἡ κοιλία αὐτὴ δὲν ἐδάσταζε οὔτε χρυσάφι οὔτε ἀσήμι, ἀλλὰ προφῆτην καὶ ἱερέα. Καὶ ὁ ἀνισμὸς αὐτῆς τῆς κοιλίας ἦταν διπλός, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι τὸ κυφορούμενον παιδί ἦτο· τροφῆτης καὶ ἱερέως

ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἡ σύλληψις εἰς τὴν κοιλίαν τῆς συνετελέσθη μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ

B Καὶ δὲν ἦτο μόνον τὸ φορτίον παράδοξον καὶ ἄξιον θαυμάσιου, ἀλλὰ παραδοξότερος ἀκόμη ὑπῆρξεν ὁ τρόπος τῆς ἐμπορίας. Διότι δὲν τὸ παρέδωκεν εἰς ἀνθρώπους οὔτε εἰς τίποτε ἐμπόρους καὶ καπηλούς, ἀλλὰ ἀμέσως, μόλις τὸ ἐβγαλεν ἀπὸ τὸ σκάφος, τὸ ἐπώλησεν εἰς τὸν Θεόν. Καὶ τόσον πολὺ ἐφρόντισε τὸ ἐμπόρευμα αὐτό, ὅσον ἦταν φυσικὸν νὰ ἐνδιαφερθῇ δι' αὐτό, ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο διὰ συμφωνίαν μὲ τὸν Θεόν. Διότι, ὁ Θεὸς μόλις ἔλαβε τὸ παιδί τῆς ἀνταπεδῶσε ἄλλο τέκνον. Ἡ μάλλον οὐκ ἓν τέκνον οὔτε δύο, οὔτε τρία καὶ τέσσαρα μόνον ἀλλὰ καὶ πολὺ περισσώτερα. C «Υπῆρξε στείρα», λέγει «ποῦ ἐγέννησεν ἐπτά». 8 Καὶ ὁ τόκος ὑπερέβη τὸ κεφάλαιον. Τέτοια εἶναι, ἡ συναλλαγὴ μὲ τὸν Θεόν. Δὲν ἀνταποδίδει ἓν μεγάλο μέρος τοῦ κεφαλαίου, ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον εἰς τὸ πολλαπλασίον. Καὶ δὲν τῆς ἐχάρισε μόνον θηλυκὰ παιδιά, ἀλλὰ ἐρρύθμισε τὰς γεννήσεις τῆς, ὥστε νὰ εἶναι καὶ ἀπὸ τὰ δύο φύλα. 9 Ὡστε ἡ χαρὰ τῆς νὰ εἶναι ὡς ἀκλήρωμένη. Καὶ τὰ λέγω αὐτὰ οὐκ μόνον διὰ νὰ ἐπαυέσετε τὴν πίστιν τῆς ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐπιδεξετε παρόμοιον ζῆλον πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀνεξικαλίαν τῆς, τῇ ὅποια ἡκούσατε ἦδη ἐν μέρει. Διὰ νὰ σὲς συμπληρώσω καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἐπιτρέφατέ μου δ' ὀλίγον νὰ διγνηθῶ τοὺς λόγους ποῦ ἐλέγχθησαν πρὸς τὸν ἱερέα καὶ τὸν δοῦλον του μετὰ τὴν πρώτην προσευχὴν, διὰ νὰ γνωρίσετε τὴν πρᾶξιν καὶ τὸ ἡμερον φρόνημα τῆς γυναῖκος. D «Ἐπεὶ δὲ αὐτὴ ἐπὶ πολλὴν ὥραν παρέτε νε τὴν προσευχὴν τῆς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου», λέγει, «ὁ ἀρχιερεὺς ἤλθει παρετήρησε τὸ στόμα αὐτῆς».

Ἐδῶ ὁ συγγραφεὺς μαρτυρεῖ διπλὴν ἀρετὴν δὲ τῆς γυναῖκος, δηλαδὴ καὶ τὴν καρτερίαν τῆς κατὰ τὰς προσευχὰς καὶ τὴν ἐγρηγόρειον τῆς διανοίας τῆς. Τὴν μὲν μίαν μὲ τὸ «ἐπὶ πολλὴν ὥραν παύετο τὴν προσευχὴν τῆς», τὴν δὲ ἄλλην μὲ τὴν προσθήκην ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Διότι ὅλοι μὲν προσευχόμεθα οὐκ ὅμως ὅλοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Διότι, ὅταν τὸ σῶμα εὐρίσκεται εἰς τὴν γῆν καὶ τὸ στόμα φλυσηρὸν ὁκοπτα καὶ ἡ ψυχὴ πεοίεσχετα ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἀγορᾶς πῶς αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος. E δὲ ἡμπαρέσθ νὰ εἰπῇ, ὅτι προσευχήθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ

8 A Παρτλ 2, 6

4 A Παρτλ 1, 12

οὔ. Διότι, ἐνῶπιον τοῦ Κυρίου προσεύχεσθαι αὐτὸς ποῦ συγκεντρώνει ἀπὸ παντοῦ τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν τὸν συνδέει τίποτε μὲ τὴν γῆν, ἐπεὶ δὴ μετέφερε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐξεδίωξε ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ κάθε ἀνθρώπου λογισμόν. Ὅπως ἀκριδῶς ἔκαμε τότε καὶ αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἡ ὁποία μὲ ἀπόλυτον αὐτοσυγκέντρωσιν καὶ ἐντοσύν τῆς διανοίας παρακάλει τὸν Θεόν μὲ συντετριμμένην ψυχὴν. Πῶς δὲ λέγει, ὅτι ἐπὶ πολλὴν ὥραν παρέτεινε τὴν προσευχὴν τῆς, ἐνῶ τὸ μέγεθος τῆς προσευχῆς τῆς ἦτο μικρόν. Διότι, δὲν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Θεὸν μακροὺς λόγους, οὔτε παρέτεινε γ' ἂν εἰς ἑκτασὶν τὴν προσευχὴν τῆς, ἀλλὰ εἶπε μόνον ὀλίγας καὶ ἀπλᾶς λέξεις. «Κύριε τῶν δυνάμεων, ἔαν ρίψῃς ἄλγος εὐσπλαχνίας καὶ ἰδῇς τὴν θλίψιν καὶ τὴν ἐντροπὴν τῆς δούλης σου ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἰμαι, στέρα, μὲ ἐνθυμηθῇς εἰς τὸ ἔλεος σου καὶ δὲν μὲ λησμονήσῃς καὶ μοῦ δώσῃς τέκνον, ἐγὼ σοῦ ὑπόσχομαι νὰ ἀφιερῶσω αὐτὸ ἐκωπῶν σου, διὰ νὰ σὲ ὑπηρετῇ διαρκῶς μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου τοῦ. Ὑπόσχομαι ἐπὶ πλέον, ὅτι οἱ νόμοι καὶ οἰκονομικὰ ὁδηγεῖς γενικῶς ποτὰ Β' δὲν θὰ πῆν τὸ παιδί αὐτὸ εἰς δόλὸν τοῦ τὴν ζωὴν καὶ φαλίδ' δὲν θὰ ἀνεβῇ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ, διὰ νὰ τοῦ κόψῃ τὴν κομὴν». Πού εἶναι τὸ πλῆθος τῶν λόγων.

Τι ἔνοουσε, λοιπόν, ὅταν ἔλεγε «παρέτεινε ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὴν προσευχὴν». Ὅτι, ἔλεγε συνεχῶς τὰ ἴδια καὶ δὲν ἐκουράζετο νὰ διαπανὴ πολλὸν χρόνον μὲ τοὺς ἰδίους λόγους. Πραγματικὰ, καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὰ Εὐαγγέλια μας ἐπρόσταξε νὰ προσευχωμεθα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ὅταν δηλαδὴ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ νὰ μὴ προσευχῶνται ὅπως προσευχόντο οἱ εἰδωλολάτραι καὶ νὰ μὴ φλυσοῦν μᾶς ἐδ' ἄεξαι ταυτοχρόνως καὶ ἓνα μέτρον προσευχῆς. Καὶ ἐφανέρωσε, ὅτι ἡ δυνατότης νὰ ἐλακουσθοῦν δὲν ἔγκειται, εἰς τὸ πλῆθος τῶν λόγων, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς ψυχῆς. Ἀλλὰ πῶς λοιπόν, θὰ εἰπῇ, ἀφοῦ πρὸς νὰ προσευχωμεθα μὲ ὀλίγας λέξεις, εἶπεν εἰς αὐτοὺς μίαν παραβολὴν συμφωνοῦσα μὲ τὴν ὁποίαν πρὶν πάντοτε νὰ προσευχῶνται. Τους εἶπε δηλαδὴ ὅτι ἦσαν μίαν χήρα γυναῖκα ἡ ὁποία κατωρῶσε νὰ κόμψῃ ἓνα σκληρόν

5. Π' ἔλεγε τὸν κελεύοντα «ἀδελφε Κύριε Πάντα Σαρκῶτα» περιέχει ἑθελῶς, ἀποκρίσει, τὸν Θεὸν ἐκ σημειῖται. Ἄρα καὶ μετὰ Κύριε τῶν

6. 1 ΤΙΤΙΝ 1, 11
7. 1 ΤΙΤΙΝ 6, 7

καὶ ἀπ' ἀνθρώπων δικαστὴν ποῦ οὔτε τὸν Θεὸν ἐφοβεῖτο, οὔτε τοὺς ἀνθρώπους ἐντρέπετο, καὶ τὸ ἐπίτευξεν αὐτὸ μὲ τὰς συχνὰς προσευχὰς καὶ τὴν πικρότητα τῆς ἰκεσίας. Πῶς δὲ καὶ ὁ Παῦλος μᾶς συμβουλεύει καὶ λέγει «νὰ ἐπιμένετε εἰς τὴν προσευχὴν». Καὶ πάλιν: «Νὰ προσευχέσθε χωρὶς διακοπῆς». Διότι, ἐὰν δὲν πρέπει, νὰ ἀπατεῖναι μακροὺς λόγους καὶ ἀπὸ τὸ ἓνα εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὸ ἄλλο. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀντίθετον, εἰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπειναντίας πολὺ σύμφωνα. Διότι καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Παῦλος μᾶς ἐπρόσταξαν νὰ κόμωμεν τὰς προσευχὰς μας συντόμως καὶ πυκνὰς μὲ μικρὰ διαλείμματα. Διότι ἂν δώσῃς μεγάλην ἑκτασὶν εἰς τὸν λόγον, εἶναι δυνατόν συχνὰ νὰ παρεθῇς, ὅποτε δίδεις τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν διάβολον νὰ προσέλθῃ καὶ νὰ σὲ ὑποσκελίσῃ καὶ νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν σκέψιν σου ἀπὸ τὰ λεγόμενα. Ἐνῶ, δὲν κάνῃς τὰς προσευχὰς σου συνεχῶς καὶ πυκνὰς. Ὁ καλὸς πικρὸς μὲ τὴν πικρότητα ὅλων τῶν χρόνων, θὰ ἡμιτορήσῃς ἐκόλα νὰ σωφρονῇς καὶ νὰ κάνῃς τὰς προσευχὰς σου μὲ πολλὴν πνευματικὴν διαύγειαν καὶ ἐργηγορίαν. Πράγμα ποῦ ἔκανε καὶ αὐτὴ ἡ γυναῖκα, χωρὶς νὰ μακρηγορῇ, ἀλλὰ προσερχομένη εἰς τὸν Θεόν μὲ μεγάλην συχνότητα. Ἐπετα, ὅταν τὴν ἀπεσπόμευσεν ὁ Ιερεὺς, διότι αὐτὸ ἐννοεῖ μὲ τὸ «παρέτεινε» τὸ στόμα αὐτῆς καὶ τὰ χεῖλη τῆς μάστις ἐκινούντο, ἐνῶ ἡ φωνὴ τῆς δὲν ἤκούετο καθόλου, ἔπαισε καὶ εἰς τὸν Ιερέα νὰ ὑποκούσῃ καὶ τὴν προσευχὴν νὰ παύσῃ. Εἶχε σφραγισθῇ λοιπόν ἡ φωνὴ τῆς, ἔδεν ἐσφραγίσθη βίμως ἡ παρηγορία τῆς, ἀλλὰ ἡ καρδία τῆς ἀπὸ μέσα ἔβρα ἐντονότερα. Καὶ αὐτὸ εἶναι κατ' ἐξοχὴν προσευχή, ὅταν ἡ φωνὴ ἀναπέμπεται ἀπὸ μέσα. Καὶ αὐτὸ κυρίως εἶναι γνώρισμα θαλασσιμένης ψυχῆς ὅταν ἐκδηλῶν τὴν προσευχὴν τῆς ὅχι μὲ τὸν τόνον τῆς φωνῆς, ἀλλὰ μὲ τὴν προθυμίαν τῆς ψυχῆς.

Ἔτο, προσήχετο καὶ ὁ Μωϋσῆς. Δι' αὐτό, καὶ ὅταν αὐτὸς δὲν ἔλεγε τίποτε τοῦ λέγει ὁ Θεός: «Τὶ μὲ φωνάζεις». Διότι οἱ μὲν ἄνθρωποι ἀκούουν μόνον αὐτὴν τὴν φωνὴν, ἐνῶ ὁ Θεός, πρὶν ἀπὸ αὐτῆς, ἀκούει τοὺς ἀνθρώπους ποῦ τὸν κράζουν ἀπὸ μέσα. 11 Ἄ. Ἄρα εἶναι δυνα-

8. Πρὸς Λουκ 18, 8-9.

9. Ρωμ 12, 12.

10. Α' Θεσσαλ 5, 17.

11. Α' Κορινθ 1, 17-18.

12. Ξεφ 14, 16.

τόν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ δὲν κραυγάζουν, νὰ εἰσακούωνται καὶ ὅταν περιπατοῦν εἰς τὴν ἀγορὰν νὰ προσεύχωνται ἀπὸ μέσα τοὺς μὲ πολλὴν εὐλάβειαν καὶ ὅταν εἶναι συντροφιά μὲ τοὺς φίλους τοὺς, καὶ ὅταν κάνουν δ.τ.δ.ή.πο.τ.ε., ἀρκεῖ νὰ καλοῦν τὸν Θεὸν μὲ δυνατὴν φωνήν, ἐνωὺ τὴν ἐσωτερικὴν φωνὴν χωρὶς αὐτὴ νὰ γίγεται, φανερά εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς παρόντας. Πράγμα ποὺ ἔκαμε τότε καὶ ἡ γυναῖκα ἐκεῖνη. «Ἡ φωνὴ της», λέγει, «δὲν ἤκούετο».¹³ ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὴν εἰσήκουσε. Γοῖαστή ἦτο ἡ ἐσωτερικὴ κραυγὴ της. «Εἶπε δὲ ὁ ὑπηρέτης τοῦ Ἰλαί κατ' ἐντολήν τοῦ Ἰλαί ὥς ποτε θὰ εἶσαι μεθυσμένη. Σταμάτησε τὴν ἐκτῆρσιν τοῦ οἴνου σου καὶ φύγε μακριὰν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου».¹⁴ Ἐδῶ προπαντὸς δύνασα νὰ ἴδῃς τὴν φιλοσοφίαν τῆς γυναίκας. Ὡς εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἐχλεύαζεν ἡ ἀντιβλήσας. Ἦλθεν εἰς τὸν ναὸν καὶ τὴν ἐξύθριεν ὁ ὑπηρέτης τοῦ ἱερῆως καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν ἐπετίμησε. Ἀπέφυγε τὴν τραυμὰν τῆς οἰκίας, ἦλθεν εἰς τὸν λιμένα καὶ συνήντησε πάλι κύματα. Ἦλθε νὰ λάθῃ φάρμακον καὶ ὄχι μόνον δὲν ἔλαβε ἀλλὰ ἐπληρώθη περισσότερον μὲ τὰς ὀδρεῖς καὶ ἡ πληγὴ τῆς ἀνεξέστη περισσώτερον. Γνωρίζετε, βέβαια, πῶς αἰσθάνονται αἱ πονεμένα ψυχὰ ἀπὸ τοὺς χλευασμοὺς καὶ τὰς ὀδρεῖς. Ὅπως δηλοῦται ὅτε νὰ τὰ ἐγγίσῃ κανένας ἑλαφρὰ μὲ τὸ χερὶ τοῦ, εἶσι καὶ C ἡ ταρσμένη ψυχὴ εἶναι δύσκολη καὶ δυσφορεῖ μὲ ὅλα καὶ πληγώνεται ἀπὸ τὴν τυχαίαν λέξιν. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως ἡ γυναῖκα δὲν ἔπαθε τιποτέ παρόμοιον, καὶ μάλιστα ἐνῶ τὴν ἐλοιδορεῖ ὁ ὑπηρέτης. Διότι ἐὰν τὴν εἴγει ὀδρεῖς ὁ ἱερεὺς, δὲν θὰ ἦταν τὸσον αἰς ὀδυμναστὸς ἢ ἀνεξικακία της. Διότ. τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος καὶ τὸ ὄρος τῆς ἐξουσίας τοῦ θὰ τὴν ἐπεθῇ νὰ σωφρονῇ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν της. Τώρα ὅμως δὲν εἶδε δυσάρχειαν ὅτε πρὸς τὸν ὑπηρέτην τοῦ ἱερῆως διὰ τοῦτο καὶ ἀπέσπασε περισσότερον τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς, ἐάν, μολοντ' ἔχομεν ὑποστῇ λοιδωρίας καὶ ἔχομεν πάθει ἀνωρθμῆτα κακά, ἀνεχώμεθα μὲ γενναϊότητα πρὸς τοὺς ὀδριοτάς, τότε θὰ προσεγγισώμεν εἰς μεγαλύτερον βαθμὶν τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ.

¹³ Ἀπὸ πρῶ γίνεται φανερόν αὐτό, ¹⁴ Ἀπὸ ἐκεῖνα που συν-

13. Α' Βασιλ. 1, 13.
14. Δουδ. 1, 14.

ἔδρασαν εἰς τὸν Δαυὶδ.¹⁵ Τί ἔπαθεν αὐτὸς ἀρὰ γε, Κάποτε ἐξωρίσθη ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ ἐκινδύνευσε ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἰσὶα ἡ ζωὴ του καὶ καθὼς ὁ στρατὸς ἐπῆγε μὲ τὸ μέρος τοῦ ἀκαλόστου νεανικοῦ, τοῦ τυράννου ἐκείνου καὶ πατροκτόνου, ἐπλανᾶτο εἰς τὴν ἔρημον καὶ δὲν ἐδυσσασχετήσεν ὅτε ἀπεγοητεύθη ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅτε εἶπε. Τί εἶναι αὐτὸ τέλος πάντων ποὺ συνέβη, Ἐπατρεῖναι εἰς τὸν υἱὸν νὰ ἐξεγερθῇ ἐναντίου τοῦ πατρὸς τοῦ. Διότι, ἀκόμη καὶ ἂν εἶχε λόγους νὰ τὸν κατηγορή, δὲν ἔπρεπε τὸ πρῶγμα νὰ φύσῃ ἕως ἐκεῖ. Ἐνῶ τώρα χωρὶς νὰ ἔχη ἀδικηθῇ αὐτὸ ὀλίγον ὅτε πολὺ, περὶφέρεται καὶ ἐπιθυμεί νὰ μολύνῃ τὴν χεῖρα τοῦ μὲ τὸ πατρικὸν αἷμα καὶ ὁ Θεὸς τὰ ὀλέκε, αὐτὰ καὶ τὰ ἀνέχεται. Δὲν εἶπε ὅμως τιποτέ ἀπὸ αὐτά. Καὶ τὸ πλέον σημαντικόν καὶ ἀξιοθαύμαστον εἶναι, ὅτι, ἐνῶ ἐπλανᾶτο καὶ κατεδιώκετο ἀπὸ ὅλους, τοῦ ἐπετέθη ἕνας Σαμεὶ, ἄνθρωπος ποιητὸς καὶ μικρός, καὶ τὸν ἀπεκάλεε δολοφόνον καὶ ἀσεβῆ καὶ τὸν ἔλαιε μὲ μυριάς ἄλλας ὀδρεῖς.¹⁶ Ἀλλ' αὐτὸς ὅτε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περιπτώσιν ἐξηγερῶντο. Καὶ ἐὰν εἴπῃ κάποιος: τίς Α' Ποῦ εἶναι, τὸ θαυμαστόν: Ἀπλουστάτα, δὲν ἀντεστάθη, διότι ἦταν ἀσθενὴς καὶ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν. Εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν τῶν ἰσχυρισμῶν, πρῶτον μὲν δύναμι, νὰ εἴπῃ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ δὲν θὰ τὸν ἐθαύμαζα τόσο, ἐὰν ἀνέχετο νὰ λοιδωρῇται, ἐνῶ εἶχε τὸ στέμμα καὶ τὴν βασιλικὴν καὶ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου, βῶσι τὸν ἐπαινοῦ καὶ τὸν θαυμάζω τώρα, διότι τότε τὸ ὄρος τῆς ἐξουσίας τοῦ καὶ ἡ εὐτέλεια τοῦ ὀδριζόντος, θὰ τὸν ἔκανε πολλὰς φορές νὰ τὸν περὶφρονήσῃ. Καὶ πολλοὶ ἄλλοι βασιλεῖς ἠνέχθησαν πολλὰς φορές τοιαύτας ἐκδηλώσεις κρῖνοντες, ὡς ἐλαφυντικὸν τὴν υπερβολικὴν μανίαν τῶν ὀδριοτῶν. Πραγματικά, αἱ ὀδρεῖς δὲν μὲς πιεράζουν τὸ ἴδιον, ὅταν εὐτυχώμεν καὶ ὅταν δυστυχώμεν. Ὅταν ὅμως πτασώμεν, τότε μὲς κτυποῦν μὲ μεγαλυτέραν δύναμιν καὶ μὲς πληγώνουν υπερβολικά. Ἐπὶ πλέον, ἡμποροῦμε νὰ εἰποῦμε καὶ τοῦτο, ὅτι, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀμυνθῇ, ἀλλὰ δὲν ἡμύνθη. Καὶ διὰ τὴν αἰτίαν, ὅτι ἡ στάσις τοῦ αὐτοῦ προήρχετο ὄχι ἀπὸ ἀδυναμίας ἀλλὰ ἀπὸ ἀνεξικακίας. ὅταν ὁ στρατηγὸς ἤξωσεν νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ κόψῃ τὴν κεφαλὴν ἐκείνου, ὄχι μόνον δὲν ἐπέτρεψεν ὁ Δαυὶδ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἡμιτόμιον λέγων: «Διατί, υἱὲ τῆς Σα-

15. Περλ. Β Βασιλ. 13 42ης.
16. Περλ. Β Βασιλ. 16 5—15.

ρουσίας," ἀναμνησέσαι εἰς τὰς ἰδικάς μου ὑποθέσεις, Ἀφῆσατέ τον νά μέ Ὡ καταρᾶται μήπως ὁ Θεός ἰδῇ αὐτόν τόν ἐξευτελισμόν μου καί μέ ἀνταμείψῃ μέ ἀγαθά ἀντί τῆς κατάρσεως, ἡ ὁποία κατὰ τήν ἡμέραν αὐτὴν ἐξεσφαιροῦντο ἐναντίον μου». Πρῶτον τὸ ὅποιον καὶ ἐγενε.¹⁷

Βλέπετε πῶς γνωρίζει ὁ δικαίος, ὅτι τὸ νά ὑπομένης μέ γενναϊότητα τὰς λοιδορίας γίνεται ἀφορμὴ μεγαλυτέρας ἀναδείξεως; Διὰ τοῦτο κάποτε συνέλαβε τὸν Σαούλ ἐν τῷ διπλοῦ τοίχῳ καὶ ἠδύνατο νά τὸν σφάξῃ τὸν ἐλυπηθῇ. Καὶ τοῦτο τὴν στιγμὴν ποῦ οἱ παρευρισκόμενοι ἐξώθουν αὐτόν νά σύρῃ τὸ ξίφος, "Ἀλλὰ δὲν τὸν ἔκαμαν νά σύρῃ τὸ ξίφος, οὐτ' ἡ ἀνέσις ποῦ τοῦ παρίχεν ἡ ἐξουσία, Ὡ οὐτε ἡ παρότρυνσις τῶν ἄλλων, οὐτε τὸ γενναῖος ὅτι εἶχε ὑποστῆ πολλά δευῖα, οὐτε τὸ ἐνδεχόμενον νά πῶν χειρότερα, καὶ παρὰ τὸ γεγονός ὅτι οὐτε ὁ στρατὸς ἐπρόκειτο νά μάθῃ, ὅτι διέπραξεν αὐτὴν τὴν σφαγὴν. Διότι ἦσαν σπηλαῖον ἐκεῖ καὶ δὲν ἦσαν παρὼν κανένας ἄλλος, ἀλλὰ εὐρίσκετο μόνος τοῦ. Καὶ δὲν εἶπεν αὐτὸ ποῦ εἶπε κάποιος μαχαρόμενος, "Ὁλόγυρά μου εἶναι, σκότος καὶ τοίχοι, διατὶ φοβοῦμαι,"¹⁸ Ἀλλὰ εἶλεπε τὸν ἀκούοντὸν ὀφθαλμὸν καὶ ἐγνώριζεν, ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κυρίου εἶναι ἀπείρως φωτεινότεροι ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ἐ δὲ τὸ τοῦτο δὲν τὰ ἐπράττε καὶ ὤμιλε, κατὰ τοιοῦτον τρόπον, σὺν νά ἦσαν ἐκεῖνοι παρὼν καὶ νά ἔκρινε τὰ λεγόμενά του, καὶ λέγει "Ποτὲ δὲν θά βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς αὐτόν διὰ νά τὸν φονεύσω, διότι αὐτὸς ἔχει χρυσῇ ἀπὸ τὸν Κύριον σὺν βασιλεὺς καὶ εἶναι, βασιλεὺς."¹⁹ Δὲν εἶλεπε τὴν πονηρίαν, ἀντὶ θένως εἶλεπε τὴν ἀξίαν. Μὴ μοῦ εἶπῃ κανένας ὅτι, αὐτὸς εἶναι, θείος καὶ μικρός. Δὲν ἔγω σέβωμαι καὶ τιμῶ τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, ἔατε καὶ ἂν αὐτὸς μοῦ φαίνεται ἀνάξιος, διότι δὲν εἶναι ἰδικὸν μου ἐγκλημα ὅτι αὐτὸς ἐφάνη ἀνάξιος τῆς τιμῆς. Αὐτὸ ὅς τὸ ἀκούσαντες οὗτοι καταφρονοῦν τοὺς ἱερεῖς καὶ ὅς μάθουν πόσῃν εὐλάβειαν ἐπέδεξεν αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα.²⁰ Ἀ καὶ δέδοται ὁ ἱερεὺς εἶναι, περισσότερον ἀξιοσημείωτος καὶ ἀξιολογώτερος παρὰ ὁ βασιλεὺς, καθ' ὅσον τὸ λειτουργεῖ.

17. Μιτῆρα τοῦ Ἰωάν. ἀρχιεπισκοπῆ τοῦ Δαυὶδ καὶ τὸ ἄλλα παρὰ διὰ αὐτῶν ἐλθόντων πνευμάτων τοῦ Δαυὶδ, κατέγοντα στήματα, ἴσως ὅς ἂν ἐκκαταμύνην ὁνομαζόμενος Ἀβραάμ. Πρβλ. Ἠ' Βασιλ. 10, 9.

18. Πρβλ. Ἀ' Βασιλ. 18, 17, 18.

19. Πρβλ. Α' Βασιλ. 24, 48.

20. Βασιλ. 23, 18.

21. Α' Βασιλ. 24, 7.

μά του εἶναι ἀνηλότερον. "Ἄς μάθουν λοιπὸν νά μὴ κρίνουν μήτε νά ζητοῦν εὐθύναν, ἀλλὰ νά ὑποτάσσωνται. καὶ νά ὑποχωροῦν. Διότι σὺ μὲν δὲν γνωρίζεις τὴν ζωὴν τοῦ ἱερέως, καὶ ἂν εἶναι, κάπως φαῖλος ἢ ἀδιάφορος. Αὐτὸς ὁ μὲν ἐγνώριζε μέ ἀκριβεῖαν ὅλα ὅσα ἔκαμαν ὁ Σαούλ. "Ὡ μὲν καὶ πάλι ἀνεγνώριζε καὶ ἐσέθετο τὴν ἐξουσίαν, ἡ ὁποία τοῦ ἐδόθη ἀπὸ τὸν Θεόν. "Ὅτ δὲ δὲν ὁκαιοῖτο γίνεσθαι οὐτε συγχωρεῖσαι νά καταφρονῇ τοὺς προεστώμενους καὶ νά παρακούῃς τὰ κελεύσματά των, ἀκόμη καὶ ἂν τοὺς γνωρίζῃς μέ ἀκριβεῖαν, ἔκουσε πῶς ὁ Χριστὸς ἀπέρριψε καὶ αὐτὴν τὴν πρόφασιν, μέ ἐκεῖνα ποῦ λέγει εἰς τὰ Εὐαγγέλια Β' "Ἐπὶ τοῦ διδασκαλικοῦ θρόνου τοῦ Μωϋσέως ἐκάθισαν οἱ νομοδιδασκαλοὶ καὶ οἱ Φαρισαῖοι. "Ὅλα λοιπὸν, ὅσα ἐπὶ τῇ θέσει τοῦ νόμου θά σὲς εἰποῦν αὐτοὶ νά τὰ φυλάττετε φυλάττετε καὶ πράττετε αὐτά. Μὴ ποτὲ οὐδὲν ὅμως σύμφωνα πρὸς τὰ ἔργα των καὶ τὸ παράδειγμα των."²² Βλέπετε λοιπὸν, ὅτι δὲν ἀτίμασε τὴν παραινέσιν οὐτε ἀπέρριψε τὴν διδασκαλίαν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὁ βίος ἦταν τότεν διεφθαρμένος ὥστε νά εἶναι ὁ βίος βυβαλὸς εἰς τοὺς μαθητάς του. Καὶ τὰ λέγω αὐτὰ ὅχι, διότι θέλω νά κατηγορήσω τοὺς ἱερεῖς μὴ γένοιτο, διότι σὲς οἱ ἴδιοι εἰσθε μάρτυρες καὶ τῆς συμπεριφορῆς των καὶ ὅλης των τῆς εὐλαθείας. Ἀλλὰ τὰ λέγω, διὰ νά παρέχωμεν εἰς αὐτοὺς ἀφθόνως τὸν σεβασμὸν μας καὶ τὴν τιμὴν. Ὡ δὲ δὲν θά ὠφελήσωμεν τότεν πολλοὺς αὐτοὺς, ὅσον ἡ μὲν τοὺς ἰδίους. "Ἐκεῖνος ποῦ ὑποδέχεται, καὶ ὑποστηρίζει καὶ συντρέχει προφήτην λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι προφήτης, θά λάβῃ τὴν αὐτὴν ἀνταμείβην, τὴν ὅτιαν καὶ ὁ προφήτης."²³

Ἐὰν λοιπὸν δὲν μᾶς εἶναι ἐπιτρεπτόν νά κρίνωμεν ὁ ἵνας τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου, πολὺ περισσότερον αὐτὸ ἰσχύει διὰ τὴν ζωὴν τῶν πατέρων. Ἀλλὰ αὐτὸ, τὸ ὅποιον εἶπα (εἶναι ἀνάγκη, δέδοται, νά ἐπανέλθω πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν γυναῖκα) ὅτι καὶ τὸ νά ὑποφέρεις μέ γενναϊότητα τὰς λοιδορίας γίνεται αἴτιον πολλῶν ἀγαθῶν, συνέθη καὶ εἰς τὸν Ἰωβ. Καὶ πραγματὰς, ἐκείνους δὲν τὸν θαυμάζω τότεν ποῖν ἀπὸ τὴν παραινέσιν τῆς γυναίκος, ὅσον μετὰ τὴν ὀλεσίαν ἐκείνην συμβουλήν. Καὶ μὴ νομίζω κανένα, ὅτι αὐτὸ ποῦ λέγω εἶναι, παράδοξον. Ὡ δὲ δὲν πολὺς φορὴς ἀνθρώπους, ποῦ δὲν τοὺς ὑπεσκέπασεν ἡ φύσις

22. Ματθ. 23, 3-8.

23. Ματθ. 10, 41.

τῶν πραγμάτων, τοὺς κατέστρεψεν ἕνας λόγος καὶ μία ὀλεθρία παραίνεσις. Πρῶγμα τὸ ὅποιον ἐγνώριζε καλὰ καὶ ὁ διάβολος καὶ μετὰ τὴν δοκιμασίαν τοῦ πλάνηματος, ἐπέφερε καὶ τὴν προσβολὴν τῶν λόγων. Ὅπως, δηλαδή, ἔκαμε καὶ εἰς τὸν Δαυὶδ. Διότι ὅταν τὸν εἶδε, ὅτι ὑπέμεινε μὲ γενναϊότητα τὴν ἐπαύστασιν τοῦ παιδιοῦ καὶ τὴν παράνομον ἐκείνου τυραννίαν, θέλων νὰ κάμῃ τὴν ψυχὴν του καὶ νὰ τὸν πείσῃ νὰ ἐξορῶσθῃ, ἔστειλεν ἐναντίον του ἐκεῖνον τὸν Σεμεὶ, ἀφ' οὗ τὸν προετοίμασε νὰ κεντήσῃ τὴν ψυχὴν του μὲ πικροὺς λόγους. Τὸ ἴδιον κακούργημα ἐσκέφθη καὶ ἐναντίον τοῦ Ἰώβ. Ἐ. ὅτι ὅταν εἶδε ἐκεῖνον νὰ περιφρονῇ τὰ θέλη του καὶ νὰ ἱσταται μὲ γενναϊότητα σὺν ἀδαμάντινος πύργου εἰς ὅλα, ἐξώπλισε τὴν γυναῖκα, ὥστε ἡ συμβουλὴ νὰ εἴναι ἀνύποπτος καὶ ἔκρυψε τὸ δηλητήριον εἰς τοὺς λόγους ἐκείνης καὶ διεξέπραγμάτωσε τὴν συμφορὰν. Τὴν ἀπῆντιπας λοιπὸν ὁ γενναῖος ἐκεῖνος, «Διατὶ ὠμίλησες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, σὺν νὰ εἶσαι μία ἀπὸ τὰς ἀπεισιδέτους καὶ ἀνοήτους γυναῖκας. Ἐὰν τὰ ἀγαθὰ εὐχαρίστως ἐδέχθην ἀπὸ τὰ χεῖρα τοῦ Κυρίου, τὰς βλάβεις καὶ τὰς συμφοράς δὲν θὰ τὰς ὑπομείνω μὲν.»²⁴ 718 Α. Τὸ βαθυτερον νόημα τῶν λόγων αὐτῶν εἶνα τὸ ἑξῆς. Ἄν δὲν ἦν Δεσπότης καὶ δὲν ὑπερεῖχεν ἡμῶν τόσο πολλὴ ἀλλὰ ἦσαν ἕνας φίλος ἰσότητος μὲ ἡμᾶς, ποῖαν δικαιολογίαν θὰ εἶχαμε ἐνῶ ἔχομεν δεχθῆ τὰς ἐδερνείας ἀπὸ αὐτὸν νὰ τοῦ ἀνταποδίδωμεν τὰ ἀντίθετα. Ἐίδες κρίσιμ φλόθρον καὶ πῶς δὲν μενολοφορεῖ ὅποτε καρτερῶς παύ ὑπέφερε γενναῖως, τὰς πληγὰς ἐκείνας, ποὺ ὑπερβαίνουν τὴν φυσικὴν ἀντοχήν, ὅποτε θεωρεῖ σὺν δαίμονα σοφίας καὶ μεγαλοψυχίας τὴν τὴν ὑπομονήν. ἀλλὰ ἔσο αὐθορκήτω ἀπεστούμωσε τὴν γυναῖκα ὡσὰν νὰ ἐξεπλήρωσεν ἀναγκαῖον χρέος καὶ νὰ μὴν εἶχε πάθει τίποτε τὸ πανάλονον. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ τὴν γυναῖκα αὐτὴν Β. Ἐπειδὴ δηλαδὴ, τὴν εἶδε νὰ ὑπομῇ τὴν ἀδικίαν μὲ γενναϊότητα καὶ νὰ προσπύπτῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐκίνησεν ἐναντίον της τὸν ὑπέρτερον τοῦ ἱερῶς ὥστε νὰ τὴν ἐξανακώσῃ περισσότρον.

Ἀλλὰ ἡ γυναῖκα δὲν ἔπαθε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ καθὼς εἶχε συνθηθεὶ νὰ ὑπομῇ τὰς λοιδορίας εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ εἶχε γυναικίσθῃ εἰς τοὺς οὐδεδικούς της ἀντιγίλοι, ἀντιμετωπίασεν ἀφρόδως τὰς προσβολὰς αὐτῆς Δ. αὐτὸ καὶ ἐπεδείκνυε εἰς τὸν ναὸν μεγάλῃ ἐπιείκειαν.

καὶ ὑπέμεινε μὲ ἀνδρείαν καὶ μεγαλοψυχίαν τοὺς ὀνειδισμοὺς διὰ τὴν μέθην καὶ τὸ παραλήρημα. Καὶ ἦσαν ὥσων νὰ μὴ ἤκουσεν αὐτὰ τὰ λόγια. Διότι, ὅταν τῆς εἶπεν ὁ ὑπέρτερος C «Σταμάτησε τὴν ἐπίφρεσιν τοῦ αἵμου σου καὶ φύγε μακρὰν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου», ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα καὶ τοῦ εἶπε. «Ὅχι, Κύριε, δὲν εἰμαι μεθυσαμένη.» Τὸν ὀφειστὴν τὸν ὠνόμασε Κύριον. Καὶ δὲν εἶπεν αὐτὸ τοῦ λέγουσι πολλοὶ ἀνθρώποι. Μοῦ λέγει αὐτοὺς τοὺς λόγους ὁ ἱερεὺς. Αὐτὸς παύ διδάσκει τοὺς ἄλλους μὲ ὡσεὶ διὰ μέθην καὶ παράκρουσιν, Ἀλλὰ τί ἐπραξε; Ἐφρόντισε ν' ἀποκρούσῃ μόνον τὴν ὑπόνοιαν, ἂν καὶ δὲν ἦταν ἀληθής.

Ἡμεῖς ὁμῶς, πολλὰς φορές, ὅταν ὀφρασθώμεν, ἐμῷ πρέπει ν' ἀπολογισθώμεν διὰ ν' ἀπαλλαγώμεν, ἐξαπτόμεθα καὶ B ὥσων θηρία ὁρῶμεν ἐναντίον τῶν ὀφειστών καὶ τοὺς σφίγγομεν ἀπὸ τὸν λαμόν, τοὺς σφίγγομεν, τοὺς ζητοῦμεν εὐθύνας δὲ τοὺς λαγούς των καὶ μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς ἐκδηλώσεις μας, ἐπιθεθῶμεν τὰς εἰς ὄφρος μας ὑπονοίας. Διότι, ἐὰν θέλῃς ν' ἀποδείξῃς εἰς τοὺς ὀφειστὰς ὅτι δὲν μεθύεις, δεῖξέ το μὲ τὴν πραότητα καὶ τὴν ἐπιείκειαν ὅχι μὲ τὴν ὀδριν καὶ τὸν χλευασμὸν. Διότι ἀν κτυπήσῃς αὐτὸν τοῦ σὲ ὀφείσει, θὰ σὲ κατακρίνουν ὅλοι σὺν μεθυσαμένοι. Ἄν ὁμῶς ὑπομείνῃς γενναῖως, ἀπέκρουσες ἤδη ἐμπρόκτως τὴν κτηνηρὰν ὑπόψιν, Πρῶγμα, τὸ ὁποῖον ἔκαμε καὶ ἡ γυναῖκα καὶ ὅταν εἶπε ὅχι Κύριε μὲ τὴν ἴδιαν τὴν στάσιν της ἐδείκνυε, ὅτι ἡ ὑπόψια ἦταν ψευδής. B. Ἀπὸ τοῦ ὅμως ἐγεννήθη ἡ ὑπόψια αὐτῆς εἰς τὸν ἱερέα. Μήπως τὴν εἶδε νὰ γελά. Μήπως τὴν εἶδε νὰ χορεύῃ. Μήπως τὴν εἶδε νὰ τρακίλῃ καὶ νὰ τίπτῃ κάτω. Μήπως τὴν ἤκουσε νὰ λέγῃ κανένα αἰσχρὸν καὶ ἀπρεπὲ λόγον. Ἀπὸ τοῦ λοιπὸν τοῦ ἐγεννήθη αὐτῇ ἡ ὑπόνοια. Ὅχι ἐπιτόλεια, ὅτε τυχαία, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας. Διότι ἦσαν μεσημέρι τότε τοῦ ἔκανε τὴν προσευχὴν της. Ἀπὸ τοῦ γίνεται τοῦτο φανερόν, Ἀπὸ τὰς προηγούμενα. Διότι λέγει. «Ἐπειτα ἀπὸ τὸ φαγεῖν εἰς τὴν Σηλὴ καὶ ἀφ' οὗ ἤπιαν.» 79 Α. ἡ Ἄννα ἐσηκώθη, καὶ ἐστάθη ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. 80 Βλέπετε. Τὴν ὥραν, τοῦ ὅλου αἱ ἄλλοι ἐκουράζοντο, αὐτὴ τὴν ἔκαμε ὥραν προσευχῆς. καὶ μετὰ τὸ φαγεῖν ἐτρεχε διὰ τὴν ἱκοίαν καὶ διετρεχε νὰ τρέξουν πηγαὶ δακρύων καὶ εἶχε τὴν ψυχὴν της σω-

φρανοῦσαν καὶ ἄγρυπνον καὶ μετὰ τὸ φαγητόν τόσον πολλὰ προσευχήθη, ὥστε ἔλαβε δῶρον πέραν τῶν φυσικῶν δυνατοτήτων, κατέλυσε τὴν στεριότητα καὶ διώρθησε τὴν ἀσθενή της φύσιν.

Αὐτὰ λοιπὸν ἐκέρδισαμεν ἀπὸ τῆς γυναῖκα, ὥστε ἐμάθαμε νὰ προσευχόμεθα μετὰ τὴν εὐχίαν. Διότι αὐτὸς ποὺ εἶναι προετοιμασμένος διὰ προσευχὴν, ποτὶ δὲν θὰ ἐκπέσῃ εἰς μέθην καὶ παράκρουσιν, ὅ ποτὶ δὲν θὰ ἀκάσῃ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, ἀλλὰ ἔχων τὴν προσδοκίαν τῆς προσευχῆς σὺν χαλινῶν εἰς τοὺς λογισμούς του, παίρνει μὲ μέτρον ἀπὸ ὅλα τὰ ἐκτεθειμένα ἐπὶ τῆς τροπίζης καὶ πλημμυρίζει μὲ εὐλογίαν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Διότι τρώσας ποὺ ἀρχίζει μὲ προσευχὴν καὶ καταλήγει εἰς προσευχὴν, ποτὶ δὲν θὰ εἶναι ἐστερημένη, ἀλλὰ θὰ μᾶς προσφέρῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ μὲ ἀφθονίαν μεγαλυτέραν καὶ ἀπὸ τὴν ἀφθονίαν τῆς πηγῆς. Ἄς μὴ παραβλέπωμεν λοιπὸν ὅτι τόσον μέγα κέρδος διότι εἶναι ὅτι οἱ μὲν ἱδικοί μᾶς δοῦλο:, ἂν τοὺς δώσωμεν κάτι ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ μας, νὰ μᾶς εὐχαριστοῦν καὶ νὰ μᾶς ἐγκωμιάζουν. Ὁ δὲν ἀναγνωροῦν ἐνῷ ἡμεῖς ποὺ ἀπολαμβάνομεν τόσα ἀγαθὰ νὰ μὴ ἀνταποδιδώμεν εἰς τὸν Θεὸν ἀνάλογον τιμὴν καὶ μάλιστα δὲν πρόκειται νὰ ἀπολαύσωμεν μεγάλην ἀσφάλειαν. Διότι οὔποτε ὑπάρχει προσευχὴ καὶ εὐχαριστία, ἐκεῖ ἔρχεται ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐκδικεῖνται οἱ δαίμονες καὶ κάθε ἐχθρική δύναμις δραστηρεῖται καὶ χάνεται. Ἰακρυά.

Ἐκεῖνος ποὺ σκεπτεῖ νὰ προσευχηθῇ, δὲν τοῖμα νὰ εἰπῇ τίποτε τὸ ἀτακτόν, αὐτὸ καὶ εἰς τὴν κορυφῶσιν τῆς εὐχίας. Καὶ ἂν εἴπῃ κάτι, μετανοεῖ ὁμῶς. Δι' αὐτὸ πρέπει καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς τροπίζης νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν. Καὶ δὲν θὰ περιπέσωμεν ποτὲ εἰς μέθην εὐκολῶς, ὅπως εἶπα παραπάνω, ὅ ἂν διαπαύσασθωμεν τὸν ἐαυτὸν μας εἰς αὐτὴν τὴν συνήθειαν. Ὅποτε ἀκόμη καὶ ἂν σηκωθῇς ἀπὸ τὸ τραπέζιν ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ, καὶ μὴ καταλύσῃς τὴν συνήθειαν οὐτε εἰς τὴν περιπτώσιν αὐτὴν ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἂν ἔχωμεν θαλάσσαν ἐν κεφαλῇ καὶ ἂν τρεκλίζωμεν καὶ ἂν τίπτωμεν κάτω, πάλιν νὰ εὐχηθῶμεν καὶ νὰ μὴ ἀφήσωμεν τὴν συνήθειαν νὰ ἐκωλισθῇ. Διότι ἂν τὴν παραποιήσωμεν ἡμέραν προσευχῆς εἰς αὐτὴν τὴν κατὰστασιν, τὴν ἐπομένην θὰ διασώσωμεν τὴν ἀσχημίαν ἐκείνην τῆς παραποιήσεως. Ὅταν λοιπὸν γυμνασίζωμεν, ὡς ἐνθυμούμεθα αὐτὴν τὴν γυναῖκα καὶ τὰ δάκρυά της καὶ τὴν ὥραν αὐτὴν μέθῃ της

Διότι, πραγματικά, ἐμέθεν ἡ γυναῖκα, ὅχι ὁμῶς ἀπὸ οἶνου, ἀλλὰ ἀπὸ μεγάλης εὐλαθείας. Ἐ Διότι, ἂν εἶδε ξέν αὐτὴν τὴν διαγωγὴν μετὰ τὸ γεῦμα, πῶς θὰ συμπεριεφέρθη τὸ πρῶτον: Ἄν μὲ τὴν εὐλάβειαν προσήρχετο μετὰ τὸ φαγητόν καὶ τὸ ποτόν, πόσον εὐλαδῆς πρέπει νὰ ᾔτο πρὶν νὰ φάγῃ:

Ἄς ἐπανέλθωμεν λοιπὸν πάλιν εἰς τοὺς λόγους αὐτῆς, οἱ ὅποιοι εἶναι γεμάτοι σοφίαν καὶ πραότητα. Διότι, ἀφοῦ εἶπε «ὅχι, Κύριε, ἐσυνέχισα. «Εἰμαι μία σύζυγος, ἡ ὅποια διέρχεται πολὺ πικρὰς ἡμέρας. Οἶνον καὶ ἄλλα οἰνοπνευματώδη ποτὰ δὲν ἔχω πίνειν.» Βλέπεις, ὅτι οὐτε ἐδῶ ἀναφέρει τοὺς ἀνείσιμους τῆς ἀντιλήλου, 720 Α οὐτε ἀποκαλύπτει τὴν παγηρίαν ἐκείνης, οὐτε ἐκτραγωδεῖ τὴν ἰδικὴν τῆς συμφορὰν, ἀλλὰ τόσον μόνον ἀποκαλύπτει τὴν ἀθυμίαν της, ὥστε ἀπῆντησεν εἰς τὸν ἱερέα ἀπλῶς «εἰμαι μία σύζυγος, ἡ ὅποια διέρχεται πολὺ πικρὰς ἡμέρας. Οἶνον καὶ ἄλλα οἰνοπνευματώδη ποτὰ δὲν ἔχω πίνειν, ἀλλὰ ἐσχύνω τὸν πόνον τῆς ψυχῆς μου ἐνώπιον τοῦ Κυρίου.» Δὲν εἶπε προσεύχομαι εἰς τὸν Θεόν, ἰκετεύω τὸν Θεόν, ἀλλὰ «ἐσχύνω τὸν πόνον τῆς ψυχῆς μου ἐνώπιον τοῦ Κυρίου». Δηλαδή, παρέδωκα ἐλόκληρον τὸν ἐαυτόν μου εἰς τὸν Θεόν, μετήγγισα εἰς αὐτὴν ὅλην τὴν διάνοιάν μου. ἔκομα τὴν προσευχήν μου μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου, διηγήσθην εἰς τὸν Θεόν ὅλην τὴν συμφορὰν μου, ἔδειξα τὴν πληγὴν μου. Ἐκεῖνος δύναται νὰ ἐπιθέσῃ τὸ φάρμακόν του. «Μὴ θεωρήσῃς ἐμὲ τὴν δούλην σου ὡς ἁμαρτωλὴν καὶ ἀσεβῆ γυναῖκα.» Πάλιν ἀποκαλεῖ ἐαυτὴν δούλην καὶ σπεύδει, ὥστε νὰ μὴ δημιουργήσῃ εἰς τὸν ἱερέα κακὴν ἐντύπωσιν. Καὶ δὲν εἶπε μέσα τῆς Δατὶ νὰ ἀνησυχῶ διὰ τὴν διαβολὴν του, ἔτελως ἐκπύλακα μὲ κατηγορήσῃς μὲ ὅσιν μίαν ἀστοχον ὑποψίαν. Ἡ συνειδήσίς μου νὰ εἶναι καθαρά καὶ ὡς μὲ κατηγοροῦν ὅλοι. Ἀλλὰ ἐφήρμοξε τὸν ἀποσταλκὸν ἐκείνου νόμον, ὁ ὅποιος προστάσσει νὰ προσέχωμεν τὴν συμπεριφορὰν μας ὅχι μόνον ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἀπέκρουε τὴν ὑποψίαν μὲ κάθε τρόπον λέγουσα Ὁ «Μὴ θεωρήσῃς ἐμὲ τὴν δούλην σου ὡς ἁμαρτωλὴν καὶ ἀσεβῆ γυναῖκα» Τί σημαίνει, λοι-

97. Α' Κορίνθ. 1, 16

98. Α' Κορίνθ. 1, 16

99. Πρῶτ. Ρωμ. 12, 17

πὸν, «εἰς πρόσωπον.» Μὴ νομίσῃς ὅτι εἰμαι ἀνάσχυ-
τος καὶ ἰταμὴ ἡ παρρησία μου προέρχεται ἀπὸ ἀθυμίας
καὶ ὅχι ἀπὸ ἀνοησίας, ἀπὸ ὀδύνης καὶ ὅχι ἀπὸ μέθης. Τί
ἐκαμε λοιπὸν, ὁ ἱερεὺς, Παρατήρησε τὴν σύνοιαν καὶ ἐ-
κείνου, δὲν ἠρώτησε μὲ περιέργειαν λεπτομερείας διὰ τὴν
συμφορὰν, δὲν ἠθέλησε νὰ λεπτολογῇ τὴν αἰτίαν, ἀλ-
λὰ τι λέγει, «Πήγαινε εἰς τὸ καλόν. Εὐχομαι νὰ ἐκπληρώ-
σῃ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ὁλόκληρον τὸ αἷτημά σου καὶ νὰ
σοῦ δώσῃ αὐτό, τὸ ὅποιον ἐζητήσῃς.» Ἔτσι ἡ γυναῖκα
μετέβαλε τὸν κατήγορον εἰς συλλήγορον. Τόσον μέγα κα-
λὸν εἶνα, ἡ ἐπικεῖα καὶ ἡ προσότης καὶ ἀντὶ ὁδρεως ἔ-
λαβε ἀρκετὰ ἐφόδον καὶ ἀπήλασε ὁ καὶ εἶχε προστάτην
καὶ προσθευτὴν αὐτὸν ποῦ προηγουμένως τὴν ἐπετίμη-
σε. Καὶ πάλιν δὲν ἀπομακρύνεται, ἀλλὰ λέγει, «Εἴθε ἔ-
γώ, ἡ δούλη σου, νὰ εὐρώ χάριν ἐνώπιόν σου καὶ ὁ Κύρι-
ος νὰ εἰσακούσῃ τὴν εὐχὴν σου.» Δηλαδή, μακάρι νὰ
μάθῃς ἀπὸ τὴν τελικὴν ἔκδοσιν τοῦ πράγματος, ὅτι ἐκα-
μα αὐτὴν τὴν προσευχὴν καὶ τὴν δέησιν ὅχι ἀπὸ μέθης,
ἀλλὰ ἀπὸ ὀδύνης. Καὶ συνεχίζει, «Ἀνεχώρησεν ἔπειτα
ἡ γυνὴ καὶ τὸ πρόσωπόν της δὲν ἐφαίνετο πλέον θλιμμέ-
νον.»⁵¹ Ἔτις τίστιν γυναικός; Πρὶν λάθῃ αὐτὸ ποῦ ἐζη-
τήσε, ἀπέκτησε θάρρος σὺν τῷ ἔλθε Κ' ἰ αἰτία τοῦ-
του εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ποσηυχήθη μὲ μ' ὀλὴν ἔντα-
σιν, μὲ ἀδιάπτωτον φροντίδα. Διὰ τοῦτο ἔφυγε σὺν τῷ
εἶχε λάθῃ τὸ πᾶν Ε' ἔξ' ὅλου, καὶ ὁ Θεὸς ἀπεδίωξε τὴν
ἀθυμίαν της, ἐπειδὴ ἐμελλε νὰ τῆς χαρίσῃ τὸ δῶρον.

Αὐτὴν λοιπὸν τὴν γυναῖκα ἃς μελεθώμεν καὶ ἡμεῖς μὲ
ἐπὶ τὸν καὶ εἰς ὅλας τὰς συμφορὰς ἃς καταφεύγωμεν εἰς τὸν
Θεόν. Καὶ ἂν δὲν ἔχωμεν παιδίον, νὰ ζητῶμεν ἀπὸ αὐτόν.
Καὶ ἂν τὰ λάβωμεν νὰ τὰ ἀνατρέφωμεν μὲ μεγάλῃν φρον-
τίδα καὶ νὰ ἀπομακρύνωμεν τοὺς νέους ἀπὸ κάθε κακίας,
πρὸ παντὸς ἀπὸ ἀσελγείας. Γὰρ αὐτὸς ὁ πάλῃμος εἶνα
σκληρὸς καὶ ἵπποτε δὲν ἐνολεῖ τόσον τὴν ἡλικίαν ἐκεῖ-
νου ὅσον αὐτὸ τὸ πάθος.⁵² Ἀ ἄρ τοὺς θωρακίζωμεν
λοπὸν ἀπὸ ποντοῦ καὶ μὲ συμβουλίας, καὶ μὲ παρηγο-
σεις, καὶ μὲ φόβους καὶ ἀπειλάς. Ἄν κατανικήσῃς αὐ-
τὴν τὴν ἡπθυμίαν, δὲν θὰ ὀκνηῖς εὐκόλως καὶ εἰς ὅλ-
λην, ἀλλὰ θὰ εἶναι καὶ γονιμάτων ἀνώτεροι καὶ εἰς τὴν
μέθην θὰ ἀντισταθοῦν καὶ τὰς ἀνοήτους πράξεις καὶ τὰς

51 Α. Βασίλ. 1. 17
52 Α. Βασίλ. 18.
53 Α. Βασίλ.

πονηρὰς συναναστροφὰς θὰ ἀποκραύσουν μὲ κόβῃ προθυ-
μίας, καὶ θὰ εἶναι παρισσότερον ἀγαπητοὶ εἰς τοὺς γονεῖς
τῶν καὶ σεβαστότεροι εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Διότι
καὶ ποῖος δὲν θὰ σεβασθῇ ἕνα νέον μὲ σωφροσύνην. Καὶ
ποῖος δὲν θὰ ἀγαπήσῃ καὶ δὲν θὰ ἀσπασθῇ τὸν νέον ποῦ
ἐχαλίνωσε τὰς ἀπότους ἐπιθυμίας. Καὶ ποῖος ἀπὸ τοὺς
πολυ πλουσίους δὲν θὰ προτιμῇ μὲ μεγάλῃν εὐχαρί-
στησιν νὰ δώσῃ τὸ κορίτσι τοῦ εἰς αὐτόν, ὅταν καὶ ἂν
εἶναι ὁ πτωχότερος ὄλων. Β' Ὅπως δηλαδὴ κανένας δὲν
εἶναι τόσοσιν ὀθλὸς καὶ ταλαίπωρος, ὅστε νὰ θελήσῃ νὰ
λάβῃ ὡς γαμβρόν τοῦ ἕνα ἀσώτου ποῦ τρέχει εἰς τὰς
πόρναις, ἀκόμη καὶ ἂν εἶνα ὁ πλουσιώτερος ὄλων. ἔτσι
πάλιν κανεὶς δὲν εἶνα τόσοσιν ἀνόητος ὥστε τὸν σώφρο-
να καὶ σεμνὸν νὰ τὸν ἀποκραύσῃ καὶ νὰ μὴ τὸν τιμήσῃ.
Διὰ νὰ γίνωμεν λοιπὸν τὰ παιδιά μας καὶ σεβαστὰ εἰς τοὺς
ἀνθρώπους καὶ προσφιλεῖς εἰς τὸν Θεόν, ἃς στολίζωμεν
τὰς ψυχὰς των καὶ ἃς τοὺς ὀδηγοῦμεν εἰς τὸν γάμον μὲ
σωφροσύνην. Ἔτσι καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ παρόντος βίου
θὰ τρέχουν εἰς αὐτά, σὺν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τὸν Θεόν θὰ ἔ-
χουν προστάτην καὶ θὰ ἀπολαύσων καὶ τὴν παρουσίαν καὶ
τὴν μέλλουσαν δόξαν, ὅτι τὴν ὅποιαν εἴθε ὅλο μας ν' ἀπο-
κτήσωμεν μὲ τὴν γάμον καὶ τὴν μελλοντοῦσαν τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ἁγίου καὶ εἰς τὸν Πατέ-
ρι ἀνῃκεῖ ἡ δόξα ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις, μαζὶ καὶ εἰς τὸ
ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΡ ΤΗ

ΟΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΚΑΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΛΑΣΜΟΝ ΤΟΥ ΣΑΜΟΥΝ ΚΑΙ
ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΤΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΒΡΑΔΥΤΕΡΑ,
ΚΑΙ ΑΚΟΜΗ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΤΙΚΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΣΑΛΑΤΕΡΟΝ ΝΑ ΜΗ ΦΡΟΝ-
ΤΙΖΕΙ ΚΑΝΕΙΝ ΔΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Ἄν δὲν φαίνομαι εἰς μερικοὺς ὅτι γίνομαι ἀνὰρὸς καὶ φορτικός, ἐπιθυμῶ πάλιν νὰ θῶ τὸ ἴδιον θέμα, τὸ ὁποῖον καὶ προηγουμένως σὰς ἀνέπτυξα, καὶ νὰ σὰς χειραγωγῶ πάλιν πρὸς τὴν Ἄνκαν καὶ νὰ σὰς εἰσαγάγω εἰς τὸν λαμῶνα τῶν καταρθευμάτων τῆς γυναῖκος αὐτῆς. Ἐνα λαμῶνα τοῦ δὲν ἔχει ρόδα, οὐτε ἀνθὴ, ποὺ μαραινόνται, ἀλλὰ ἔχει πολλὴν προσευχὴν καὶ πίστιν καὶ ἀνεξικακίαν. Διότι αὐτὰ εἶναι πολὺ εὐωδέστερα ἀπὸ τὰ εἰρηνὰ ἀνθὴ. Ὅτι δὲν ποτίζονται ἀπὸ πηγαῖα ὕδατα, ἀλλὰ ἀπὸ βροχὴν θακρῶν. Διότι αἱ πηγαὶ τῶν ὁδῶν δὲν κάμνουν τοὺς κήπους τῶν ἀνδρῶν, ὥστε αἱ πηγαὶ τῶν θακρῶν, ποὺ ποτίζουν τὸ δένδρον τῆς προσευχῆς καὶ τὸ καθιστοῦν πανούργον. Ὁ Πῶγμα τοῦ συνέβη καὶ μετὰ τὴν γυναῖκα αὐτήν. Διότι μόλις ὥμιλῃσε μετὰ τὴν φυχὴν καὶ ἡ προσευχὴ τῆς ἀνέβηκεν ἀμέσως εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔφερεν εἰς αὐτὴν ὥρμην καρπὸν τὸν ἁγίον Σαμουὴλ. Μὴ δυσανασχετήσητε λοιπὸν, ἂν ἀρχίζωμεν πάλιν τὸ ἴδιον θέμα. Διότι, δὲν θὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ ἴδια πράγματα, ἀλλὰ θὰ εἰπωμεν μερικὰ νέα καὶ πρόσφατα. Διότι, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ὀλικῆς τραπέζης ἀπὸ ἑνὸς τρόφιμου ἡμπορεῖ κάποιος νὰ παρασκευάσῃ πολλὰ φαγητά. Ἐπίσης παρατηροῦμεν, ὅτι καὶ αἱ χρυσαῖαι ἀπὸ μίαν μάζαν χρυσοῦ ⁷¹² Ἄ κατασκευάζουν καὶ βραχιόλια καὶ περιδέραια καὶ πολλὰ ἄλλα κοσμήματα. Διότι ἂν εἶνα ἐνὸς εἶδους ἡ ὕλη δημιουργεῖ ὅμως τὴν ποικίλαν ἡ τέχνη καὶ δὲν στενοχωρεῖται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ οὐσία εἶναι μία καὶ μόνη. Διότι εἶναι αὐτὴ πλουσιότατος καὶ πολυμήχανος. Ἐὰν αὐτὸ συμβαίνει μετὰ τὰ ἐπιγεια πράγματα, πολὺ περισσότερον συμβαίνει μετὰ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος.

Ὅτι εἶναι ποικίλη καὶ πολύτροπος καὶ πολύμορφος

ἡ τράπεζα τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος ἀκούσε τὸν Παῦλον τοῦ τὸ λέγει. «Διότι, εἰς ἄλλον μὲν δίδεται, ἀπὸ τοῦ Πνεύματος λόγος, ποὺ ἐξηγεῖ μετὰ σοφίαν τὰς μυστηριαδικὰς δουλίας καὶ σωτηρίας ἀληθείας τοῦ Θεοῦ. Εἰς ἄλλον δὲ δίδεται λόγος, ποὺ ἐξηγεῖ εἰς τοὺς πιστοὺς ὅσα ὁ λόγος τῆς σοφίας ἀποκαλύπτει καὶ μεταδίδει εἰς αὐτοὺς τὴν σωτήριον γνώσιν. Εἰς ἄλλον δὲ δίδεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος χάρισμα πίστεως, μετὰ τὸ ὁποῖον γίνονται θαύματα. Εἰς ἄλλον δὲ χαρίσματα θεραπείας διαφόρων ασθενειῶν, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις τὸ χάρισμα νὰ ὁμιλῇ διαφόρους γλώσσας. Ὅλα δὲ αὐτὰ, τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα χαρίσματα ἐνεργεῖ τὸ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον μοιράζει ἰδιαίτερος καὶ χωριστὰ εἰς τὸν καθένα, σύμφωνα μετὰ τὴν θέαν θέλησιν». Ἐλέγτε, πῶς εἶναι ποικίλη ἡ τράπεζα τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος; Οἱ ποταμοὶ, λέγει, εἶναι πολλοί, ἀλλὰ ἡ πηγὴ εἶναι μία. Β. Διάφορα τὰ φαγητά, ἀλλὰ ὁ μάγειρος εἶναι ἓνας. Ἀφοῦ λοιπὸν εἶναι τὸσόν μεγάλῃ ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ὥς μὴ ἀποκάμωμεν.

Εἶδαμε τὴν Ἄνκαν νὰ εἶναι στείρα, τὴν εἶδαμε τοῦ ἔγχε μητέρα, τὴν εἶδαμε νὰ θακρῶν, τὴν εἶδαμε νὰ χαίρεται. Ἐπομένως τότε μαζί της, ὡς χαρῶμεν σήμερον μαζί της. Αὐτὸ μᾶς ἐπρόσταξε καὶ ὁ Παῦλος. «Χαίρετε μὲς μετ' ἐκείνους τοῦ χαίρου καὶ κλαίετε μαζί με ἐκείνους ποὺ κλαίου». Καὶ αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἐφαρμόζωμεν μόνον εἰς τοὺς συγχρόνους μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ποὺ ἔζησαν παλαιά. Καὶ μὴ μοῦ εἰπῇ κανένας. Τί κέρδος θὰ ἔχω ἐγὼ ἀπὸ τὴν Ἄνκαν καὶ ἀπὸ τὰς διηγῆσεις τῆς. Διότι καὶ αἱ στείραι θὰ δυναθῶν νὰ μάθουν πῶς νὰ γίνουν μητέρες. Ὁ ἀλλὰ καὶ αἱ μητέρες θὰ μάθουν πάλιν ποῖος εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος ἀνατροφῆς τῶν τέκνων. Καὶ οἱ μόνον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες ἔχουν νὰ ὠφεληθῶν τὰ μέν. ἀπὸ τὴν ἱστορίαν αὐτήν, ὅτι θὰ δαχθῶν νὰ συμπεριφέρωντα μετὰ ἡμερότητα πρὸς τὰς γυναῖκας των, ὥστε καὶ ἂν ὑποφέρων ἀπὸ ἀτακτίαν. Ὅπως συμπεριφερέτω πρὸς τὴν Ἄνκαν ὁ Ἐλεκαν. Καὶ δὲν θὰ ἀποκομίσουν τοῦτο τὸ κέρδος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ἀκόμη μεγαλύτερον, ἀφοῦ θὰ μάθουν ὅτι πρέπει ὅλοι οἱ γονεῖς νὰ ἀνατρέφουν τὰ παιδιὰ των σύμφωνα μετὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἄς μὴ νομιζώμεν, λοιπὸν, ὅτι εἶνα ὁ ἡμῶς ἀχρηστὸς ἡ ἀκράτος, ὁ ἐπειδὴ δὲν θυ-

1. Α Κορινθ 12, 8—11.
2. Ρωμ 12, 15.

νόμιθα να λάβωμεν από αυτήν την Ιστορίαν χρυσάφι ἢ ἀσήμ. ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴν θεωροῦμε περισσότερο ἐπι-
κερδή καὶ ωφέλιμον δι' αὐτὸ ἀκριβώς. ἐπειδὴ δὲν μᾶς
προσφέρει χρυσάφι καὶ ἀσήμι, ἀλλὰ μᾶς δεικνύει ἑκαίνο.
ποῦ εἶναι πολὺ σημαντικώτερον ἀπὸ αὐτά, δηλαδὴ τὴν
ἐυλάβειαν τῆς ψυχῆς καὶ τοὺς οὐρανοὺς θησαυροὺς, καὶ
μᾶς διδάσκει, κατὰ ποῖον τρόπον θ' ἀντιμετωπίζωμεν κα-
θε κίνδυνον.

Διότ, νὰ δώσης χρήματα εἶναι εὐκὸλον καὶ εἰς τοὺς
ἀνθρώπους. Νὰ διορθώσης ὅμως τὴν φύσιν καὶ νὰ διαλύ-
σης τοιαύτην ἀθυμίαν καὶ νὰ θανατώσης τὴν δόνην καὶ
νὰ ἀνορθώσης καὶ στηρίξης ψυχὴν ποὺ πρόκειται νὰ κα-
ταπέση, αὐτὸ δὲν εἶναι θανατὸν νὰ γίνη ἀπὸ κανένα ἀν-
θρώπου, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τοῦ δεσπότη τῆς φύσεως. Σὺ
δὲ, εἰς ὑποφέρεις ἀπὸ διαισίου νόσημα καὶ περιήλθες ὅλην
τὴν πόλιν Ε καὶ ἐδαπάνησες χρήματα καὶ κατέφυγες εἰς
πολλοὺς ἰατροὺς χωρὶς νὰ εὕρῃς καμμίαν παρηγορίαν, καὶ
ἐσφονικὰ συνήντησες ἄλλην γυναῖκα ποὺ ὑπέφερεν ἀπὸ τὴν
ἴδιαν πάθησιν καὶ ἐθεραπεύθη, δὲν θὰ ἔπαυες ποτὲ νὰ τὴν
ἱκετεύῃς καὶ νὰ τὴν παρακαλῇς θερμῶς, μέχρις ὅτου τὴν
τείσῃς νὰ σοὺ φανερωσῇ αὐτὸν ποῦ τὴν ἀπήλλαξε ἀπὸ
τὴν νόσον. Καὶ τώρα ποῦ βλέπεις τὴν Ἄνναν νὰ ἰσταται,
ἐνωπιὸν μᾶς καὶ νὰ διηγῇται τὸ πάθημά της καὶ νὰ λέγῃ
τὸ φάρμακον, καὶ νὰ δεικνύῃ τὸν ἰατρὸν, χωρὶς νὰ τὴν ἱ-
κετεύωμεν, ⁷²⁹ Ἄ χωρὶς νὰ τὴν παρακαλέσωμεν, δὲν θὰ
προσέλθῃς νὰ λάβῃς τὸ φάρμακον οὔτε θὰ ἀκούσῃς τὴν
ἱστορίαν μὲ μεγάλην προσοχὴν; Καὶ ποῖον ἀγαθὸν θὰ
ἤμπαρῃς ποτὲ νὰ ἐπιτύχῃς. Ἀλλὰ ἄλλοι καὶ μεγάλα
πελάγη διέσχισαν πολλὰκις, καὶ πολλὰ ταξίδια ἔκαμαν,
καὶ χρήματα ἐδαπάνησαν, καὶ μόχθους ὑπέμειναν, διὰ νὰ
συναντήσουν τὸν ἰατρὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ἤμαθαν ὅτι θε-
ραπεύει, εἰς ξένην χώραν, καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ τρέφουν
καὶ μεγάλας ἐλπίδας ὅτι ὁπωσδήποτε θ' ἀπαλλαγοῦν ἀ-
πὸ τοῦ νόσημα. Σὺ ὅμως, γυναῖκα, ἐνῷ δὲν πρόκειται νὰ
σταλῇς εἰς ὑπερπόντιον ἀποδημίαν, οὔτε νὰ μεταβῇς πέ-
ραν ἀπὸ Β ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς χώρας, οὔτε νὰ ὑπομείνης
παρομοίους μόχθους ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐκεῖ ἐν τῶν
συνόρων. Ἄρα οὔτε αὐτὸ τὸ κατώφλι, τῆς οἰκίας δὲν
ἀναγκάζου νὰ διέλθῃς, ἀλλὰ δύναις καὶ μέσα εἰς τὸ
δωμάτιόν σου νὰ συναντήσῃς μὲ τὸν ἰατρὸν καὶ χωρὶς κα-
νὴν μεσάζοντα νὰ συζητήσῃς μὲ αὐτὸν δι' ὅλα δα θέλεις
(«διότι», λέγει, «ἐγὼ εἶμαι Θεὸς ποῦ εὐρίσκουμαι πλησίον,

καὶ οὐκ Θεὸς ἀπὸ μακρόν»),³ ἀναβάλλεις καὶ ἀδιαφορεῖς.
Καὶ ποῖαν δικαιολογίαν θὰ ἔχῃς, Ποῖαν συγγνωμὴν θὰ λά-
θῃς, ὅταν, ἐνῷ δύναις νὰ εὕρῃς εὐκὸλον τὴν ἀπαλλαγὴν
ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπικείμενα κακά, ἀμελήῃς καὶ προδίδῃς τὴν
ἰδικὴν σου σωτηρίαν, Διότι αὐτὸς ὁ ἰατρὸς δὲν δύναται
νὰ θεραπεύῃ μόνον τὴν στερῶσιν, Ὁ ἀλλὰ καὶ ὁ τιδίσκοιτε
ἄλλο νόσημα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀρκεῖ μόνον
νὰ τὸ θέλῃς.

Καὶ τὸ ἄξιον θαυμασμοῦ, δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ, ὅτι
δηλαδὴ θεραπεύει χωρὶς κόπον καὶ ἀποδημίαν, καὶ δωπά-
νην, καὶ μεσίτας, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι θεραπεύει χωρὶς πόνον.
Διότι δὲν ἐπεμβαίνει, εἰς τὴν πάθησιν με οἰδηρὰ ἐργαλεία
καὶ πῦρ, ὅπως κάμνουν οἱ ὁδοὶ τοῦ ἰατροῦ, ἀλλὰ ἀρκεῖ
νὰ κάμῃ ἓνα νεῦμα μόνον καὶ κάθε ἀθυμία, κάθε ὁδὸν καὶ
κάθε πάθησιν θεραπεύει καὶ ἐξαφανίζεται.

Ὁ Συνεπῶς, ὅς μὴ ἀμελῶμεν, οὔτε νὰ ἀναβάλλω-
μεν, καὶ ἄς εἴμεθα πτωχοί, καὶ ἄς ἔχωμεν περιπέσει, εἰς
ἐσχάτην ἐνδειαν Διότι, δὲν χρειάζεται, νὰ καταβάλωμεν
χρήματα, ὥστε νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν πενίαν μᾶς. Ἀ ὅτι
αὐτὸς ὁ ἰατρὸς δὲν ἀπαιτεῖ χρήματα ὡς ἀμοιβήν, ἀλλὰ
δάκρυα καὶ προσευχὰς καὶ πίστιν. Καὶ ἂν ἔλθῃς πρὸς αὐ-
τόν, ἔχων ὅλα αὐτά, θὰ λάβῃς ὁπωσδήποτε διὰ ζητήσεις
καὶ θὰ ἀπέλθῃς μὲ πολλὴν εὐφροσύνην. Καὶ τοῦτο εἶναι
θανατὸν νὰ τὸ μάθῃς ἀπὸ πολλὰς περιστάσεις πρὸ παν-
τὸς ὅμως ἀπὸ αὐτὴν τὴν γυναῖκα Διότι ἔλαβε αὐτὸ τοῦ
ἐζήτησε καὶ ἀπῆλθε, χωρὶς νὰ καταβάλῃ χρυσάφι καὶ ἀ-
σήμι ἀλλὰ μόνον προσευχὴν καὶ δάκρυα. Ε Ἄς μὴ νο-
μίζωμεν, λοιπὸν, ὅτι ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι, χωρὶς κέρδος.
«Διότι, αὐτὰ», λέγει, «ἐγράφησαν διὰ νὰ νευθετηθῶμεν
καὶ σωφρονισθῶμεν ἡμεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους κατέλθουν οἱ
ἐσχατοὶ χρόνοι, κατὰ τοὺς ὁποίους ἤρχισε ἡ νέα περίο-
δος τοῦ Μεσσία καὶ μετὰ τοὺς ὁποίους θὰ ἐπακολουθήσῃ
ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου καὶ ἡ βωυτέρα παρουσιαῖ· Ἀλλὰ
ὅς προσέλθωμεν εἰς αὐτὴν καὶ ἄς μάθωμεν, πῶς ἐθεραπεύ-
θη τὸ νόσημά της καὶ τί ἔκαμε μετὰ τὴν θεραπείαν καὶ
πῶς ἐχρησιμοποίησε τὸ δῶρον ποῦ τῆς ἐδόθη ἀπὸ τὸν
Θεόν: «Ἐκάθισεν», λέγει, «καὶ ἐθήλασε τὸν Σαμουὴλ».
Πρόσχε λοιπὸν, νὰ ἴδῃς πῶς ἐβλεπε τὸ παιδί ἐκεῖνο, ὅχι
μόνον σὺν πατρί, ἀλλὰ καὶ σὺν ἀφίερμα. Καὶ ἦτα· σ.πλὸ

3. Ἱεραγ., 28, 28.

4. Α' Κορ. 10, 11.

5. Α' Κορ. 1, 29.

τὸ φιλτρον τῆς δι' αὐτὸ, τὸ εἶναι προσερχόμενον ἀπὸ τῆς φύσιν, τὸ ἄλλο προσερχόμενον ἀπὸ τῆς χάριν 724 Α' Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι, καὶ ἐσθθετο τὸ παιδί τῆς, καὶ ἦσαν φυσικὸν αὐτὸ (Σκεφθῆτε), ὅτι ὅσοι πρόκειται νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὸν Θεὸν φιλάλας καὶ ποτήρια, ὅταν κατασκευασθῶν καὶ τὰ παραλάβουν, καὶ τὰ ἔχουν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν μέχρι τῆς ἡμέρας, ποῦ θὰ τὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὸν ναόν, δὲν τὰ βλέπουν σὺν κοινῇ σκευῇ, ἀλλὰ σὺν ἀφιερῶματι καὶ δὲν τολμοῦν νὰ τὰ ἐγγίσουν, ἀπλᾶ καὶ ἀσκόπη, ὅπως τὰ ἄλλα σκευῇ. Πολὺ περισσότερον ἢ γυναῖκα αὕτη, ποῦ ἐπράσχει τὸν υἱὸν τῆς μὲ τὸσπον φροντίδα, καὶ πρὶν ἀκόμη τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὸν ναόν, καὶ τὸν ἡγάπα περισσότερον ἀπὸ παῖδί τῆς, καὶ τὸν ἐπεριτοεῖτο σὺν ὡφ ἔρωμα, διότι, ἐπίστευε ὅτι μὲ αὐτὸν ἠγιαζέτο. Καὶ πραγματικά, τὸ σπῆτι τῆς ἔγνε ναός, διότι εἶχε μέσα τὸν προσήτην καὶ τὸν ἱερέα Β' Καὶ δύνασαι νὰ ἴδῃς τὴν εὐλάβειάν τῆς ὅχι μόνον ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι, τὸν ἔταξεν εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς, ὅτι, δὲν ἐτόλμησε νὰ πατήσῃ εἰς τὸν ναόν πρὶν τὸν ἀπογαλακτισθῇ. «Διότι», λέγει, αἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς Ἐγὼ θὰ παραμείνῃ καὶ δὲν θὰ ἀνεβῶ εἰς τὸν ναόν τοῦ Κυρίου, ἕως ὅτου ἔλθῃ ἐποχὴ καὶ εἶναι εἰς θεὸν νὰ ἀναβῇ καὶ τὸ τέκνον μας αὐτὸ μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν του. Τότε θὰ τὸ παρουσιάσωμεν ἐνωπίον τοῦ Κυρίου διὰ νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ ἰσθίωρ. Βλέπετε: Δὲν ἐθεωροῦσεν ἀσφαλὲς νὰ ἀφήσῃ τὸ παιδί εἰς τὸ σπῆτι καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν ναόν. Μετὰ δηλαδὴ, τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, δὲν ἠμείχετο νὰ ἐμφανισθῇ εἰς αὐτὸν χωρὶς τὸ δῶρον. Νὰ τὸ πόρῃ πάλιν καὶ νὰ τὸ φέρῃ μαζί τῆς, ἐφοβεῖτο νὰ κατέλθῃ ἀπὸ τὸν ναόν. Ὁ Διὰ τοῦτο ὑπέμενε τὸ σὺν χρόνον, ὥστε νὰ ἐμφανισθῇ μαζί μὲ τὸ δῶρον.

Καὶ τὸ ἔφερε λοιπὸν εἰς τὸν ναόν, καὶ τὸ ἔφερε, καὶ δὲν ἐδυσανασχέτησε τὸ παιδί, ὅταν ἔπαυσε νὰ θηλάζῃ. Γνωρίζετε, βέβαια, πῶς συνηθίζουν τὰ παιδιὰ νὰ δυσφοροῦν ὅταν ἀπογαλακτίζονται. Ἀλλὰ ἐδῶ οὔτε ἕκωνος ἐδυσφορεῖ, ποῦ ἀπεσπᾶτο ἀπὸ τὴν μητέρα, ἀλλὰ ἐστρεφε τὰ βλέμματά του πρὸς τὸν δεσπότην ὁ ὁποῖος καὶ ἐκείνην τὴν ἔκανε μητέρα, οὔτε αὕτη πάλιν ἠσθάνετο πόνου ποῦ ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τὸ παιδί. Διότι ἡ χάρις παρεμβαίνουσα ἐνίκησε τὴν φυσικὴν συμπάθειαν καὶ εἶχαν τὴν ἐν τε ὡσιν ὅτι ζοῦν μαζί. Ω' Καὶ ὅπως ἡ ἀμπελος, ποῦ ἔχει φυτευθῇ εἰς ἓν μέρος, ἀτλάωνε τὰ κλήματα εἰς μεγάλην

ἔκτασιν καὶ παρὰ τὴν μεγάλην ἀπόστασιν τὰ κρεμασμένον σταφύλ. συνδέεται μὲ τὴν ρίζαν τὸ ἴδιον συνέθη καὶ μὲ αὐτὴν τὴν γυναῖκα. Ἐνῷ δηλαδὴ ἔμενε εἰς τὴν πόλιν, ἠπλώσε τὸ κλῆμα τῆς ἕως τὸν ναόν καὶ ἐκρέμασεν ἐκεῖ τὸ γινόμενον σταφυλὶ. Καὶ ἡ ἀπόστασις δὲν ἠμπούει καθόλου, ὥστε ἡ μητέρα νὰ συνδέεται μὲ τὸν υἱὸν μὲ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Διότι, ἂν καὶ ἦσαν ἀνύρμος εἰς τὴν ἡλικίαν, εἶχεν ὅμως μέσα του ὄριμον τὴν ἀρετὴν καὶ ἐγένετο διδάσκαλος πολλῆς θεοσεβείας εἰς ὅλους ὅσοι ἀνέβαινον εἰς τὸν ναόν. Ε' Καθὼς δηλαδὴ ἡρώτων μὲ περιέργειαν καὶ ἐμάνθανον τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως του, ἐλάμβανον ἀρετὴν ἐγκαρδίωσιν διὰ τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ὁ καθένας ποῦ ἔδλεπε τὸ παιδί, δὲν κατέβαινε σιωπηλὰ ἀπὸ τὸν ναόν, ἀλλὰ ὅλοι ἐδόξαζον τὸν Θεόν ποῦ τὸ ἔδωκε ἀνέλπιστα. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀνέβαλε τὴν γέννησιν διὰ νὰ ἐπιτελῇ αὐτὴν τὴν χαρὰν καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν γυναῖκα περ.φανεστέραν. Διότι, ἐκεῖνο, ποῦ ἐγνώριζον τὴν συμφορὰν τῆς, ἐγένοντο μάρτυρες τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ὡστε τὸ γεγονός ὅτι ἡ γυναῖκα αὕτη ἔμεινε ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀτεκνος, τὴν κατέστησε περισσότερον γνωστὴν εἰς ὅλους, ὥστε τώρα νὰ μακαρίζεται καὶ νὰ θαυμάζεται ἀπὸ ὅλους 725 Α' καὶ ἐδημιούργησε τὰς προσηυθέσεις ὥστε δι' αὐτῆς νὰ ἀναπέμπωμεν εὐχαριστίαν, πρὸς τὸν Θεόν.

Αὐτὰ τὰ λέγω, ὥστε καὶ ἡμεῖς ἂν ἴσομε ἀγίας γυναῖκας, ποῦ ζοῦν ἀτεκνοὶ ἢ εὐρίσκονται εἰς ἄλλην παρῳοίαν συμφορὰν, νὰ μὴ δυσανασχετῶμεν οὔτε νὰ δυσφοροῦμε, οὔτε νὰ λέγωμεν μέσα μας. Διὰ τί τέλος πάντων ὁ Θεὸς κατεφρόνησε μίαν γυναῖκα ποῦ ζῇ μὲ τὸσπον ἀρετῆν καὶ δὲν τῆς ἐγάρκισε ἓνα παιδί. Αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι ὁ Θεὸς ἀμελεῖ, ἀλλὰ ὅτι γνωρίζει μὲ μεγαλυτέραν ἀκοῖαν τὸ συμφέρον μας. Ἀνήρχετο λοιπὸν εἰς τὸν ναόν, καὶ εἰσηγάγεν τὸ ἄρνιον εἰς τὸ ποιμνιον καὶ τὸν μόσχον εἰς τὴν ἀγέλην, καὶ εἰς τὸν λεωμόνα τὸ ρόδιον τὸ ἀπηλλογμένον ἀπὸ τὰς ἀκάνθας, ρόδιον ποῦ ποτὲ δὲν μαραινέται. Β' Ἀλλὰ εἰς ἀρκὺς ἔμβει καὶ δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, τοῦ ὅποιου τὴν ἐωδίαν ἀσφραδύνοντα μέχρ. σήμερα ὅλοι. οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς. Τόσα πολλὰ χρόνια ἐπέρασαν καὶ ἡ εὐδοκία αὐτῆς τῆς ἀρετῆς δυναμῶναι καὶ δὲν ἐγενε ἀσθενεστέρη ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ χρόνου. Διότι αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶνα ἡ φύσις τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν.

Ἀνέθηκε λοιπὸν εἰς τὸν ναόν μεταφθεύουσα τὸν ὡ-

ραϊόν αὐτὸν δλαστον κα ὅπως οἱ φιλόπονο γεωργοί φυτεῖουν πρῶτα εἰς τὴν γῆν Ἐσπάρους κυπαρίσσιον ἢ ἄλλων παρομοίων δένδρων καὶ ἔπειτα, ὅταν ἴδωσιν τὸν σπόρον νὰ γίνετα, δένδρον, δὲν τοῦ ἀφήνουν εἰς τὸ ἴδιον μέρος, ἀλλὰ τὸ ξερῶνουν ἀπὸ ἐκεῖ κα. τὸ μεταφυτεύουν εἰς ἄλλον τόπον, ὥστε ἡ γῆ τοῦ ἐδέχθη εἰς τοὺς κόλπους τῆς καρπῶν, νὰ διασθερ ἀκρασίαν καὶ δλόκληρον τὴν δύναμιν τῆς εἰς τὴν θρέψιν ἐκείνης τῆς ρίζης. Ἔτσι ἔκαμε κα. αὐτὴ ἡ γυναῖκα. Τὸ πα.δὶ δηλαδὴ, τοῦ ἐσπάρη εἰς τὴν κοιλίαν ἐκείνην, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, τὸ μετέφερεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν καὶ τὸ ἐφύτευσεν εἰς τὸ νοσόν, ὅπου ὑπάρχουν ἀσπερτερο πνευματικαὶ πηγαί κα. ἀρδευσεῖς. Καὶ ἡμποροῦσε νὰ ἴδῃ νὰ ἐκπληροῦται εἰς αὐτοὺς ὁ προφητικὸς ἐκεῖνος λόγος, τὸν ὁποῖον ἐφαλλε· ὁ Δαυὶδ Δ' «Τρισευτυχισμένος κα ευλογημένος ἀπὸ τὸν Θεόν εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, τοῦ δὲν ἐπορεύθῃ ποτὲ δρόμον συμφωνῶν μετὰς σκέψεος καὶ τὰ θελήματα τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων, καὶ οὔτε πρὸς στιγμήν δὲν ἐστάθῃ ἐκεῖ ὅπου διέρχονται οἱ ἀμαρτωλοί, οὔτε ἐκάθισεν νὰ λαθῇ μέρος εἰς συναναστροφάς ἀνθρώπων, τοῦ εἶνα διεφθαρμένοι καὶ διαφθείρουν τὴν κοινότητα. Ἄλλ' ἐξ ἀντιθέτου μετὰ τὴν τὴν καρδίαν ἔχει θώσει τὴν θέλησιν τοῦ καὶ τὴν σκέψιν τοῦ εἰς τὸν νόμον τοῦ Κυρίου καὶ τὸν Νόμον αὐτοῦ, θὰ μελετᾷ ἡμέραν καὶ νύκτα. Αὐτὸς θὰ ὁμοιάσῃ μετὰ τὸ δένδρον τοῦ εἶνα, φυτεῖται κοντὰ εἰς τὰ πλοῦσια τρεχοῦμενα νερά καὶ τὸ ὅποιον θὰ ἀποδώσῃ τοὺς ὠρίμους καρπούς τοῦ εἰς τὸν κατάλληλον καιρὸν». Ἐν πραγματικῇ, δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν κακίαν, ἀφοῦ πρῶτα ἐγνωρίσεν αὐτήν, ἀλλὰ ἐδέχθη τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τὰ σπάργοντα. Δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὰ νόμιμα συνέδρια, οὔτε μετέσχεν εἰς συναθροίσεις πλήρεις ἀσεβείας, ἔλλα ἀπὸ τὴν ὁρεφικὴν ἡλικίαν, ἀπὸ τὸν μαστόν τῆς μητρὸς ἦλθεν εἰς ἄλλον μαστόν πνευματικόν. Καὶ ὅπως εἶνα δένδρον, τοῦ ποτίζεται ἀκατάπαυστα, γίνεται πανύψηλον, ἔτσι καὶ αὐτὴς ἐφῆσεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς, ποτίζομενος ἀπὸ τὴν ἀδιάλειπτον ἀκρόασιν τῶν θείων λόγων. Ἀλλὰ ὡς ἰδοῦμε πῶς τὸν ἐφύτευσε. Ἀς ἀκολουθήσωμεν τὴν γυναῖκα ὡς εἰσέλθωμεν μαζί της εἰς τὸ νοσόν.

«Κατόπιν ἀνέθηκε καὶ αὐτὴ μετὰ τὸν σύζυγόν της εἰς Σηλωμ,⁷ φέρουσα μαζί της ὡς θυσίαν αιματηρὰν ἕνα μό

7 Ὡς αὐτὴ 1 1 8.

8 Ἐπειδὴ ἡ πόλις τὴν ὁποῖαν δὲν μετὰ πολλὰ χρονία διαστήματα ἔμε-

αχον τριῶν ἐτῶν». Ἦταν διπλῇ λοιπὸν ἡ θυσία τοῦ ἐγίνετο καὶ ὑπῆρχε μόσχος, ὁ μὲν ἕνας ὄλογος, ὁ δὲ ἄλλος λογικός.⁹ Ἀ καὶ τὸν μὲν ἕνα τὸν ἐβουλεύσατο ὁ ἱερεὺς, τὸν ἄλλον τὸν ἀφίερωσεν ἡ γυναῖκα. Καὶ ἡ θυσία τῆς γυναίκας ἦταν πολὺ ἀνωτέρα τῆς θυσίας, τὴν ὁποίαν προσέφερεν ὁ ἱερεὺς. Διότι ἐκείνη ἐγίνετο ἱερεῖα τῶν ἰδικῶν τῆς σπλάγχχνων καὶ ἀμμήθη τὸν πατρίάρχην. Ἀβραάμ καὶ συνηγωνίσθη πρὸς ἐκεῖνον. Ἀλλὰ ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἔλαβε τὸν υἱόν του, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὸ σπῆτ' του. Αὐτὴ δὲ τὸν θύσας νὰ μὲν διαρκῶς εἰς τὸν νοσόν. Μάλλον δὲ καὶ ἐκεῖνος τὸν ἀφίερωσε πλήρως. Μὴ ἀλήτης δὲ τὸν ἐσφαγίσατο, ὡς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τὰ εἶχε ἀποφοσίσει καὶ τὰ εἶχε ἐκτελέσει. Ὡς εἶδες γυναῖκα νὰ συναγωνίζεται πρὸς ἄνδρα, εἶδες ὅτι οὐδόλως ἡμποδίσθη ἀπὸ τὴν γυναῖκα ἐκείνην τῆς νὰ συναγωνισθῇ πρὸς τὸν πατρίάρχην. Β. Ἀλλὰ ὡς ἰδοῦμε πῶς τὸν ἀφίερωνε. «Ἀφοῦ πλησίασε τὸν ἱερέα τοῦ εἶπε. Παρατηρήσατέ με, Κύριε.¹⁰ Τί σημαίνει αὐτὸ τὸ «ἐν ἔμῳ». Πρόσεχε με ἀκριβῶς τὰ λεγόμενά μου, λέγει. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐπέρασε πολὺς χρόνος, θέλει νὰ φέρῃ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ὅσα ἐλέγχθησαν ταλαιωτέρα Δ'. αὐτὸ λέγει. «Παρατηρήσατέ με, Κύριε. Ὅσον εἶναι ἀληθινόν, ὅτι, οὐδὲ εἰσθε ὁ ἦλθε, ἄλλο τόσοον εἶναι ἀληθινόν, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ γυναῖκα ἐκείνη, ἡ ὁποία εὐρέθη καὶ ποτὲ ἄνωγόν σου προσευχαμένη πρὸς τὸν Θεόν διὰ τὸ παιδί αὐτό. Προσηυχῆθην πρὸς τὸν Κύριον καὶ ἐδέχθη τὸ αἶτημά μου καὶ ἐπραγματοποίησεν αὐτὸ τὸ ὅποιον τοῦ ἐζητοῦσα. Καὶ ἐγὼ σήμερον ἀφιερώνω αὐτὸ τὸ παιδί μου εἰς τὸν Κύριον διὰ νὰ ὑπηρετῇ τὸν Κύριον ἰσοδύναμα». Δὲν εἶπεν Ἐγὼ ἡ γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἐξυθροίσε τὴν ὁποίαν ἐλοιδόρησε τὴν ὁποίαν ἐχλεύασεν δι' ἀφροσύνην καὶ μέθην. Δ' αὐτὸ σοῦ ἀπέδειξεν ὁ Θεός, ὅτι δὲν μεθώ, ἐνῷ σὺ με κατηγοροῦσε ἀπερισκέπτα. Δὲν ἐπρόφερε καμμίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς τροχείας λέξεις, ἀλλὰ ἀπαντᾷ με πολλὰ ἡ ἐπαικίαν. Ἄν καὶ εἶχε ἀκλόνητον ὑπὲρ ἐαυτῆς μαρτυρίαν τὴν ἐκβασιμὴν τῶν πραγμάτων, καὶ ἡδύνατο τῶρα μετὰ τὴν σειράν της, νὰ ἐξυθροίσῃ τὸν ἱερέα, ὅτι δυνε αἰτίας καὶ ἀπερίσκεπτα τὴν ἐκατηγόρησε τότε, δὲν κάνει τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ἀναφέρει μόνον τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ. Κα, πρὸ

ὡς ἡ σαγήνη τοῦ μαρτυρίου ἐπὶ τῆς τοῦ Ναυὴ (πρὸς 17α Νεφ 18, 1)

11 Ἐπὶ τῆς ἐκείνης ἐνέει μιλία θορύβου τῆς τοῦ Νεφ 17

12 Α Βασιλ 1 23

13 Α Βασιλ 1 26

14 Α Βασιλ 1 27 28

σεχε νά ἰδῇς φρόνησιν δούλης. Δ' ὅταν ὑπέφερε, δὲν ἀπε κάλυψεν εἰς κανένα τὴν συμφορὰν τῆς, οὔτε εἶπε πρὸς τὸν ἱερέα· ἔγω ἀντίζηλον γυναῖκα καὶ ἐκεῖνη, ἐνῶ μὲ ἐξευτέλιζε, καὶ μὲ ὁρίζει, ἔχει δόλοκληρον χορὸν παθιά, ἐνῶ ἐγώ, ἡ ὅποια ζῶ μὲ δικαιοσύνη, δὲν κατωρθώσα ἀκόμη μέχρι τῆς μερῆς νὰ γίνω μήτηρ. Ἀλλὰ ἔφραξε τὴν μήτραν μου ὁ Θεὸς καὶ, ἐνῶ μὲ ἔβλεπε νὰ θλιβῶμαι, δὲν μὲ εὐσιπλαχνοῦσθικεν. Δὲν εἶπε τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ἀπεσιώπησε τὸ εἶδος τῆς συμφορᾶς καὶ ἐδήλωσεν ἀπλῶς, ὅτι κατέχευται ἀπὸ ἀθυμίαν, μὲ τὸ νὰ εἰπῇ «εἴμα μιὰ συζυγος, ἡ ὅποια διέρχεται παλὺ πικρὰς ἡμέρας».¹² Καὶ οὔτε αὐτὸ δὲν θὰ ἔλεγε, ἐὰν δὲν τὴν ἠγάπαζεν ὁ ἱερεὺς, διότι ὑποπτεύθηκε, ὅτι εἶνα μεθυμένη. Ὅταν βμως ὁ Θεὸς τῆς ἐθεράπευσε τὴν πληγὴν ἐκεῖνη καὶ τῆς ἔδωσεν ὅ,τι ἐζητεῖ τότε ἐφανέρωσεν εἰς τὸν ἱερέα τὴν εὐεργεσίαν, διότι ἤθελε νὰ τὸν καταστήσῃ κοινωνὸν τῆς εὐχαριστίας, ὅπως τότε τὸν εἶχε βοηθῶν εἰς τὴν προσευχὴν. Καὶ λέγει «διὰ τὸ παιδίον τοῦτο ἐγώ τότε προσευχήθην, ὁ δὲ Κύριος ἐδέχθη τὸ αἶτημά μου καὶ ἐπραγματοποίησε αὐτὸ τὸ ὅποιον τοῦ ἐζητοῦσα. Καὶ ἐγώ σήμερον ἀφιερώνω αὐτὸ τὸ παῖδί μου εἰς τὸν Κύριον».¹³ Πράσχε, πῶς μετρίαζε τὸ πρᾶγμα. Μὴ νομίσης λέγει, ὅτι κάνω κάτι μέγα καὶ θαυμαστόν που ἀφιερώνω τὸ ποιεῖν.¹⁴ Ἀ δὲν ἤρχα ἐγώ πρώτη αὐτό, τὸ μεγάλο ἔργον, ἀλλὰ ἀνταποδίδω ἀπλῶς μὲν ἀφελήν. Διότι ἔλαβα παρακαθῆκην καὶ τὴν παραδίδω πάλιν εἰς αὐτόν που τὴν ἔδωκε. Καὶ ἐνῶ ἔλεγεν αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἀφιερῶνε καὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς μαζί μὲ τὸ παιδίον, προσδένουσα τὸν ἑαυτὸν τῆς εἰς τὸν ναὸν διὰ τῆς φυσικῆς συμπάθειας, ὡσάν διὰ τὸς ἀδελφούς.

Ἐὰν πραγματικὰ ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου εἶνα ἐκεῖ που εἶνα, καὶ ὁ θησαυρὸς τοῦ, πολὺ περισσότερον καὶ ἡ ψυχὴ τῆς γυναικὸς ἦταν ἐκεῖ που καὶ τὸ παιδίον τῆς καὶ ἡ κοιλία τῆς ἐπλημμυριζε πάλιν ἀπὸ εὐλογίας. Ὅταν εἶπεν αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ προσευχήθη ἀκούσε τι λέγει ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸν Ἐλεάν. Β' «Εἶθε ὁ Κύριος νὰ σοῦ δώσῃ πολλὰ παιδιά ἀπὸ τὴν γυναῖκα αὐτὴν ἀντὶ τοῦ τάματος, τὸ ὅποιον ἔδωκες εἰς αὐτὸν ἀντὶ τοῦ παδίου σου τούτου».¹⁵ Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν ἔλεγε «εἶθε νὰ σοῦ ἀνταποδώσω», ἀλλὰ

12. A. Bss. 2. 1. 15

13. 1. A. Bss. 2. 1. 97-98

14. 1. Bss. 2. 1. 91-92

15. 1. A. Bss. 2. 1. 90

τὸ ἔλεγε. «Εἶθε νὰ δώσῃ εἰς σὲ ὁ Κύριος ὅ,τι ζητεῖς».¹⁶ Ὅταν δμως κατέστησε τὸν Θεὸν ἀφελέτην, τότε λέγει «εἶθε νὰ σοῦ ἀνταποδώσω» στήριζον καλὰς ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον. Ἐὰν δὲ ἔδωκε χωρὶς νὰ ἀφελῇ, πολὺ περισσότερον δὲ ἀνταποδώσῃ, ἀφοῦ ἔλαβε. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀπὸ τὴν προσευχῆν, ἐνῶ οἱ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν ἀπὸ τὴν εὐλογίαν. Καὶ ἔτσι ἠγάξατο δόλοκληρος ὁ καρπὸς τῆς γυναικὸς. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἦταν κατὸρθωμα τῆς γυναικὸς, ὁ δὲ δεύτερος ἦταν κοινός αὐτῆς καὶ τοῦ ἱερέως. Καὶ ὅπως ἡ γῆ ἡ λιπαρὰ καὶ εὐφορὸς, ἀφοῦ δεχθῇ τοὺς σπόρους, ἀναδίδει ἀφθονὰ τ' ἀβέριστα στάχυα, ἔτσι καὶ ἡ γυναῖκα αὐτή, ἀφοῦ ἐδέχθη μὲ πίστιν τοὺς λόγους, τοῦ ἱερέως, ἔφερεν εἰς ἡμᾶς ἄλλα ἀφθονὰ στάχυα καὶ μετέτρεψε τὴν παλὰ αὐ κατάραν μὲ τὸ νὰ γεννήσῃ μὲ τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς καὶ τῆς εὐλογίας.

Καὶ σὺ λοιπὸν, γυναῖκα, νὰ τὴν μιμηθῇς καὶ, ἐν μὲν εἰσαίτειρα, νὰ ἐπιδείξης τέτοιαν προσευχὴν καὶ ἐπὶ πλέον νὰ παρακαλέσῃς τὸν ἱερέα νὰ σοῦ συμπαροσταθῇ μὲ τὴν μεσολάβησιν τοῦ Πάντως, ἐν δευτέρῃ μὲ πίστιν τοὺς λόγους ἡ εὐλογία τῶν πατέρων θὰ καταλήγῃ εἰς ὠραίαν καὶ ὥριμον καρπὸν. Καὶ ἀν γίνῃς μητέρα ἀφιέρωσε καὶ αὐτὸν τοῦ σου. Ἐκείνη τὸν ἔφερε εἰς τὸν ναόν, Δ' οὐ ἀνῆλψε τὸν ἑαυτὸν σου εἰς ναὸν βασιλικόν «τὰ σωστά σου», λέγει «εἶνα μέλη τοῦ Χριστοῦ καὶ ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὅποιον κατοκε μέσα σου». Καὶ πάλιν «Θά κατὰ κήρῳ μέσα τῶν καὶ θὰ περιπατήσω μετὰ τῶν τῶν».¹⁷ Διότι πῶς δὲν εἶνα παράλογον νὰ ὁρθωνώμεν πεπαιδευμένην οἰκίαν τοῦ πράκτορα νὰ καταρρευσῇ καὶ χρήματα νὰ διαπανώμεν καὶ οἰκοδόμους νὰ μισθωνώμεν καὶ διὰ ὅλα νὰ φροντίζωμεν, καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Θεοῦ (διότι οἰκία τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ γινῇ ἡ ψυχὴ τοῦ νέου) νὰ μὴν τὴν θεωροῦμε ἀξίαν τῆς παραμικρᾶς φροντίδας. Πρόσχε μὴν ἀκούσης τὸ ἔδιον ποὺ ἤκουσαν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Ἐ' Ἐκείνοι, δηλαδή, ὅταν ἐπαυλῶσαν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἔδελπαν αὐτὸν τὸν ὀλίγον ναὸν παραμεινένον, ἀλλὰ ἐκαλλωπίζαν τὰς οἰκίας τῶν, καὶ ἔτσι παρωξύναν τόσον πολὺ τὸν Θεόν, ὥστε ἔστειλε τὸν προφήτην καὶ ἠπειλῶσε λιμὸν καὶ μεγάλην ἑλλειψιν τῶν ἀναγκαίων καὶ ἐφανέρωσε τὴν αἰτίαν αὐτῆς τῆς ἀπείλῃς. Καὶ αὐτὴ ἦταν ὅτι «Σὺ εἰς κατοικεῖτε εἰς

16. 1. Bss. 2. 1. 17

17. 1. A. Bss. 2. 1. 6. 19

18. 1. Bss. 2. 1. 6. 15

πολυτελείς οικίας με φανώματα, ενώ ο ιδίος μου οίκος μένει έρημος. ¹⁹ Έάν λοιπόν ή άμέλεια διά του ναόν έκείνον έξήγαγε τόσον πολύ την άργην του θεού, πολύ μάλλον ή άδιαφορία διά του ναόν τούτον θα έξοργισή τον Κύριον. ²⁰ Διότ αυτός είναι, πολυμώτερος από εκείνον καθ' όσον έχει και μεγαλύτερα τά συμβόλα του αγιασμού.

Μη άφήνης, λοιπόν, τον οίκον του θεού να γίνη σπήλαιον ληστών, διά να μη άκούσης και άλλην έπιτίμησιν την όποιαν έκαμε ο Χριστός προς τους 'Ιουδαίους λέγων: «Ο οίκος του Πατρός μου είναι, οίκος προσευχής. Σεις δε τον έκάματε σπήλαιον, του συχνάζουν οι ληστές». ²¹ Πώς γίνεται σπήλαιον των ληστών. Όταν άφησάμεν να εισέλθουν και, να εισδυσουν εις τας ψυχάς των νέων ανελεύθεροι, και δαυλικά έπιθώμια και κάθε άσέλγεια. Διότι οι λογισμοί αυτοί είναι χειρότεροι και από ληστές, B έπειδή έξαυδρούν ποθίζον την έλευθερίαν των παιδιών και τους καθιστούν δούλους των άλόγων παθών, τους κατατρύχουν από παντού και γεμίζουν την ψυχήν των με πολλά τραύματα. Δ' αυτό λοιπόν πρέπει καθημερινώς να τά επ' ελέπτωμεν και χρησιμοποιούντες τον λόγον σαν μάστιγα να αποδιώκωμεν όλα τά πάθη αούτου του είδους από την ψυχήν των, διά να δυνήθουν τά παιδιά μας να μετάσχουν εις την ούρανιον πολιτείαν και να φέρουν, εις πέρας τον εκεί προσοσμέν τους. Δέν είδατε, ότι όσοι ζουν εις τας πόλεις πολ- λές φορές τά τέκνα των, μόλις άποσπασθούν από τον μη- τρικών μαστόν, τά κάνουνε θαλασφόρους, αγωνοθέτας, γυμνασιάρχους και χοροδιδασκάλους. ²² C Αυτό θα πράξωμεν και ήμες. Από την θρεπτική ηλικίαν θα τά εισαγά- γωμεν εις την ούρανιον πολιτείαν. Διότι αυτή ή έπιγείρις είναι μόνον δαπάνηρά, και δέν έχει κανένα κέρδος.

Διότι ποίον κέρδος δυνατά να προέλθη από τους έ- παιονους του λαού. Πές μου. Δ ότι, όταν έλθη ή νυκτα, όλα εκείνα τά χειροκροτήματα και ο θόρυβος μαραινεται., και όταν παρέλθη ή πανηγυρίς, ώσαν να άπήλυσαν ένα όνε- ρον, μένουν πάνην έρημοί από κάθε χαράν και εύφροσυνην, και δέν δύνανται να εύρουν, ενώ αναζητούν, ούτε την εύ- θυμiam του έχάρησαν από τον στέφανον ούτε από την

19. Άρν. 1. 4.

20. Ματθ. 21. 18. Λουκ. 9. 46.

21. Θαλασφόροι οι φέροντες κληνούς έλας, κατά την άεργήν των Παναθηναίων.

22. Άγν. 20, 2. Ε. έπικροτήριος οι ποιοί ήμεσι συντελούν εις την προαγωγήν της εδωδείας.

λαμπράν στολήν και όλην έν γένει την φαντασμαγορίαν. D διότι όλα έπέρασαν και έφυγαν ταχύτερα από την πνοήν του άνέμου. Ένώ ή πολιτεία των ούρανών είναι τό έντε- λως αντίθετον. Χωρίς καμμίαν δαπάνην φέρει εις ήμās μέ- γα και μόνιμον τό κέρδος. Διότι αούτον που διαγει εις την ούρανιον πολιτείαν δέν τον χειροκροτούν διαρκώς άνθρω- πο μεθυσμένοι, αλλά τό πλήθος των άγγέλων. Και διατι λέγω τό πλήθος των άγγέλων, θα τον επαινέση και θα τον υποδεχθί αυτός ο ίδιος ο Κύριος των άγγέλων. O δε επαινούνμενος από τον θεον όχι μίαν, ούτε δύο, ούτε τρείς ήμέρας, E αλλά αιώνια πανηγυρίζει φορών τον στέφανον και πατέ δέν δυνασα να ιδή την κεφαλήν του γυμνήν ά- πό την δόξαν εκείνου. Διότι ο χρόνος της πανηγύρεως αυ- τής δέν περιορίζεται εις ώρ σμένους μόνον ήμέρας, αλλά εκτείνεται προς την μελλουτικήν άθανασία. H πενία δέν δυναται ν' άποτελέσθι κωλύμα δ. αούτην την λειτουργίαν, αλλά είναι δυνατόν και ο πτωχος να εκτελέσθι αούτην την λειτουργίαν, και πρό παντός ο πτωχος, δ ότι είναι άπηλ- λαγμένος από κάθε κοσμικήν ματα οδοξίαν. Διότι δέν χρειάζεται εδώ δαπάνη χρημάτων και περιουσίας, αλλά ψυχή καθαρά και νηφάλιος νοός. Διότ από αούτον ύφαι- νονται εις την ψυχήν και τά μάλιστα της πολιτείας εκείνης και πλέκεται, ο στέφανος. ²³ A "Όστε αν δέν είναι στο- λισμένη με τά έργα της αρετής, εις τίποτε δέν την ώφελει. ο πολυς χρυσός. Όπως επίσης ούτε ή πενία έπιφέρει καμ- μίαν βλάβην αν έχη πολυν τον έσωτερικόν πλούτον. Αύ- την την λειτουργίαν ως την εκτελούν όχι μόνον οι άρρε- νες παίδες, αλλά και αι θυγατέρες μας, δ ότι δέν περισσ- ζει ο νόμος την άσκησιν αούτων των λειτουργιών εις τους άνδρας μόνον, όπως συμβαίνει εις την κοσμικήν πολιτε- αν, αλλά έκείνο τό θέατρον δέχεται και γέροντας και νέ- ους και δούλους και έλευθέρους. Διότι όπου γίνεται, έπ- διείς των άρετών της ψυχής, κανένα έμποδισιν δέν ύπάρ- χει, ούτε ή φτώξις ούτε ή ηλικία ούτε τό κοσμικόν άξίωμα ούτε άλλο άλλης φύσεως, έμποδισιν.

B Διό ταύτα λοιπόν, σάς παρακαλώ βλους, από την πρωτην ηλικίαν να προαδίδετε και τους υιούς και τας θυ- γατέρας σας εις τοιαύτας λειτουργίας και να έναποθέτετε εξ αρχής εις τας ψυχάς των των πλούτων που άρμόζει εις αούτον τον τρόπον ζωής χωρίς να κρυπτετε εις την γην χρυσόν, ούτε να συγκεντρώνετε άργυρον, αλλά να έναπο- θέτετε εις την ψυχήν των την επ' εικειαν, την σωφροσύνην, την σεμνότητα και άλλας τας άλλας άρετάς. Διότι ή λει-

τουργία έκεινη χρειάζεται αυτήν την δαπάνη. "Αν λοιπόν συγκεντρωσώμεν διά τὸν ἑαυτὸν μας καὶ διὰ τὰ τέκνα μας τὸν πλοῦτον αὐτὸν καὶ κατὰ τὸν παρόντα θίον θ' ἀπολαύσωμεν μεγάλην λαμπρότητα καὶ κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν θὰ ἀκούσωμεν τὴν μακροῖαν ἐκείνην φωνήν, "Ε με τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἀνακηρύττει, ἄλους βοαὶ ἐπιστευσαν εἰς αὐτόν. Ὁμολογία δὲν εἶναι αὐτὴ πού ἐκφράζεται με τὴν πίστιν μόνον, ἀλλὰ καὶ με ἔργα, διότι ἐὰν δὲν μᾶς συνοδεύῃ καὶ αὕτη, κινδυνεύομεν νὰ τιμωρηθῶμεν καὶ με τοὺς ἀρνητὰς τῆς πίστεως. Διότι δὲν ὑπάρχει ἕνας μόνος τρόπος ἀρνήσεως, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ διαφοροί, τοὺς ὁποίους ἔγραψε δι' ἡμᾶς ὁ Παῦλος ὡς ἐξῆς: «Ὁμολογοῦν, ὅτι γνωρίζου τὸν Θεόν, με τὰ ἔργα τῶν ὁμῶς τὸν ἀρνοῦνται.»²³ Καὶ πάλιν «Ἐὰν δὲ κανένας ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τούτους δὲν λαμβάνῃ πρόνοιαν θὰ τοὺς ἰδικούς του ἀνθρώπους καὶ μάλιστα διὰ τοὺς εἰσικακοὺς του, αὐτοὺς ἔχε ἀρνηθῇ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶναι χειρότερος καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ὁπιστον ὁ ὁποῖος συνήθως δὲν σπεύσεται τὴν φυσικὴν σπαργὴν.»²⁴ Καὶ πάλιν «Ἀποφεύγετε τὴν πλεονεξίαν, ἡ ὁποία εἶναι λατρεία εἰς τὸ εἶδωλον τοῦ χρηματός.»²⁵ Ἐπειδὴ λοιπὸν ὑπάρχουν τόσοι πολλοὶ τρόποι ἀρνήσεως, εἶναι φανερόν, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ὁμολογίαι ἐξ ἴσου πολλοὶ τρόποι, Ὡ καὶ πολὺ περισσότεροὶ μάλιστα. Τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσωμεν ὅλους, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν τιμὴν εἰς τοὺς αἰῶνάς, με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου ἦνκε εἰς τὸν Πατέρα, μαζί καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

23. Τίτ. 1, 16.
24. Α. Τίμ. 5, 8.
25. Κολλ. 3, 5.

ΟΜΛΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΡΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΟΥ ΣΥΚΑΤΑΛΕΙΠΟΥΝ ΤΑΣ ΕΡΑΣ ΣΥΝΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΙΝΟΥΝ ΕΙΣ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ, ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ Ε ΕΙΝΑΙ ΟΚΤ ΜΟΝΟΝ ΧΡΗΣΙΜΕΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΙΝ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΩΝ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΣ. ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΡΗΞΙΝ ΠΩΣ ΠΡΟΣΕΚΥΝΗΣ ΤΗΣ ΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΣΥΝΕΧΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΚΥΜΕΘΑ ΕΙΣ ΚΑΜΕ ΤΟΠΟΝ ΕΥΤΕ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΘΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑΝ ΕΙΤΕ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΡΟΜΟΝ ΕΙΤΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΙΝΗΝ ΜΑΣ.

Δὲν γνωρίζω καὶ ἐγὼ ποίους λόγους νὰ χρησιμοποιοῦν σήμερα. Διότι, ἐνῷ βλέπω τὰς συνάξεις νὰ ἐλαττωμέντο, τοὺς προφήτας νὰ ὑβρίζονται, τοὺς ἀποστόλους νὰ καταφρονεῖται, τοὺς πατέρας νὰ παραβλέπωνται, τὴν προσβολὴν νὰ μεταβαίνει ἀπὸ τοὺς δούλους εἰς τὸν Κύριον, θέλω μὲν ν' ἀπαγγέλω κατηγορίαν, δὲν βλέπω ὁμῶς¹ ἂν εἶναι παρόντες αὐτοὶ πού ἀφείλουν ν' ἀκούσουν τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ βλέπω σὰς, πού δὲν ἔχετε καθόλου ἀνάγκην ἀπὸ αὐτὴν τὴν παραίνεσιν καὶ τὴν νουθεσίαν. Ἐν τούτοις καὶ πάλιν δὲν πρέπει νὰ σιωπήσωμεν. (Διότι, θὰ λάβωμεν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα), ὥστε καὶ ἡ λύπη μας θὰ ἐκένους νὰ διοχετευθῇ σιγὰ· σ γὰρ πρὸς τὰ ἔξω, διότι θὰ τὴν ἐξωτερικεύσωμεν με τὰ λόγια καὶ θὰ τοὺς κόμωμεν νὰ ἐντραποῦν καὶ νὰ κοκκινίσουν, ἀφοῦ θὰ ἐξαπολύσωμεν ἐναντίον των τοσούτους πολλοὺς κατηγοροὺς, δηλαδὴ ὅλους σὰς πού με ἀκούετε. Πραγματικά, ἐὰν ἤρχοντο ἐδῶ, θὰ ἤκουον μόνον ἑμένα νὰ τοὺς ἐπιτιμῶ. Ἐ Τώρα ἡμῶς πού ἀποφεύγουν τὴν ἐπιτίμησιν ἀπὸ ἑμένα, θὰ τὰ ἀκούσουν ὅλα αὐτὰ ἀπὸ σὰς. Ἐποὶ κάνουν καὶ οἱ φίλοι. Ὅταν δὲν εἶδουν τοὺς ὑπευθύνους, συναντοῦν τοὺς φίλους ἐκείνων, ὥστε, ὅταν φύγουν νὰ μεταφέρουν εἰς αὐτοὺς τὰ λεχθέντα. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ ὁ Θεός. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἄφρον ἐκείνους πού ἡ μάρτυρσαν εἰς αὐτόν, ἀπευθύνεται εἰς τὸν Ἱερεμίαν, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπραξε καμὲν ἀδικίαν, καὶ τοῦ λέγει. Εἰδες

τί μου ἔκομε ἡ ἀσυνετος θυγατέρα τοῦ Ἰούδα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀπευθυνόμεθα εἰς σὰς διὰ τὴν κατηγορήσωμεν ἔκκεινους, ὥστε, ὅταν διέλθετε, νὰ τοὺς διορθώσετε. Διότι ποῖος δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὴν τόσο μεγάλην ἀδιαφορίαν τῶν;

Μικρὴν φορὰν τὴν ἐβδομάδα συγκυτρινόμεθα ἐδῶ καὶ δὲν ἀνέχονται οὔτε αὐτὴν τὴν ἡμέραν νὰ παραμελοῦσιν τὰς βιωτικὰς μερίμνας. Ὁ καὶ ἂν τοὺς κατηγορῇ κανένας, ἀμέσως προβάλλουν τὴν πενίαν καὶ τὴν τροφὴν ποὺ ἔχουν ἀνάγκη καὶ τὰς κατεπειγουσας ἀσχολίας, ἔχουν δηλαδὴ ἐκ τῶν προτέρων ἐτοιμὴν μίαν δικαολογίαν, ποὺ εἶναι χειρότερα ἀπὸ κάθε κατηγορίαν. Διότι, ποῖα κατηγορία θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ χειρότερα ἀπὸ αὐτὴν, ἀπὸ τὴν νὰ θεωρῇτε, δηλαδὴ, ἀναγκασιώτερον καὶ περὶ σσότερον κατεπεῖγον κατ' ἄλλα, παρὰ τὰ θέματα ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεόν. Ἀκόμη καὶ ἂν τοῦτο ἦταν ἀληθὲς νῦν, ἡ δικαιολογία θὰ ἀποτελοῦσε κατηγορίαν, ὅπως εἶπα. Διὰ τὴν ἐννοήσατε ὅμως, ὅτι καὶ αὐτὰ ἀποτελοῦν δικαιολογίαν καὶ πρόφασιν καὶ προκαλύμματα τῆς ἀδιαφορίας, χωρὶς ἔγωγ νὰ λέγω τίποτε, ἡ μεθαυριανὴ ἡμέρα θὰ τοὺς ἐλέγξῃ ὅλους αὐτοὺς, ποὺ προβάλλουν ταυταὺς δικαιολογίας. Ὁ δ' ἂν ὅλη ἡ πόλις θὰ μεταστῇ εἰς τὸν ἱπποδρόμον καὶ τὰ σὺν τῷ καὶ αἱ ἀγοραὶ θὰ ἀδειάσουν ἐξ αἰτίας τοῦ παρανόμου κινήτου θεάματος. Καὶ ἐδῶ δὲν ὑπάρχει, περιπτώσας νὰ ἴδωμεν νὰ γινῇ οὔτε ὁ κύριος χώρος τῆς ἐκκλησίας, ἐνῶ ἐκεῖ ὅχι μόνον τὸ ἱπποδρόμον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξώστα καὶ τὰ σπῆτια καὶ τὰ θυμὰ καὶ οἱ κρηνοὶ καὶ χίλοι ἄλλοι τόποι καταλαμβάνονται. Καὶ τίποτε δὲν σπαταῖ αὐτὴν τὴν ἀκάθεκτον μανίαν, οὔτε ἡ πενία οὔτε ἡ ἀσχολία οὔτε ἡ ἀδυναμία τοῦ σώματος οὔτε ἡ ἀσθένεια τῶν ποδῶν, οὔτε κατ' ἄλλο παρόμοιον. Ἀλλὰ γέροντες ἀνθρώποι τρέχουν ἐκεῖ με μεγαλύτεραν μανίαν ἀπὸ νέους εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας των, κατασχυνουσιν τὴν λευκὴν κεφαλὴν των, ἐκθέτουν τὴν ἡλικίαν των καὶ καθίστανουν καταγέλαστον αὐτὸ τὸ γῆρας. Καὶ ὅταν εἰσέρχονται ἐδῶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, αἰσθάνονται νὰ ἐνοχλοῦνται καὶ νὰ καταλαιδώσονται ἀπὸ ναυτίαν καὶ ἀπεργονταί, ὅταν ρῥάμῃ ἡ στιγμή τῆς ἀκροάσεως τῶν θείων λόγων, ἰσχυρίζονται ὅτι στενοχωροῦνται, πνιγνόντα καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἐν τούτοις ἐκεῖ αἰσθάνονται σάν νὰ εὐρίσκοντα, εἰς βροσερὸν λεμίονα καὶ ἄς δέχωνται τὸν ἥλιον εἰς τὴν γυμνὴν κεφαλὴν των καὶ ἄς πατῶνται καὶ ἄς ὠ-

1 Ἰβρὰ καὶ ὁ ἄρτος.

θαύντα, καὶ πιέζοντα μετὰ μεγάλῃ σφοδρότητι, καὶ ἄς ὑποφέρουν ἀπειρά, ἀλλὰ δευῖ. 731 Α. Διὰ τοῦτο αἱ πόλεις μας εἶναι διεφθαρμέναι, διότι εἶναι, πονηροὶ διδάσκαλοι τῆς νεότητος.

Πῶς ὅμως θὰ ἡμπορέσης νὰ σωφρονίσῃς τὸν νέον, ὁ ὅποιος εἶναι, ἄκοσμος καὶ ἀσελγής, ὅταν σὺ, ποὺ ἔχεις λευκὴν κόμην, παρουσιάσῃς ταυταὺς ἐκδηλώσεις, καὶ ὅστερα ἀπὸ τὸν χρόνον δὲν ἐχόρτασας τὸ ἀχόρστον αὐτὸ τὸ θέαμα. Πῶς θὰ ἡμπορέσης νὰ διαπαιδαγωγῇς τὸν υἱόν σου, νὰ τιμωρῇς τὸν δοῦλον σου ὅταν σφάλλῃ πῶς θὰ συμβουλεύσῃς τὰ δέοντα εἰς ἄλλον ποὺ εἶναι ἀσελγής, ὅταν σὺ εἰς τὸ ἔσχατον γῆρας ἀσχημονῇς. Καὶ ἂν κάποιος νέος προσβάλῃ καμένα γέροντα, ἀμέσως ἐπικαλεῖται τὴν ἡλικίαν του καὶ ὑπάρχουσιν ἀμέτρηται ποὺ ἀγανακτοῦν μαζί με αὐτόν. Ὅταν ὅμως χρειάζεται νὰ σωφρονίσῃς τὸν νέον καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς ὑπόδειγμα ἀρετῆς, θὰ τότε δὲν κἀναι καθόλου λόγον διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ τρέχουν εἰς τὰ παράνομα θέματα μετὰ μεγαλύτεραν μανίαν ἀπὸ ἐκείνους. Ὅλα αὐτὰ τὰ λέγω καὶ ἐπιτίθεμαι ἐναντίον τῶν ἡλικιωμένων, ὅχι διότι, θέλω νὰ ἀπολλάξω τοὺς νέους ἀπὸ τὴν κατηγορίαν καὶ τὴν ἐπιτίμησιν, ἀλλὰ διότι, θέλω νὰ ἀσφαλίσω αὐτοὺς μετὰ ἐκείνους. Διότι ἂν ὅλα αὐτὰ δὲν ὁρμώσουν εἰς τὸν ἡλικιωμένον, πολὺ περισσότερο δὲν ὁρμώσουν εἰς τὸν νέον. Ἐκεῖ μὲν πλεονάζει ὁ γέλιος καὶ ἡ ἀσχημία, ἐνῶ ἐδῶ ὁ δειδωμένος εἶναι θαυότερος, τὸ δάειρον εἶναι θαυότερον, καθ' ὅσον εἰς τοὺς νέους αἱ ἐπιθυμίαι εἶναι ἰσχυρότεροι, ὅτι ἡ φλόγα εἶναι ὁρμητικὴ καὶ, ἂν λάθῃ ἐξώθεν καὶ μικρὰν μόνον ἀφορμὴν, κατακαίει, τὰ πάντα. Διότι ὁ νέος τίποτε εὐκαλύτερον καὶ εἰς τὸν θυμὸν καὶ εἰς τὰς ἐπιθυμίας, Δ' αὐτό καὶ, χρειάζεται περισσότεραν προφυλαξίν, σφοδρότερον χαλινόν, ασφαλέστερον περιτειχισμὸν καὶ ἐμπόδιον.

Μά, μὴ μοῦ εἴπῃς, ἀνθρώπε μου, ὅτι τὸ θέαμα προσφέρει ἀπόλαυσιν. Ἀλλὰ θέλω νὰ με διαφωτίσῃς ὥς πρὸς τοῦτο, ὅν δηλαδὴ μαζί με τὴν ἀπόλαυσιν προκαλεῖ, καὶ ἐλάθῃ. Τί λέγω καὶ ἐλάθῃ. Διότι θὰ μᾶλλον καθαρά, καὶ

2 Τὰ ἐνθάδε λεγόμενα, τὰς παραστάσεις περιγράφουσιν καὶ τὴν σὺν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ παραδόντων κενὰ, ἐν ἑσχατοῖς ἀπὸ τῶν ἀναστομένων τοῦ κόσμου εἰς λαϊκὰς ἀγορὰς ἀποσταλῆναι, καὶ ἐκκαλεῖσθαι, καὶ ταυταῖς τὸ νόμιμον, τὸν ὁδοιπορῆσαι, καὶ ὁ δ' αὖ, ἀποπειρῆσαι, ὅπως, γινῇ εἰς τὰ ἑσχατὰ, κατὰ τὰς ἐσχατοῖς, εἰς τὴν πόλιν, ὅπως ἐκείνη θὰ ἀναστῇ.

τὸ πρᾶγμα δὲν προσφέρει. καθόλου ἀπόλαυσιν. Ὅταν ἀ-
ταχωρήσῃς ἀπὸ ἐκείνῃ τῇ ἱπποδρόμῳ, φρόντισε νὰ συ-
ναντήσῃς αὐτοὺς ποὺ φεύγουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ὡ καὶ
ἐρωτήσῃς νὰ μάθῃς μὲ ἀκρίβειαν, ποίος ἐδοκίμασε μεγαλυ-
τέραν ἀπόλαυσιν. Ἐκεῖνος ποὺ ἤκουσε προφήτας τοῦ ἔ-
λαθε τὴν εὐλογίαν καὶ ἀπῆλυσεν τὴν διδασκαλίαν καὶ πα-
ρεκάλεσε τὸν θεὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας του καὶ ἔκαμε ἐλα-
φρότεραν τὴν συνειδήσιν αὐτοῦ καὶ δὲν ἔχει καμμίαν τυφίν.
Ἡ σὺ ποὺ ᾄψας τὴν μητέρα καὶ ἠτίμασες τοὺς προφή-
τας καὶ ἐξύβρισες τὸν θεόν καὶ ἐχόρευες μαζί, μὲ τὸν διὰ
δύλου καὶ ἤκουσες ἀνθρώπους νὰ διδασκῶσιν καὶ νὰ δια-
σύρῳνται, καὶ ἔχασες τὸν καιρὸν σου ἐπιπόλαια καὶ ἄσκοπα,
χωρὶς νὰ ἠμπορήσῃς νὰ φέρῃς εἰς τὸ σπῆτι σου κανὺνα κέρ-
δος ἀπὸ ἐκεῖ, οὔτε σωματικόν οὔτε πνευματικόν. Ἐ. Ὡστε
χάριν ἀπολαύσεως ἐδῶ πρὸς παντὸς πρέπει νὰ ἐρχόμεθα.
Διότι ἐκεῖ μὲν ὑπάρχει ἀμεσὸς καταδίκη, τυφλὴ τῆς συνε-
δήσεως, μετάνοια δ' ὅσα συνέδησαν, ἐντροπή καὶ δειδὸς
καὶ ὀφθαλμοὶ χαμηλωμένοι. Ἐνῷ ἐδῶ ὑπάρχουν ἐντελῶς
τὰ ἀντίθετα, ἡ παρηγορία, ἡ ἐλευθεροσπομία καὶ ἡ ἐλευ-
θερία συζητήσεως μὲ ὅλους δι' ὅλα ὅσα ἀκούοντα, ἐδῶ ὅ-
ταν λοπὸν ἔλθῃς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἴδῃς ὅλους νὰ τρέ-
χουν εἰς τὰ θεάματα ἐκεῖνα, σὺ νὰ καταφύγῃς ἀμέσως εἰς
τὴν ἐκκλησίαν. ⁷²² Α καὶ, ἀφοῦ κἀνὴς ὑπεμνήσῃς ὀλίγον
χρόνον, νὰ ἐντρυφᾷς διαρκῶς εἰς τοὺς θεῖους λόγους. Ἄν
παρασυρῇς ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ μεταβῇς καὶ σὺ ἐκεῖ,
θὰ ψυχαγωγηθῇς ὀλίγον καὶ ἄλλην τὴν ἡμέραν θὰ πονῇς,
καὶ τὴν ἐπομένην καὶ ἐπ. πολλὰς ἄλλας ἡμέρας, κατακρίνων
τὸν ἑαυτὸν σου. Ἐνῷ ἂν συγκρατήσῃς ὀλίγον τὸν ἑαυτὸν
σου, θὰ δύνασαι νὰ ἀπολαμδάνῃς ὅλην τὴν ἡμέραν. Καὶ δὲν
συμβαίνει τοῦτο συνήθως εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, ἀλ-
λὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα. Διότι ἡ κακία προσφέρει μὲν κά-
ποιαν πρόσκαιρον χαρὰν, ἀλλὰ διαρκὴ πόνον. Ἐνῷ ἡ ἀρε-
τὴ ἐνέχει συντομὸν μόχθου καὶ ὀλίγον κέρδος μαζί, μὲ
τὴν εὐφροσύνην. Β Παραδειγματὸς χάριν, προσμηχθή-
σῃς κάποιος εἰς τὸν θεόν, ἐδοκίμασεν ἐπόμεσεν ὅλγον χρό-
νον κατὰ τὴν προσηχίαν. Ἀλλὰ πάλιν ἐχαίρειτο ὅλην
τὴν ἡμέραν. Ἐπειτα ἐδύσεν ἐλεημοσύνην, ἐνίσταυσεν, ἔ-
πραξεν ἄλλην ἀγαθὴν πράξιν ἢ ὑβρισθεὶς δὲν ἀνταπέδω-
σε τὴν ὕβριν. Εἰς μίαν μὲν λοπὸν στιγμὴν τοῦ χρόνου
συνεκράτησε τὸν θυμὸν του καὶ χαιρεται καὶ εὐφραίνεται
διὰ παντὸς ἐνθυμούμενος τὰ κατορθωμάτα αὐτά.
Μὲ τὴν κακίαν οὐκ συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Ὑβριζο-

μενος ἀνταποδίδει τὴν ὕβριν. Ἐπειτα, ἐπανερχόμενος εἰς
τὴν οἰκίαν του, κατατρωγεται μόνος τοῦ ἀναλογιζόμενος
τοὺς λόγους, οἱ ὅποιοι πολλὰς φορές τὸν ἐβλαψαν πο-
λυ. Ὡστε, ἂν ἐπιδιώκῃς τὴν χαρὰν, Ἐ. «φεύγε μακριὰν ἀ-
πὸ τὰς ἐπιθυμίας, ποὺ ἐπικρατοῦν κυρίως εἰς τοὺς νεωτέ-
ρους κατὰ τὴν ἡλικίαν», καὶ φρόντισε διὰ τὴν σωφροσύ-
νην σου καὶ πρόσχε εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων λόγων.
Αὐτὰ τὰ λέγομεν πρὸς σὰς, ὥστε σεῖς νὰ τὰ εἰπῇς εἰς ἑ-
καίλους καὶ συνεχῶς νὰ τοὺς διακηρύττῃς μὲ αὐτοὺς τοὺς
λόγους, διὰ νὰ τοὺς ἀποσπᾷς ἀπὸ κάθε κακὴν συνή-
θειαν καὶ νὰ τοὺς πεισπῇς νὰ ἐνεργῶν πάντοτε μὲ τὴν
προσηκούσαν σκέψιν. Διότι οὔτε τὸν ζῆλον θὰ ἠμπορού-
σε κανένας νὰ κρίνῃ ἄξιον ἐπαινοῦ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀν-
θρώπους, οἱ ὅποιοι ἐνεργῶν ἐπιπόλαια καὶ ἄσκοπα. Καὶ
τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ το ἀποδείξω μὲ τὴν ἐπομένην συνα-
ξιν. Ὅταν δηλαδὴ θὰ ἐορτάζωμεν τὴν ἁγίαν Πεντηκο-
στήν, θὰ προστρέξῃ τόσος πλῆθος, ὥστε θὰ ὑπάρξῃ ἐδῶ
μέγας συνωστισμός. Ὡ. Ἀλλὰ δὲν ἀποδέχομαι αὐτὴν τὴν
ἰσχυροτήν. Διότι προέρχεται ἀπὸ συνήθειαν καὶ οὐκ ἀπὸ εὐ-
λόγειαν. Τ. Ἄλλο χειρότερον θὰ ἴδωμεν νὰ ὑπάρξῃ δι'
αὐτοὺς, ὅταν καὶ ἡ ραθυμία των εἴνα γεμάτη παραδό-
σεις καὶ ὁ φαινομενικὸς ζήλος των εἴνα ἐργῆμος ἐγκωμι-
ων. Διότι αὐτοὶ ποὺ μετέχε, εἰς αὐτὴν τὴν θείαν σύναξιν
μὲ ζῆλον καὶ πόθον καὶ μὲ σωφρονα σκέψιν, πρέπει αὐτὸ
νὰ τὸ κάμῃ συνεχῶς, καὶ νὰ μὴ ἐμφανίζεται μόνον κατὰ
τὴν ἐορτήν μὲ τοὺς πολλοὺς καὶ μὲ ἐκείνους νὰ φεύγῃ
τάλιν, ὀδηγούμενος ἄσκοπα σὺν τὰ ζῶα.

Λοιπὸν, θὰ ἠμπορούσα νὰ παρατείνω περισσότερον
τὸ προοίμιον τοῦ λόγου μου. Ἐ. Ἀλλὰ ἐπειδὴ γνωρίζω
καλὰ ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἰδικῆς μου παραινήσεως σεῖς κάνε-
τε τὸ χρέος σας καὶ θὰ εἰπῇτε εἰς αὐτοὺς περισσότερα
ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἐλέγθησαν, διὰ νὰ μὴ φανῶ ἐνοχλητικὸς
εἰς τὰς ἐναντίων των ἐπιτιμήσεις, ἀφήνω ὅλα τὰ ὁποῖα
πα εἰς σὰς καὶ ἀρχίζω τὴν συνήθη μας διδασκαλίαν. Ἐπα-
ναφέρων τὸν λόγον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀννης. Καὶ μὴ
σὺς φανῇ παραδοξόν, ποὺ δὲν ἐγκαταλείπομεν τὸ θέμα
αὐτό. Διότι δὲν δύναμαι νὰ ἀπομακρυνῶ ἀπὸ τὴν σκέψιν
μου τὴν γυναῖκα αὐτὴν. Τόσον πολὺ θαυμάζω τὴν ὥρην
αὐτῆς ψυχῆς καὶ τὸ κάλλος τῆς διανοίας της. ⁷²³ Α Διότι
ἀγαπᾷ τοὺς ὀφθαλμοὺς ποὺ δοκροῦσιν κατὰ τὰς προ-
σευχάς, ποὺ εἴνα πάντοτε προσεκτικοί, ἀγαπᾷ τὰ χεῖλῃ

καὶ τὸ στόμα πού δὲν κοκκινίζει ἀπὸ τὰς σαφάς, ἀλλὰ καλλωπίζεται μετὰ τὴν εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως ἦσαν τὰ δίκον τῆς στόμα. Αὐτὴν τὴν θαυμάζω διότι ἐφιλοσόφησεν ἂν καὶ ἦταν γυναῖκα, τὴν ὅποιον πολλοὶ ἐκατηγόρησαν πολλές φορές. «Διότι ἀπὸ τὴν γυναικα», λέγει, «δηλαθῇ ἀπὸ τὴν Εὐαν, ἤλθει ἡ ἀρχὴ τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῆς ἀποδυνάμομεν ὅλοι.» Καὶ πάλιν «Κάθε ἄλλη κακία εἶναι μικρὰ ἐμπρὸς εἰς τὴν κακίαν τῆς γυναικός.»⁴ Καὶ ὁ Παῦλος λέγει. Β «Διότι ὁ Ἀδὰμ δὲν ἐξηπατήθη ἀπὸ τοῦ φίλου, ἡ γυνὴ δὲ ἐξηπατήθη ἀπὸ τὴν συζούσῃν τοῦ φίλου καὶ ἐπεσεν εἰς τὴν παράδοσιν.»⁵ Δ ὁ αὐτοῦ ἀκριδῶς τὴν θαυμάζω, διότι ἀπέκρουσε τὰς παραβάσεις αὐτὰς, διότι ἀπέσεισε τὴν κατηγορίαν, διότι ἐνῷ ἀνῆκεν εἰς τὸ δαδασκόμενον καὶ κατηγορούμενον γένος ἀπέπλυνε ὅλα τὰ ὀνειδή, διδάσκουσα δ' αὐτῶν ἔργων, ὅτι καὶ ἐκεῖνα δὲν ὑπῆρξαν ἐκ φύσεως τραύματα, ἀλλὰ μετὰ τὴν θέλησιν τῶν καὶ τὴν προσωπικὴν τῶν ἀμείλιαν, καὶ ὅτι εἰς τὸ γένος τῶν γυναικῶν δυνατὰ, νὰ συναντήσῃ κανένας ἄκραν ἀρετὴν. Διότι, αὐτὸ τὸ πλῆγμα εἶναι φιλόνομον καὶ ζωηρόν, καὶ ἂν ἀποκλινῇ εἰς τὴν πονηρίαν γίνεται πρόξενος μεγάλων κακῶν. Γ «Ὁ δὲ ἀφασσώθῃ εἰς τὴν ἀρετὴν, θὰ χάσῃ πρῶτα τὴν ζωὴν, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν προθεσὶν τῆς

Ἐπειὶ λοιπὸν καὶ αὐτὴ ἐνέκησε τὴν φύσιν τῆς καὶ παρεδίασε τὴν ἀνάγκην καὶ μετὰ τὴν δοξάσαν τῆς προσευχῆς κατωρθώσε νὰ ἀποκτήσῃ τέκνον ἀπὸ ἀνάγκης μητρίαν. Διὰ τοῦτο, καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὸ ζήτημα, πάλιν καταφεύγει εἰς τὴν προσευχὴν λέγουσα. «Ἡ λυπημένη καὶ κλονισμένη καρδιά μου ἐστερεώθη μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου. Ἐξυψώθῃ ἡ δύναμις μου διὰ τοῦ Θεοῦ.» Τί σημαίνει λοιπὸν, «ἡ λυπημένη καὶ κλονισμένη καρδιά μου ἐστερεώθη μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου.» Τὸ εἶπα προηγουμένως εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ εἶναι πλέον φανερόν ἐς σὰς. Τώρα δὲ βεβαιῶ ἀναγκαῖον νὰ ἐρμηνεύσω τὴν ἐπομένην ῥῆσιν τῆς. Διότι ἀφοῦ εἶπεν «ἡ λυπημένη καὶ κλονισμένη καρδιά μου ἐστερεώθη μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου», προσέθεσε. Δ «Ἐξυ-

4 Σοφ. Σειρήν 26, 24
5 Σοφ. Σειρήν 26, 19
6 Α. Τ. 26, 2, 14
7 Α. Τ. 26, 2, 1

ψώθῃ ἡ δύναμις μου διὰ τοῦ Θεοῦ μου.» Τί σημαίνει λοιπὸν, «κέρως μου» («ἡ δύναμις μου.») Διότι ἡ Γραφὴ χρησιμοποίησε συνεχῶς αὐτὴν τὴν λέξιν, ὅπως ὅταν λέγῃ «Ἐξυψώθῃ κέρως αὐτοῦ» καὶ «Ἐξυψώθῃ κέρως Χριστοῦ αὐτοῦ»¹ Τί ἐννοεῖ τέλος πάντων μετὰ τὴν λέξιν «κέρως», Ἐννοεῖ τὴν δύναμιν, τὴν δόξαν, τὸ κύρος, καὶ κάμνει τὴν μεταφορὰν ἀπὸ τῆς κέρως τῶν ζώων. Διότι εἰς τὰ ζῶα ἐκάρισεν ὁ Θεὸς τὴν κέρως μόνον ἀντὶ δόξης καὶ θπλου, καὶ ἂν τὸ χάσουν, ἔχασαν ἤδη τὸ μέγιστον τῆς δυνάμεως τῶν. Καὶ ὅπως αἰχμαλωτίζεται εὐκολὰ ἕνας στρατιώτης δοῦλος, ἔτσι καὶ ὁ ταῦρος, χωρὶς κέρως, συλλαμβάνεται εὐκολὰ. Ε Ἡ γυναῖκα λοιπὸν αὐτὴ δὲν λέγει, τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον, ὅτι ἐξυψώθῃ ἡ δόξα μου. Καὶ πῶς ἐξυψώθῃ, «διὰ τοῦ Θεοῦ μου», λέγει. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὄψος εἶναι ἀσφαλές, διότι ἔχει, ῥῖζαν σταθεράν καὶ ἀκίνητον.

Πραγματικὰ, ἡ δόξα ποῦ προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἄνθρωπους μμεῖται, τὴν εὐτέλειαν τῶν ἀνθρώπων ποῦ τὴν προσφέρουν, δ' αὐτὸ καὶ χάνεται εὐκολὰ. Ἐνῷ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ δὲν φθείρεται, ἀλλὰ μένει ἀμετακίνητος διὰ πάντας. Καὶ ὁ προφήτης ὑποδείκνυται καὶ τὰ δύο ταῦτα δηλαδὴ καὶ τὴν ἀσάθειαν τῆς ἀνθρωπίνης δόξης καὶ τὴν μνημότητα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, λέγει. τὸ ἐξῆς. «Κάθε σὰρξ εἶναι ὥσπερ τὸ χορτόν, καὶ κάθε δόξα προερχομένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ὥσπερ τὸ κῆθος τοῦ χορτοῦ»² Δ «Ὅταν ἐξηραίνεται τὸ χορτόν, πίπτει καὶ τὸ κῆθος»³ Διὰ τὴν δόξαν δὲ τοῦ Θεοῦ δὲν ὀμῆλει ἔτσι, ἀλλὰ πῶς «Ὁ λόγος ὁμοῦ τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα». Καὶ τοῦτο γίνεται φανερόν καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν γυναῖκα. Διότι βασίλεις καὶ στρατηγοὶ καὶ δυνάστα, ἀφοῦ κατωρθώσαν πολλές φορές πολλὰ καὶ μεγάλα ἔργα, ὥστε ἡ ἀνάμνησις τῶν νὰ μείνῃ ἀλησιμνήτης, ἀφοῦ ἐκτίσαν λαμπροὺς τάφους καὶ ἔστησαν ἀνδριάντας καὶ πολλὰς εἰκόνας εἰς πολλὰ μέρη καὶ ἀφῆσαν χίλια ἐνθυμήματα τῶν κατορθωμάτων τῶν, ἐν τούτοις ἐλησημονήθησαν ὁλοκληρωτικὰ καὶ δὲν εἶναι γνωστοὶ οὔτε μετὰ τὴν ὁλοκλήρην ἀναφορὰν τοῦ ὀνοματός τῶν. Ἐνῷ αὐτὴ ἡ γυναῖκα ὑμνεῖται σήμερον εἰς ἅπλην τὴν οἰκουμένην. Β Καὶ ἂν μεταδῇ εἰς τὴν Σκυθίαν, ἢ εἰς τὴν Αἰγύπτου ἢ εἰς τοὺς ἑσθῶς ἀκόμη καὶ ἂν φθασῇ εἰς

8 Ψαλμ. 74, 12
9 Α. Ρωμα. 2, 10
10. Πιστ. 40, 5, 7
11. Πιστ. 40, 8.

αυτὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, θὰ ἀκούσης νὰ ψάλλουν ὅλοι τὰ κατορθώματα αὐτῆς τῆς γυναίκος καὶ γενικῶς ἡ δόξα τῆς Ἄννης καταλαμβάνει ὅλην τὴν ἀφῆλτον καὶ τὸ ἀξιοθαύμαστον δὲν εἶναι μόνον τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἐγκωμιάζεται αὐτὴ ἡ γυναῖκα εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ εἶναι τὸ γεγονός δι, καίτοι παρήλθε τόσος χρόνος, ὅχι μόνον δὲν ἐσθῆσεν ἡ δόξα τῆς, ἀλλὰ καὶ αὐξάνει καὶ ἐπεκτείνεται πολὺ περισσότερον καὶ ὅλοι γνωρίζουν καὶ τὴν φιλοσοφίαν τῆς καὶ τὴν ὑπομονὴν τῆς καὶ τὴν καρτερίαν τῆς καὶ παντοῦ θὰ ἀκούσης νὰ ἐκωμιάζεται. ἡ γυναῖκα αὕτη, καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς, καὶ εἰς τὰς οἰκίας, καὶ εἰς τὰ στρατόπεδα, C καὶ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια. Διότι, ὅταν ὁ Θεὸς θελήσῃ νὰ δοξάσῃ κάποιον, ἡ δόξα ἐκεῖνη ἀνὰ διαρκῶς καὶ οὐδαμῶς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπισκοπίσῃ τὴν λαμπρότητά τῆς, ἀκόμη καὶ ἂν ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, κ. ἂν παρέλθῃ χρόνος πολὺς, καὶ ἂν συμβῇ ὅ τι δῆποτε ἄλλο.

Διὰ τοῦτο καὶ αὕτη ἀνέφερε τὸν οἶτιον τῆς δόξης τῆς, διὰ νὰ μᾶς δόξῃ ὅλους ἡμᾶς ποὺ τὴν ἀκούομεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταφεύγομεν εἰς τὰ ἐφήμερα ἀγαθὰ, ἀλλὰ εἰς ἐκεῖνα ποὺ μένουσιν σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα. Διότι, ἀφοῦ πρῶτα εἶπεν, ὅτι «ἡ λυπημένη καὶ κλονισμένη καρδία μου ἐστερεώθη μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου», προσέθεσεν «Ἐξυψώθη ἡ δύναμις μου διὰ τοῦ Θεοῦ μου». Δι' αὐτῶν ὑπηνίσσετο δ' ἡμᾶς διτλὰ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἶνα δύσκολον νὰ συμβῶσιν καὶ τὰ δύο μαζί ταχέως. D Καὶ πραγματικὰ ἀπηλλάγην, λέγει, τῆς ταραχῆς καὶ ἀτίδουλον τὴν ἀτμὴν καὶ ἀπῆλυσεν τὴν ἀσφάλειαν καὶ μετέσχον τῆς δόξης. Δὲν εἶναι εὐκόλον ὅμως νὰ ἰδῇ κάποιος αὐτὰ νὰ συμβαδίζουσιν. Διότι πολλοὶ ἀπαλλάσσοντα μὲν ἀπὸ τῶν κινδύνων, δὲν ἔχουν ὅμως ἐνδοξον βίον. Ἄλλοι, πάλιν ἀπολαμβάνουσιν τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀφῆλτον ἀναγκάζονται ὅμως νὰ κινδυνεύουσιν δι' αὐτὴν τὴν δόξαν. Ἐπὶ παραδειγματι, πολλοὶ ἐρριφθῆσαν πολλὰς φορές εἰς τὰς φυλακάς, ἄνθρωποι μοιχοὶ καὶ ἀπατεῶνες καὶ τυμωρόχοι καὶ ἄλλοι ποὺ διέπραξαν παρόμοια ἀδικήματα. Ἐπειτα ἀφῆθσαν ἐλευθέροι χάρις εἰς μίαν βασιλικὴν φιλανθρωπίαν. Οἱ ἄνθρωποι, αὐτοὶ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὴν τρωρίαν, E δὲν ἀπέπλυναν ὅμως τὸ στίγμα, ἀλλὰ ἡ καταισχυνή τους ἀκολούθει. Ἄλλοι πάλιν γενναῖοι στρατιῶται, ποὺ ἐπέδωκαν τὸν λαμπρὸν καὶ ἐνδοξον βίον, ἀνιμετώπιστα, τοὺς ἐχθρούς των ρητοκινδύνως καὶ πολλὰς φορές ἐδεχθῆσαν πολλὰ τραύματα καὶ τελικῶς ευρήκαν

τὸν θάνατον πρὸ τῆς ὄρας των. Αὐτοὶ, ἐπειδὴ ἐπεθυμῶσαν τὴν δόξαν, ἔχασαν τὴν ἀσφάλειαν.

Εἰς αὐτὴν ὅμως τὴν γυναῖκα συνέδεσαν καὶ τὰ δύο αὐτὰ, δηλαδὴ ἀπῆλυσεν καὶ τὴν ἀσφάλειαν, ἀλλὰ ἐπέτυχε καὶ τὴν δόξαν. Τοῖσι συνέδη καὶ μετὰ τοὺς τρεῖς παῖδας. 735 A Διότι καὶ ἀπὸ τῶν κινδύνων ἀπηλλάγησαν, καθὼς διέφυγον τὸ πῦρ, καὶ ἔγιναν ἐνδοξαί, καθὼς ἐνίκησαν κατὰ τρόπον ὑπερφυσικὸν τὴν δύναμιν αὐτοῦ τοῦ στοιχείου. Τοιαῦτα εἶναι τὰ κατορθώματα τοῦ Θεοῦ. Ἐξ ἀσφαλίζουσιν δηλαδὴ λαμπρὸν μαζί καὶ ἀσφαλὴ βίον. Αὐτὰ ἀκριβῶς ὑπηνίσσετο καὶ αὕτη, ὅταν εἶπεν «Ἡ λυπημένη καὶ κλονισμένη καρδία μου ἐστερεώθη μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου. Ἐξυψώθη ἡ δύναμις μου διὰ τοῦ Θεοῦ μου». Δὲν εἶπε ἀπλῶς «διὰ τοῦ Θεοῦ», ἀλλὰ «διὰ τοῦ Θεοῦ μου», ἀρπάξουσα διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς τὸν κοινὸν δεσπότην τῆς οἰκουμένης. Μετὰ τὴν πράξιν τῆς αὐτὴν δὲν ἤθελε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν κυριότητα αὐτοῦ, ἀλλὰ ἤθελε νὰ δείξῃ τὸν ἰδικόν της ἔρωτα καὶ νὰ παρηγορηθῇ. Αὕτη εἶναι ἡ συνήθεια τῶν ἀνδρώπων ποὺ ἀγαποῦν. Δὲν ἀνέχονται νὰ ἀγαποῦν μόνον, μετὰ πολλούς, B ἀλλὰ θέλουν ὑπερβολικὰ καὶ ἰδιαίτερα νὰ φανερώσων τὴν μενᾶλην των ἀγάπην. Τοῖσι κάνουν καὶ ὁ Δαυὶδ, ὅταν λέγῃ «Θεέ μου, ποῦ εἶσα ὁ Θεός μου, ἀπὸ παλῶ πρῶτ', ἀπὸ τὰ χαράματα, προσευχομαι πρὸς σὲ». 736 Ἀφοῦ δηλαδὴ ἀνέφερε τὴν κοινὴν δεσποτείαν τοῦ Θεοῦ, προσέθεσε κατὰ τιν καὶ ἐκεῖνην ποὺ προσιδόκει εἰς τοὺς ἁγίους. Καὶ πάλιν «Θεέ μου Θεέ μου, ὅσως προσσχὴν εἰς τὸν πόνον μου. Διὰτὶ με ἔχεις ἐγκαταλείψει.» 737 Καὶ πάλιν «Θα εἶπω καὶ θὰ λέγω πρὸς τὸν Κύριον. Σὺ εἶσα ὁ θεοῦός μου». 738 Αὐτοὶ εἶναι, λόγοι, ψυχῆς φλογερὰς καὶ θερμῆς, ποὺ φλέγεται, ἀπὸ τὸν πόθον. Ἐτοῖς ἔκαμε καὶ αὕτη ἡ γυναῖκα. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ δὲν εἶνα θαυμαστὸν νὰ τὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν ὅμως ἰδῇς τὸν Θεὸν νὰ κάνῃ αὐτό, τότε νὰ ἐκπλαγῇς. Ὅπως δηλαδὴ αὐτοὶ δὲν τὸν καλοῦν ἀπὸ κοινοῦ μαζί με τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ θέλουν νὰ εἶναι καὶ ἰδιαίτερος ἰσὸς των Θεός. Ἐτοῖς, καὶ οὗτος δὲν λέγει ὅτι, εἶναι, ὁ κοινὸς Θεός ὅλων, C ἀλλὰ ὅτι εἶναι καὶ ἰδιαίτερος διὰ μερικοὺς ὁ Θεός των. Δι' αὐτὸ λέγει «Ἐγὼ

12. Πρὸς Δαυὶδ 3 εἰς
13. Ἐπὶ 63 1
14. Ἐπὶ 21 1
15. Ἐπὶ 90 2

εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Ἰσαάκ καὶ τοῦ Ἰακώβ.¹⁶ χωρὶς νὰ περιορίσῃ τὴν δεσποτείαν του, ἀλλὰ μολλὼν τὴν ἐπέκτειναι. Διότι τὴν ἐξουσίαν του δὲν τὴν ἀποδεικνύει, τόσοι τὸ πλῆθος τῶν ἀρχομένων, ὅσον ἡ ἀρετὴ αὐτῶν. Καὶ δὲν χαιρεται τόσοι, ὅταν ἀνομάζεται Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ ὁλῶν ὅσα περιέχοντα, εἰς αὐτὰ, ὅσον χαιρεται ὅταν ἀνομάζεται Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Ἰσαάκ καὶ τοῦ Ἰακώβ. Καὶ αὐτὸ ποῦ δὲν γίνεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ὁ δύνασαι νὰ τὸ ἰδῇς νὰ συμβαίνει εἰς τὸν Θεόν. Παραδείγματός χάριν, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων οἱ δοῦλοι ἀνομάζονται ἀπὸ τοὺς κυρίους των καὶ ἔτσι συνηθίζουν νὰ λέγουν ὅλοι, ὁ τῶδε ἐπίτροπος τοῦ δεῖνα, ὁ δεῖνα οἰκονόμος τοῦ δεῖνα στρατηγοῦ, ὑπάρχον. Συνηθίζομεν λοιπὸν νὰ ἀνομάζωμεν τοὺς κατωτέρους ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους.

Μὲ τὸν Θεὸν ὅμως συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Διότι δὲν λέγεται, μόνου, εἶτι ὁ Ἀβραάμ εἶναι τοῦ Θεοῦ, ἔ ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ, καὶ ὁ Κύριος δηλαδὴ ἀνομάζεται ἀπὸ τὸν δούλον. Ἀκριβῶς τὸ ἴδιον ἔλεγε καὶ ὁ Παῦλος ἐκ πληηττόμενος «Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς δὲν τοὺς ἐντρέπεται νὰ ἀνομάζεται Θεὸς των»¹⁷. Δὲν ἐντρέπεται λοιπὸν, λέγει, νὰ ἀνομάζεται ὁ Κύριος ἀπὸ τοὺς δούλους. Διὰ τὸ δὲν ἐντρέπεται, ἄγε τὴν αἰτίαν. Διὰ νὰ τὸν μνησθῶμεν καὶ ἡμεῖς, Ἀλλὰ ἐκεῖνοι, λέγει κῆσαν ξένοι, καὶ παρεπίθῃται ἐπὶ τῆς γῆς.¹⁸ Καὶ ὅμως καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐντρέπεται. Διότι ὁ ξένος θεωρεῖται εὐτελής καὶ καταφρονήμενος. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι οἱ ὄντες δὲν ἦσαν ξένοι μὲ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν, ποῦ συνήθως δίδομεν ἡμεῖς, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην καὶ παράδοξον ἔννοιαν. Ὡς ἂν ἡμεῖς δηλαδὴ ἀνομάζομεν ξένους αὐτοὺς ποῦ ἄφησαν τὴν πατρίδα των καὶ ἦλθαν εἰς ξένην χώραν. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν ἦσαν ξένοι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ καταφρόνησαν ὅλην τὴν οἰκουμένην καὶ νομίσαντες, ὅτι ἡ γῆ ἦταν μικρά, προσέδλεπον πρὸς τὴν ἐπουράνιον πόλιν, ὅχι ἀπὸ ἀλαστοειαν, ἀλλὰ ἀπὸ μεγαλομυκίαν, ὅχι ἀπὸ ἀπώγωναν, ἀλλὰ ἀπὸ βαυτεράν σκεψιν. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἐμελέτησαν ὅλα τὰ ἐπίγεια, καὶ εἶδον ὅτι μεταβάλλονται καὶ γίνονται, καὶ τίποτε δὲν εἶναι σταθερόν καὶ ἀμετάβλητον, οὔτε ὁ πλοῦτος, οὔτε ἡ βασιλεῖα, οὔτε ἡ δόξα, οὔτε ἡ τίς αἰ ζωὴ, ἔ ἀλλὰ ὅλα ἔ

16. Ῥωμ. 8, 6.
17. Ῥωμ. 11, 16.
18. Ῥωμ. 11, 18.

χουν ὅλα τέλος καὶ καθένα σπεύδει, πρὸς τὸ ἰδικόν του ταρμα, ἐνῷ τὰ οὐράνια δὲν εἶναι τοιαῦτα, ἀλλὰ εἶναι ἀτελειωτά καὶ ἀθάνατα, ἐπρωτήθησαν νὰ ἀποφευκτοῦν ἀπὸ τὰ μεταβλητὰ καὶ φθαρτὰ, διὰ νὰ κερδίσουν τὰ σταθερά. Ἦσαν λοιπὸν ξένοι, ὅχι διότι δὲν ἔχον πατρίδα, ἀλλὰ διότι ἐπόθησαν τὴν πατρίδα ποῦ μένει σταθερά πάντοτε. Πράγμα, τὸ ὁποῖον καὶ ἐκεῖνος ὑπεδήλωσε ὅταν ἔλεγε, «Διότι αὐτοὶ ποῦ ἔλεγαν τέτοια, εἶτι δηλαδὴ εἶναι ξένοι καὶ ταξιδιωτὰ εἰς τὴν γῆν, ἐφανέρωναν καὶ ἀπεδεικνύον μὲ τὰ λόγια των αὐτὰ, ὅτι ἐζήτουν μὲ πόθον πατρίδα μόνιμον καὶ ἀληθινὴν, καὶ τέτοια εἶναι ὁ οὐρανός, ὁ ὁποῖος μόνον διὰ τῆς πίστεως διέκετα.»¹⁹ Εἰπέ μου, ποῖαν πατρίδα. Ἀρὰ γε τὴν προηγουμένην, ποῦ ἐγκατέλειψαν, ὅχι, λέγει «Διότι ἐὰν ἐνεθυμούνην ἐκείνην τὴν πατρίδα, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐδῆλκον, θὰ εὑρίσκαν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν εἰς αὐτήν. Τώρα ὅμως ἐπιθυμοῦν καλυτέραν πατρίδα, τοῦτέστι πατρίδα ἐπουράνιον, τῆς ὁποίας τεχνίτης καὶ δημιουργός ἦτο ὁ Θεός. Ὁ δὲ αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς δὲν τοὺς ἐντρέπεται νὰ ἀνομάζεται, Θεὸς των»²⁰.

Ἄς μνησθῶμεν λοιπὸν αὐτοὺς καὶ ἡμεῖς, σὰς παρακαλῶ. Ἄς καταφρονήσωμεν τὰ παρόντα, ἄς ἐπιθυμήσωμεν τὰ μέλλοντα, ἄς λάβωμεν διδασκαλὸν αὐτὴν τὴν γυναικα καὶ ὅς καταφρονῶμεν πάντοτε εἰς τὸν Θεόν καὶ ὅς ζητοῦμεν ἀπὸ αὐτοῦ τὰ πάντα. Διότι τίποτε δὲν εἶναι ἰσάξιον πρὸς τὴν προσευχήν. Διότι αὐτὴ καθιστᾷ τὰ ἀδύνατα δυνατὰ καὶ τὰ δύσκολα εὐκόλα καὶ τὰ ἀκατόρθωτα κατορθώτα. Αὐτὴν ἐπίμα καὶ ὁ μακάριος Δαυὶδ. Καὶ αὐτὸς ἔλεγε «Ἐπτά φορές κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας σὲ ἐδοξολόγησα διὰ τὰς δικαίας κρίσεις σου»²¹. Ὡς ἂν ὅμως ἕνας βασιλεὺς, θυσιζόμενος εἰς μυρία φροντίδας, καὶ πανταχοῦ περισιτώμενος παρεκάλει, τὸν Θεόν τόσοις φορές τὴν ἡμέραν, ποῖαν δὲκα ολογίαν ἢ συγγνωμὴν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς, ποῦ ἔχομεν τόσοις ὅνουν, ἐν δὲν τὸν ἱκετεύωμεν συνεχῶς, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται ν' ἀποκομίσωμεν τόσοις μέγα κέρδος. Διότι εἶναι ἀδύνατον, ὅπωςδῆποτε ἀδυνατοῦν, νὰ ἀμαρτήσῃ ποτὲ ἀνθρωπὸς ποῦ προσεύχεται μὲ τὴν ἀρμόζουσαν προθυμίαν καὶ παρακαλεῖ συνεχῶς τὸν Θεόν. Καὶ θὰ σὰς εἰπῶ ἀμέσως μὲ ποῖον τρόπον γίνεται αὐτό

19. Ῥωμ. 11, 14.
20. Ῥωμ. 11, 15, 16, καὶ 17.
21. Ψαλμ. 118, 164.

Αὐτός τοῦ ἐθέρμανε τὴν διάνοιάν του καὶ ἀνίστασε τὴν ψυχὴν του καὶ μετέφερε τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάλεσε τότε τὸν Δεσπότην του καὶ συγκοιμήθησε μαζί του διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του ἔκαστος τὸν παρεκάλεσε νὰ φωνῇ ἐδμενῆς καὶ ἐπεικῆς, ἀπὸ τὴν γνωρίμιάν του αὐτὴν μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀποδιώκει πᾶσαν βιωτικὴν μέριμναν καὶ πτεροῦται καὶ γίνεται ἄνωτερος ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα πάθη. Καὶ ἂν ἰδῇ ἔχθρον μετὰ τὴν προσευχὴν δὲν θὰ τὸν ἰδῇ πλέον σάν ἔχθρον. Καὶ ἂν ἰδῇ ὡραίαν γυναῖκα, δὲν θὰ ταραχθῇ ἀπὸ τὴν θέαν της, διότι παραμένει μέσα του τὸ πῦρ τῆς προσευχῆς καὶ ἀπωθεῖ κάθε ἄσπιον λογισμόν. 717 Α' Ἀλλά, ἐπεὶ δὲ σάν ἀνθρώποι τοῦ εἶμεθα, εἴσαι φυσικοὺς νὰ περιπέσωμεν εἰς ἀδιαφορίαν, ὅταν παρέλθῃ μία ὥρα καὶ δευτέρα καὶ τρίτη μετὰ τὴν προσευχὴν καὶ ἰδῇς, ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ σου ἐκ τῆς προσευχῆς θερμότης πρόκειται ὁρασίμῳ νὰ διαρρησθῇ, σπεῦσε ἀμέσως πάλιν εἰς τὴν προσευχὴν καὶ θερμάνε τὴν διάνοιάν σου, ποὺ εἶχε ψυχρανθῇ. Καὶ ἂν αὐτὸ τὸ κῆρυξ ὅλην τὴν ἡμέραν διαθερμαίνων τὰ ἐνδιάμεσα διαστήματα μὲ τὴν πυκνότητά της προσευχῆς, τότε δὲν θὰ ὁωσῇς ἀφορμὴν εἰς τὸν διάβολον νὰ ἐισέλθῃ σάν πολέμιος τῶν λογισμῶν σου. Καὶ αὐτὸ τοῦ κάμνομεν, ὅταν ἐτοιμάζωμεν τὸ πρόγευμα καὶ πρόκειται νὰ πῶμεν, θέτομεν δηλαδὴ πάλιν ἐπάνω εἰς τὴν ἐσχάραν τὸ θερμὸν ὕδωρ, ὅταν τὸ ἴδωμεν νὰ ἔχῃ κρυώσει, ὥστε νὰ ἀναθερμανθῇ ἀμέσως, τὸ ἴδωμεν νὰ κάμνωμεν καὶ ἐδῶ. Νὰ θέσωμεν δηλαδὴ τὸ στόμα εἰς τὴν προσευχὴν, ὡς εἰς ἀνθοεικὸς καὶ νὰ θερμάνωμεν τὴν διάνοιάν μας εἰς τὴν εὐλόθειαν, μισοῦμενοι τοὺς οἰκοδόμους. Διότι καὶ ἐκεῖνοι, ὅταν πρόκειται νὰ κτίσουν μὲ πλῆνθους, ἐξ αἰτίας τῆς σαβρότητος τοῦ οἰκοδομοῦ ὕλικου, σφίγγουν τὴν οἰκοδομὴν μὲ μακρὰ ξύλα, καὶ αὐτὸ δὲν τὸ κάμνουν κατὰ ἀρχαῖα διαστήματα, ἀλλὰ κοντὰ κοντὰ, ὥστε μὲ τὴν πυκνότητά τῶν ξύλων αὐτῶν νὰ καταστήσουν ἀσφαλεστέραν τὴν συναρμογὴν τῶν πλινθῶν.

Τὸ ἴδιον κάνε καὶ σὺ καὶ φρόντισε νὰ διαποτίσης ὁλας τὰς βιωτικὰς σου πράξεις μὲ τὴν συνέχειαν τῶν προσευχῶν ὥσάν νὰ τὰς συνκρατῇς μὲ ζυλίνους ἱμάντας, καὶ περιφράξῃς ἀπὸ πανταῶν τὴν ζωὴν σου. Ἄν λοιπὸν ἀνεργῇς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀκόμη καὶ ἂν πνεύσουν μυριοὶ ἀνεμοί, ὅτι ἂν ἐπέλθουν περσισμοὶ ἢ ἀθύμῳι ἢ μερικοὶ ἀτοποὶ συλλογισμοὶ ἢ διττήποτε ἄλλο δεινὸν δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ γκρεμίσῃ τὴν οἰκίαν ἐκείνην τοῦ εἶνα στερεω-

μένη μὲ πυκνὰς προσευχάς. Καὶ πῶς εἶνα δυνατόν, λέγει, ὁ ἄνθρωπος κοινωνικὸς, καθηλωμένος εἰς τὸ δικαστήριον, νὰ προσεύχεται τρεῖς ὥρας τὴν ἡμέραν καὶ νὰ τρέχῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν; Εἶναι δυνατόν καὶ πολὺ εὐκολόν. Διότι, καὶ ἂν δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ τρέξῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι δυνατόν νὰ σταθῇ ἐκεῖ πρὸ τῶν θυρῶν καὶ προσηλωμένος εἰς τὸ δικαστήριον νὰ προσευχηθῇ. Διότι ἡ προσευχὴ δὲν χρεάζεται τόσοσιν φωνὴν ὅσον διάνοιαν, οὔτε ὑψωμένους χεῖρας, ὡς ὅσον συγκλονισμένην ψυχὴν, οὔτε χειρονομίας, ἀλλὰ φρόνημα. Διότι καὶ αὐτὴ ἡ ἄνθρωπος δὲν εἰσηκούσθη ἐπεὶ δὴ ἀνέβιδε δυνατόν φωνὴν, ἀλλὰ ἐπεὶ δὴ ἦταν δυνατὴ ἡ ἐσωτερικὴ φωνὴ τῆς καρδίας της «διότι ἡ φωνὴ της», λέγει, «δὲν ἠκούετο καθόλου καὶ τὴν εἰσήκουσεν ὁ Θεός». 718 Τὸ ἴδωμεν ἔκαμνεν καὶ ἄλλοι πολλοὶ πολλὰς φορές καὶ ἐνῷ ἀπὸ μέσα ἐφώναζεν ὁ ἀρχὼν, ἠψηλαῦ, ἐ χειρονομῶν, ἐφαίνετο ἀφ' οὐρανόθεν οἰωνητοὶ πρὸ τῶν θυρῶν καὶ προσευχηθῆσαν προφέροντες κατὰ διάνοιαν ὁλίγας λέξεις, εἰσηλθεὶν καὶ τοῦ μετέδελαν καὶ τοῦ ἐπράυναν καὶ ἀπὸ ἄγριον τὸν κατέστησαν ἡμερον. Καὶ ἀπὸ τί ποτε δὲν ἠμποδίσθησαν, ὥστε νὰ προσευχηθῶν, οὔτε ἀπὸ τὸν τόπον. Ἐ οὔτε ἀπὸ τὸν καιρὸν, οὔτε ἀπὸ τὴν οἰκίαν.

Τὸ ἴδιον κάνε καὶ σὺ Στέναζε πικρῶς, ἀνθυμήσου τὰς ἁμαρτίας σου, στρέψε τὸ θέλημα σου πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰπε ἀπὸ μέσα σου· «ἐλέησον με ὁ Θεός» καὶ ἡ προσευχὴ σου ἔχει συντελεσθῇ. Διότι ἐκεῖνος ποὺ εἶπε «ἐλέησον», ἐπέδειξεν ἐξομολόγησιν καὶ ἀναγνώρισιν τὰ ἁμαρτήματα τοῦ. Διότι ἡ εὐσπλαχνία ἀνήκει εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς. 719 Α' Ἐκεῖνος ποὺ εἶπε «ἐλέησον με», ἔλαθεν ἤδη συγχωρῆσαι τῶν ἁμαρτιῶν του. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἠλεήθη ἀπὸ τὸν Θεόν, δὲν τιμωρεῖται. Αὐτὸς ποὺ εἶπε «ἐλέησον με», ἐπέτυχεν τὴν ὁσολογίαν τῶν οὐρανῶν. Διότι αὐτόν, ποὺ θὰ τὸν ἐλεήσῃ ὁ Θεός, δὲν τὸν ἀπαλλάσσει μόνον ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀξιώνει ν' ἀπολαύσῃ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ. Ἄς μὴ προφασίζωμεθα λοιπὸν λέγοντες ὅτι δὲν ὑπάρχει πλησίον ναὸς διὰ νὰ προσευχηθῶμεν. Διότι ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατέστηρεν ἡμᾶς τοὺς ἰδίους ναοὺς τοῦ Θεοῦ, ἂν ἀγρυπνώμεν, ὥστε ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἔχομεν μεγάλην εὐκόλῃν εἰς τὴν προσευχὴν. Διότι καὶ ἡ λατρεία μας δὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ, ὅποια ἦσαν εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς, μὲ πολλὰ αἰ-

σθέντον δηλαδή χαρακτήρα και μεγάλην προετοιμασίαν. **Β** Πραγματικά, εκεί ὁ προσευχόμενος ἔπρεπε νὰ ἀνεῖθῃ εἰς τὸ ἱερόν, καὶ νὰ ἀγοράσῃ τρυφάνα, νὰ χρησιμοποιοῖ ξύλα καὶ φωτιά, νὰ λάθῃ μάχαιραν καὶ νὰ παρασταθῇ εἰς τὸν θυμὸν καὶ πολλὰς ἄλλας ἐπιταγὰς νὰ ἐκτελέσῃ. **Γ** Ἐδῶ δὲ μὴν εἰς ἡμᾶς δὲν ἀπατεῖται τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ ὅπου καὶ ἂν ἐδρασκώμεθα, ἔχεις μαζί σου τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὴν μάχαιραν, καὶ τὸ σφάγιον, διότι εἶσαι. οὐ δὲ ἴσως καὶ ἱερεὺς καὶ θυσιαστήριον καὶ σφάγιον. **Δ** Ὅπου λοιπὸν κι' ἂν εὐρεθῇς, δύνασαι νὰ στήσῃς τὸν θυμόν, ἀρκαί μόνον νὰ ἐπιδείξῃς ἀγρυπνὸν θέλησιν καὶ δὲν σὲ ἐμποδίζῃ. καθόλου ὁ τόπος, οὔτε ὁ καιρὸς, ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν κλίνῃς τὰ γόνατα, καὶ ἂν δὲν κυττήσῃς τὸ στήθος καὶ ἂν δὲν ὑψώσῃς τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ ἐπιδείξῃς μόνον θερμὴν διάνοιαν. ἔχεις ὁλοκληρώσει τὴν προσευχὴν. **Ε** Δύνασαι ἀκόμη καὶ γυναικα, πού κρατεῖ τὴν ῥοκάν τῆς ἡ ὑφαίνει νὰ ὑψῶν νοσερῶς τὸ βλέμμα τῆς εἰς τὸν οὐρανόν καὶ νὰ καλέσῃ με θερμὴν τὸν Θεόν. Δυνάται καὶ ἀνθρωπος, πού εισέρχεται εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ βαδίζει μόνος του, νὰ κάμῃ ἔκτενεις προσευχάς. Καὶ ἄλλος, πού κάθεται εἰς τὸ ἐργαστήριον καὶ ῥάπτει, δέρματα δύναται ν' ἀφ' ἐρῶν τὸ πνεῦμα τοῦ πρὸς τὸν Κύριον. **Ο** δοῦλος, καὶ ὅταν ψυγίῃ, καὶ ὅταν ἀνεβαίνει ἢ καταβαίνει καὶ ὅταν ὑπηρετῇ εἰς μαγειρεῖον, δύναται νὰ κάμῃ προσευχὴν ἔκτενῃ καὶ ἀγρυπνῶν. ἂν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μεταβῇ εἰς ἐκκλησίαν. **Θ** Θεὸς δὲν ἐντρέπεται διὰ τὸν τόπον, "Ἐνὰ μόνον ζητεῖ, διάνοιαν θερμὴν καὶ ψυχὴν σωφρονούσαν.

Δ Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραιτήτοι χειρονομία, οὔτε τόπος, εἰδικαὶ οὔτε κατάλληλοι περιστάσεις, ἀλλὰ ἐκεῖνο πού χρεάζετα εἶναι γενναίον καὶ ἀγρυπνὸν φρόνημα σοῦ λέγω, ὅτι, ὁ Παῦλος, ἐνῶ εὐρισκετο εἰς ὑπὲρ κατὰκλιν ἐντὸς τοῦ δουλίου τοῦ ἡτο διεμῶν εἰς τοὺς πόδας τοῦ) ἐπειδὴ προσηχηθῇ με προθυμίας καὶ θερμῶν, ἔσε σε τὸ δευωτήριον καὶ ἐσαλίνσε τὰ θυμέλα καὶ ἔδρασε τὸν δεσμοφύλακα καὶ τὸν ὠδήγησε κατὰ τὴν εἰς τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν. **23** **Ο** Ἐξέκλινε πάλιν γὰρ νὰ ἴσῃται δοθῇς, οὔτε νὰ κλίνῃ τὰ γόνατα, ἀλλὰ εἰς ὑπὲρ κατὰκλιν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ ἐξ αἰτίας τῆς ἀσθενείας τοῦ ἐσπλάσθαι πρὸς τὸν τοῖχον καὶ **Ε** ἐπειδὴ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ με θερμὴν καὶ με σώφρανα

23. Πρὸς Πρὸς 1^η 12

ψυχὴν, ἐπέτυχεν ν' ἀνακληθῇ ληθεῖσα ἀπόφασιν, ἀπέσπασε μεγάλῃ δύναμι ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ἐπανεῦρε τὴν οὐσίαν τοῦ. **24** Καὶ δύναται τις νὰ τὰ παρατηρήσῃ αὐτὸ διὰ μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις ἁγίων καὶ μεγάλων ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς περιπτώσεις πονηρῶν. Καὶ πραγματικά, ὁ ληστής δὲν ἐσπλάσθαι εἰς τὸν οὐρανόν, οὔτε ἐκλινε τὰ γόνατα, ἀλλὰ ἐπενεῖς τὴν θάλασσαν τῶν οὐρανῶν. **25** Ἄλλος εὐρίσκειτο εἰς τὸν βορβορὸν καὶ τὸν λάκκον, ἄλλος εἰς τὸν λάκκον μαζί με θηρία. **26** Ἄλλος μέσος εἰς αὐτὴν τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους, καὶ με τὴν παρακλήσιν τῶν πρὸς τὸν Θεὸν διέλευσαν ὅλα τὰ ἐπικείμενα δεινὰ καὶ ἀπάσπασαν τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ. **27** Καὶ λέγων αὐτὰ δὲν παύω νὰ σὰς παρακαλῶ νὰ μεταβαίνετε συχνὰ εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν σας νὰ προσευχεσθε με πολλὴν ἡσυχίαν, καὶ νὰ γονατίζετε προσεκτικὰ καὶ νὰ ὑψώσετε τὰς χεῖρας σας. **Ε**άν ὅμως, ἐπεὶ ἐξ αἰτίας τῆς περιστάσεως ἢ τοῦ τόπου εὐρεθώμεν μεταξύ πολλῶν ἄλλων, νὰ μὴ ἐγκαταλείψετε διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὰς συνηθεῖς προσευχάς σας, ἀλλὰ νὰ προσευχεσθε καὶ νὰ παρακαλῇτε τὸν Θεόν κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ἀνέφερα εἰς τὴν ἰδικὴν σας ἀγέτην, διότι δὲν πρόκειται νὰ λάβετε ὁλγωτέρα ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς προσευχῆς.

Β Αὐτὰ τὰ εἶπα, ὅχι διὰ νὰ χειροκρατήσεται καὶ νὰ θαυμάσεται, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ ἐφαρμόσεται εἰς τὴν πρᾶξιν καὶ νὰ καλύπτει τὸν χρόνον τῆς νυκτός καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐργασίας με προσευχάς καὶ δεήσεις. **Α**ν ἔτι, ρυθμιζώμεν τὰ πράγματα πού μᾶς ἀφαιροῦν, καὶ τὸν παρὸν τὰ βίον θά τὸν διέλθωμεν με ἀσφάλειαν, ἀλλὰ θὰ ἐπιπυχωμεν καὶ τὴν θάλασσαν τῶν οὐρανῶν. Τὴν ὅποιαν εὐχαρίσται νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι με τὴν χάριν καὶ τὴν φανέρωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ἀνέκει ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα μαζί καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

24. Πρὸς Α' Θεοῦ 20 12

25. Πρὸς Λουκ 20, 42 48.

26. Πρὸς Α' Θεοῦ 20 12

Ο ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΜΠΤΗ

ΠΡΟΣ ΕΚΚΗΝΟΥΣ ΠΟΥ ΕΡΙΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΜΟΝΟΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ, ΚΑΙ ΤΙ ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΗΜΑΙΝΕΙ ΕΟΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΕΚΚΗΝΟΥΣ ΠΟΥ ΜΕΜΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΝΟΙΑΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΝΕΙΝΑΙ ΓΝΑΡΘΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΠΑΟΥΣΙΟΙ ΚΑΙ ΨΥΧΟΙ ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΠΕΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΚΡΗΞΙΜΟΤΑΤΗ ΚΑΙ ΟΤΙ ΔΑΝΤΟΥ ΠΑΡΕΚΒΗ ΠΕΡΙΣΒΟΤΕΡΑΝ ΑΠΟΔΑΞΕΙΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΠΑΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΝΑΝ.

"Όπως φαίνεται, χωρίς αποτέλεσμα παρεκάλεσα τους προσελθόντας κατά την προηγούμενη σύναξιν, να μείνουν εἰς τὴν πατρικὴν τῶν οἰκίαν Δ καὶ νὰ μὴ προσέρχωνται καὶ ἀποχωροῦν πάλιν μαζί με ἐκείνους, τοῦ ἐμφανίζοντα, εἰς τὴν ἐκκλησίαν μόνον ὅταν εἶνα ἑορτὴ. Μᾶλλον ὅχι ἄσκοπα Διότ καὶ ἂν καίνας ἀπὸ αὐτοῦ δὲν ἐπέσθη εἰς τὰ λεγόμενα μου, ὁ μισθός μου παραμένει ἀκέραιος καὶ ἔχω πλήρη τὴν ἀπολογίαν πρὸς τὸν Θεόν Δ· αὐτὸ ὁ ὁμολῶν, εἴτε προσέχε κανένας, εἴτε δὲν προσέχει, πρέπει νὰ ρίπτῃ τοὺς σπόρους καὶ νὰ καταθέτῃ τὸ ἀργυρίου, ὥστε ὁ Θεὸς νὰ μὴ ζητῇ ἀπὸ αὐτὸν λόγον, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς τραπέζιτας. Πράγμα τὸ ὅποιον ἔκανα καὶ ἐγώ, διότ, ἤσκησα ἐλεγχόν, ἐπιτήμησα, παρωτρύνα, ἐνουθέτησα Ἡ Πραγματικά, ἀνέφερα καὶ τὸν υἱόν τοῦ κατέφαγε τὴν περιουσίαν καὶ ἐπαυθῆναι εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, καὶ ἐπρόσθεσα ἐπίσης καὶ δλὴν τὴν ταλαπωρίαν καὶ τὴν πείναν καὶ τὴν ἐντροπὴν καὶ τοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ποὺ ὑπέμενε εἰς τὴν ξένην γῆν διότ, ἤθελα νὰ τοὺς καταστήσω σωφρονιστότερους μετὰ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ. Καὶ δὲν ἐσταμάτησα τὸν λόγον ἐδῶ, ἀλλὰ ἔθεξα καὶ τὴν φιλοστοργίαν τοῦ πατρὸς Δ· αὐτοὺς χωρὶς νὰ ζητήσω ἀπὸ αὐτοὺς εὐθύνας δ' ἂν τὴν διαφορίαν τῶν ἀπευαντιστῶν μάλιστα τοὺς ἐξέθηκα μετὰ ἀνοκτὰς ἀγκάλας ¹⁴⁰ Α καὶ τοὺς ἐσυγχωρήσα διὰ τὰ σφάλματά των ἤνοιξα τὴν οἰκίαν καὶ πινέθουσα τράπεζαν, καὶ τοὺς ἐντυσα μετὰ τὴν στολὴν τῆς διδασκαλίας καὶ ἐπρόσφερα εἰς αὐτοὺς καθὲ ἑλλην περὶ

¹ Ἐν τῇ τῇ παραβολῇ τοῦ ἀνθρώπου οὗ. περὶ τοῦ ἀνθρώπου 15 11 ἐξῆς

ποίησιν. Ἐκείνοι ὅμως δὲν ἐμνήθησαν τὸν υἱόν, οὐτε κατεδίκασαν τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν, οὐτε ἐμείναν ἔπειτα εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἀλλὰ πάλιν ἀπεκόκρτησαν. Σεῖς λοιπὸν, ποὺ εὐρασκεσθε πάντοτε μαζί μας, ὡς θεωρήσετε χρέος σας νὰ τοὺς ἐπαναφέρετε καὶ νὰ τοὺς πείσετε νὰ μετέχουν μαζί με ἡμᾶς εἰς καθὲ σύναξιν ἑορταστικὴν. Διότ, ἂν καὶ ἐπέρασεν ἡ Πεντηκοστή, ἡ ἑορτὴ ὅμως δὲν ἐπέρασε Διότ, καθὲ σύναξις εἶνα ἑορτὴ. Ἀπὸ ποῦ γίνεται, φανερόν αὐτὸ Ἀπὸ τοὺς ἰδοὺς τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ, ποὺ λέγει Β «Διότ, ὅπου εἶνα δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι δ' ἐμὲ καὶ ὁ ἀσκοτοὺς συμφωνοῦς πρὸς τὸ θέλημά μου, ἐκεῖ εἶμαι καὶ ἐγὼ μετὰς των διὰ νὰ εἰσακούω, ἐμπνέω, ἡδυνῶ καὶ φυλάττω αὐτοὺς.» Καὶ ὅταν ὁ Χριστὸς εὐρίσκεται μετὰς των συγκεντρωμένων, ποῖαν ἄλλην ἀπόδειξιν μεγαλυτέραν ζητεῖς διὰ τὴν ἑορτήν.

"Όπου ὑπάρχει διδασκαλία καὶ προσευχὴ ὅπου ὑπάρχουν εὐλογίαι τῶν πατέρων καὶ ἀκρόασις τῶν θεῶν νόμων, ὅπου ὑπάρχει σύναξις ἀδελφῶν καὶ σύνδεσμος γνησίας ἀγάπης, ὅπου ὑπάρχει ἐπικοινωνία μετὰ τὸν Θεόν καὶ συνομιλία τοῦ Θεοῦ μετὰ ἀνθρώπους, πῶς εἶνα δυνατόν νὰ μὴν ὑπάρχῃ ἐκεῖ ἑορτὴ καὶ πανηγυρς. Πραγματικά, τὰς ἑορτάς δὲν τὰς καθιερώνει συνθήκας τὸ πλῆθος, ἀλλὰ ἡ ἀρετὴ τῶν συγκεντρωμένων. Δὲν τὰς συνθέτει ἡ πολυτέλεια τῶν ἐνδυμάτων, ἀλλὰ ὁ καλλωπισμὸς τῆς ἐυλαθείας. Ὅχι ἡ πλοουσία τράπεζα τῶν φαγητῶν, ὁ ἀλλὰ ἡ φροντίς διὰ τὴν ψυχὴν. Διότ, μεγίστη ἑορτὴ εἶνα ἡ ἀγαθὴ συνείδησις. Καὶ ὅπως εἰς τὰς κοσμικὰς πανηγύρεις δὲν μισθάνεται τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς αὐτοὺς ποὺ δὲν ἔχε νὰ φορέσῃ λαμπρὸν ἐνδυμα, οὕτε ν' ἀπολαύσῃ μίαν πλουσιωτέραν τράπεζαν, ἀλλὰ ζῇ εἰς τὴν πείναν καὶ τὴν πίναν καὶ εἰς τὰ ἔσχατα κακὰ καὶ, ὅταν ὀλέπῃ δλὴν τὴν πόλιν νὰ χορεύῃ, αὐτοὺς τὸσον περισσότερον ποιεῖ καὶ ὑποφέρει, ὅσον ὀλέπει τοὺς ἄλλους νὰ χαίρουνται τὰς ἀπολαύσεις καὶ αὐτοὺς νὰ στερεῖται τῶν πάντων. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει πλοῦτην καὶ ἀπολαύσεις καὶ δύναται ν' ἀλλάξῃ καθημερινῶς περιβολὴν καὶ χαίρεται τὴν μεγάλην του εὐμάρειαν, καὶ ἂν δὲν εἶνα καθὼς ἑορτῆς, Δ αὐτοὺς αἰσθάνεται ὅτι ἑορτάζει, ἔτσι λοιπὸν συμβαίνει καὶ μετὰ τὰ πνευματικά πράγματα. Βηλαδὴ αὐτοὺς τοῦ ζῆ μετὰ καίροισιν καὶ ἀρετῇ, καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἑορτὴ, αὐτοὺς

εορτάζει και απολαμβάνει. την καθάρων ήδονην της συνεδήσεως. Ενώ αυτός που ζή μέσα εις την αμαρτίαν και την πονηρίαν και έχει δεδαρμεν την συνεδήσιν του από πολλά κακά, ακόμη και όταν γίνεται εορτή, αυτός είναι, περισσότερο από όλους άνευ εορτής. "Ωστε δυναμέθα, αν θέλωμεν να εορτάζωμεν κάθε ημέραν, αν φροντίζωμεν διά την αρετήν και φυλάττωμεν καθάρων την συνείδησιν.

Πραγματικά, κατά τί είναι, ανωτέρα ή περασμένη συγκέντρωσις από την τωρινήν. Δεν υπερέχει μόνον κατά τον θόρυβον και την ταραχήν και εις τίποτε άλλο. Ε Διότι, όταν ή απόλαυσις των αγίων μυστηρίων και ή κοινωνία των πνευματιών αγάθων, όπως είναι ή προσευχή και ή ακρόασις και ή εύλογία, και ή αγαπή και όλα τα άλλα, όταν λοιπόν ή απόλαυσις όλων αυτών είναι ή ίδια και σήμερα, αυτή ή ημέρα δεν θα είναι καθόλου κατωτέρα από εκείνην, ούτε διά σάς, ούτε δι' έμέ των όμιλούντων. Διότι οι ίδιοι που μās ήκουσαν τότε, θα μās άκούσουν και τώρα. Και όσο, δεν είναι παρόντες τώρα, ούτε τότε ήσαν παρόντες, αν και εφαινοντο ότι σωματικώς ήσαν παρόντες. Δεν άκούουν τώρα. Άλλά μάλλον ούτε τότε ήκουον. 741 Α. αλλά ήνώχλου και εκείνους που ήκουον, προκαλούντες θόρυβον και ταραχήν. "Ωστε δι' έμέ τό έκκλησίασμα ήτοι ίσον και τότε και τώρα, και ή συναξίς των άκροατών ή ίδια και αυτή ή προοσια δεν είναι καθόλου μικρότερα από εκείνην. Άλλά, αν χρειάζεται να ειπω και κάτ παράδοξον, αυτή ή συναξίς έχει κάτ περισσότερο από εκείνην, καθ' όσον και ή όμλία γίνεται άνευ παραχής, και ή διασκαλία είναι άδόρυδος, και ή ακρόασις γίνεται με περισσότεραν προσοχήν, ό ότ κανένας θόρυβος δεν έχλει την ακοήν μας.

Αυτά τά λέγω όχι διά να προσβάλω τό πλήθος των ανθρώπων που συγκεντρώθηκε τότε, αλλά διότι θέλω να σάς πείσω να μη στενοχωρησθε ούτε να είσθε κατηφείς έτε δη σήμερα οι συγκεντρωμένοι είναι όλίγοι. Β. Διότι δεν θέλωμεν να βλέπωμεν εις την έκκλησίαν πλήθος σωμάτων, αλλά πλήθος άκροατών. Άποῦ λοιπόν και τότε και τώρα παρακάθονται οι ίδιοι συνήτι τινόνες, και έχω με την ίδίαν προθυμίαν και σήμερα θα σάς παραστήσω την ταπεινάν έπαυσόμηνος εις τό θέμα, τό όποιον μās διέκοψιν ή έσοτή. Διότι, όπως θα ήταν άκαρον διαρκούσης της Πεντηκοστής να συνεχίσωμεν τό προηγούμενον θέμα χωρίς να όμολήσωμεν διά τά αγαθά, που μās έδόθη-

σαν κατ' εκείνον τον καιρόν, έτσι και τώρα, που έπέρασεν ή Πεντηκοστή, θα αναλάβωμεν επ' καιρώς την συνέχισιν του θεματός μας, εννοω εκείνην την ιστορίαν της Άωνης. Ο Διότι δεν πρέπει να μās άτασχαλή αν είναι πολλά όσα έλεχθήσαν και αν ήσυχολήθωμεν με αυτά επί πολλας ημέρας, αλλά εάν εφθασαμεν εις τό τέλος του θεματος. Και πραγματικά, εκείνο, που εύρηκαν ένα θησαυρόν ακόμη και αν λάθουν άπειρα χρήματα, δεν απομακρύνοντα από αυτόν, πριν τον εξαντλήσουν ολοκληρον. Διότι ή φύσις του πράγματος τους ώθει όχι άπλως να λάθουν πολλά, αλλά να μη άφισουν τίποτε. Αν τώρα εκείνοι που έχουν την μανίαν των χρημάτων, επιδεκνύνουν τόσην φροντίδα διά πράγματα που χάνονται και δεν μένουν, πολύ περισσότερο πρέπει να κάνωμεν ήμεές αυτό διά τους θεious θησαυρούς και να μη απομακρυνθώμεν. Έως ότου εξαντλήσωμεν ό τι φαίνεται. Ο και είπα ό.τι φαίνεται, έπειδή είναι αδύνατον να εξαντλήσωμεν όλον τον θησαυρόν. Διότι ή δύναμις των θεϊων νοημάτων είναι, πηγή που αναβλύζει διαρκώς, χωρίς ποτέ να σταματά ούτε να εξαντλήται.

Άς μη αποκάμωμεν λοιπόν. Διότι ο λόγος μας δεν είναι περι. άσημάντων πραγμάτων, αλλά περι. προσευχής, που άποτελεί την ιδικήν μας έλπίδα. Η προσευχή με την όποιαν ή στεραι νυναικα έγινε μητέρα, και ή άτεκνος έγινε πολύτεκνος και ή καταλυτημένη έγέμισε χαρά. Η προσευχή, με την όποιαν ή ανάτηρος φύσις διαρρυθότο, και ή αποκλεισμένη μήτρα ήνωγε και όλα τά δδύματα ένινοντο δυνατά. Ε. Δι' αυτό άς τά διερευνώμεν όλα όλίγον κατ' όλίγον, αναπτύσσοντες τους λόγους ένα προς ένα, ώστε να μη μās διαφυγή, αν είναι δυνατόν, και τό ελάχιστον. Δι' αυτόν άκρως τον λόγον άφιερωσαμε δύο ολοκληρους όμιλίας εις δύο μόνον ρήσεις, εις την πρώτην δηλαδή, ή όποία λέγει κή λυπημένη και κλονισμένη καρδιά μου έστερεώθη με την δύναμιν και την γυν του Κυρίου και εις την άλλην, την επομένην ή όποία λέγει "Εξυψώθη ή δύναμις μου δ-α του Θεού μου". 742 Α. Ετόμενον λοιπόν είναι να έλθωμεν τώρα εις την τρίτην ρήσιν.

Πόσα είναι. «Τό στόμα μου ήνοιξε διάπλάτα έναντίον των έχθρών μου. Είμα γεμάτη χαράν από την σωτήριον δύναμιν του Κυρίου». Προσέχετε την ακρίβειαν της

λέξεως. Δὲν εἶπε ἡκονίσθη τὸ στόμα μου ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μου. Διότι δὲν εἶχε προετοιμασθῇ διὰ ὁρέας καὶ κλεισμούς, οὔτε δι' ὀνειδισμούς καὶ κατηγορίας, ἀλλὰ διὰ παραινέσεων καὶ συμβουλῶν, πρὸς δόξα καὶ νοῦθεσίαν. Διὰ τοῦτο δὲν εἶπε ἡκονίσθη ἡ γλῶσσα μου ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μου, ἀλλὰ εἶπε ἤνοιξε διάπλτατα. Ἀπηλάυσα, λέγει, τὴν ἀνεσιν, τώρα δύναμαι νὰ ἀμιλῶ ἐλευθέρως. Β. Τώρα ἀπέρριψα τὴν ἐντροπὴν καὶ ἐπανήλθα εἰς τὴν παρηγοίαν. Καὶ οὔτε ἐδῶ ἀπέφερε ὀνομαστικῶς τὴν ἀντίβλητον γυναῖκα, ἀλλὰ μὲ τὸν ἀπροσδιόριστον τρόπον ἐκφράσεως, κατὰ κάποιον τρόπον μὲ προσωπεῖον, κατέκρυψε ἐκεῖνην, ποῦ τόσον πολὺ τὴν ἐλυπησεν. Δὲν εἶπεν αὐτὸ που λέγουσι πολλοὶ γυναῖκες. Τὴν κατήσχυνεν ὁ Θεός, συνέτριψε καὶ κατενίκησε αὐτὴν τὴν μιᾶν καὶ ἀλαζονικὴν καὶ καυχῆσιόλογον. Ἀλλὰ εἶπεν ἀπλῶς, «Ἦνοιξε διάπλτα τὸ στόμα μου ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μου. Εἶμα, γράμμι χαρὰν ἀπὸ τὴν σωτήριον δύναμιν τοῦ Κυρίου». Πρόσεχε νὰ ἴδῃς πῶς διατηρεῖ τοῦ Ἰ.ου κανόνα εἰς ὅλην τὴν προσευχὴν. Ὅπως δηλαδὴ ἔλεγεν εἰς τὴν ἀρχήν. C. Ἡ λυπημένη καὶ κλονισμένη καρδίᾳ μου ἐστερεώθη μὲ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου. Ἐξυψώθη ἡ δύναμις μου διὰ τοῦ Θεοῦ μου τὰ στόμα μου ἤνοιξε διάπλτα ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μου, εἶται καὶ ἐδῶ λέγει «Εἶμαι γεμάτη χαρὰν ἀπὸ τὴν σωτήριον δύναμιν τοῦ Κυρίου». Δὲν λέγει ἀπλῶς «ἐν σωτηρίᾳ», ἀλλὰ «ἐν σωτηρίᾳ σου». Δὲν χεῖρω καὶ ἀγάλλομαι, λέγει, ἐπειδὴ ἐσωθην, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐσωθην μὲ τὴν δύναμιν σου. Τοιαῦτα εἶναι αἱ ψυχὰι τῶν ἁγίων. Περισσότερον ἀπὸ τὰ δῶρα χαίρουσι δὲ τὸν Θεόν, τοῦ ἔδωκε τὰ δῶρα. Διότι δὲν τὸν ἀγαποῦν δὲ τὰ δῶρα, ἀλλὰ ἀγαποῦν ἐκεῖνα ἐξ αἰτίας τοῦ. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι γνώρισμα εὐγνωμόνων δούλων, τὸ νὰ θέτουν τὸν Δεσπότην εἰς ἀνωτέραν μοῖραν ἀπὸ τὰ ἰδικὰ τῶν.

Αὐτὰ τὰ αἰσθήματα ὅς ἔχουμεν καὶ ἡμεῖς, σὺς παρακαλῶ. D. Καὶ εἰ ἀμαρτήσωμεν, νὰ μὴ ὑποφέρωμεν ἐπεὶ διὰ τιμωροῦμεθα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐξωργίσαι τὸν Κύριον. Καὶ εἰ ζῶμεν ἐν ἡμέρᾳ νὰ μὴ χαίρωμεν διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐφανήκαμε ἄρεστοι εἰς τὸν βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν. Διότι εἰ εἶνα σφεδρῶν καὶ νοινεχῆ, τὸ νὰ συγκρονηθῇ μὲ τὸν Θεόν εἶναι φοβερωτερον ἀπὸ ὅλην τὴν κόλασιν, ὅπως ἀκριβῶς τὸ νὰ ἀρέσῃς εἰς τὸν Θεόν εἶναι ποθητότερον ἀπὸ ὅλην τὴν βασιλείαν. Καὶ μὴ ἀπορήσης, ἐπειδὴ πρέπει νὰ συμπεριφερωμεθα πρὸς τὸν Θε-

ὸν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀφοῦ καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πολλοὶ τηροῦν αὐτὴν τὴν στάσιν. Πολλὰς φορές ἔχομεν γυναικοὺς ἰοὺς. Καὶ εἰ τοὺς πικράνωμεν παρὰ τὴν θέλησιν μας, αὐτοτιμωρούμεθα καὶ βασανίζομεθα. Τὰ ἰδιὸν κάμνομεν καὶ μὲ τοὺς φίλους μας. E. Ἐάν τώρα εἰς τὴν περιπτώσιν τῶν φίλων καὶ τῶν υἱῶν νομίζωμεν, ὅτι τὸ νὰ λυπησώμεν ἐκεῖνους εἶναι πολὺ χερότερον ἀπὸ τὸ νὰ τιμωρηθῶμε ἡμεῖς, τότε πρέπει νὰ ἰσχύη αὐτὸ πολὺ περισσότερον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Θεοῦ καὶ πρέπει, νὰ νομίζωμεν ὅτι εἶναι χειρότερον ἀπὸ ὅλην τὴν κόλασιν τὸ νὰ κάμωμεν κάτι ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ δὲν φαίνοντα εἰς αὐτὸν ἀγαθὰ. Τοιαῦτα ἦσαν ὁ μακάριος Παῦλος καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν «Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι οὔτε τὰ τέγματα τῶν οὐρανῶν πνευμάτων, οὔτε οἱ ἀγγελοὶ ἐβλαδὴ, οὔτε αἱ δυνάμεις, ἀλλὰ οὔτε αἱ περιστάσεις καὶ τὰ γεγονότα τοῦ παρόντος, οὔτε μέλλοντα γεγονότα, οὔτε αἱ ἐνδοξαὶ ἐπιτυχίαι, ποὺ ὕψωνουν τὸν ἀνθρώπου πολὺ, οὔτε αἱ ἀδοξαὶ ταπεινώσεις, ποὺ τὸν καταρρίπτουν εἰς μεγάλα θάλα, οὔτε ὅποιαδήποτε ἄλλη κτίσις διαφορετὴ ἀπὸ αὐτὴν ποὺ βλέπομεν, θὰ ἡμπορέσῃ νὰ μᾶς χωρίσῃ καὶ νὰ μᾶς ἀπομακρυνῇ ἀπὸ τὴν ἀγάπην, τὴν ὅποιαν μᾶς ἔδειξεν ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ ἡσοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας καὶ ἡ ὅποια μᾶς κρατεῖ στενὰ συνδεμένους μᾶς τοῦ καὶ ἰδιαιτέρως προσπατευομένου του»¹. Καὶ ἡμεῖς, ὅταν μακαρίζωμεν τοὺς ἁγίους μάρτυρας² A. τοὺς μακαρίζομεν πρώτον διὰ τὰ τραύματα ποὺ ἐδέχθησαν καὶ μετὰ διὰ τὰ θραβεῖα. Πρῶτον διὰ τὰς πληγὰς καὶ κατόπιν δὲ τοὺς στερήτους. Διότι τὰ θραβεῖα προτρέχονται καὶ ὀφιστάνται ἀπὸ τὰ τραύματα καὶ οὐκ. τὰ τραύματα ἀπὸ τὰ θραβεῖα.

Ἔτσι καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἔλαρε διὰ τὰ λυπηρὰ ποὺ τοῦ συνέβαιναν γὰρ τὸ Χριστὸν μάλλον παρὰ διὰ τὰ ἀναθὰ ποὺ τὸν ἀνέμεναν. Καὶ ἐφώνησε λέγων «Χαίρω διὰ τὰ πειθήματα ποὺ ὑποφέρω, διὰ τὴν σωτηρίαν σας»³. Καὶ πάλιν «Δὲν καυχώμεθα μόνον διὰ τὴν δόξαν ποὺ ἐλπίζομεν, ἀλλὰ καυχώμεθα καὶ διὰ τὰς θλίψεις»⁴. Καὶ πάλιν «Ἐἴνα δὲ ἀπόδοσις σωτηρίας αἰωνίας διὰ σᾶς, ὅτι εἰς σᾶς ἐδόθη ἡ χάρις, οὐκ ἴσους μόνον τὸ νὰ πατεύετε εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ πάσχετε ὑπὲρ τοῦ

¹ 2 Κορ. 12, 30 Ἀπ.

² Ρωμ. 1, 24.

³ 1 Κορ. 15, 3.

⁴ 1 Κορ. 15, 3.

ἀνάστατος τοῦ Χριστοῦ»⁷ Ἐ Πραγματικά, εἶναι μεγίστη χάρις νὰ ἀβιωθῇς νὰ πάθῃς κατ' ἐὰν τὸν Χριστόν, ἀφοῦ ἀμέσως τὸ στεφάνι εἶναι ἡτοιμασμένον καὶ ἡ ἀμοιβὴ ἀπὸ τὴν μελλοντικὴν ἀνταπόδοσιν δὲν θὰ εἶναι μικρότερα. Καὶ αὐτὸ τὸ γνωρίζουν ὅσοι ἔρασαν ν' ἀναπούν τὸν Χριστόν γυνῆς καὶ θερμῶς.

Τοιαυτὴ ἦταν καὶ ἡ γυναῖκα αὕτη, ἡ ὅποια ἠσθάνετο θερμὸν πόθον διὰ τὸν Χριστόν καὶ διακαῆς φιλτρον διὰ τοῦτο ἔλεγε «εἰμαι, γεμάτη χαρὰν ἀπὸ τὴν σωτήριον δύναμιν τοῦ Κυρίου». Διότι, αὕτη δὲν εἶχε τίποτε κοινὸν μὲ τὴν γῆν, ἀλλὰ κατεφρόνει κάθε ἀνθρωπίνην δοξάειαν καὶ εἶχε περνωθῇ μὲ τὴν χάριν τοῦ Πνευματος καὶ ἦταν μεταρρωμένη καὶ δ' ὅλα ἀπεδίωκε πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐζητεῖ τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τὰ ἐπιτεκνέμενα δεινὰ Ὡς Πραγματικά, ἐγνώριζεν, ἐγνωρίζε καλά, ὅτι τὰ ἀνθρωπίνα, ὅποια καὶ ἂν ἦσαν, μὴοῦνται τὴν φύσιν αὐτῶν ποὺ τὰ ἔδωσαν. Διότι χρειάζεσθαι εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις τὴν ἀνωθεν συμπαράστασιν, ἂν δεδωκεν πρόκειται νὰ στηριχθῶμεν ἐπὶ ἀσφαλοῦς ἀγκύρας. Δὲν αὐτοῦ καὶ κατέφυγε πρὸς αὐτοῦ δι' ὅλα καὶ, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν χάριν, ἔχαιρε περισσώτερον διὰ τὸν δωρητὴν καὶ ἔλεγεν εὐχαριστοῦσα «Δὲν ὑπάρχει, ἀπολυτῶς κανένας ἄλλος ἅγιος, ὅπως εἶναι ὁ Κύριος, οὔτε κανένας ἄλλος δίκαιος ὅπως εἶναι ὁ δίκαιος Θεός μας. Δὲν ὑπάρχει κανένας ἄλλος ἅγιος, πλην αὐτοῦ οὗ Κύριος»⁸ Διότι ἡ κρίσις του εἶναι χωρὶς προκατάληψιν, καὶ ἡ ἀπόφασίς του εἶναι καθαρὰ καὶ ἀδιέδλητος. Εἶδες σκέψ' ἡ ψυχῆς ἐγνωσμένος. Ὡς Δὲν εἶπε πρὸς τὸν αὐτὸν της. Τί μέγα μοῦ ἐδόθη. Τί περισσώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Αὐτὸ ποὺ ἡ ἀντίζηλος τὸ ἔλαβε πρὸ πολλοῦ καὶ ἐν ἀφθονίᾳ, ἐγὼ τὸ ἔλαβα ὕστερα ἀπὸ πολλὸν χρόνον, μὲ κόπον καὶ δάκρυα καὶ ἰκεσίαι καὶ μὲ πολλὴν μοχθὸν Ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶχε ὁρθεῖς πεποθῆσαι διὰ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ δὲν ζητᾷ ἀπὸ τοῦ Κυρίου εὐθύναις δ' αὖτὰ τὰ γενόμενα, πρᾶγμα ποὺ κάνουν πολλοὶ ἀνθρώποι καὶ κρίνουν τὸν Θεὸν κάθε ἡμέραν. Καὶ ὅν ἰδοὺν ἄλλον μὲν νὰ πλουτῇ ἄλλου δὲ νὰ πένεται, κινοῦν μωρὴς ἐπικρίσεις κατὰ τῆς προνοίας αὐτοῦ.

Τὴν κόμην, ἀνθρώπε! Ἐ Ὁ Παῦλος δὲν σοὶ ἐπέτρεψε νὰ κατηγορῇς τὸν σύνδουλόν σου, λέγων. «Ἵστε μὴ κάνετε κωμῆσαν κρίσιν πρὸ τοῦ ὀρισμένου καιροῦ, μέχρις οὗ τοῦ ἔλθῃ ὁ Κύριος»⁹ Καὶ, σὺρεῖς τὸν Κύριον εἰς τὸ δικά-

7 Ὁμιλ. 1, 29.

8 Α' Κορινθ. 2, 2.

9 Α' Κορινθ. 4, 5.

στήριον καὶ τοῦ ζητεῖς λόγον διὰ τὰ πεπραγμένα καὶ δὲν φριττεῖς, δὲν φοβεῖσαι. Καὶ, πές μου, ποίαις συγγνώμῃς θὰ τύχῃς, ποίαν ἀπολαγίαν θὰ ἔχῃς νὰ κάμῃς. λαμβάνων καὶ θε ἡμέραν καὶ κάθε ἄραν τόσας ἀποδείξεις διὰ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν φαινόμενικὴν ἀνωμαλίαν σχετικῶς μὲ τὸν πλούτον καὶ τὴν πενίαν νὰ καταδικάζῃς τὴν ἁρμονίαν τοῦ κόσμου, καὶ μάλιστα ὁδίκως, ⁷⁴⁴ Α' Ἐὰν ὁ μὲν ἤθελες νὰ ἐξετάσῃς τὸ πρᾶγμα μὲ τὴν προσήκουσαν σκέψιν καὶ μὲ θαυτεράν διείσδυσιν, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο ποὺ συνιστᾷ τὴν θεῖαν πρόνοιαν, θὰ τὴν ἀπεδείκνυε σαφέστατα ὁ πλούτος καὶ ἡ πενία. Διότι, ἂν ἀφαίρεσθαι τὴν πενίαν θὰ καταλίσσῃς ὅλην τὴν συγκρότησιν τοῦ θίου καὶ θὰ καταστρέψῃς τὴν ζωὴν μας. Καὶ οὔτε ναυτῆς, οὔτε κυδερνῆτης, οὔτε γεωργός, οὔτε οἰκοδόμος οὔτε ὑφανταυργός, οὔτε ὑποδηματοποιός, οὔτε ξυλουργός, οὔτε σιδηραυργός, οὔτε διασοδεύτης, οὔτε ἀρτοποιός, οὔτε κανένας ἄλλος ἐπαγγελματίας θὰ ὑπάρξῃ. Ἄν ὁ μὲν λαίψουν αὐτοὶ, ἔλεψαν τὰ πάντα. Ἐ Ἐνῶ τώρα, ἡ ἀναγκὴ ποὺ προέρχεται, ἀπὸ τὴν πενίαν, ἐπικαθημένη, ὡς ἀρίστη διδασκάλισσα εἰς καθέναν ἀπὸ αὐτοὺς, τοὺς ὥθει ὅλους πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ εἶναι πλουσιοὶ, ὅλοι, ὅλοι θὰ ἔξωσαν ἐν ἀργίᾳ. Καὶ ἔτσι θὰ ἐχάνοντο καὶ θὰ κατεστρέφοντο ὅλα. Ἐκτός δὲ ἀπὸ τὴν ἐπιχειρηματολογίαν αὐτὴν, πάλιν εἶναι εὐκόλου νὰ τοὺς ἀποστασιμῇ κανένας καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτῶν κατηγορίας ποὺ ἀπαγγέλλουν.

Πές μου δ' αὖ ποῖον λόγον κατηγορεῖς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, Ἐπειδὴ ὁ ἓνας ἔχει περισσώτερα χρήματα καὶ ὁ ἄλλος ὀλιγώτερα, Τί θὰ εἰπῇς λοιπόν. Ἄν εἰς τὰ ἀναγκαῖα, ποὺ ἔχουν μεγαλυτέραν σημασίαν καὶ στηρίζουν βλὴν μας τὴν ζωὴν, ἂν λαπὸν εἰς αὐτὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ὑπάρχει ἰσότης δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, Ὡς θὰ παραδεχθῇς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη διότι ἔδωκεν τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἀπολαμβάνουν ὅλοι ἐξ ἰσοῦ ἓνα πρᾶγμα, ἐννοῶ τὰ χρήματα, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ὑπάρχει καμία πρόνοια, τότε δὲν ἀποδείχῃ ὅτι ἀπολαμβάνουν ἐξ ἰσοῦ ὅλοι ὅχι ἓνα πρᾶγμα, οὔτε τὸσον εὐτυχῆς, ἀλλὰ τὰ περισσώτερα καὶ πολλὴ σημαντικώτερα, εἶναι φανερόν ὅτι θὰ ἀναγκασθῇ, καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς νὰ παραδεχθῇς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Ἐμπρὸς λοιπόν, ὡς προχωρήσωμεν εἰς τὰ ἀγαθὰ ποὺ στηρίζουν τὴν ζωὴν μας καὶ ὡς τὰ διερευνήσωμεν μὲ ἀκοίθειαν καὶ ὡς ἴδωμεν ἔδωκεν εἰς αὐτὰ ὁ πλούσιος ὑπερέχει τοῦ πτωχοῦ. Δ Παραδειγματός χά-

ρην, ὁ πλούσιος ἔχει κρασί ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ἄλλα παρόμοια ποτὰ εὐχάριστα, παρεσκευασμένα μὲ πολλὰ καρυκεύματα. Naί, ἀλλὰ αἱ πηγαὶ τῶν ὕδατων εἶναι δι' ἄλους κοιναι, καὶ διὰ τοὺς πλουσίους καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς ἰσοῶς ἐγέλασαι, ποὺ ἤκουσαι αὐτὴν τὴν ἰσότητά. Σκέψου λοιπὸν πόσον πολυτέλειον εἶναι ἡ φύσις τοῦ ὕδατος ἀπὸ οἰονδήποτε οἴνου, καὶ πόσον ἀναγκαϊότερον καὶ χρησιμώτερον εἶναι τὸ ὕδωρ. Καὶ τότε θὰ καταδικάσῃς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ θὰ μάθῃς τὸν ἀληθὲς πλοῦτον τῶν πτωχῶν. Διότι, ὅταν λείψῃ ὁ οἶνος, δὲν πρόκειται νὰ προκύψῃ μεγάλη θλάδι εἰς κανένα παρὰ μόνον εἰς τοὺς ἀσθενεῖς. Ἄν ὅμως στερεώσῃ κάποιος τὰς πηγὰς τοῦ ὕδατος καὶ ἐξαφανίσῃ τὸ στοιχεῖον αὐτό, τότε θ' ἀνατρέψῃ ἅλην τὴν ζωὴν μας καὶ θὰ ἀφανίσῃ ὅλας τὰς τέχνας. Καὶ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιζήσωμεν οὔτε βυὸ μόνον ἡμέρας, ἀλλὰ ὁμέρας θὰ ἀποθάνωμεν ὅλοι καὶ μὲ ἓνα θάνατον μαρτυρὸν καὶ ἀξιολογώμενον.

Ἔσπε εἰς τὰ ἀναγκαϊότατα, ποὺ στηρίζουν τὴν ζωὴν μας, ὁ πτωχὸς δὲν ὑστερεῖ καθόλου, ἀλλὰ, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται, παρόδοξον, καὶ ὑπερέχει τοῦ πλουτοῦ. Διότι, εἰνα δυνατόν νὰ ἴδῃ κάποιος πολλοὺς πλουσίους νὰ ἀπέχων ἀπὸ τὴν ὑδροποισίαν ἐξ αἰτίας τῆς ἀσθενείας τοῦ σώματος τοῦ συνήθως προκαλεῖται ἀπὸ τὸν τρυφήν διόν. Ἐνῷ ὁ πτωχὸς εἰς ἅλην τοὺς τὴν ζωὴν ἀπολαμβάνει ἀφ' ὧς τὸ ὕδωρ τρέχων εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων ⁷⁴⁸ ὡσάν νὰ εἶναι πηγαὶ μελὶ τὸς καὶ ἀντλεῖ καὶ ἀπολαμβάνει ἀπὸ ἐκεί πραγματικὴν καὶ καθαράν ἡδονὴν. Καὶ ποία εἶναι ἡ φύσις τοῦ πυρός, δὲν εἶναι ἀναγκαϊότερα ἀπὸ μωροὺς θησαυροὺς καὶ ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινον πλοῦτον. Καὶ αὐτὸς ὁ θησαυρὸς πάλιν χρησιμοποιεῖται. Ἐλευθέρως ἐξ ἴσου ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ τὸν πτωχόν. Ἡ ὠφέλεια τοῦ προέρχεται ἀπὸ τὸν ἀέρα εἰς τὸ σῶματ' αὐτοῦ, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, φθάνει μὴπως περισσότερο εἰς τοὺς πλουσίους καὶ ὀλιγώτερον εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐκεῖνοι τὸ βλέπουν μὲ τέσσαρας ὀφθαλμοὺς, ἐνῷ αὐτοὶ μὲ δύο. Ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ κανένας αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Διότι τὸ μέτρον τῆς ἀπολαύσεως εἶναι τὸ ἴδιον καὶ διὰ τοὺς πλουσίους καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς. Ὁ μᾶλλον καὶ εἰς τὴν περιπτώσιν αὐτὴν δύναται τ.ς νὰ δῇ, ὅτι οἱ πτωχοὶ ὑπερέχουν καθ' ὅσον ἔχουν καὶ ἰσχυρότερας τὰς αἰσθήσεις καὶ ὁξύτερον τὸ βλέμμα καὶ ἄκρ' ὀξύτερας ὅλας τὰς αἰσθητικὰς λειτουργίας. Δι' αὐτὸ καὶ ἀπολαμβάνουν γνησιωτέραν τὴν ἡδονὴν καὶ ἔντροφον περισσότερο καὶ χαίρουν μὲ τὴν θέαν τῆς κτίσεως

Καὶ ὅχι μόνον εἰς αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα ποὺ μᾶς ἐδόθησαν ἀπὸ τὴν φύσιν, θὰ ἴδῃς μεγάλην ἰσότητά. ἢ μᾶλλον θὰ ἴδῃς, ὅτι ὑπερέχουν οἱ πτωχοὶ. Καὶ πραγματικὰ, ὁ ὕπνος, ὁ γλυκύτερος καὶ ἀναγκαϊότερος ἀπὸ κάθε ἀνάλασιν, καὶ χρησιμώτερος ἀπὸ οἰονδήποτε τροφὴν, εἶναι εὐκολώτερος εἰς τοὺς πτωχοὺς παρὰ εἰς τοὺς πλουσίους. Καὶ δὲν εἶναι μόνον εὐκολώτερος, ὅτι ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀπάραχος. Διότι εἰς τοὺς πλουσίους τὸ γεγονός, ὅτι τριγυρῶν χωρὶς νὰ πεινοῦν, ὅτι πιναὺν χωρὶς νὰ διψοῦν, ὅτι καμῶνται χωρὶς νὰ νυστάζουν, συνήθως διαλύει τὴν ἡδονὴν ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς λειτουργίας. Διότι δὲν εἶναι τοῖς αὐτῇ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη τῆς χρήσεως καθιστᾷ τὸ καθεστὶ εὐχάριστον εἰς ἡμᾶς. Καὶ συνήθως δὲν εὐφραίνεται, ὅσον πολὺ, ὅταν πίνῃς οἶνον γλυκύν καὶ εὐώδη, ὅσον εὐφραίνεται, ὅταν εἴσῃ, διψασμένος καὶ πίνῃς νερό. Δὲν εὐφραίνεται, ὅσον νὰ τρώγῃς γλυκίσματα, ὅσον εὐφραίνεται νὰ τρώγῃς, ὅταν πεινᾷς. Δὲν εὐφραίνεται, ὅσον νὰ κοιμᾷσαι. Ἐπὶ αὐτῇ εἰς στρώμα μαλακόν, ὅσον νὰ νυστάξῃς καὶ νὰ κοιμᾷσαι. Πράγματα τὰ ὁποῖα συναντῶμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς παρὰ εἰς τοὺς πλουσίους. Ὁ τὰ σχετικὰ πάλιν μὲ τὴν ὕλην καὶ τὴν σωματικὴν εὐεξίαν γενικῶς δὲν εἶναι κοινὰ διὰ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς. Μήπως δυνατόν κανένας νὰ ἀποδεξῇ, ὅτι μόνον οἱ πτωχοὶ ἀρρωσταίνουν καὶ οἱ πλουτοὶ παραμένουν διὰ παντός μὲ ὕλην ἀδιατάρακτον. Ἀπεναντίας μάλιστα δύναται νὰ παρατηρήσῃς ὅτι οἱ πτωχοὶ δὲν προσβάλλονται εὐκολὰ ἀπὸ ἀνιστά νοσήματα, τὰ ὁποῖα βλαστάνουν παντοῦ εἰς τὰ σῶματα τῶν πλουσιῶν. Ποδαλγίαι καὶ τοινοκέφαλοι καὶ παραλύσεις καὶ ἀβεράτευτοι παθήσεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ παντὶ καὶ διεφθαρμένα ρευμματα ἐνοχλοῦν συνήθως αὐτοὺς ποὺ ζοῦν εἰς τὴν τρυφήν, ποὺ μυρίζουν ἀρώματα, καὶ ὅχι αὐτοὺς ποὺ μοχθοῦν καὶ ταλαιπωροῦνται. Ἐ καὶ ἐξοικονομοῦν τὸ καθημερινὸν τῶν μὲ τὴν ἐργασίαν τῶν.

Δι' αὐτὰ καὶ αὐτοὶ ποὺ ζοῦν μέσα εἰς τὴν τρυφήν εἶναι ἀθλιώτεροι καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπαιτίας. Καὶ αὐτοὶ δὲν δύναται νὰ τὸ ἀρνηθοῦν οὔτε οἱ ἴδιοι. Πολλὰς φορές θεοβαλὼς, ἔνας πλοῦτος κατάκοιτος εἰς μαλακὸν στρώμα, περὶ δαλ-
λόμενος ἀπὸ ὑπερήτας καὶ βερραπαινίδας ποὺ τὸν περιποι-
οῦνται ὅλα μετὰ προσοχῆς, ὅταν ἤκουσεν εἰς τὸ στενὸν κάπνον πτωχῶν ποὺ ἐζήτηι ἄρτον, ἐδόκρυσεν καὶ ἐστέναξε καὶ ᾄδοντα νὰ ἦσαν ἐπαιτίας ⁷⁴⁹ Ἄ ἔχων ὅμως τὴν ὕλην του, παρὰ νὰ ἔχῃ τόσα πλούτη καὶ νὰ εἶναι ἀρρωστος.

Και ὅχι, μόνον εἰς τὴν υἱείαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τεκνοποίησιν θά ἴδομεν, ὅτι εἰς τίποτε δὲν ὑπερέχει ὁ πλούσιος ἀπὸ τῶν πτωχῶν. Ἀλλὰ τὸ ἴδιον καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς θά ὑπάρχει καὶ ἡ πολυτεχνία καὶ ἡ ἀτεκνία. Μᾶλλον καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δύνανται νὰ ἴδῃ ὁ καθένας τὸν πλούσιον νὰ ὑστερῇ. Διότι ὁ πτωχός, καὶ ἂν δὲν γίνῃ πατέρας, δὲν ὑποφέρει πολὺ. Ἐνῷ ὁ πλούσιος, ὅσον βλέπει τὴν περιουσίαν του νὰ αὐξάνῃ, τὸσον ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ἀτεκνίαν καὶ δὲν αἰσθάνεται καμμίαν ἀπόλαυσιν ἀπὸ τὴν ἑλληϊψιν κληρονομίου. Ἡ κληρονομία τοῦ πτωχοῦ, καὶ ἂν ἀποθῇ ἀτεκνός, ἔσθ' ὡς δὲν τὴν διεκδικεῖ κινένας διὰ τὴν μηδαιμωγήτῃ τῆς μεταδιδομένης εἰς τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς του. Ἐνῷ ἡ κληρονομία τοῦ πλουσίου, ποὺ προσέλκυε ἀπὸ παντοῦ πολλὰ δέλεαμα, συνήθως μετὰ τὸν θάνατόν του περιέρχεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του. Καὶ συμβαίνει αὐτὰ, ἐνῷ ἐκεῖνος ζῇ καὶ τὰ βλέπει, εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ δ' αὐτὸ ἡ ζωὴ του γίνετα, χειρότερη καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον. Ὅτι περιμένει, ὅτι τὸ ἴδιον θά συμβῇ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν του περίπτωσιν.

Μά, μήπως ὁ θάνατος δὲν εἶναι κοινός δι' ὅλους. Δὲν συμβαίνει πρῶτοι θάνατοι καὶ εἰς τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς. Καὶ μετὰ τὸν θάνατον δὲν ἀποσυντίθεται, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τὸ σῶμα καὶ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου καὶ γίνεται τέφρα καὶ κόνις, καὶ γεννᾷ σκώληκας. Ὁ ἄλλος, θά εἴπῃς, τὰ ἐντάφια δὲν εἶναι κοινά. Καί, τί τὸ σφάλος. Διότι, ὅταν φορτωθῇ τὸν πλούσιον μὲ πολυτελεῖα καὶ χρυσοποικίλτον στολήν, τίποτε ἄλλο δὲν προκαλεῖ περισσότερο, ὅσον τὸ μῖσος, καὶ ἐντέλλει τὴν κατακραυγὴν καὶ ἀνοίγει τὰ στόματα ὧν ἐναντίον τοῦ νεκροῦ καὶ προκαλεῖ ἀναριθμήτους κατάρτας ἐναντίον του καὶ ἐξάπτει τὴν δόσολὴν σφοδρότερον καὶ ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, ἀφοῦ καθένας διαρρηγνύει τὰ ἱμάτιά του καὶ πνίγεται ἀπὸ ἀγανάκτησιν καὶ καταράται, τὸν νεκρόν, ὅτι οὔτε καὶ μετὰ τὸν θάνατον δὲν κατενίκησε τὴν μαρίαν του διὰ τὰ χρήματα. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ φοβερόν, ἀλλὰ ἀνοίγει καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κλεπτῶν. Ὡς ὅποτε ἡ μεγαλύτερα περὶ τοὺς γίνετα ἀφορμὴ μεγαλύτερας ἀσχημοσύνης εἰς βάρος του. Πραγματικὰ τὸ πῶμα τοῦ πτωχοῦ δὲν θά ἐσκέπτετο κανένας νὰ τὸ ἀπογυμνώσῃ. Διότι ἡ εὐτέλεια τῶν ἱματίων του προφυλάσσει τὴν περιβολὴν τοῦ σώματος. Ἐσθ' ὡς καὶ καὶ μοχλοὶ καὶ θύραι καὶ φύλακες καὶ ὅλα εἶναι, ἀρχειάστα καὶ μάτατα, διότι ἡ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων εἶναι ἐκεῖνη ποὺ ὥθει δούλους ἐπιδίδονται εἰς αὐτὰς τὰς κα-

κουργίας, νὰ τὰς ἀποτολμοῦν. Ὅποτε ἡ μεγαλύτερη τιμὴ ἐπ' ἑαυρὲς μεγαλύτεραν προσβολὴν εἰς τὸν νεκρόν. Καὶ αὐτὸς ποὺ ἐτάφη πτωχικὰ ἀναπαύεται καὶ ἀπολαμβάνει τὴν τιμὴν, ἐνῷ αὐτὸς ποὺ ἐτάφη μὲ πολυτελεῖ ἐντάφια γυμνώνεται καὶ ἀτιμάζεται. Ἐὰν δὲν ἐγίνετο τίποτε ἀπὸ αὐτά, οὔτε πάλιν αὐτὸς εἶχε νὰ κερδίσῃ τίποτε περισσότερον, ἢ πλὴν μόνον ὅτι θὰ παραθέσῃ πλουσιωτέραν τράπεζαν εἰς τὸν σκώληκα καὶ ἡ σῆψις θά γίνῃ περισσύτερα. Πῶς μου, αὐτὰ εἶναι ἀξία μακαρισμῶν. Καὶ ποῖος εἶναι τὸσον δόβλος καὶ ταλαίπωρος, ὥστε νὰ πιστεύῃ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι β' αὐτὰ ἀξιοῦντος.

Ὅχι δὲ μόνον εἰς αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι πρὸς ἓνα, ἂν τὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὰ διερευνήσωμεν θὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ πτωχοὶ ὑπερέχουν τῶν πλουσίων κατὰ πολὺ. Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ ἀναλογίζομενοι μὲ ἀκριβείαν καὶ μεταδίδοντες αὐτὰ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους.²⁷ Ἀ (διότι λέγει ἡμεῖς τὰς ὑποδείξεις σου εἶδε εἰς τὸν σοφὸν ἀφορμὴν διορθώσεως του καὶ θελήσεως, καὶ θὰ γίνῃ σωφρονέστερος καὶ συνεττωτέρος)²⁸ καὶ ἐνθυμούμενοι διαρκῶς τοῦτο, ὅτι δηλ. οἱ πλούσιοι, δὲν ἔχουν νὰ κερδίσουν ἀπὸ τὴν χρηματικὴν τοὺς περιουσίαν τίποτε περισσότερον παρὰ μόνον φροντίδα καὶ θόλωνα καὶ φόβους καὶ κινδύνους, ὅς μὴ νομίζωμεν ὅτι ὑπερῶν τῶν πλουσίων. Διότι ἂν ἐπαγρυπνώμεν, θὰ πλεονεκτήσωμεν καὶ εἰς τὰ πράγματα ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ παρόντα. Διότι, καὶ χαρὰν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀγαθὴν δόξαν καὶ σώματι κὴν υἱείαν καὶ εὐγένειαν ψυχῆς καὶ καλὰς ἐλπίδας καὶ βραδύτητα εἰς τὸ ἁμαρτάνειν, ἔσθ' αὐτὰ θὰ τὰ εὖρης μᾶλλον εἰς τοὺς πτωχοὺς παρὰ εἰς τοὺς πλουσίους. Ἐ (ὡς μὴ γογγυζώμεν λοιπὸν ὡσανὺ τοὺς ἀφρονεῖς βούλους οὔτε νὰ κατηγορώμεν τὸν Δεσπότην, ἀλλὰ εἰς ὅλα νὰ τὸν εὐχαριστῶμεν καὶ νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἓνα μόνον πρᾶγμα εἶναι φοβερόν, ἡ ἁμαρτία, καὶ ἓνα μόνον εἶναι ἀγαθόν, ἡ δικαιοσύνη. Ἀν λοιπὸν ἔχωμεν τοιαύτην διάθεσιν, δὲν θὰ προσδληθῶμεν οὔτε ἀπὸ νόσον, οὔτε ἀπὸ πένιαν, οὔτε ἀπὸ ἀτιμίας οὔτε ἀπὸ κανένα ἄλλο ἐξ αὐτῶν, ποὺ θεωροῦνται λυπηρά. Ἀλλὰ ἀφοῦ γευθῶμεν τὴν καθαρὰν ἀπόλαυσιν ἀπὸ ὅλα, θὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μετὰ τὴν χαρὴν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα, μαζί εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΑ Α'

Α ΕΣ ΤΗΝ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΤΗΣ ΧΑΝΑΝΑΣ

ΕΞΕΛΕΞΘΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΝ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ

Ἡ τρικυμία εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ δὲν κατάρθεσε νὰ ἐμ-
ποδίσῃ τὴν προθυμίαν τῶν προσελθόντων. Οἱ πειρασμοὶ
εἶναι πολλοὶ ἀλλὰ δὲν συνέτριψαν τὸν πόθον σας. Ἡ Ἐκ-
κλησία καταπολεμεῖται ἀκαταπαύστως καὶ νικᾷ, δέκεται
τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἐχθρῶν τῆς καὶ ὑπερτερεῖ αὐτῶν. Ὁ
σὸν οἱ ἄλλοι τὴν ἐπιβουλεύοντα, τὸσον αὐτὴ δυναμῶναι.
Καὶ τὰ μὲν κυματὰ διαλύνοντα, ἐνῶ ὁ θράχος ἱσάτατα ἀ-
κλόνητος. Τὴν ἡμέραν διδασκαλίας, τὴν νύκτα ὀλυμκτι-
α. 438 Α' Ἡ ἡμέρα ἀμύλλεται πρὸς τὴν νύκτα. Ἐκεῖ γίνον-
ται συνάξεις καὶ ἐδῶ συνάξεις. Ἡ νύκτα καθιστᾷ τὴν ἀγο-
ρὰν ἐκκλησίαν. Καὶ ἡ προθυμία εἶναι σφοδρότερα ἀπὸ τὴν
φωτῆ. Δὲν ἔχετε ἀνάγκην παραίνσεως καὶ ἐπιεικνύετε
τὴν προθυμίαν σας. Ποῖος δὲν θὰ ἐκπλαγῇ. Ποῖος δὲν θὰ
θαυμάσῃ. Ὅχι μόνον δὲν ἔλεφαν οἱ ἱστικοὶ μας ἀλλὰ προσ-
ῆλθαν καὶ αὐτοὶ ποὺ δὲν εἶναι ἱστικοὶ μας.

Τοιαῦτον εἶναι τὸ κέρδος ἀπὸ τοὺς πειρασμούς. Ὅ-
πως δηλαδὴ ἡ βορρὴ ποὺ πίπτει, εἰς τὴν γῆν ζωογονεῖ τὰ
σπέρματα, ἔτσι καὶ ὁ πειρασμὸς εἰσερχόμενος εἰς τὴν ψυ-
χὴν ἐξάπτει τὴν προθυμίαν. Εἶπα λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἡ
Ἐκκλησία μὲνει ἀπτόητος. Ὁ θάνατος καὶ αἱ ὀργανωμέ-
να, δυνάμεις τοῦ κακοῦ δὲν θὰ ὑπερισχυσθῶσι καὶ δὲν θὰ
κατανικήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ ἅπῃα θὰ εἶναι αἰώνιος
καὶ ἀθάνατος. 18 Ὅποσοι πολεμεῖ τὴν Ἐκκλησίαν κατα-
στρέφει, τὸν ἑαυτὸν του, ἐνῶ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἀποδε-
κνύει ἰσχυρότεραν. Ὅποσοι καταπολεμεῖ τὴν Ἐκκλησίαν

* Σχεματίζω εἰς τὴν Κοινοκτιτωσίαν, μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς
ἐξορίας τοῦ (408)

1 Ματθ. 16. 18

τὴν ἰδικὴν του ἰαχὺν καταβάλλει, ἐνῶ καθιστᾷ λαμπρότε-
ραν τὴν ἰδικὴν μας πρόνοιαν. Ὁ Ἰωβ ἦταν καλὸς καὶ πρὸ
τοῦ πειρασμοῦ. Μετὰ δμως ἀπὸ αὐτὸν ἐφάνη ἀνώτερος.
Δὲν ἦταν τὸσον ὠραῖος, ὅταν ἦταν ὅς ἐς τὸ σῶμα, ὅ-
σον ἦταν ὠραῖος, ὅταν ἐστεφανώμετο ἀπὸ τὸ πῦρ τῶν
πληγῶν του. Ποτε μὴ φοβηθῇς τὸν πειρασμόν, ἐὰν ἔχῃς
τὴν ψυχὴν σου προπτοισμένην νὰ τὸν ἀντ'μετωπίσῃ.
Δὲν θάλαττει ἡ θλίψις, ἀλλὰ σφηνισαί τὴν ὑπομονὴν.
Ὅπως ἡ κάμινος δὲν θάλαττει τὸν χρυσόν, ἔτσι καὶ ἡ θλί-
ψις δὲν διαθρύνει τὸν γενναῖον. Τί κόμει, τὸν χρυσόν ἡ
κάμινος, τὸν ἀποδίδει καθαρόν. Τί ἐξασφαλίζει ἡ θλίψις
εἰς αὐτόν, ποὺ τὴν ὑπομένει, τὴν ὑπομονήν. Ὁ τὸν καθ-
στὰ ὑψηλόφρονα, ἐκρίβωνε τὴν ἀδυσφορίαν, συγκεντρῶ-
ναι τὴν ψυχὴν καθιστᾷ φρονιμώτεραν τὴν σκέψιν.

Ἐπρόκάλεισαν τὸν πειρασμόν, διὰ νὰ ἀπελάσῃ τὰ
πρόδατα καὶ συνέσῃ τὸ ἀντίθετον, διότι, ὁ πειρασμὸς εἰς
ἡγάγε τὸν ποιμένα. Εἰς ποῖαν κατάστασιν εὐρίσκειται ἡ
ἰδικὴ μας ὑπόθεσις. Εὐδοκίμει καὶ δοξάζεται. Εἰς ποῖαν
κατάστασιν εὐρίσκειται τὰ πράγματα ἐκείνων. Εἰς τὴν
καταισχυνήν. Ποῦ εὐρίσκειται, λοιπόν, ἡ ὑπόθεσις των.
Ἀλλὰ οὔτε φαίνονται καὶ Περιέρχονται τὴν ἀγορὰν καὶ
δὲν θάλαττει κανένα φύλλα, λοιπόν, ἦσαν καὶ εἰς τὴν πρῶ-
την πνοὴν τοῦ ἀνέμου ἔπτεσαν κάτω. Ἀχὺρα ἦσαν καὶ ἐ-
ξανημισθησαν καὶ ἐφάνη ὁ σίτος ὡρμος. Μόλυβδος ἦσαν
καὶ ἐλειώθη καὶ ἔμελλε ὁ χρυσὸς καθαρὸς. Ποῖος τοὺς κα-
ταδύκει. Οὐδεὶς. Ἀλλὰ ἔχοντες μέσα των τὸν ἄχθρὸν τὴν
ἰδίαν τὴν συνέδησιν των μετὰ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ Γνωρίζουν
τί ἔπρεπεν. Διότι, καὶ ὁ Κάτω ἤθελε νὰ σφάξῃ τὸν ἀδελφόν
του. Ἀλλὰ ὅταν ἤθελε νὰ τὸν σφάξῃ ἡ ἐπιθυμία του ἀν-
τιθέσεν. Ὅταν διώκεις διέπρεπε τὸ ἀμάρτημα, περιήγαγε
δὲν τὴν οἰκουμένην με στεναγμῶν καὶ τῶμον. Αὐτοὶ ἐ-
βῶ ἀν καὶ δὲν ἐσφάξω εἰς τὴν πρᾶξιν ἐσφάξω διώκεις με
τὴν δ' ἀδελφὴν των. Ἡ σφαγὴ ἐπρωχώρησε εἰς τὸ σημεῖον
ποὺ ἠμπόρεσε νὰ τὴν φάσῃ ἡ πονηρία των. Καὶ ἡ ζωὴ
ἐσώθη χάρις εἰς τὴν φανερῶσαν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ σὰς
λέγω, διὰ νὰ πρεποικιάσω τὴν προθυμίαν σας νὰ μὴ φο-
βῆται τὸν πειρασμόν. Εἰσαὶ δόξατος. Μὴ φοβείσαι τὰ κυ-
ματὰ. Διότι ἐπ' αὐτὰ εἰς τὸν θάλακον τῆς ἀληθινῆς πίστεως
ποὺ ὁμολόγησες γενόμενος με τὴν διολογίαν αὐτὴν ὁ
πρώτος λίθος τῆς πνευματικῆς μου οἰκοδομῆς, θὰ οἰκοδο-

2 Πρὸς Ρωμ. 5. 8
3 Πρὸς Γεν. 1, 3. 16.

μήσω την 'Εκκλησίαν μου, ὁ θάνατος δὲ καὶ αἱ ὥργανω-
μένα δυνάμεις τοῦ κακοῦ δὲν θὰ ὑπερσχύσουν καὶ δὲν θὰ
κατανικήσουν τὴν 'Εκκλησίαν»⁴ λέγει ὁ Θεός. Οἱ πόλεμοι εἶναι
ἀλλοτε ἐξωτερικοὶ, ἀλλοτε ἐμφύλιοι. Ἀλλὰ κανένας δὲν
δυνατὶ νὰ καταποντίσῃ τὸ σκῆφος.

434 Α Ἀλλὰ δὲ νὰ μὴ καταναλωσῶμεν ὅλον τὸν χρό-
νον μὲ τὰ ἐγκλήματα ἐκείνων, ὅς τοὺς παραδωσῶμεν εἰς
τὸν θόρον τῆς συνειδήσεως, ὅς ἀφώσῃμεν τὸν δῆμον νὰ
ταλανίσῃ τὴν ψυχὴν των καὶ τὸν διαλογισμὸν των ἀνο-
σκῶν ἐπιθυμῶν των, ὅς τοὺς ἀφώσῃμεν νὰ εἶναι φυγάδες
χωρὶς νὰ τοὺς καταδικῇ κανένας, ὅς τοὺς ἀφώσῃμεν νὰ
εἶναι ἄτιμοι, χωρὶς νὰ τοὺς πολεμῇ κανένας καὶ ἡμεῖς ὅς
παραβῶμεν τὴν συνήθη μας τράπεζαν. Διότι δὲν εἶναι
ὀρθόν νὰ ἀναλώσῃμεν τὸν χρόνον μὲ τὰ ἐγκλήματα των
ἐχθρῶν, καὶ νὰ παραβλέψῃμεν τὰ παιδία, τὰ ὅποια λειω-
νοῦν ἀπὸ τὴν πείναν.

Χθὲς, λοιπὸν, μᾶς παρέθεσε τὴν τράπεζαν ὁ Παῦλος,
σήμερον ὁ Ματθαίος.⁵ Χθὲς ὁ ἀκηνοποιός, σήμερον ὁ τε-
λώνης. Β Χθὲς ὁ θλάσφημος, σήμερον ὁ ἄρπαξ. Χθὲς ὁ
δικωκτὴς τοῦ χριστιανισμοῦ, σήμερον ὁ φιλονέκτης. Ἀλλὰ
ὁ θλάσφημος δὲν ἔμεινε θλάσφημος, ἀλλὰ ἐγενε ἀπόστο-
λος. Καὶ ὁ ἄρπαξ δὲν ἔμεινε ἄρπαξ, ἀλλὰ ἐγενε εὐαγγε-
λιστής. Ἀναφέρω καὶ τὴν προηγουμένην κακίαν των, καὶ
τὴν μετὰ ταῦτα ἀρετὴν των, ὅ νὰ μάθῃς πόσον μεγάλη
εἶναι ἡ ὠφέλεια τῆς μετανοίας. Διὰ νὰ μὴ ἀπελπίσῃς πο-
τέ διὰ τὴν σωτηρίαν σου. Οἱ διδασκαλοὶ μᾶς πρὸ τῆς με-
τανοίας ἔλαμπαν ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ ὕστερον ἔλαμ-
ψαν ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην, ὁ τελωνὴς καὶ ὁ θλάσφημος αἱ
κορυφαὶ τῆς κακίας. Διότι τί εἶναι τὸ τελῶν; Ἐἶναι ἄρ-
παγὴ νόμιμος, ὅ α γὰρ τὴν παροῦσαν ἀδικίαν ποῦ ἔχει συν-
νῆγοσαν τὸν νόμον. Ὁ τελωνὴς εἶναι χειρότερος καὶ ἀπὸ
τοὺς ληστές. Τί εἶναι, τὸ τελῶν; Βία ποῦ τὴν ὑπερα-
σπίξῃ ὁ νόμος καὶ ἔχει δυνάμει τὸν ἱερόν. Τὸ ἐννοήσατε
αὐτὸ ποῦ εἶπα: Οἱ νόμοι εἶναι ἱεροὶ καὶ γίνονται καὶ δῆ-
μιοι. Διότι δὲν θεραπεύουν τὴν πληγὴν ἀλλὰ τὴν μεγα-
λύνουν. Τί εἶναι λοιπὸν τὸ τελῶνιον; Ἀναίσχυτος ἀμω-
νία, ἀπροφάσιτος ἄρπαγὴ, χειρότερα καὶ ἀπὸ τὴν λη-
στείαν. Διότι ὁ ληστής ἐπὶ πέλους ἐντρέπεται τοῦ κλέπτει

⁴ Ματθ. 9, 18.

⁵ Θὰ εἴδῃς ἀκριβῶς τὸ θέμα τῆς ἐκείνης ἐκ ἀπὸ τοῦ Πλατύνειον
τοῦ Ματθαίου ἐνῶ κατὰ τὴν προηγουμένην ἔκδοσιν εἶναι ἀκριβῶς ἐπὶ θε-
μάτων ἀνθρώπων ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκδοσὶν τοῦ Παύλου.

ἐνῷ αὐτὸς καμάρωνει τοῦ ἄρπαξ.

Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ τελωνὴς ἐγενε μοναχὸς εὐαγγελιστής.
Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Ἠ ὡς ἐφυγε, δηλαδὴ, ἀπὸ ἐ-
κεί καὶ διεβὰνε πάλαιον τῆς λιμνῆς, εἶδεν ὁ ἱησοῦς ἕνα
ἀνθρώπον, ποῦ ἐκάθητο ἐς τὴν τράπεζαν τῆς εὐστράς-
ως των φόρων καὶ ὁ ὅποιος τώρα ὀνομάζεται Ματθαίος.
Καὶ εἰς τὸν τελωνὴν αὐτὸν λέγει ὁ ἱησοῦς, «Ἀκολουθεῖ
μες.» Πόσον μεγάλη ἡ δύναμις τοῦ λόγου! Εὐσθέθε το ὀγ-
γιστὸν καὶ ἔκαμε στρατιώτην τὸν ἀρχαῖον, τὸν πη-
λὸν, τὸν μετέβαλεν εἰς χρυσόν. Εὐσθέθε το ἄγχι-
στρον «Καὶ ἐκενὸς ἐσπικώθη καὶ τὸν ἠκολούθησε» Εὐ-
ρίσκετο εἰς τὸν θυθὸν τῆς κακίας καὶ ἀνέβη εἰς τὴν ἀψίδα
τῆς ἀρετῆς. Κανένας, λοιπὸν, ἀγαπήτω μου, νὰ μὴ ἀπελ-
πίσῃ καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ. Ἡ πονηρία δὲν εἶναι ἔμφυ-
τον κακόν. Ἐχομεν τιμὴν μὲ ἐλευθερίαν θουλήσιν. Εἰσαι
τελώνης. Δύνασαι νὰ γίνῃς εὐαγγέλιστής. Εἰσαι θλάσφη-
μος, Δύνασαι νὰ γίνῃς ἀπόστολος. Εἰσαι ληστής. Δύνα-
σαι νὰ ληλατήσῃς τὸν παράδεισον. Εἰσαι μάγος, Δύνα-
σαι νὰ προσκυνήσῃς τὸν Δεσπότην. Ἐ δὲν ὑπάρχει κακία
ποῦ νὰ μὴ καταλύεται μὲ τὴν μετάνοιαν. Διὰ τοῦτο ὁ Χρ-
στὸς ἐξέλεξε τὰς κορυφὰς τῆς πονηρίας διὰ νὰ μὴ ὑπάρ-
ξῃ εἰς τὸ τέλος καμὰ ὑπεκφυγὴ διὰ κανένα.

Μὴ μοῦ λέγῃς ἐχάθηκα καὶ τί μοῦ μένει πλέον νὰ
κάμω. Μὴ μοῦ λέγῃς ἡμάρτησα καὶ τώρα τί νὰ κάμω. Ἐ-
χεις ἱατρὸν ἰσχυρότερον ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ἔχεις ἱατρὸν
ποῦ νικά τὴν φύσιν τῆς νόσου, ἔχεις ἱατρὸν ποῦ θεραπεύ-
ει μὲ νεῦμα ἔχεις ἱατρὸν ποῦ διορθώνει τὸ πρᾶγμα μὲ τὴν
θέλησιν, ἱατρὸν ποῦ καὶ δυνατὸν καὶ θέλει νὰ εὕρῃς τὴν ὑ-
γίαν σου. Εὐὶ δὲν ἦσαν πιστὸς ἀνέφερεν εἰς τὴν πί-
στιν. Ὅταν εἰσαι πιστός καὶ εὐεστράφης, πολὺ περ σφό-
δρον θὰ δινηθῇ νὰ σε διορθώσῃ. ⁴³⁵ Α Δὲν ἤκουσας πῶς
κάποτε ἔλαβε χώρα ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἐπλάσε τὸν ἄνθρω-
πον. Πῶς τὸ χῶμα τὸ ἔκαμε σάρκα. Πῶς τὸ ἔκτισε νε-
ρα. Πῶς ὅσπῃ, Πῶς ἔσπῃ, Πῶς φέρεται, Πῶς εἶναι. Πῶς
ἀφθαλμούς. Πῶς ὀφθαλμοὺς. Πῶς πόδας, Πῶς ἔκαμε ὅλο
τὰ ὅλα. Τὸ ὑποκειμενὸν ἦτον γῆ μία οὐσία. Καὶ εὐσθέ-
θεν ἡ τέχνη καὶ ἔδωκε δὴν τὴν ποικίλιαν τῆς δημιουργί-
ας. Μήπως ἔμπορ' ἔς νὰ εἴπῃς τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁ-
ποῖον ἐδημιουργήθης. Ἐποῦ δὲν ἔμπορεῖς νὰ ἐκφοδίσῃς
καὶ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον ἐκαλεῖσθαι. Ὁ ἀμαρτῆς
διότι, ἐάν ἡ φωτιὰ ποῦ πύπτει εἰς τὰς ἀκάνθους, τὰς κα

⁶ Ματθ. 9, 9.

τακοίη, ■ πολύ περισσότερον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀφαι-
μισε ἀπὸ τὴν ρίζαν τὰ πλημμελήματά μας καὶ τὸν ἀμαρ-
τωλὸν τὸν καθιστᾷ ὅμοιον μὲ τὸν ἀναμάρτητον Μὴ ζη-
τῆς, λοιπὸν, νὰ μάθῃς τὸν τρόπον, μὴ ἀνερευνῆς μὲ περ-
έρονται τὸ γινόμενον, ἀλλὰ πιστεῦε εἰς τὸ θαῦμα. Ἐπρά-
ξα λέγει, πολλὰ καὶ μεγάλα ἀμαρτήματα. Καὶ ποῖος εἶ-
ναι ἀναμάρτητος. Ἀλλ' ἐγὼ λέγε, ἐπράξα θαυμάσια ἀ-
μαρτήματα καὶ μεγάλα ποῦ υπερβαίνουν τὰς ἀμαρτίας
ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Σοὺ ἀρκεῖ πρὸς θυσίαν τοῦτο μόνον
«Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀμαρτίας σου, διὰ νὰ δικαιωθῇς»
Συνειδητοποίησε τὴν ἀμαρτίαν σου καὶ αὐτὸ θὰ γίνῃ ἀρ-
χὴ τῆς διορθώσεως. Σκωθῶντασε, γίνε κατηφής, χύσε δά-
κρυα. Μήπως ἡ πόρνη ἔχυνε τίποτε ἄλλο, ἢ τίποτε ἄλ-
λο, ἐκτός ἀπὸ δάκρυα καὶ μετάνοιαν. Ἐλαβε ὁδηγὸν τὴν
μετάνοιαν καὶ προσήλθεν εἰς τὴν πηγὴν.

Ἄς ἀκούσωμεν τώρα τὴν λέγει ὁ τελώνης καὶ εὐαγ-
γελιστὴς. «Καὶ ἀφ' οὗ ἐδόχηκε ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο ὁ Ἰη-
σοῦς, ἀνεχώρησε πρὸς τὰ μέρη τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶ-
νος. Καὶ ἰδοὺ μία γυναῖκα»⁷ θαυμάζει ὁ εὐαγγελιστὴς
«Ἰδοὺ μία γυναῖκα», τὸ παλαιὸν ὅπλον τοῦ διαβόλου, αὐ-
τὴ ποῦ μὲ ἐξεβαλε ἀπὸ τὸν Παράδεισον, ἡ μητέρα τῆς
ἀμαρτίας ὁ πρῶτος παραβάτης τῆς ἐντολῆς. Ἡ ἰδία ἔ-
κεινη γυναῖκα ἐρχετα ἡ ἰδία φύσις Πρωτοφάνης καὶ πα-
ράδοξον θαῦμα. Οἱ Ἰουδαῖοι φεύγουν καὶ ἡ γυναῖκα τοὺς
καταδιώκει. Ὁ «Καὶ ἰδοὺ μία γυναῖκα Χαναναία, ποῦ ἐ-
δύληκεν ἀπὸ τὰ σύνορα ἐκεῖνα ἐφώναε δυνατὰ πρὸς αὐ-
τὸν καὶ, ἔλεγε Ἐλέησόν με, Κυριε, ἐνδοξε ἀπόγονε τοῦ
Δαυὶδ»⁸. Ἡ γυναῖκα γίνετα εὐαγγελίστρια καὶ ἀμολογεῖ
καὶ τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Μὲ τὸ «Κύριε» δη-
λώνει τὴν δεσποτεῖαν μὲ τὸ «Με Δαυὶδ», τὴν ἐνσάρκω-
σιν. «Ἐλέησόν με» Κοίταξε ψυχὴν φιλοσοφημένην. «Ἐλέ-
ησόν με» Δὲν ἔχω συνειδησάν, ὅτι, ἐπράξα ἐναρέτους πρά-
ξεις, δὲν ἔχω τὴν παρηγορίαν τοῦ ἐναρέτου θείου. Καταφεύ-
γω εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὸν κοινὸν λυμένον ὅλων τῶν ἀ-
μαρτωλῶν. Καταφεύγω εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν ὅπου δὲν ὁ-
πάρχει δικαστήριον, ὅπου ἡ σωτηρία εἶναι ἀνεῖς ἀνακρί-
σεως. Καίτοι, λοιπὸν ἦσαν τόσον πονηρὰ καὶ ἀμαρτωλὴ
ἐτόλμησε νὰ προσέλθῃ. Καὶ κοίταξε φιλοσοφημένην σκέ-
ψιν γυναικός. Ἐ δὲν παρακαλεῖ τὸν Ἰάκωβον, δὲν ἱκετεύει
τὸν Ἰωάννην, δὲν προσέρχεται εἰς τὸν Πέτρον, καὶ δὲν

7 Mt 23 43, 26.

8 Mt 23 16, 21.

9 Mt 23 15, 22.

διέσχισε τὸν χορὸν τῶν ἀποστόλων. Δὲν ἔχω ἀνάγκην
μεσίτου, ἀλλὰ με συνήγορον τὴν μετάνοιαν, προσερχομαι
εἰς τὴν ἰδίαν τὴν πηγὴν. Διὰ τοῦτο κατέβη καὶ διὰ τοῦτο
ἐσαρκώθη, διὰ νὰ τοῦ ἀμύλησω καὶ ἐγώ. Ἄνω τὰ Χερου-
θιμ τὸν τρέμουν καὶ ἐδῶ κάτω μία πόρνη συζητεῖ μαζί
του. «Ἐλέησόν με»

Ἀπλὴ ἡ φράσις καὶ εὐρίσκει ὄχαντες πέλαιος σωτη-
ρίας. «Ἐλέησόν με». Διὰ τοῦτο ἦλθες, διὰ τοῦτο περι-
εβλήθης σάρκα, διὰ τοῦτο ἔγινες αὐτὸ πού εἰμαι καὶ ἐγώ.
Ἄνω ὑπάρχει, τρώμεν, καὶ ἐδῶ κάτω παρηγορία. «Ἐλέη-
σόν με», δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ μεσίτην, «ἐλέησόν με». Τί-
νος πράγματος ἔχει ἀνάγκην, εὐσπλαγχνίαν ζητῶ. Τί ἐ-
παθεῖς, ^{43α} Α. «Ἡ θυγατέρα μου κατέχευται ἀπὸ δαμόνιον
καὶ ὑποφέρει φρικτά»⁹. Ἡ φύσις θασανίζεται, καὶ γυναιζε-
ται ἡ συμπίπτει. Καὶ ἐξῆλθε νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν θυγατέ-
ρα τῆς. Δὲν φέρει τὴν ἀσθενή, ἀλλὰ φέρει τὴν πίστιν Θε-
οῦ εἶνα, καὶ τὰ βλέπει ὅλα. «Ἡ θυγατέρα μου κατέχευται
ἀπὸ δαμόνιον καὶ ὑποφέρει φρικτά». Βαρὺ τὸ πένθος. Τὰ
κέντρον τῆς φύσεως διέσχισε τὴν μήτραν καὶ εἰς τὰ σπλά-
χνα εἰσῆλθεν ἡ τρικυμία. Τὴν νὰ κόμω. Χάνομαι. Καὶ διατί
δὲν λέγει «ἐλέησόν τὴν θυγατέρα μου», ἀλλὰ λέγει «ἐλέη-
σόν με». Ἐ εἶναι δὲν ἔχει ἐπίγνωσιν τῆς νόσου, δὲν γνωρί-
ζει τί πάθει, δὲν ἔχει συναισθησιν τοῦ πόνου. Ἡ τὸ «ἀ-
νωδυνον» ἢ μάλλον τὸ «ἀναισθητον» ἀποτελεῖ δι' αὐτὴν
ἓνα παραπέτασμα τῆς συμφορᾶς τῆς. Ἐλέησόν ἐμέ, που
εἰμαι μάρτυς τῶν καθημερινῶν κακῶν. Ἐγὼ εἰς τὴν οἰκίαν
μου θέατρον τῆς συμφορᾶς. Ποῦ νὰ ἀπέλθω, εἰς τὴν ἐρη-
μον, Ἄλλὰ δὲν τολμῶ νὰ τὴν ἀφίσω μόνην. Νὰ μείνω εἰς
τὴν οἰκίαν, Ἄλλὰ εὐρίσκω μέσα τὸν ἐχθρόν, τὰ κύματα
εἰς τὸν λυμένον, τὸ θέατρον τῆς συμφορᾶς. Πῶς νὰ τὴν ὀ-
νομάσω. Νεκράν. Ἀλλὰ κινεῖται. Ζωντανήν, Ἀλλὰ δὲν
ἔχει ἐπίγνωσιν τοῦ τι κάμνει. Δὲν δύναται, νὰ εὖρω ὄνο-
μα, ποῦ νὰ ἐκφράξῃ τὸ πάθος τῆς «ἐλέησόν με». Ἐ ἔαν
εἶχεν ἀποθάνει ἡ θυγατέρα μου, δὲν θὰ ὑπέφερα ὅλα αὐ-
τὰ. Θὰ εἶχα παραδώσει τὸ σῶμα τῆς εἰς τοὺς κόλπους τῆς
γῆς καὶ μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἐπύρχετο ἡ λήθη καὶ ἡ πληγὴ
θὰ ἐθεραπεύετο. Τώρα ἔχω ἓνα νεκρόν, τὸν ὅποιον ἀναγ-
κόμας νὰ βλέπω συνεχῶς, νὰ σοῦ διακωλύῃ τὴν πληγὴν
καὶ νὰ ἐπαυξάνῃ τὸν πόνον. Πῶς νὰ ἰδῶ τοὺς δαβαλμούς
τῆς ποῦ ἄλλο θωρίζουν. Τὰς χεῖρας τῆς νὰ συσφίγγωμαι.
Τοὺς πλοκάμους τῆς νὰ λύνω. Ἀφρόν νὰ προσβάλλω

ἀπὸ τὸ στόμα της. Τὸν βασανιστὴν της νὰ εἶνα, μέσα καὶ νὰ μὴ φαίνεται, τὸν μαστιγωτὴν που δὲν φαίνεται, ἐμφανίζονται αἱ μαστίγιες, ἵσταται θεατὴς τῶν ξένων κακῶν, ἐνῷ ἡ φύσις μὲ κεντὰ. «Ἐλεῆσον με». Μεγάλη ἡ τρικυμία ἰασημῆς καὶ φθοῆς, ἰασημῆς τῆς φύσεως καὶ φθοῆς τοῦ δαιμονίου. Δὲν δύναμαι νὰ τὴν πληρώσω οὔτε νὰ τὴν συγκρατήσω. Ἐν τῷ ὥσει τοῦ μαρτυρίου της, ἀλλὰ μὲ ἀπὼ θὲν ὁ φθοῶς «Ἐλεῆσον με».

Προσέχει τὴν ἀντιλήψην τὴν ἀρθρορροσύνην τῆς γυναίκος. Δὲν προσέφυγεν εἰς τοὺς μάγους, δὲν ἐκάλεσε μάγους, δὲν ἔκαμε «φουλαχτάς», δὲν ἐπληρώσε γυναίκας μαγισσῶν, αὐτὰς που γοητεύουν τοὺς δαίμονας καὶ ἐπιδέκνουν τὴν πληγὴν. Ἀλλὰ ἄφησε τὸ ἐργαστήριον τοῦ διαβόλου καὶ ἔρχεται εἰς τὸν Σωτῆρα τῶν ἰδικῶν μας ψυχῶν «Ἐλεῆσον με. Ἡ θυγατέρα μου κατέχεται ἀπὸ δαιμόνων καὶ ὑποφέρει φρικτὰ». Ὅσοι εἰσθε πατέρες, γνωρίζετε τὸ βασανιστὴν της. Βοηθήσατέ με εἰς τὸν λόγον, ὅσα εἰσθε μητέρες. Δὲν δύναμαι νὰ ἐκφράσω τὴν τραγωδίαν που ὑπέμνε αὐτὴ ἡ γυναικούλα. «Ἐλεῆσον με. Ἡ θυγατέρα μου κατέχεται ἀπὸ δαιμόνων καὶ ὑποφέρει φρικτὰ». Εἶδες τὴν ἀρθρορροσύνην τῆς γυναίκος, Εἶδες τὴν καρτερίαν, τὴν ἀνδρείαν, τὴν ὑπομονήν. «Αὐτὴς δὲν ἀπεκρίθη εἰς αὐτὴν οὔτε λέξιν». Παράδοξα ράγματα. Ἡ γυναίκα παρακαλεῖ, ἱκετεύει, κλαίει, διὰ τὴν οὐμορφάν της, καὶ ὁ φάνθρωπος δὲν ἀποκρίθῃ. Ὁ λόγος σιωπῆς, ἡ πηγὴ κλειστὰ, ὁ ἰατρός δὲν προσφέρει τὰ φάρμακα. Ποῦ εἶναι τὸ καινοφανές καὶ παράδοξον. Εἰς ἄλλους τρέχεις καὶ αὐτὴν ἡ ὁποία προστρέχει τὴν ἀποδιώκει. Ἀλλὰ πρόσεχε διὰ τὴν ἰδίαν τὴν μεθοδολογίαν τοῦ ἱατροῦ. «Αὐτὸς δὲν ἀπεκρίθη εἰς αὐτὴν οὔτε λέξιν». Διὰ τὸν λόγον. Διὸ δὲν ἐξήταζε τοὺς λόγους, ἀλλὰ ἐμελετο τὰ μυστικά τῆς ψυχῆς της. «Αὐτὸς δὲν ἀπεκρίθη εἰς αὐτὴν οὔτε λέξιν». Καὶ τι δέκονται οἱ μαθηταί. ¹¹ Ἀ. Ἐπειδὴ ἡ γυναίκα δὲν ἔλαβε ἀπάντησιν τὸν ἐπληροῦσαν καὶ τοῦ εἶπαν. «Κάμε της αὐτὸ που ζητεῖ διὰ νὰ φύγῃ, διότι φωνάζει δυνατὰ ἀπὸ πίσω μας». ¹² Ἀλλὰ συ ἀκούεις τὴν ἐξωτερικὴν κραυγὴν, ἐγὼ δὲ μὴ τὴν ἐσωτερικὴν. Μεγάλῃ εἶνα ἡ φωνὴ τοῦ στόματος, ἀλλὰ μεγαλύτερη εἶναι ἡ φωνὴ τῆς ψυχῆς. «Κάμε της αὐτὸ που ζητεῖ» διὰ νὰ φύγῃ, διότι φωνάζει δυνατὰ ἀπὸ πίσω μας. Ἄλλος δὲμος εὐαγγελιστὴς λέγει. «Ἐμπροσθεν ἡμῶν»

11 Ματθ 15, 28

12 Ματθ 15, 28

Τὰ λεγόμενα εἶνα ἀντίθετα, ἀλλὰ δὲν εἶναι ψευδῆ. Διότι τὰ ἔκαμε καὶ τὰ δύο. Διότι, εἰς τὴν ἀρχὴν ἐφώναξε ἔμπροσθεν αὐτῶν. Ὅταν δὲμος δὲν ἔλαβε ἀπάντησιν, ἤλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν, ὅπως ὁ κύων που γλῶσσει τοὺς πόδας τοῦ κυρίου του. «Κάμε της αὐτὸ που ζητεῖ διὰ νὰ φύγῃ». Ἐστῆσε γύρω μας θεατὴρ, συγκεντρώσε πλῆθος. Ἐκεῖνοι, ἔδωκε τὸν ἀνθρωπίνου πόνου, ἐνῷ ὁ Κύριος ἔδωκε τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς γυναίκος. Ὁ «Κάμε της αὐτὸ που ζητεῖ διὰ νὰ φύγῃ, διότι φωνάζει δυνατὰ ἀπὸ πίσω μας». Τί εἶπε λοιπὸν ὁ Χριστός. «Δὲν ἀπεστάλην ἀπὸ τὸν Πατέρα μου παρὰ διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραὴλ τῆς οὐρανίου γένους». ¹³ Ὅταν ἀπεκρίθη ἐμενάλωσε τὴν πληγὴν της. Διότι, ἦτο ἰατρός, ὁ ὁποῖος ἔκαμε τὴν, ὅχι διὰ νὰ διαχωρίσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ συνενώσῃ.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, σὺ παρακαλῶ νὰ δώσετε μεγάλην προσοχὴν καὶ νὰ συγκεντρώσετε τὴν σκέψιν σας εἰς αὐτὸ που θὰ πῶ. Διότι εἶναι θαυρ. τὸ ζήτημα που θέλω νὰ ἀνερευνήσω. «Δὲν ἀπεστάλην ἀπὸ τὸν Πατέρα μου παρὰ διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραὴλ τῆς οὐρανίου γένους». Ἀδελφοί, εἶνα ὅλον, δι' αὐτὸ ἐγενεῖς ἀνθρώπος, ἔλαβες σάρκα, μετέβλες τὸς μεθόδους διὰ νὰ σώσῃς μὴν γυναικῶν, καὶ αὐτὴν εὐρισκόμενῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀπωλείας. Καὶ ὅλη ἡ οἰκουμένη θὰ μείνῃ ἐρημος. Ὁ οἶ Σκυθαί, οἱ Θράκες, οἱ Ὀδοί, οἱ Μαύροι, οἱ Κίλικες, οἱ Καππαδόκες, οἱ Σύροι, οἱ Φοίνικες, ὅλη ἡ ὁπάλας. Μόνον διὰ τοὺς Ἰουδαίους ἤλθες καὶ τοὺς εἰδωλατάτας τοὺς ἀφίνεις εἰς τὴν ἐγκαταλείψιν. Καὶ ἀφίνεις τὴν κνίσαν, ἀφίνεις τὸν καπνὸν. Ἀφίνεις νὰ ὁδοίκεται ὁ Πατὴρ σου, νὰ προσκυνοῦνται εἰδωλά. Νὰ λατρεύονται δαιμόνες. Καὶ δὲμος ὁ προφήτης δὲν λέγειν αὐτὰ ἀλλὰ ὁ ἐνδοκίμος προφήτης σου τὴν λέγει. «Ζήτησε ἐλευθερίαν ἀπὸ μένα μετὰ τὰ θάρρος τῆς μωότητος, διὸ θέλεις καὶ ἐγὼ θὰ δώσω ὡς κληρονομίαν σου ὅλα τὰ ἔθνη καὶ θὰ θέσω ὑπὸ τὴν ἀπάλκον σου ὅλην τὴν γῆν μέχρι τῶν περάτων αὐτῆς». ¹⁴ Καὶ ὁ Ἰσραὴλ τοῦ εἶδε τὰ σημεῖα λέγει. «Καὶ θὰ εἶναι τὸ γένος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ αὐτὸς που θὰ ἀναστήθῃ θὰ ἐξουσιάζῃ τὰ ἔθνη καὶ οἱ λαοὶ θὰ στηρίξουν τὰς ἐλπίδας των εἰς αὐτόν». ¹⁵ Καὶ ὁ Ἰσραὴλ λέγει. «Δὲν θὰ λείψῃ ἀρχὴν ἀπὸ τὴν οὐλὴν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἀρχὴν ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους του, μέχρις οὗτου»

13 Ματθ 15, 24

14 Ἰσα 45, 1

15 Ἰσα 45, 2, 3

16 Ἰσα 45, 10

Ελθὼν ἐκεῖνος, εἰς τὰ χέρια τοῦ ὁποίου ἀπέκρινται, αἱ ἐξουσίαι. Αὐτὸς θὰ εἶναι ἡ ἐλπίς καὶ ἡ προσηνὴ τῶν λαῶν, ὁ Μεσσίας.¹⁷ Καὶ ὁ Μαλαχίας. «Δὲν, ἐξ αἰτίας ἰσικῆς σας θὰ κλεισθοῦν αἱ χαλκαὶ πύλαι, καὶ δὲν θὰ ἀλλάξουν τὴν πρόθεσιν μου, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν θὰ δοξάζεται τὸ ὄνομά μου μεταξύ τῶν ἐθνῶν καὶ εἰς καθέ τὸν τόπον θὰ προσφέρεται θυμίαμα εἰς τὸν Κύριον καὶ θυσία καθαρὰ». «Ἐπίσης ὁ Δαυὶδ. «Ὅλα τὰ ἔθνη χειροκροτήσατε. Ζητωκραυγᾶσατε καὶ ἀλαλέσατε πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ με φωνὴν μεγάλῃς χαρᾶς. Διότι ὁ Κύριος εἶπα ὁ «Υἱός» μου Θεός, φοδερός, μέγας βασιλεὺς δόκλῃρου τῆς οἰκουμένης. Ἐνίκησεν ὁ Θεός καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν μεσῇ ἀλαλαγμῶν, ἐνῶ αἱ σάλπιγγες ἀντηχοῦσαν θριαμβευτικὰ θουρία». ¹⁸ Ἐ καὶ ἄλλος. «Χαρῖτι λαοὶ μαζί με τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ».¹⁹

Καὶ συ ὁ ἴδιος, ὅταν ἦλθες δὲν ἐκάλεσες ἀμέσως τοὺς μάγους, τὴν ἀκρόπολιν τῶν εἰδωλολατρῶν. Τὴν τυραννίαν τοῦ διαβόλου. Δὲν κατέβης καὶ τοὺς ἑκατοντάρχους, Σὺ τοὺς ἀποκαλεῖς μάγους. Οἱ προφῆται, ὁμιλοῦν περὶ ἐθνῶν. «Λοιπὸν ὑπάγετε καὶ κώμετε μαθητὰς σας ὅλα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».²⁰ Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ ἀββια αὐτὴ καὶ ταλαίπωρος καὶ σὲ παρακάλεῖ διὰ τὴν θυγατέρα τῆς, καὶ σὲ ἰκέτευε νὰ θέσῃς τέρμα εἰς τὴν συμφορὰν τῆς, τότε λέγε. «Δὲν ἀπεστάλην ἀπὸ τὸν Πατέρα μου παρὰ διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ γένους».²¹ καὶ ὅταν προσῆλθεν ὁ ἑκατοντάρχος τοῦ λέγε. «Θὰ ἔλθω ἐγὼ εἰς τὸ σπίτι σου καὶ θὰ τὸν θρασυεύσω».²² Ὅταν ὁ ληστής παρακαλῇ τοῦ λέγει. «Σήμερον ἀπὸ τὴν στιγμήν ποῦ θὰ ἀποθάνω, θὰ εἶσαι μαζί μου εἰς τὸν Παράδεισον».²³ Ὅταν σὲ παρακάλε ὁ παραλυτικὸς τοῦ εἶπε. «Σὶγκω ὄρθιος, πάρε τὴν κλινὴν σου καὶ πύγαινε».²⁴ Ὅταν ὁ Λάζαρος, εἶπε. «Λάζαρε, ἔθθα ἔθθα» καὶ ἔθγῃκε, ἐνῶ ἦσαν ἡ τετάρτη ἡμέρα ἀπὸ τοῦ θανάτου του.

¹⁷ Γεν. 49, 10.
¹⁸ Μαλαχ. 1, 10 καὶ 11.
¹⁹ 1 Πέτρ. 2, 9.
²⁰ Λευ. 24, 18.
²¹ Ματθ. 28, 9.
²² Ματθ. 25, 34.
²³ Ματθ. 8, 7.
²⁴ Λευ. 23, 43.
²⁵ Ματθ. 9, 8.
²⁶ Ιωάν. 11, 43.

Λεπρούς καθαρίζεις, νεκρούς ἀνασταίνεις, παραλυτὸν τὸν σπινθύνεις εἰς τοὺς πόδας του, τυφλοὺς θεραπεύεις, ληστές σώζεις, πόρνην τὴν κόλινεις σωφρονεστέραν καὶ ἀποπαρθένον, καὶ εἰς αὐτὴν δὲν ἀπαντᾷ τίποτε. ²⁷ Ἐ καὶ νοφανὲς εἶναι αὐτό, τί ἐκτλητικόν. Τὴν παράδοξον,

Προσέχετε, λοιπὸν, διὰ νὰ κατανοήσῃτε τὴν ἀνδρείαν τῆς γυναίκας καὶ τοῦ Κυρίου τὴν σοφίαν καὶ πρόνοιαν, διὰ νὰ ἐννοήσῃτε μίαν δραδυτῆτα, τοῦ ἔφερε κέρδος καὶ μίαν ἀνηγνῆν ποῦ παρείχε πλούτον. Ὡστε καὶ, ἂν προσευχῇθῃς διὰ κάτι καὶ δὲν τὸ λάβῃς, νὰ μὴ παύσῃς ποτέ νὰ προσεύχῃσαι. Δώσε, λοιπὸν μεγαλῦτέραν προσοχὴν. Ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Αἰγυπτίων καὶ, ὁποῦ ἀπέφυγον τὰ δεσμά τοῦ Φαραῶ, ἐβάδιζαν εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθουν εἰς τὴν χώραν τῶν Χαναναίων, ἀνθρώπων εἰδωλολατρῶν καὶ ἀσεβῶν, οἱ οἱ ὅποιοι ἐπροσκυνοῦσαν λθους, ἐλάτρευαν ξύλα, ἐδεκνυναν μεγάλην ἀσέβειαν, ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς τὸν ἀκολουθοῦν νόμον, λέγων. Νὰ μὴ λάβῃς γαμβρούς ἀπὸ τοὺς υἱούς αὐτῶν καὶ νὰ μὴ δώσῃς τὴν θυγατέρα σου υἱοῦν εἰς αὐτούς.²⁸ Δὲν θὰ λάβῃς ἀπὸ αὐτοὺς χρυσὸν οὔτε θὰ παρακαθήσῃς εἰς τὴν ἰδίαν τράπεζαν με αὐτοὺς οὔτε θὰ ἔλθῃς εἰς ἐπικοινωνίαν οὔτε ἄλλην σχέσιν θὰ ἔχῃς με αὐτούς, ὅτι εἶπα, παράνομα τὰ ἔθνη αὐτὰ εἰς τὰ ὅποια σὲ εἰσάγω διὰ νὰ γίνῃς κληρονόμος αὐτῶν.²⁹ Αὐτὴν περὶ τοῦ τὴν ἐντολὴν ἔβλεπες εἰς αὐτοὺς ὁ νόμος. Νὰ μὴ ἀγοράσῃς νὰ μὴ πωλήσῃς, νὰ μὴ ἔλθῃς εἰς γάμον με αὐτούς, νὰ μὴ συνάψῃς συμβόλαιον, ἀλλὰ νὰ μείνῃς εἰς τὰ ἴθνη σου χωρισμένος ἀπὸ αὐτούς, ἂν καὶ θὰ κατοικῇς πλησίον των. ³⁰ Νὰ μὴ ἔχῃς τίποτε κοινόν με αὐτούς, καμμίαν συναλλαγὴν, οὔτε πωλήσεις αὐτὴν ἀγοράς, νὰ μὴ δίδῃς οὔτε τοὺς υἱούς οὔτε τὰς θυγατέρας σας εἰς γάμον με αὐτούς, ὥστε ἡ ἀνάγκη τῆς συγγενείας νὰ μὴ σὲ ἐξωθήσῃ νὰ ὀλισθήσῃς εἰς τὴν ἀσέβειαν, αἱ δοσολήψια νὰ μὴ σὲ καταστήσουσι φίλου με αὐτούς. Κανένα συγχρωτισμὸν με τοὺς Χαναναίους. Μὴ λάβῃς ποτέ τὸν χρυσὸν των, οὔτε τὸ ἀργυρὸν, οὔτε τὸν ἱματισμόν, οὔτε τὴν θυγατέρα, οὔτε τὸν υἱόν, οὔτε κανένα ἄλλο σχετικόν. Ἀλλὰ μένε μόνος σου με τὰ δικά σου ἴθνη.³¹ Ἐχεῖς γλῶσσαν σου σὲ διαχωρίζε καὶ νόμον ἰδικόν σου, τὸν ὅποῖον σοὶ ἔδωκα. Διὰ τοῦτο ὁ νόμος λέγεται

²⁷ Δευτ. 7, 3.

²⁸ 1 Πέτρ. 2, 3. ἔβλεπ. 29, 24.

καὶ φραγκός. Ὅπως ὁ ἀμπελὼν περιβάλλεται ἀπὸ φράκτιν, ἔτσι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εἶναι περιφραγμένοι ἀπὸ τὸν νόμον, διὰ τὴν μὴ τὸν παραβαῖν καὶ ἀναμύχθουν με τοὺς Χαναναίους. Ἐξαιτίας ἐπεκράτουν μεταξὺ αὐτῶν παράνομοι ἐπιμύξια, οἱ νόμοι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶχαν ἐκφυλισθῇ, εἰδωλὰ ἐπροσκυνούντο, ζύλα ἐλατρεύοντο ὁ θεὸς ὑβρίζετο, τὰ τέκνα ἐσφαγάζοντο οἱ πατέρες ἐχλευάζοντο, αἱ μητέρες ἠτιμάζοντο, τὰ πάντα εἶχαν ἀλλοιωθῇ, τὰ πάντα εἶχαν ἀνατραπῇ. Ἐξῶν μίαν ζωὴν διαμόνουν. Διὰ τοῦτο δὲν εἶχαν καμμίαν συναλλαγὴν με αὐτούς, οὐτε συμβόλαια οὔτε πωλήσεις. Ἀλλὰ ὁ νόμος ποῦ ὠρίζε αὐστηράς ποινὰς διὰ τοὺς παραβάτας, ἀπηγόρευε τοὺς γάμους μεταξὺ τῶν, τὰ συμβόλαια, τὰς ἐπιμύξιας. Δὲν εἶχαν τίποτε κοινὸν με ἐκείνους. Ἦσαν, λοιπὸν ἀπηγορευμένοι ἀπὸ τὸν νόμον νὰ συναλλάσσωνται με τοὺς Χαναναίους ἢ νὰ τοὺς δωροῦν χρυσοῦ ἢ ἄλλο παρόμοιον, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ ἡ φίλια ἀφορμὴ ἀσεβείας. Ὁ νόμος ἐπέτειχε θεοὺν φράκτον.²⁹ Α. «Ἐφύτρεσα», λέγει, «ἀμπελῶνα καὶ τὸν περιέβαλα με φράκτιν»,³⁰ δηλαδὴ με τὸν νόμον, ὅχι φράκτιν ἀπὸ ἀκάνθων, ἀλλὰ ἀπὸ ἐντολῶν, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀχύρωνε καὶ τοὺς διεχωρίζε.

Καταραμένοι, λοιπὸν, οἱ Χαναναῖοι, ὀδελφοί, ἀσεβεῖς μιᾶροι, ἀκάθαρτοι. Διὰ τοῦτο τοῦ λοιποῦ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἠνεχοντο οὔτε νὰ τοὺς ἀκουσοῦν τηροῦντες τὸν νόμον αὐτὸν. Ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἦταν ἀπὸ τοὺς Χαναναίους (διότι λέγει. «Ἰδοὺ μία γυναῖκα Χαναναία, ποῦ ἐβγήκεν ἀπὸ τὰ σύνορα ἐκείνα»),³¹ ἐπὶ δὴ λοιπὸν αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἦταν ἀπὸ τοὺς Χαναναίους καὶ ἐπλησίασε τὸν Χριστόν, διὰ τοῦτο ἔλεγε. «Ποῖος ἀπὸ σῶς ἡμπορεῖ ἐξετάζων καὶ ἐλέγχων τὴν ζωὴν μου ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ὑπέπεσα ἐστὼ καὶ εἰς κάποιον παραμικρὸν ἁμαρταν.»³² Μήπως παρέβην τὸν νόμον, διότι ἐπειδὴ ἦταν ἀνθρώπιος, ἤσκει ἀνθρώπινα καθήκοντα.

Β. Προσέξατε λοιπὸν, περισσότερον τὸν λόγον. Ἐπειδὴ ἡ γυναῖκα ἦταν Χαναναία καὶ ἀπὸ τὰ ὄρια ἐκείνα, πέραν τῶν ὁποίων ἐπεκράτουν καὶ λόσσα καὶ μανία καὶ ἀσέβεια ὅπου ὑπάρχει ἡ τυραννὶα τοῦ βαβύλου καὶ αἱ βακχεῖαι τῶν δαιμόνων καὶ ἡ φύσις καταπατατὰ καὶ οἱ ἀνθρώποι ἐξέπεσαν εἰς πράξεις ζωῶδες, εἰς μανίας σα-

29 Πιστ. 3. 1. 3
30 Ματθ. 15. 23
31 Ιωάν. 8. 16

μόνων, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον ὑπῆρχε καὶ ἡ ἐπιταγὴ τοῦ νόμου νὰ μὴν ἔχουν καμμίαν ἐπικοινωνίαν με τοὺς Χαναναίους, νὰ μὴ λαμβάνουν συζύγους ἀπὸ αὐτούς, οὔτε νὰ συνάπτουν συμβόλαια ἢ νὰ ἔχουν συναλλαγὰς διὰ τοῦτο ὤψωσα τὸν φράκτιν. Καὶ ὁ Χριστὸς, ὅταν ἦλθε καὶ ἀνέλαβε τὰ ὄπλα τῶν ἀνθρώπων ὁμειῶς ὑπέστη τὴν περιτομήν, ἢ προσέφερε θυσιάς, προσφοράς καὶ ἐτήρησε ὅλα τὰ ἄλλα, ἀλλὰ ἤμελλε νὰ καταλύσῃ τὸν νόμον. Καὶ διὰ τὴν μὴ λέγουν, ὅτι διὰ τοῦτο τὸν κατέλυσε, διότι δὲν ἤδυνήθη νὰ τὸν τηρήσῃ, τὸν τηρεῖ πρώτα καὶ τότε τὸν καταλύει, διὰ τὴν μὴ νομοῦς εἶναι. ἄδυνατε, ἀλλὰ τηρεῖ τὸ πάντα κατὰ τὴν συνήθειαν. Διὰ τοῦτο φωνάζει καὶ λέγει. «Ποῖος ἀπὸ σῶς ἡμπορεῖ ἐξετάζων καὶ ἐλέγχων τὴν ζωὴν μου ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ὑπέπεσα ἐστὼ καὶ εἰς κάποιον παραμικρὸν ἁμαρταν»,³³ Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν συμφωνοὶ καὶ με τὸν νόμον νὰ μὴ ἔχῃ καμμίαν ἐπικοινωνίαν με τοὺς Χαναναίους διὰ τὴν μὴ ἀρχίσουν καὶ τὸν κατηγοροῦν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ λέγουν, ὅτι διὰ τοῦτο δὲν σὲ ἐπιστεύσαμε διότι εἶσαι παράνομος, παρέβης τὸν νόμον. Πέρασαι εἰς τὴν περὶ οὐκίαν τῶν Χαναναίων, ἀνέμιχθης με τοὺς Χαναναίους, ἐνῷ ὁ νόμος ἐπιτάσσει νὰ μὴ ἀνέμιχθῃς. Β. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον δὲν τῆς ὁμιλεῖ ὁμειῶς. Προσέσχε πῶς τηρεῖ τὸν νόμον καὶ δὲν προδίδει τὴν σωτηρίαν. Καὶ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἀποστομώνει καὶ αὐτὴν τὴν ἀνιστοκῶν. «Αὐτὸς ὁμοῦς», λέγει, «δὲν ἀπεκρίθη εἰς αὐτὴν οὔτε λέξιν» διὰ τὴν μὴ εὐρὴς ἀφορμὰς Ἰδοὺ δὲν ὁμολῶ δὲν συζητῶ. Κόιταξε συμφωνοὶ καὶ δὲν κάμνω αὐτὸ ποῦ εἶναι, τὸ ἰδικόν μου ἔργον. Κόιταξε ναυάγιον καὶ ἐγὼ ὁ κυβερνήτης δὲν καταπαύω τὴν τρικυμίαν ἀπὸ τὴν ἰδικήν σας ἀφροσύνην, διὰ τὴν μὴ ἔχετε πρόφασιν. Κόιταξε ἡ γυνὴ συνεκέντρωσε τόσοὺς θεατὰς καὶ δὲν λαμβάνει ἀκόμη ἀπάντησιν, διὰ τὴν μὴ λέγητε, ὅτι παρεδόθη εἰς τοὺς Χαναναίους καὶ παρέβης τὸν νόμον. Ἐ καὶ αὐτὸ εἶναι, ἀρκετὸν νὰ μὴ σὲ πιστεύωμεν. Παρατήρησε, λοιπὸν, πῶς δὲν ἀπεκρίθη εἰς τὴν γυναῖκα, διὰ τὴν ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἡ σιγὴ πρὸς τὴν γυναῖκα ἦταν φωνὴ, ποῦ ἀπηθύνετο πρὸς τὴν ἀφροσύνην τῶν Ἰουδαίων.

Αὐτὰ τὰ ἔκαμνε ὅχι συμφωνῶς πρὸς τὴν ἀείαν του ἀλλὰ ἀπὸ συγκρατῆσιν πρὸς τὴν ἀδυναμίαν ἐκείνων. Διότι ὅταν ἐκαθάρισεν τὸν λεπτρόν, τοῦ εἶπε. «Πήγαγε καὶ πρόσφερε τὰ δῶρον ποῦ διετάξεν ὁ Μωυσής»³⁴ 440 Α. Σ.

33 Ιωάν. 8. 16
34 Ματθ. 5. 4.

τὸν ἐθεράπευσε καὶ τὸν στέλλεις εἰς τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως; Ναί. Διὰ τί; Διὰ τοὺς Ἰουδαίους, διὰ νὰ μὴ ἀρχίσουν νὰ κατηγοροῦν, ὅτι παρέβην τὸν νόμον. Διὰ τοῦτο καί, ὅταν ἐθεράπευσε τὸν λεπρὸν, τὸ ἔκαμε κατὰ πρόπον ἀουνήσιον. Καὶ ἀκουσε πῶς. «Καὶ ἰδοὺ ἕνας λεπρὸς ἦλθε καὶ τὸν ἐπροσκύνη· γονατιστὸς λέγων· Κύριε, ἐάν θέλῃς, ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ μὲ καθαρίσῃς ἀπὸ τῆς πληγῆς καὶ τὰ ἐξαιρέματα τοῦ ἀκαθάρτου νοσήματός μου. Καὶ ἀφοῦ ἀπλώσει τὴν χεῖρα του ὁ Ἰησοῦς, τὸν ἤγγισε λέγων. Θέλω, καθάρισαι.³⁴ Κατὰ τὸν νόμον δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐγγίσῃ λεπρὸν. Ὅταν λοιπὸν ὁ στρατηγὸς Νομάν,³⁵ ὑποφάρων ἀπὸ λέπραν, ἦλθε πρὸς τὸν προφήτην Ἐλισσαίον, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ μαθητὴς· Ἰδοὺ, ἔξω εἶναι ἕνας λεπρὸς στρατηλάτης. Καὶ αὐτὸς στέλλει τὸν μαθητὴν νὰ ἐξέλθῃ καὶ νὰ τοῦ εἴπῃ· Πήγαινε νὰ λουσθῇς εἰς τὸν Ἰορδάνην.³⁶ Καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐξέλθῃ ὁ ἴδιος καὶ νὰ ἰδῇ τὸν λεπρὸν καὶ νὰ τὸν ἐγγίσῃ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἐλισσαῖος ἀκαθάρισε τὸν λεπρὸν, διὰ νὰ μὴ λέγουν οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι ἐκαθάρισε καὶ αὐτὸς λεπρὸν καθ' ὅμοιον τρόπον πρὸς τὸν Ἐλισσαῖον, διὰ τοῦτο, ἐνῷ ἐκεῖνος δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν ἐγγίσῃ, αὐτὸς τὸν ἐγγίζει καὶ λέγει· Θέλω, καθάρισαι. Καὶ ἀφοῦ ἀπλώσει τὴν χεῖρα του, τὸν ἤγγισε. Διὰ τί τὸν ἤγγισε; Διὰ νὰ σὲ διδάξῃ, ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι βαυλὸς ὑποταγμένος εἰς τὸν νόμον, ἀλλὰ Κύριος, ποῦ ἐξουσιάζει τὸν νόμον. Πῶς ἐτήρησε λοιπὸν τὸν νόμον; Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «Θέλω, καθάρισαι» καὶ μὲ τὸ γεγονός ὅτι δὲν τὸν ἤγγισεν ἀμέσως. Ἐξῆλθεν ὁ λόγος ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ τὸ νόημα ἐδραπέτευσε ἀμέσως, ἔπειτα ἤγγισε τὸν λεπρὸν καὶ τοῦ εἶπε· C «Θέλω, καθάρισαι». Πῶς; «Καὶ ἀμέσως ἐκαθαρίσθῃ». Δὲν εὐρίσκει ὁ εὐαγγελιστὴς λέξιν (διότι καὶ τὸ ἀμέσως εἶναι δραβύ), δὲν εὐρίσκει φράσιν Ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ταχύτητα τῆς ἐνεργείας, «Ἀμέσως». Πῶς; Μόλις ἐξῆλθεν ὁ λόγος ἀπὸ τὸ στόμα του ἀμέσως τὸ νόημα ἐδραπέτευσε, ἐξεβιάσθη ἡ λέπρα καὶ ὁ λεπρὸς ἦτο καθαρὸς. Διὰ τοῦτο λέγει· «Πήγαινε καὶ δείξε τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸν ἱερέα καὶ πρόσφερε τὸ θῦρον. τὸ ὅποιον διέταξεν ὁ Μωϋσῆς, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἡ ἐξέτασις σου ἀπὸ τὸν ἱερέα καὶ ἡ προσφορά τοῦ θύρου σου ὡς μαρτυρία

34. Ματθ. 8, 3-5.

35. Ματθ. 23, 23-24.

36. Α' Κορ. 5, 10.

καὶ ἀπόδειξις εἰς τὸν ἱερέα καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅτι καὶ σὺ ἐθεραπεύθης τελείως καὶ ἐγὼ δὲν ἦλθον νὰ καταλύσω τὸν νόμον.³⁷ Ὡς μαρτυρία. Εἰς ποίους λοιπὸν; Εἰς τοὺς Ἰουδαίους, διὰ νὰ μὴ λέγουν ὅτι παραβαίνω τὸν νόμον. Ἐγὼ ἐθεράπευσα καὶ λέγω· D «Πρόσφερε τὸ θῦρον ποῦ προστάζει ὁ νόμος, διὰ νὰ τοὺς κατηγορήσῃ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ ἴδιος ὁ λεπρὸς λέγων, ὅτι μὲ πρόσταξε νὰ προσφέρω θῦρον συμφώνως πρὸς τὸν νόμον. Καὶ ὥπως ὁ Χριστὸς ἔκαμε πολλὰ ἐξ αἰτίας τῶν Ἰουδαίων, ὥστε εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις νὰ μὴ δύνανται νὰ τὸν κατηγοροῦν, εἶποι καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν· E «Λέψαν με, Κύριε, διότι ἡ θυγατέρα μου κοιτᾷται ἀπὸ δαιμόνιον καὶ ὑποφέρει φρικτά. Αὐτὸς δὲν ἀπεκρίθη εἰς αὐτὴν οὔτε λέξιν. Καὶ ἀφοῦ ἐπλησίασεν οἱ μαθηταὶ του, τὸν παρεκάλουν λέγοντες· Κάμε τῆς αὐτοῦ κόπῃ διὰ νὰ φύγῃ, διότι φωνάζει δυνατὰ ἀπὸ πίσω μας.³⁸ Καὶ τί εἶπεν αὐτός; «Δὲν ἀπεστάλην ἀπὸ τὸν πατέρα μου παρὰ διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραηλῆτικοῦ γένους.³⁹ Διὰ νὰ μὴ λέγουν δηλ. οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι ἐγκατέλειψες ἡμᾶς καὶ ἐξῆλθες ἔξω ἀπὸ τὰ σπυρά μας καὶ δι' αὐτὸ δὲν σὲ ἐπιστεύσαμε. Ἰδοὺ, λέγει, προσέρχονται καὶ ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρους καὶ δὲν τοὺς δεχόμεθα. Ἐνῷ σὰς, ἀκρόμῃ καὶ ὅταν φεύγετε, σὰς καλῶ. E «Ἐλθετε πρὸς ἐμὲ δλαί· ὅσοι εἰσθε κοπιασμένοι καὶ φορτωμένοι ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν βλαβερῶν καὶ ἀπὸ τὸ φόρτωμα τῶν φαρισαϊκῶν παραδόσεων⁴⁰ καὶ δὲν ἐρχεσθε. Αὐτὴν τὴν ἀπορρίπτω καὶ αὐτὴ παραμένει. Ἀλλὰς, τὸν ὁποῖον δὲν ἐγκώριζα προηγουμένως, ἐγένεν ὑποτελὴς εἰς ἐμὲ. Ὅταν ἤκουσε τὴν σφύην τῶν κατορθωμάτων καὶ τῆς δόξης μου, ἐγένεν ὑπήκοός μου» λέγει. Καὶ ἀλλοῦ· «Ἐφανερώθην εἰς ἐκεῖνους ποῦ δὲν με ἐζήτουν, καὶ ἀνευρέθην ἀπὸ ἐκεῖνους ποῦ δὲν με ἠρώτων.⁴¹ «Κάμε τῆς αὐτοῦ κόπῃ διὰ νὰ φύγῃ, διότι φωνάζει δυνατὰ ἀπὸ πίσω μας.⁴² Ἀς ἴδωμεν λοιπὸν τί λέγει ὁ Χριστὸς· «Δὲν ἀπεστάλην ἀπὸ τοῦ Πατέρα μου παρὰ διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραηλῆτικοῦ γένους». Οἱ λόγοι αὗτοι δὲν ἦσαν ἀποτρεπτικοί· διότι σχεδὸν τῆς λέγει· «Φύγε μακρὰν, διότι δὲν ἔχεις τίποτε κοινὸν με ἐμὲ. Δὲν ἦλθο διὰ σί, ἀλ-

37. Ματθ. 8, 4.

38. Ματθ. 16, 23.

39. Ματθ. 15, 24.

40. Ματθ. 11, 28.

41. Ματθ. 17, 44-45.

42. Ματθ. 23, 1.

λά ήλθα διὰ τοῦς Ἰουδαίους. ⁴⁴¹ Α «Δὲν ἀπεστάλην ἀπὸ τοῦ Πατέρα μου παρὰ διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραηλῆτικου γένους». Ἐκείνη, ὅταν τὰ ἤκουσε, εἶπε: «Ναί, Κύριε, δοῦνά με εἰς τὴν θυσιολογίαν μου, καὶ ἐπιπίτε με εὐλόγειαν εἰς τοὺς πόδας σου». ⁴⁴² Καὶ ὁ Ἰησοῦς δὲν τῆς ἀπήντησε. Καὶ ἄλλως κοίταξε ἀπάντησιν: «Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πάρῃ κανεὶς τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν καὶ νὰ τὸ ρίψῃ στὰ σκυλάκια». ⁴⁴³ Ὁ φροντὶς ἱατροῦ! Ἀποδιώκει αὐτὴν εἰς κατὰστασιν ἀπογνώσεως. «Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πάρῃ κανεὶς τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν. Ποίων; Τῶν Ἰουδαίων. «Καὶ νὰ τὸ ρίψῃ στὰ σκυλάκια», δηλ. εἰς αἴς.

Πράγματι, αὐτὰ τὰ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς κατασχύνην τῶν Ἰουδαίων. Διότι ἐνθ' ὀνομάζοντο τέκνα, ἔγιναν σκύλοι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Παρατηρεῖτε προσεκτικὰ καὶ ἀποφεύγετε τοὺς ψευδοδιδασκάλους, οἱ ὅποιοι εἶναι σκύλοι ἀκάθαρτοι καὶ θέηλοι καὶ ξένοι πρὸς τὸν Θεόν. Σημαδεύετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας τοῦ ἀντὶ νὰ οἰκοδομοῦν κρημνίσουν. Παρατηρεῖτε αὐτούς, ποῦ μὲ τὴν περιτομήν, τὴν ὅποιαν διδάσκουν ὡς ἀναγκαίαν, κατακόπτουν καὶ ἀκρωτηριάζουν τὴν σάρκα. Ναί, αὐτοὶ εἶναι ἡ κατατομή καὶ ὄχι ἡ περιτομή. Β Διότι ἡ ἀληθινὴ περιτομή εἴμεθα ἡμεῖς». ⁴⁴⁴ Οἱ εἰδωλολάτραι ὀνομάστησαν σκύλοι καὶ ἔγιναν τέκνα. «Παιδιά μου, ποῦ σὰς ἀναγέννησα πνευματικῶς καὶ ποῦ ξαναδοκιμάζω τώρα πόρους καὶ ὤδινας διὰ τὴν ἀναγέννησίν σου, ἕως ὅτου ὁ χαρακτὴρ τοῦ Χριστοῦ μορφωθῇ μέσα σου». ⁴⁴⁵ Αὐτὸ τὸ ἐγκώμιον ἀποτελεῖ κατηγορίαν τῶν Ἰουδαίων. «Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πάρῃ κανεὶς τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν καὶ νὰ τὸ ρίψῃ στὰ σκυλάκια».

Τὸ εἶπε λοιπὸν ἡ γυναῖκα: «Ναί, Κύριε». Ὁ, ἐπιμονὴν γυναῖκός, ὦ, σπουδὴ ψυχῆς! Ὁ ἱατρός λέγει «ὄχι» καὶ αὐτὴ λέγει «ναί». Ὁ Κύριος λέγει «ὄχι» καὶ αὐτὴ λέγει «ναί», ὄχι ἀπὸ φιλοκατηγόρου διάθεσιν, οὔτε ἀπὸ ἀναισχυντίαν, ἀλλὰ διότι ἐπερίμενε τὴν σωτηρίαν. «Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ τὸ δώσῃ στὰ σκυλάκια». ⁴⁴⁶ Ε Ναί, Κύριε. Μὴ ἀποκαλεῖς σκύλο κι' ἐγὼ σὲ ὀνομάζω Κύριον. Σὺ μὲ ὀφρίεις, ἀλλὰ ἐγὼ σὲ ὀνομάζω. Ναί, Κύριε. Καὶ πράγματι, τὰ σκυλάκια τρώγουσιν ἀπὸ τὰ ψυχία, ποῦ πίπτουν ἀπὸ τὴν τράπεζαν τοῦ κυρίου των. ⁴⁴⁷ Ὁ, σοφία γυναῖκός, Ἀπὸ τὸ

43. Ματθ. 15, 26.

44. Ματθ. 15, 26.

45. Φιλιππ. 3, 2-3.

46. Γαλ. 3, 19.

47. Ματθ. 15, 27.

48. Ματθ. 15, 27-28.

παράδειγμα εἶρε ἀμέσως εὐστοχον ἀπάντησιν. Μὲ καλεῖς σκύλον, ὡς σκύλος τρέφομαι. Δὲν ἀρνούμαι τὴν ὄβριν, ἀλλὰ δὲν ἀποκρούω τὴν πρόσκλησιν. Ἄς λάβω λοιπὸν τὴν τροφὴν τοῦ κυνός. Καὶ λέγει πρᾶγμα ποῦ συμβαίνει, συνήθως. Ἐπιβεβαίωσε τοὺς λόγους σου. Μὴ ἀπεκάλεσες σκύλον, δώσε μου ψυχίον. Ἐγὼ συνήγορος τοῦ αἰτήματός μου. Δεῖξέ τὴν συγκατάθεσιν ποῦ ὑπάρχει εἰς τὴν ἀρνησίαν σου. Ναί, Κύριε. Πράγματι, τὰ σκυλάκια τρώγουσιν ἀπὸ τὰ ψυχία ποῦ πίπτουν ἀπὸ τὴν τράπεζαν τῶν κυρίων των. Ὁ Τί εἶπε λοιπὸν ὁ ἀρνούμενος, ὁ διώκων, ὁ ἀπομακρύνων, αὐτὸς ποῦ ἔλεγε «δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πάρῃ κανεὶς τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν καὶ νὰ τὸ ρίψῃ στὰ σκυλάκια», αὐτὸς ποῦ ἔλεγε «δὲν ἀπεστάλην ἀπὸ τοῦ Πατέρα μου παρὰ διὰ τὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραηλῆτικου γένους». ⁴⁴⁸ Ὁ, γυναῖκα, ἡ πίστις σου εἶναι μεγάλη. Ἄμεσως λοιπὸν ἔγινε ἐπαίνετις τῆς γυναῖκας: Ἐγκωμιάσεις τὴν γυναῖκα; Δὲν τὴν ἀπομάκρυνες; Δὲν τὴν κατεδίωκες πρὸ ὀλίγου; Ἐχε θάρρος, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀνέβαλα. Διότι ἐὰν ἐπραγματοποιούσα τὴν παράκλησίν σου ἐξ ἀρχῆς, δὲν θὰ ἐμάνθανες τὴν πίστιν τῆς. Ἐὰν ἐλάμβανεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτὸ ποῦ ἐζήτη, θὰ ἀνεχώρει ταχέως καὶ δὲν θὰ ἐμάνθανε κανεὶς τὸν θησαυρὸν τῆς. Διὰ τοῦτο ἀνέβαλα τὴν δωρεάν, διὰ νὰ δεῖξω εἰς ὅλους τὴν πίστιν. Ὁ, γυναῖκα. Ὁ Θεὸς λέγει, «ὦ, γυναῖκα». Ἐ Ἄς τὸ ἀκούσουν ὅσοι προσεύχονται μὲ τραχύτητα. Ὅταν εἶπω εἰς κάποιον, παρακάλεσε τὸν Θεόν, κάμε θέλησιν εἰς αὐτόν, ἰκέτευσέ τον, ἀπαντᾷ: Τὸν παρεκάλεσα μίαν φοράν, δύο φορές, τρεῖς, δέκα, εἰκοσι καὶ ἄκομιν δὲν ἔλαβα αὐτὸ ποῦ ἐζήτην. Μὴ παύσης, ἀδελφε μου, ἕως ὅτου λάθῃς. Τέλος τῆς αἰτήσεως εἶναι ἡ βόξα τοῦ αἰτουμένου. Τότε παύσε νὰ ζητῇς, ὅταν λάθῃς, ἢ μᾶλλον οὔτε τότε, ἀλλὰ καὶ τότε νὰ συνεχίσῃς. Καὶ ἂν δὲν λάθῃς, νὰ ζητῇς, διὰ νὰ λάθῃς. Καὶ ὅταν λάθῃς, νὰ εὐχαριστήσῃς τὸν Θεόν. Διότι ἔλαδες.

⁴⁴² Α Εἰσέρχονται πολλοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, προσφέρουν μυρίους στίχους προσευχῆς καὶ δὲν γνωρίζουν τί εἶπαν. Τὰ χεῖλη κινούνται καὶ ἡ ἀκοὴ δὲν ἀκούει. Σὺ δὲν ἀκούεις τὴν προσευχὴν σου, καὶ θέλεις νὰ τὴν εἰσακούσῃ ὁ Θεός; Ἐκλινε, λέγεις, τὰ γόνατα, ἀλλὰ ἡ ἀκρίβης σου ἐπέτα ἔξω. Τὸ σῶμα σου ἦταν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ ἡ ψυχὴ σου ἔξω. Τὸ στόμα σου ἔλεγε τὴν προσευχὴν καὶ ὁ νοῦς σου ἑμέτρα τοὺς τόκους, τὰ συμβόλαια, τὰς συν-

49. Ματθ. 15, 28.

αλλαγές, τούς αγρούς, τὰ κτήματα, τὰς συνναστροφάς τῶν φίλων. Διότι ὁ διάβολος, ποῦ εἶναι πονηρός καὶ γνωρίζει, ὅτι τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς κατορθοῦμεν μεγάλα πράγματα, τότε ἀκριβῶς ἐπιτίθεται. Πολλὰς φορές ἐμεῖς ἐξαπλωμένοι εἰς τὴν κλίνην μας καὶ δὲν σκεπτόμεθα τίποτε. Ἦλθομεν νὰ προσευχηθῶμεν καὶ μὲς ἐμβάλλει μυρία σκέψεις. Β' διὰ νὰ ἀπέλθωμεν κενοί.

Ἐπειδὴ γνωρίζεις, ἀγαπητέ μου, ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν εἰς τὰς προσευχάς, νὰ μιμηθῇς τὴν Χαναναίαν. Ὁ ἄνδρας νὰ μιμηθῇ τὴν γυναῖκα, τὴν ἀλλόφυλον, τὴν ἀδύνατον, τὴν ἀπόδλητον καὶ καταφρονημένην. Μὰ δὲν ἔχει θυγατέρα ποῦ νὰ κατέχεται ἀπὸ τὸ δαιμόνιον; Ἐχει δὲ μὴ ψυχὴν ποῦ ἁμαρτάνει. Τί εἶπεν ἡ Χαναναία; «Ἐλέησόν με. Ἡ θυγατέρα μου κατέχεται ἀπὸ δαιμόνιον καὶ ὁποῖός ποτε φρικτὰ». Διότι ἡ ἁμαρτία εἶναι μέγας δαίμων. Ὁ κατεχόμενος ἀπὸ δαιμόνιον ἐλευθεῖται, ὁ ἁμαρτάνων μισεῖται. Ἐκεῖνος συγχωρεῖται, αὐτὸς εἶναι ἀσυγχώρητος. «Ἐλέησόν με». Ὁ Σύντομος λόγος καὶ εὖρε πύλας φιλανθρωπίας. Διότι ὅπου ὑπάρχει εὐσπλαγχνία, ὑπάρχουν δὲ λα τὰ ἀγαθὰ. Καὶ ἂν ἔρρισκεται ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, φώναζε καὶ λέγε: «Ἐλέησόν με», δίχως νὰ κινήσῃ τὰ χεῖλη, ἀλλὰ νὰ φωνάξῃ μὲ τὴν σκέψιν σου. Διότι ὁ Θεὸς μὰς ἀκούει καὶ ὅταν σιωποῦμεν. Δὲν ἐξετάζεται ὁ τόπος, ἀλλὰ τὸ ἦθος τῆς καρδίας. Ὁ Ἱερεμίας εὐρίσκετο εἰς τὸν βορβορον καὶ προσεῖλκυσε τὸν Θεόν. Ὁ Δανιὴλ εὐρίσκετο εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων καὶ μὲ τὴν προσευχὴν ἐξευμένισε τὸν Θεόν. Οἱ τρεῖς παῖδες πάλιν ἦσαν μέσα εἰς τὴν κάμινον καὶ ὑμνοῦντες τὸν Θεόν τὸν καθικέτευσαν. Ὁ ληστής ἐσταυρώθη καὶ ὁ σταυρὸς δὲν ἐστάθη ἐμπόδιον ἀλλ' ἀπεναντίας ἦνοιξε τὸν παράδεισον. Ὁ Ἰωβ ἦτο εἰς τὴν κοπρίαν καὶ ἐξήλωσε τὸν Θεόν. Δ' Ὁ Ἰωάννης εὐρίσκετο εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους καὶ τὸν εἰσέκουσεν ὁ Θεός. Καὶ ἂν εὐρίσκεσαι μέσα εἰς τὸ λουτρόν, νὰ προσεύχῃς, τὸ ἴδιον καὶ ἂν εὐρίσκεσαι εἰς τὸν δρόμον ἢ ἐπὶ τὴν κλίνην σου. Ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκεσαι νὰ προσεύχῃς. Εἶσαι ὁ Ἰδὸς ναὸς τοῦ Θεοῦ, μὴ ζητῇς ἄλλου τόπου κατάλληλου. Χρειάζεται μόνον θέλησις. Καὶ ἂν ἴστασαι ἐνώπιον δικαστοῦ, νὰ προσεύχῃς. Ὅταν ὀργίζεται ὁ δικαστής, σὺ νὰ προσεύχῃς.

Ἐμπρὸς ἦτο ἡ θάλασσα, ὅπως οἱ Αἰγύπτιοι καὶ ὁ Μωϋσῆς εὐρίσκετο εἰς τὸ μέσον. Ἡ στιγμή τῆς προσευχῆς ἦτο πολὺ δυσχερής, ἦτο ὅμως μέγα τὸ πλάτος τῆς εὐχῆς. Ὅπως τοὺς κατεδίωκαν οἱ Αἰγύπτιοι, ἐμπρὸς ἠπλώνετο ἡ θάλασσα, εἰς τὸ μέσον ἡ προσευχή. Καὶ τίπο-

τί δὲν ἐπρόφερε ὁ Μωϋσῆς. Καὶ τοῦ λέγει ὁ Θεός: «Τί φωνάζεις πρὸς ἐμέ προσευχόμενος;». Τὸ στόμα του δὲν ὁμιλεῖ, φωνάζει ὅμως ἡ ψυχὴ του. Ε' Καὶ σὺ λοιπὸν, ἀγαπητέ, ὅταν παρίστασαι ἐνώπιον μαίνομένου δικαστοῦ, τυραννικοῦ, ὁποῖος ἀποξενεῖ σκληρὸς ἀπειλὰς, ἢ ἐνώπιον ἄλλων δημίων, ποῦ φέρονται κατὰ παρόμοιον τρόπον, σὺ προσεύχῃς εἰς τὸν Θεόν καὶ μὲ τὰς εὐχάς σου καταπαῖς ἢ τρικυμία. Ὁ δικαστὴς σὲ κατατρέπει; Σὺ νὰ καταφεύγῃς εἰς τὸν Θεόν. Εἶναι πλησίον σου ὁ ἄρχων; Σὺ κάλεσε τὸν Δεσπότην, μήπως εἶναι ἄνθρωπος διὰ νὰ ἀπέλθῃς νὰ τὸν συναντήσῃς εἰς κάποιον τόπον; Ὁ Θεὸς εὐρίσκεται πάντοτε πλησίον σου. Ἐάν θέλῃς νὰ παρακαλέσῃς ἓνα ἄνθρωπον, ρωτᾷς τί κάμνει, ἂν κοιμᾷται, εἰς τί εἶναι ἀπασχολημένος. Καὶ ἂν ἐκτελῇ μίαν ὑπηρεσίαν δὲν σοῦ ἀπαντᾷ. Ἀλλὰ μὲ τὸν Θεόν δὲν συμβαίνουν αὐτὰ. ⁴⁰ Α' Ὅπου ἂν ἀπέλθῃς καὶ τὸν καλέσῃς ἀκούει. Κανεὶς δὲν ἔχει ὁποκλεισμένην τὴν εἰσοδὸν πρὸς αὐτόν, οὔτε εἰδικὴ ἀσχολία, οὔτε μεσάζων, οὔτε ὑπέρτης. Εἰπὲ εἰς τὸν Θεόν «ἐλέησόν με» καὶ ἁμέσως ὁ Θεὸς προσέρχεται. «Ἐνῶ ἀκόμη σὺ προσφέρεις τὴν εὐχὴν σου, θὰ σοῦ εἴπω, ἰδοὺ ἐγὼ εἰμαι παρῶν». ⁴¹ Λέγει. Τί λόγος, γεμῆτος εὐλογίας! Δὲν περιμένει νὰ ἀποτελειώσῃς τὴν προσευχὴν, καὶ λαμβάνεις αὐτὸ ποῦ ζητεῖς. «Ἐλέησόν με». Ἰὰς πρὸς τὸν Θεόν νὰ μιμηθῶμεν αὐτὴν τὴν Χαναναίαν. «Ἐλέησόν με. Ἡ θυγατέρα μου κατέχεται ἀπὸ δαιμόνιον καὶ ὁποῖός ποτε φρικτὰ». Καὶ ὁ Κύριος λέγει πρὸς αὐτήν: «Ἡ γυναῖκα, ἡ πίστις σου εἶναι μεγάλη. Ἀς γίνῃ εἰς σέ, ὅπως θέλεις». ⁴² Ποῦ εἶναι ὁ αἰρετικός; Μήπως εἶπε, θὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου; Μήπως εἶπε, θὰ ἱκετεύσω τὸν γεννητόρα μου; Μήπως ἐχρειάζετο ἐδῶ προσευχῇ; Καθόλου. Διὰ τί; Β' Ἐπειδὴ ἡ πίστις ἦτο μεγάλη, μεγάλο ἦτο καὶ τὸ σκεῦος καὶ ἡ χάρις ἐξεχύθη ἀφθόως. Ὅπου χρειάζεται προσευχή, τὸ σκεῦος εἶναι ἀσθενές.

Ἡ γυναῖκα, ἡ πίστις σου εἶναι μεγάλη. Δὲν εἶδες νεκρὸν νὰ ἀνασταίνεται, οὔτε λεπρὸν νὰ καθορίζεται, δὲν ἤκουσες τοὺς προφῆτας, δὲν ἐκέφθης τὸν νόμον, δὲν εἶδες τὴν θάλασσαν νὰ σχιζεται, οὔτε ἄλλο θαυμαστὸν σημεῖον, ποῦ προήλθεν ἀπὸ ἐμέ. εἶδες. Μάλλον κατεφρονήθης ἀπὸ ἐμέ καὶ ἐυρέθης εἰς πλήρη ἀμηχανίαν. Ἀπέκρουσα τὴν θαλῖψιν σου καὶ σὺ δὲν ἀνεχώρησες, ἀλλὰ παρέμει-

40. Ψαλμ. 11, 15.

41. Ψαλμ. 58, 9.

42. Ματθ. 16, 20.

νες. Τώρα, λοιπόν, λάβε και σὺ ἀπὸ ἐμέ τὸ ἀντάξιόν σου ἐγκώμιον. «Ὁ γυναῖκα, ἡ πίστις σου εἶναι μεγάλη». Ἡ γυναῖκα ἀπέθανε καὶ τὸ ἐγκώμιόν της μένει, λαμπρότερον καὶ ἀπὸ τὸ διάδημα. Ὁ ὅπου καὶ ἂν ἀπέλθῃς, ἀκούεις τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ: «Ὁ γυναῖκα, ἡ πίστις σου εἶναι μεγάλη». Εἰσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Περσῶν, καὶ θὰ ἀκούσῃς τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ: «Ὁ γυναῖκα, ἡ πίστις σου εἶναι μεγάλη». Πήγαινε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Γότθων, τῶν Σαρδάρων, τῶν Ἰνδῶν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Μαυρῶν, εἰς ὁποιοδήποτε μέρος τῆς οὐρανόθεν. Ἐνὰ λόγον εἶπε ὁ Χριστὸς καὶ ὁ λόγος αὐτὸς δὲν παύει νὰ ἐπαναλαμβάνεται καὶ νὰ διακηρύσσῃ τὴν πίστιν αὐτῆς μετὰ τὴν φράσιν: «Ὁ γυναῖκα, ἡ πίστις σου εἶναι μεγάλη, ὡς γίνῃ εἰς σέ, ὥπως θέλεις». Δὲν εἶπε, «ὡς γίνῃ καλὰ ἡ θυγατέρα σου», ἀλλὰ εἶπε «ὡς γίνῃ, ὥπως θέλεις». Σὺ ἡ ἰδία θεράπευσέ την, σὺ γίνε ἰατρός. Εἰς σέ παραδίδω τὸ φάρμακον. Πήγαινε νὰ τὸ δώσῃς εἰς τὴν ἀσθενή, Ὁ «ὡς γίνῃ εἰς σέ, ὥπως θέλεις». Ἡ θέλησίς σου ὡς τὴν θεραπείαν.

Ἡ Χαναναία ἐθεράπευσε μετὰ τὴν θέλησίν της καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν θεραπεύει μόνος τοῦ: «ὡς γίνῃ εἰς σέ, ὥπως θέλεις». Ὅτε ἐπρόσταθεν ἡ γυναῖκα, οὕτε διέταξε τὸ δαιμόνιον. ἀλλὰ μόνον ἠθέλησε καὶ ἡ θέλησις τῆς γυναικὸς ἐθεράπευσε καὶ ἐξεδίωξε τὸ δαιμόνιον. Ποῦ εἶναι λοιπὸν αὐτὰ πού τολμοῦν νὰ εἰπουν ὅτι ὁ Υἱὸς κατάρθρωσε τοῦτο μετὰ προσευχῆν: «ὡς γίνῃ ὥπως σὺ θέλεις». Πρόσεχε ἀκόμη καὶ τὴν ὁσὴν τῆς φράσεως. Μιμεῖται τὸν Πατέρα του. Ὅταν δηλαδὴ ἐδημιουργεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ Θεός, εἶπε, Ἐ γὰρ γίνῃ ὁ οὐρανός. ὡς γίνῃ ὁ ἥλιος καὶ ἔγινε ὁ ἥλιος. ὡς γίνῃ ἡ νῆ καὶ ἔγινε ἡ νῆ. Ἡ φύσις τοῦ κόσμου ἐδημιουργήθη μετὰ τὴν ἐπιταγήν. Ἐτοί ἐνήργησε καὶ αὐτός. Εἶπε «ὡς γίνῃ εἰς σέ, ὥπως θέλεις». Ἡ συγγένεια τοῦ λόγου³³ ἀποδεικνύει τὴν κοινότητα τῆς θελήσεως τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα. «Καὶ πράγματι ἰσχυρὸς ἡ θυγατέρα της»³⁴. Πότε; «Ἀπὸ τὴν στιγμήν ἀκριβῶς ἐκείνην»³⁵. Ὅχι ἀπὸ τὴν στιγμήν πού ἐπανῆλθεν ἡ μητέρα της εἰς τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ πρὶν νὰ ἐπανέλθῃ. Ἠλθε νὰ τὴν εὕρῃ νὰ κατέχεται ἀπὸ τὸ δαιμόνιον καὶ τὴν εὗρε νὰ ὀγιαίνει, θεραπευμένην ἀπὸ τὴν θέλησίν της.

Δι' ὅλα λοιπὸν αὐτά, ὡς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν, διότι εἰς αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

33. Δι' αὐτὴν τὴν προσωπικὴν ἐνημέρωσιν.

34. Ματθ. 15, 28.

35. Ἀντὶ 15, 28.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 31

ΠΕΡΙ ΑΝΝΗΣ ΟΜΙΛΙΑΙ Α'—Ε'
ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΤΗΣ ΧΑΝΑΝΑΙΑΣ

Κείμενον: B. de Montfaucon,

Sancti I. Chrysostomi opera omnia,
III, Parisiis, 1836, σελ. 616-629. IV, Parisiis 1836,
σελ. 810-865 (PG 52, 449-460. PG 54, 632-675).